

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

Het nieuwe statuut van de meerderjarige beschermde persoon: progressie of regressie?

Promotor :
Prof. dr. Johan PUT

Celien Peters

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Maastricht University

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

Het nieuwe statuut van de meerderjarige beschermde
persoon: progressie of regressie?

Promotor :
Prof. dr. Johan PUT

Celien Peters

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

I. Samenvatting

Door de wet van 17 maart 2013 werd één globaal beschermingsstatuut ten behoeve van de wils-en handelingsonbekwame meerderjarige tot stand gebracht. Deze wet voorziet in een buitengerechtelijke en een rechtelijke bescherming van de meerderjarige.

Aan de krachtlijnen vooropgesteld door de nieuwe regelgeving wordt tegemoetgekomen. Ten eerste wordt op grond van artikel 492/1, §1 BW de rechterlijke bescherming uitgebreid tot de persoon. Door deze implementatie wordt aan de internationale regelgeving tegemoet gekomen, maar toch komen er een aantal knelpunten aan de oppervlakte.

Voor wat betreft de buitengerechtelijk bescherming, kan op het volgende worden gewezen. De buitengerechtelijke bescherming die autonoom door de burger wordt uitgewerkt, is ten eerste beperkt tot daden van vertegenwoordiging die uitsluitend betrekking hebben op goederen. Een eventuele uitbreiding tot bescherming van de persoon is aan te raden. Ten tweede wordt het precieze tijdstip waarop de gezondheidstoestand of staat van verkwisting intreedt, niet voldoende omkaderd in ons recht.

Evenzeer kunnen een aantal knelpunten worden onderlijnd voor wat betreft de rechterlijke bescherming. Zoals blijkt uit de Memorie van Toelichting was de nobele bedoeling van de wetgever om een eenvoudige, duidelijke en begrijpbare regelgeving uit te werken voor meerderjarige beschermde personen, waarbinnen op maat kan worden gewerkt. De nieuwe wet is echter verre van eenvoudig. *In concreto* kan ten eerste worden gewezen op enkele problemen aangaande het omstandig geneeskundig verslag. Waar de geneesheren vroeger de patiënten geheel of gedeeltelijk, tijdelijk of voor onbeperkte duur onbekwaam moesten verklaren, moeten ze nu alle punten van de *checklists* nagaan en motiveren waarom de persoon in kwestie voor die specifieke handeling onbekwaam is. Dit neemt enorm veel tijd in beslag. Ten tweede komt er ook veel kritiek op het feit dat de lijsten van artikel 492/1, §1, derde lid en §2, derde lid BW (manifest) onvolkomen zijn. Ten derde is er echter ook sprake van een gebrek aan parallellisme. De lijst van artikel 492/1, §§1-2 BW stemt niet overeen met de lijst van artikel 497/2 BW, hetgeen eventueel problemen kan geven in de praktijk. Bovendien is het gebrek aan parallellisme ook terug te vinden in artikel 499/7 BW betreffende machtigingbehoevende handelingen. Zo moet de bewindvoerder over de persoon krachtens artikel 499/7, §1, 1° BW machtiging vragen aan de vrederechter om de verblijfplaats van de beschermde persoon te wijzigen, hetgeen niet geheel overeenstemt met het huwelijksrecht. Ten vierde doen zich in de praktijk problemen voor in geval van dringende noodzakelijkheid waarbij volgens de wet geen voorafgaande bijzondere machtiging vereist is (art. 499/7, §1, derde lid BW). Deze bepaling werd volgens de heer SWENNEN onjuist geredigeerd, in die zin dat er werd gesuggereerd dat de bewindvoerder bij dringende noodzakelijkheid geen machtiging nodig had om bevoegd te zijn, wat niet overeenstemt met de wet Patiëntenrechten. Ten vijfde is de wetgever onduidelijk geweest over de bijzondere machtiging aangaande vervreemdingen (art. 499/7, §2, 1° BW). Tenslotte dient er op gewezen te worden dat er nog steeds geen medische lijst bij Koninklijk Besluit is uitgevaardigd. Dergelijke lijst zal

gezondheidstoestanden opsommen waarvan geacht wordt dat zij op ernstige en aanhoudende wijze het vermogen van de beschermde persoon aantasten.

Uit deze weergave van de verschillende knelpunten blijkt dat een verder wetgevend optreden zich noodzaakt. Desalniettemin kan de wet in de praktijk reeds duidelijk een succes worden genoemd.

II. Dankwoord

Deze masterthesis is tot stand gekomen door de hulp van vele personen. Vandaar wil ik dan ook van deze gelegenheid gebruik maken om hen allen hartelijk te bedanken.

Vooreerst wil ik graag mijn promotor, Prof. dr. Put en mevrouw Niki Sporen bedanken. Zonder hun gerichte feedback en permanente bijstand was deze masterscriptie nooit tot stand gekomen. Zij hebben mij dan ook heel vrij gelaten om de inhoud van deze masterthesis aan te passen aan mijn interessegebied waardoor mijn gedrevenheid en motivatie enorm werd aangewakkerd, waarvoor dank.

Vervolgens wil ik ook mijn ouders en grootouders bedanken voor hun begrip, bemoedigende woorden en onafgebroken steun gedurende deze ongelofelijk moeilijke periode. Speciale dank gaat uit naar mijn grootmoeder die mij de kracht gaf om te blijven doorzetten ondanks het feit dat ik haar in deze periode heb moeten loslaten.

Voorts wil ik ook een woord van dank richten tot de verschillende vrederechters die hebben meegewerkt aan mijn interviews en in het bijzonder vrederechter WALTER NIEWOLD, daar hij mij heeft warm gemaakt om een carrière uit te bouwen in deze ongelofelijk boeiende materie.

Tot slot bedank ik ook nog mijn vrienden, die altijd voor de nodige afleiding hebben gezorgd waardoor het mogelijk was om mij telkens opnieuw volledig in te zetten.

Celien Peters

Hasselt, 15 mei 2015

III. Inhoudsopgave

I. SAMENVATTING	1
II. DANKWOORD	3
III. INHOUDSOPGAVE	4
IV. INLEIDING	8
IV. ONDERZOEKSOPZET	10
a) Probleemstelling en onderzoeksvraag	10
b) Onderzoeksmethode	12
DEEL 1 HISTORIEK: HET BESCHERMINGSSTATUUT VAN DE HANDELINGSONBEKWAME VOOR DE WET VAN 17 MAART 2013	15
HOOFDSTUK 1 MINDERJARIGE	15
Titel 1 Ouderlijk gezag	15
Titel 2 Voogdij	16
HOOFDSTUK 2 MEERDERJARIGE	19
Titel 1 Aanvankelijke beschermingsstatuten sinds 1804	19
Afdeling 1 Gerechtelijke onbekwaamverklaring	19
Afdeling 2 Bijstand van een gerechtelijk raadsman	20
Afdeling 3 Verlengde minderjarigheid	21
Afdeling 4 Plaatsing in een krankzinnigengesticht	23
Titel 2 De situatie onder de wet van 18 juli 1991	25
Afdeling 1 Voorlopig bewind	26
§ 1 <i>Toepassingsgebied</i>	26
§ 2 <i>Aanwijzing van de voorlopig bewindvoerder</i>	27
§ 3 <i>Bevoegdheden van de voorlopig bewindvoerder</i>	27
§ 4 <i>Einde van de voorlopige bewindvoering</i>	28
Afdeling 2 Bestaande beschermingsstatuten	28
Titel 3 De nieuwe wet van 3 mei 2003	30
Afdeling 1 Inleiding	30
Afdeling 2 Nieuwigheden	30
§ 1 <i>Wilsverklaring tot aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder</i>	31
§ 2 <i>Procedure tot aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder</i>	31
§ 3 <i>Machtigingen</i>	32
§ 4 <i>Giften</i>	32
§ 5 <i>Huwelijkscontracten</i>	33
§ 6 <i>Einde van de voorlopige bewindvoering</i>	34
DEEL 2 ACTUELE STAND VAN ZAKEN: SITUATIE VANAF DE WET VAN 17 MAART 2013 ..	35
HOOFDSTUK 1 INLEIDING	35
HOOFDSTUK 2 TOTSTANDKOMING	37
HOOFDSTUK 3 TOEPASSINGSGEBIED	39
Titel 1 Beschermd meerderjarige personen	39

Titel 2	Gezondheidstoestand	40
Titel 3	Verkwisting.....	40
HOOFDSTUK 4	BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING.....	41
Titel 1	Algemeen	41
Titel 2	Toepassingsgebied.....	42
Titel 3	Aanvang.....	43
Titel 4	Inhoud	43
Titel 5	Uitvoering.....	44
Titel 6	Sancties	45
Titel 7	Einde	45
HOOFDSTUK 5	RECHTERLIJKE BESCHERMING	47
Titel 1	Algemeen	47
Titel 2	(Wils-en handelings)onbekwaamheid	47
Afdeling 1	Geregistreerde lastgevingsovereenkomst.....	48
Afdeling 2	Maatwerk – Checklist	48
Afdeling 3	Andere handelingen	50
Afdeling 4	Bijstand primeert op vertegenwoordiging.....	50
Afdeling 5	Geen persoonlijke bescherming voor de verkwister	51
Titel 3	Evaluatie van de rechterlijke bescherming	51
Titel 4	Sancties	51
Afdeling 1	Handelingen m.b.t. de persoon.....	51
Afdeling 2	Handelingen m.b.t. de goederen.....	52
Titel 5	Aanvang en einde van de rechterlijke bescherming	52
Afdeling 1	Aanvang	52
Afdeling 2	Einde	53
HOOFDSTUK 6	HET BEWIND.....	55
Titel 1	Ontstaan	55
Titel 2	Organisatie.....	56
Afdeling 1	De bewindvoerder.....	56
§ 1	<i>De verklaring van voorkeur</i>	56
§ 2	<i>Geén verklaring van voorkeur: aanduiding door de vrederechter</i>	56
§ 3	<i>Bepalingen eigen aan de bewindvoering</i>	57
§ 4	<i>Uitzonderingsgevallen</i>	57
Afdeling 2	De bewindvoerder ad hoc	57
Afdeling 3	De vertrouwenspersoon.....	58
Titel 3	Aanstelling door de vrederechter	58
Afdeling 1	Bewindvoerder	58
Afdeling 2	Vertrouwenspersoon	58
Titel 4	Werking van het bewind	59
Afdeling 1	Opdracht van de bewindvoerder	59
§ 1	<i>Bijstand (artikelen 498-498/4 BW).....</i>	59
§ 2	<i>Vertegenwoordiging en beheer (artikelen 499-499/22 BW)</i>	60
Afdeling 2	Opdracht van de vertrouwenspersoon	60

Titel 5	Einde van het bewind	61
HOOFDSTUK 7	OVERGANGSRECHT	63
Titel 1	Lastgevingen	63
Titel 2	Beschermingsstatuten vóór 1 september 2014	63
Afdeling 1	Algemeen	63
Afdeling 2	Voorlopig bewind	64
Afdeling 3	Verlengde minderjarigheid en gerechtelijke onbekwaamverklaring	64
Afdeling 4	Bijstand van een gerechtelijk raadsman.....	64
DEEL 3	RECHTSVERGELIJKENDE ANALYSE MET NEDERLAND	65
HOOFDSTUK 1	CURATELE	67
Titel 1	Toepassingsgebied.....	67
Titel 2	Bekendmaking curatele	68
Titel 3	Aanstelling curator.....	68
Titel 4	Inhoud	69
Afdeling 1	Bekwaamheid onder curatele gestelde	69
Afdeling 2	Bevoegdheden curator.....	70
Titel 5	Einde curatele	70
HOOFDSTUK 2	ONDERBEWINDSTELLING	71
Titel 1	Toepassingsgebied.....	71
Titel 2	Bekendmaking	72
Titel 3	Aanstelling bewindvoerder	72
Titel 4	Inhoud onderbewindstelling	73
Titel 5	Einde onderbewindstelling	74
Titel 6	Gevolgen onderbewindstelling	74
HOOFDSTUK 3	MENTORSCHAP	75
Titel 1	Toepassingsgebied.....	75
Titel 2	Benoeming mentor	75
Titel 3	Inhoud mentorschap	76
Titel 4	Gevolgen mentorschap.....	77
Titel 5	Einde mentorschap	77
DEEL 4	DE NIEUWE WET VAN 17 MAART 2013: KRITISCHE BLIK	79
HOOFDSTUK 1	INLEIDING.....	79
HOOFDSTUK 2	EEN EVALUATIE VAN DE WETGEVING IN HET LICHT VAN DE TWEE VOOROPGESTELDE KRACHTLIJNEN	81
HOOFDSTUK 3	BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING.....	83
Titel 1	Beperkt toepassingsgebied van de lastgeving	83
Titel 2	Bekwaamheid.....	84
Titel 3	Registratie	85
HOOFDSTUK 4	RECHTERLIJKE BESCHERMING	87
Titel 1	Eenvoud	87
Titel 2	Maatwerk	88
Afdeling 1	Het omstandig geneeskundig verslag	88
Afdeling 2	Onvolkomen checklists en andere lijsten	89

Afdeling 3	Gebrek aan parallellisme.....	90
Afdeling 4	Confectiewerk bij objectieve wilsonbekwaamheid.....	92
HOOFDSTUK 5	ANDERE ONVOLKOMENHEDEN IN DE PRAKTIJK.....	95
IV. CONCLUSIE	97
V. BIBLIOGRAFIE	103
VI. BIJLAGEN	111

IV. INLEIDING

Door de wet van 17 maart 2013¹ werd één globaal beschermingsstatuut ten behoeve van de wils- en handelingsonbekwame meerderjarige tot stand gebracht.² De totstandkoming van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid³ kende een lange geschiedenis.

De aanleiding tot deze ingrijpende wijziging door de nieuwe regelgeving kan worden opgesplitst in twee grote krachtlijnen. *Ten eerste* werden onder de oude regelgeving de persoonlijke belangen van de wilsonbekwamen onvoldoende beschermd. Enerzijds was het voorlopig bewind enkel van toepassing op goederen en anderzijds waren de overige statuten die de bescherming van de persoon beoogden verouderd en onwerkzaam geworden.⁴ *Ten tweede* beoogde de hervorming een aanpassing van de Belgische wetgeving aan de internationale instrumenten⁵ met name het VN-Gehandicaptenverdrag 2006, hetgeen in 2009 door België werd omgezet⁶, aanbeveling R(99)4 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over beginselen betreffende de wettelijke bescherming van meerderjarige onbekwamen⁷ en ten slotte aanbeveling R(2009)11 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over beginselen betreffende volmachten en voorafgaande richtlijnen in geval van onbekwaamheid^{8,9}.

Om tegemoet te komen aan de wensen van voormelde krachtlijnen, streefde de wetgever bij de totstandkoming van deze wet vier grote doelstellingen na. *Ten eerste* beoogde de wetgever de vroegere onbekwaamheidsstatuten te hervormen tot een eengemaakt, eenvoudig, duidelijk en begrijpelijk beschermingsstatuut voor meerderjarigen, gebaseerd op het voorlopig bewind.¹⁰ *Ten tweede* moest de wetgever een juist evenwicht zoeken tussen de autonomie en de bescherming, met als doel beide onderdelen te versterken.¹¹ *Ten derde* moesten de beginselen van noodzaak,

¹ Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuw beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

² N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51-52.

³ *BS* 14 juni 2013.

⁴ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 3.

⁵ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 5-6 en 18-21; Senaatsverslag, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1774/3, 3.

⁶ Wet van 13 mei 2009 houdende instemming met het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en met het Facultatief Protocol bij dat Verdrag, *BS* 22 juli 2009.

⁷ <https://wcd.coe.int>.

⁸ <https://wcd.coe.int>.

⁹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 5.

¹⁰ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 8 en 11-12.

¹¹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 6; Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 6; N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51-52; P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 6.

subsidiariteit en proportionaliteit gerespecteerd worden bij de organisatie van de bescherming.¹² En tenslotte moest de opgelegde maatregel in verhouding staan met het beoogde doel. De wet gaf daarom de voorkeur aan de minst ingrijpende maatregel m.n. de bijstand van de bewindvoerder en kende vertegenwoordiging slechts toe in uitzonderlijke omstandigheden.¹³ *Om af te sluiten* moest de wetgever de maatschappelijke visie over personen met een functiebeperking wijzigen in het licht van het VN-Gehandicaptenverdrag. Vanaf dat moment werden de personen met een functiebeperking volwaardige deelnemers van de samenleving, met als uitgangspunt hun bekwaamheid, sociale integratie en participatie.¹⁴

Uiteindelijk werd door de wet van 17 maart 2013 een nieuwe Titel XI: "Meerderjarigheid en beschermde personen" in het Burgerlijk Wetboek ingevoegd.¹⁵ Deze wet voorziet in een buitengerechtelijke en een rechtelijke bescherming van de meerderjarige. Uit de analyse binnen deze masterproef zal duidelijk blijken dat de wet van 17 maart 2013 zeer vooruitstrevend is, doch worden haar doelstellingen echter niet steeds op een optimale wijze gerealiseerd. Bovendien bevat de wet nog talrijke onvolkomenheden en kinderziektes die nader toegelicht zullen worden. Deze masterproef kent als doelstelling het in kaart brengen van de positieve elementen en de knelpunten verbonden aan de regelgeving, waarbij een reflectie *de lege ferenda* plaatsvindt.

De volgende onderzoeksvraag vormt met andere woorden voorwerp van analyse: *'Is een verder wetgevend optreden noodzakelijk om tegemoet te komen aan de onvolkomenheden van de nieuwe wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid?'*

¹² S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62; T. DELAHAYE en F. HACHEZ, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 465; N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51.

¹³ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564.

¹⁴ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 6.

¹⁵ Artikel 488-512 Burgerlijk Wetboek.

IV. ONDERZOEKSOPZET

a) Probleemstelling en onderzoeksvraag

Door de wet van 17 maart 2013¹⁶ werd één globaal beschermingsstatuut ten behoeve van de wils- en handelingsonbekwame meerderjarige tot stand gebracht.¹⁷ Uit de analyse binnen deze masterproef zal duidelijk blijken dat de wet van 17 maart 2013 zeer vooruitstrevend is, doch worden haar doelstellingen niet steeds op een optimale wijze gerealiseerd. De wet bevat nog talrijke onvolkomenheden en kinderziektes, hetgeen zal blijken uit onderstaande voorbeelden. Deze voorbeelden worden in dit onderdeel slechts beknopt weergegeven, maar vormen verder wel voorwerp van een uitgebreide analyse.

De nieuwe wet streefde er onder meer naar eenvoud te creëren, maar uiteindelijk had dit een omgekeerd effect. Zo was de bedoeling van de wetgever om de bescherming bij onbekwaamheid op maat uit te werken, om uiteindelijk tot een aangepaste en doeltreffende bescherming van de onbekwame te komen. Dit houdt in dat de vrederechter voor iedere rechtshandeling die voorkomt op de *checklists*¹⁸ zich afzonderlijk moet uitspreken over de handelingsbekwaamheid van de meerderjarige. Echter leidt dit in de praktijk tot erg complexe en weinig transparante situaties.¹⁹ Zo bijvoorbeeld kan een beschermde persoon bekwaam zijn voor enkele handelingen en onbekwaam voor andere, waarbij de onbekwaamheid kan worden opgevangen door een buitengerechtelijke lastgeving al dan niet in combinatie met een gerechtelijke bescherming van bijstand en/of vertegenwoordiging.²⁰

Voormelde complexiteit komt nog sterker tot uiting op persoonsrechtelijk vlak. De wetgever heeft in de nieuwe wet een *checklist* van persoonsrechtelijke handelingen ingevoerd in artikel 492/1, §1, derde lid BW. Deze lijst is echter manifest onvolledig. Zo komen persoonlijkheidsrechten als zodanig niet voor op de *checklist*, daar de wet in art. 492/1, §1, derde lid, 12° en 13° BW uitsluitend verwijst naar specifieke persoonlijkheidsrechten.²¹ Ook ontbreekt een verwijzing naar de wet menselijke lichaamsmateriaal aangaande gezondheidsrechtelijke aangelegenheden.²² Daarenboven wordt het nog complexer met de lijst van de hoogstpersoonlijke handelingen zoals vermeld in artikel 497/2 BW. Desbetreffende lijst is totaal niet afgestemd op de *checklist* van

¹⁶ Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuw beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

¹⁷ N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51-52.

¹⁸ Artikel 492/1, §1, derde lid Burgerlijk Wetboek en artikel 492/1, §2, derde lid Burgerlijk Wetboek.

¹⁹ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 572.

²⁰ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 316; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 95-96.

²¹ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 70; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 573.

²² F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 573; Wet van 29 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek, *BS* 30 december 2008.

artikel 492/1 §§1-2 BW, wat aanleiding geeft tot enorm gecompliceerde en inconsistente regelingen.²³ Ook is dergelijk gebrek aan parallellisme terug te vinden in de lijst van machtiging-behoevende handelingen zoals opgenomen in artikel 499/7 BW.²⁴

Door deze complexe en weinig transparante werking is het maar de vraag of één en ander praktisch gezien nog wel werkbaar is en blijft.²⁵ Vooral de positie van de derde waarmee de beschermde persoon juridisch in contact komt, is zorgwekkend en dit zowel wat betreft de buitengerechtelijke als de gerechtelijke bescherming. Voor de buitengerechtelijke bescherming is enkel een registratie vereist. Er geldt met andere woorden geen publiciteitsvereiste. Dit dreigt de positie van de derde mogelijkwijze in gevaar te brengen. In tegenstelling tot de buitengerechtelijke bescherming, wordt een beslissing aangaande bewindvoering wel binnen de vijftien dagen in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd²⁶. Aangezien echter niet elke burger iedere dag het Staatsblad consulteert, is het soms moeilijk voor de tegenpartij/derde om in te schatten of zijn contractspartij/beschermde persoon al dan niet onder bewind is geplaatst.

Een laatste opvallende tekortkoming van de nieuwe wet is de ondervertegenwoordiging van de bepalingen aangaande het bijstandsregime. Aangezien het bijstandsregime voorrang krijgt op het vertegenwoordigingsregime, zou het veel logischer zijn dat aan eerstgenoemde meer belang wordt gehecht. De wetgever heeft slechts een vijftal bepalingen gewijd aan het bijstandsregime (art. 498-498/4 BW), in tegenstelling tot het vertegenwoordigingsregime waar hij maar liefst drieëntwintig bepalingen aan besteedt (art. 499-499/22 BW). Hierdoor wordt blijk gegeven van een disproportioneel wetgevend evenwicht, of zo oogt het toch op zijn minst.²⁷

Met andere woorden bevat de wet aardig wat pijnpunten, wat leidt tot de volgende onderzoeksvraag: *'Is een verder wetgevend optreden noodzakelijk om tegemoet te komen aan de onvolkomenheden van de nieuwe wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid?'*

Om een voldoende gemotiveerd antwoord te kunnen geven op de centrale onderzoeksvraag dienen enkele subonderzoeksvragen te worden beantwoord. De eerste onderzoeksvraag peilt naar de totstandkoming van de wet, meer specifiek *'welke knelpunten van de oude regelgeving liggen aan de basis van de totstandkoming van de nieuwe wet?'*. Bovendien wordt er ook een grondig onderzoek uitgevoerd om een antwoord te bieden op de vraag: *'Komt de nieuwe wet tegemoet aan*

²³ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 301-303; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 574.

²⁴ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 95-96.

²⁵ T. DELAHAYE en F. HACHEZ, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 467; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 203.

²⁶ Artikel 191, tweede lid van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid.

²⁷ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 95-96.

elementen waarbij de focus ligt op de optimale preventie of bescherming. Daarbij is het enorm interessant om over de grenzen heen te gaan om te kijken hoe andere rechtsstelsels functioneren. De informatie die hieruit getrokken wordt, kan dan ook een belangrijke inspiratiebron vormen voor de nieuwe regelgeving.

Voor het rechtsvergelijkend gedeelte is een diepgaande studie van ons eigen nationale recht onontbeerlijk. Voor dit gedeelte wordt een microrechtsvergelijking toegepast. Deze methode richt zich op een specifieke rechtsfiguur met name de meerderjarige beschermde personen en gaat na hoe andere rechtsstelsels omgaan met een specifiek juridisch probleem hieromtrent. Om die reden wordt gebruik gemaakt van de functionele rechtsvergelijking, hetgeen zich toespitst op een concreet probleem. Dit betekent dat onderzoek wordt gevoerd naar hoe de verschillende rechtsstelsels met éénzelfde probleem omgaan en welke verschillende oplossing(en) zij aanreiken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van formele bronnen, rechtspraak, ongeschreven recht, extralegale regelingen enzoverder. Concreet wordt dan ook geopteerd voor een rechtsvergelijkende studie met Nederland, dit om de volgende redenen. In eerste instantie kan worden vastgesteld dat de bescherming van de meerderjarige een andere vorm aanneemt in Nederland. Hierbij wordt niet geopteerd voor een buitengerechterlijke bescherming van de meerderjarige, maar wordt louter voorzien in een gerechtelijke bescherming van de meerderjarige. De gerechtelijke bescherming kan drie vormen aannemen, namelijk de curatele, de onderbewindstelling en het mentorschap. Men kan vaststellen dat ook in Nederland gelijklopende doelstellingen als in België worden naar voor geschoven. Een bijzondere aandacht gaat evenzeer uit naar het maatwerk van de bescherming. De vraag kan met andere woorden worden gesteld hoe aan dit maatwerk vorm wordt gegeven in Nederland. Verder gaat evenzeer in Nederland een belangrijke aandacht uit naar de bescherming van de persoon van de meerderjarige, dit onder meer aan de hand van het mentorschap. De bescherming van de persoon van de meerderjarige vormt een vernieuwend element binnen de vigerende regelgeving in België. Het kan met andere woorden een meerwaarde vormen deze vormgeving in België te vergelijken met de bescherming voorzien in Nederland. Rekening houdend met het feit dat de bescherming voorzien in Nederland dermate afwijkend is van deze voorzien in België, werd geopteerd niet over te gaan tot een geïntegreerde rechtsvergelijking. Nederland wordt daarentegen in een afzonderlijk deel behandeld.

DEEL 1 HISTORIEK: HET BESCHERMINGSSTATUUT VAN DE HANDELINGSONBEKWAME VOOR DE WET VAN 17 MAART 2013

HOOFDSTUK 1 MINDERJARIGE

Minderjarigen worden sinds de wet van 19 januari 1990²⁹ gelijkgesteld met personen tot en met de leeftijd van 18 jaar.³⁰ Het zijn handelingsonbekwame, maar volwaardige rechtssubjecten die bij de uitoefening van hun rechten en plichten bijgestaan moeten worden door een wettelijke vertegenwoordiger, met name de ouders of voogden (artt. 488 en 1124 BW).³¹

Titel 1 Ouderlijk gezag

Het ouderlijk gezag kan omschreven worden als een privaatrechtelijk gezagsinstituut waarbij minderjarigen of verlengd minderjarigen onder het gezag van hun ouders worden geplaatst.³² Dit gezag komt toe aan beide ouders (art. 372 BW) of aan één van beide ouders op basis van een gewone of adoptieve afstammingsband. Deze vangt aan vanaf het moment dat de afstammingsband wettelijk is gevestigd of van zodra de adoptieve afstammingsband uitwerking heeft en kan ten vroegste vanaf de geboorte.³³

De bevoegdheden die de ouders krijgen t.a.v. hun (minderjarige) kinderen worden onderverdeeld in vier grote categorieën: het recht op persoonlijk contact, het gezag over de persoon en het beheer over de goederen van de minderjarigen, het vruchtgenot over zijn goederen en tenslotte de ouderlijke bevoegdheden i.v.m. de staat van de persoon van de minderjarige.³⁴ Enkel een nadere toelichting van de tweede categorie zal bijdragen tot een meerwaarde binnen deze masterthesis.

Het gezag over de persoon van de minderjarige houdt in dat de ouders het recht hebben om het kind feitelijk bij zich te hebben en te verzorgen. De ouders beschikken evenzeer over het

²⁹ BS 30 januari 1990.

³⁰ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 335.

³¹ K. RIMANQUE, "Zelfstandige uitoefening van grondrechten door minderjarigen", in M. COENE (ed.), *Statuut van het kind*, Brussel, Ced. Samsom, 1980, 36-37.

³² P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 339.

³³ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2013, 103 e.v.

³⁴ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 314-315; P. SENAËVE (ed.), *Co-ouderschap en omgangsrecht: commentaar op de Wet van 13 april 1995*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1995, 71 e.v.

beslissingsrecht inzake fundamentele opties³⁵. Eveneens hebben zij het recht van beheer over de goederen met als doel de instandhouding of het doen opbrengen van het vermogen van de minderjarige.³⁶ Hiervoor kunnen zij zowel daden van beheer, in eigen naam, als daden van beschikking, in hun hoedanigheid van vertegenwoordiger, stellen. Die vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt door de wet gekoppeld aan het beheer over de goederen waardoor de ouders de bevoegdheid krijgen om de minderjarige te vertegenwoordigen bij alle burgerlijke handelingen, zowel materiële rechtshandelingen als proceshandelingen. Uitzonderlijk kan dit ook niet-vermogensrechtelijke handelingen betreffen.³⁷

Ten slotte houdt het ouderlijk gezag volledig op te bestaan van zodra de minderjarige meerderjarig wordt (art. 372 BW), bij het overlijden van beide ouders of van de enige overblijvende ouder, indien zij in de voortdurende onmogelijkheid verkeren om het gezag uit te oefenen en bij volledige ontzetting uit het ouderlijk gezag.³⁸

Titel 2 Voogdij

De voogdij sterkt tot bescherming van de (niet-ontvoogde) minderjarige indien beide ouders overleden zijn, wettelijk onbekend zijn of in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen.³⁹ De regeling hieromtrent werd door de Code Napoléon van 1804 ingevoerd in de artikelen 389 tot 475 BW. Maar in de 20ste eeuw beantwoordden deze bepalingen niet meer aan de socio-economische realiteit, gelet op hun ingewikkelde en formalistische aard en was er dus nood aan hervorming. De eerste hervormingsideeën werden in 1983 door NUYTINCK en PAUWELS naar voren geschoven. Uiteindelijk kwam er op 7 april 2000 een wetsontwerp⁴⁰ tot stand, wat leidde tot de wet van 29 april 2001 tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen⁴¹. De belangrijkste hervormingen waren de volledige afschaffing van de familieraad en dat de voogdij over de minderjarige slechts openvalt bij het overlijden van beide ouders, van zodra zij in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen of indien beide ouders wettelijk onbekend zijn. Ook is het aanvaarden van de functie van voogd vrijwillig geworden en worden de taken en bevoegdheid van de vrederechter bij de werking van de voogdij behoorlijk uitgebreid.⁴² Toch bevatte deze wet nog enkele lacunes die de reparatiewet van 13

³⁵ Artikel 374, §1, 2e lid BW: beslissingen over de organisatie van de huisvesting van het kind, over belangrijke beslissingen betreffende zijn gezondheid, zijn opvoeding, zijn opleiding en zijn ontspanning en over de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes.

³⁶ N. CALUWÉ, J. COLLE, B. DE SMET, S. D'HONDT, N. DE VOS, H. DE WIEST, A. GIESELINK, G. MAES, M. PERTEGAS SENDER, T. ROBERT, F. SWENNEN, T. VANDER BEKEN, E. VAN DER MUSSELE en L. M. VENY, *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 42-43.

³⁷ W. VAN GERVEN, *Bewindsbevoegdheid. Rechtsvergelijkende bijdrage tot een algemene theorie van bewindvoerder over andermans vermogen*, Brussel, Bruylant, 1962, 74.

³⁸ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 377.

³⁹ Artikel 389 BW; S. MOSSLMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 2.

⁴⁰ Wetsontwerp tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over de minderjarigen, *Parl. St. Kamer* 2000, DOC 50 0576/001.

⁴¹ *BS* 31 mei 2001.

⁴² P. SENAËVE, J. GERLO en F. LIEVENS (eds.), *De hervorming van het voogdijrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2002, xxiii-xxiv; H. NUYTINCK m.m.v. R. GOTZEN, *Voogdij over minderjarigen. Een voorstel tot hervorming*, Antwerpen, Kluwer, 1983, 5; C. DE BUSSCHERE, "De testamentaire voogdij", *RW* 1992-93, 275-276.

februari 2003 tot wijziging van sommige bepalingen van het BW en van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de bescherming van de goederen van de minderjarigen⁴³ heeft getracht op te vullen.⁴⁴

Sinds de wet van 29 april 2001 fungeert in elke voogdij zowel een voogd als een toeziende voogd.⁴⁵ De bevoegdheid van de voogd bestrijkt enerzijds het gezag over de persoon van de minderjarige en anderzijds het wettelijk beheer over zijn goederen in de gevallen bij de wet bepaald.⁴⁶ Bij wijze van uitzondering kan men de voogdij opsplitsen en een voogd aanstellen voor de persoon en een andere voor het beheer van de goederen (art. 395 §1 BW).⁴⁷ De aanwijzing van de voogd kan geschieden door de ouder(s) (art. 392 BW), de vrederechter zelf (art. 393-395 BW) of door het O.C.M.W. (art. 396, lid 2 en 4 BW).⁴⁸ De ouder die het laatst het ouderlijk gezag uitoefent, beschikt over de mogelijkheid om hetzij bij testament, hetzij bij verklaring voor de vrederechter of hetzij bij een verklaring voor de notaris een voogd aan te stellen.⁴⁹ Indien beide ouders gezamenlijk handelen, valt enkel de mogelijkheid tot aanstelling bij testament weg.⁵⁰ Uiteindelijk zal het de vrederechter zijn die de voornoemde aanwijzing moet homologeren, rekening houdend met de belangen van het kind (art. 392, lid 5 BW). Indien de vrederechter weigert de aanduiding te homologeren of indien er geen (geldige) ouderlijke keuze voorhanden is, kiest de vrederechter zelf de voogd van zodra hij kennis heeft genomen van het opvallen van de voogdij. Zijn voorkeur zal hierbij uitgaan naar een "naaste" familielid.⁵¹ Als dit allemaal geen soelaas kan bieden, dan wordt de voogd aangesteld door het O.C.M.W. (art. 396, lid 3 BW).⁵² Uiteindelijk neemt het voogdijgezag een einde bij meerderjarigheid, ontvoogding of bij overlijden van de pupil, maar ook van zodra er een afstammingsband tot stand komt of wanneer (één van beide) de ouders krachtens een gerechtelijke beslissing niet meer in de voortdurende onmogelijkheid verkeren om het ouderlijk gezag uit te oefenen.⁵³

De bevoegdheid van de toeziende voogd bestaat erin om een permanente controle en toezicht uit te oefenen op de voogd, hem te vervangen indien er tegenstrijdige belangen bestaan tussen de voogd en de pupil. Bij het opvallen van de voogdij zal de toeziende voogd niet in de plaats van

⁴³ BS 25 maart 2003.

⁴⁴ G. VERSCHULDEN, "De wet van 13 februari 2003 inzake het beheer van de goederen van minderjarigen: een reparatiewet met belangrijke gevolgen", *TPR* 2003/3, 136; S. MOSSELMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 3.

⁴⁵ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge, principes-doctrine-jurisprudence*, II, *Les incapables – Les obligations (première partie)*, II, *Les personnes*, Brussel, Bruylant, 1964, 108.

⁴⁶ M. VERRYCKEN, "De nieuwe voogdij: een eerste verkenning", *TPR* 2001, 1521-1522; F. SWENNEN en K. JANSSENS, "Het nieuwe voogdijrecht", *RW* 2001-02, 13.

⁴⁷ A. HEYVAERT, *Het personen-en gezinsrecht ont(k)leed – Theorieën over personen-en gezinsrecht rond een syllabus van de Belgische techniek*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 114; S. MOSSELMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 204-205.

⁴⁸ H. CASMAN en J.-P. MASSON, "La nouvelle législation sur la tutelle", *Rev.trim.dr.fam.* 2002, 14-15; H. CASMAN, "De nieuwe voogdijwet", *Not.Fisc.M.* 2001, 217.

⁴⁹ M. VERRYCKEN, "De nieuwe voogdij: een eerste verkenning", *TPR* 2001, 1472; G. VAN OSTERWYCK, "ouderlijk gezag, minderjarigheid, voogdij en ontvoogding" in G. BAETEMAN (ed.), *Afstamming en adoptie*, Brussel, Story-Scientia, 1987, 233.

⁵⁰ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 408-409.

⁵¹ S. MOSSELMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 105-109.

⁵² P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 410.

⁵³ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 424-425.

de voogd treden, maar zal hij daarentegen een nieuwe voogd moeten aanstellen.⁵⁴ In principe wordt de toeziende voogd telkens aangesteld door de vrederechter, om voldoende onafhankelijkheid te bieden ten opzichte van de voogd. Per slot van rekening eindigt zijn bevoegdheid op hetzelfde tijdstip als de voogdij.⁵⁵

⁵⁴ S. MOSSELMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 162-165.

⁵⁵ S. MOSSELMANS, "Voogdij" in *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 176.

HOOFDSTUK 2 MEERDERJARIGE

Titel 1 Aanvankelijke beschermingsstatuten sinds 1804

De gerechtelijke onbekwaamverklaring en bijstand van een gerechtelijk raadsman werden als beschermingsstatuten ingevoerd in 1804. Gelet op de aanhoudende vraag van de bevolking heeft de wetgever in 1850 'de krankzinnigenwet' goedgekeurd. Dit bleek noodzakelijk gezien de eerder vermelde beschermingsstatuten niet aan iedereen een afdoende bescherming boden die in nood was.⁵⁶ Later werd dan ook nog de verlengde minderjarigheid ingevoerd.

Afdeling 1 Gerechtelijke onbekwaamverklaring⁵⁷

De gerechtelijke onbekwaamverklaring is een gerechtelijke beslissing waarbij een meerderjarig geestesziek persoon handelingsonbekwaam wordt verklaard en daardoor een voogd wordt toegekend.⁵⁸ De toenmalige artikelen 498 tot en met 512 BW bepaalden dat iedere persoon ouder dan vijftien jaar die zich in een aanhoudende staat van onnozelheid of krankzinnigheid bevond, gerechtelijk onbekwaam werd verklaard, zelfs wanneer in deze periode heldere tussenpozen voorkwamen.⁵⁹ De staat van onbekwaamheid of onnozelheid diende daarbij zowel ernstig als aanhoudend te zijn⁶⁰. Indien dit niet het geval was, dan kon de rechter de gerechtelijke onbekwaamverklaring weigeren.⁶¹

Dit beschermingsstatuut was echter zo verregaand dat de beschermde persoon zijn juridische beslissingsmacht volledig verloor over zowel zijn persoon als over zijn goederen en dit voor alle rechtshandelingen. Artikel 502 BW stelde dat alle rechtshandelingen vernietigbaar waren zonder onderscheid. Hierbij moest dus géén rekening worden gehouden met de handeling die in een heldere tussenperiode werd gesteld. C. DEMOLOMBE en H. WILLEKENS sloten zich niet aan bij deze visie. Zij waren de mening toegedaan dat de onbekwaamverklaarde in een heldere tussenpose zijn strikt persoonlijke rechtshandelingen nog zelfstandig moest kunnen stellen. Door deze strekking te volgen, wilden zij een volkomen rechtsonbekwaamheid vermijden wanneer de persoon op een helder moment niet vertegenwoordigd kon worden.⁶²

⁵⁶ K. RIMANQUE, "Zelfstandige uitoefening van grondrechten door minderjarigen", in M. COENE (ed.), *Statuut van het kind*, Brussel, Ced. Samsom, 1980, 36-37.

⁵⁷ Artikel 498-512 BW en artikel 1238-1253 Gerechtelijk Wetboek.

⁵⁸ J.M. PAUWELS, *Beginnelsen van personen-en familierecht. Boekdeel 1: personenrecht*, Leuven, Acco, 1985, 150.

⁵⁹ K. OOSTERLINCK, W. VERCRUYSSSEN en J. VANDE MOORTELE, *Beschermingsstatuten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 21.

⁶⁰ Artikel 1247 Gerechtelijk Wetboek.

⁶¹ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 132-133; F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 185-195.

⁶² A. WYLLEMAN, *Contracteren en procederen met wilsonbekwamen en wilsgestoorden*, Mechelen, Kluwer, 2005, 26-28.

Verder waren de regels van de voogdij zoals opgenomen in artikel 509 BW van toepassing. Hierdoor is het duidelijk dat de gerechtelijk onbekwaamverklaarde gelijkgesteld werd met de minderjarige, zowel wat betreft zijn persoon als goederen. Hieruit viel af te leiden dat de wetten van voogdij over minderjarigen ook van toepassing waren op de voogdij over onbekwaamverklaarden.⁶³

Door de strengheid van de wettelijke grondvereiste, de omslachtige, dure en logge procedure kwam het statuut niet meer tegemoet aan de moderne maatschappelijke vereisten, waardoor het in de praktijk in onbruik raakte.⁶⁴

Afdeling 2 Bijstand van een gerechtelijk raadsman⁶⁵

Een tweede beschermingsmaatregel was de bijstand van een gerechtelijk raadsman. De rechtbank van eerste aanleg wees op grond van de toenmalige artikelen 513 tot en met 515 BW een gerechtelijk raadsman aan voor zwakzinnigen of verkwisters. Zwakzinnigen zijn personen die een verstandelijke achterstand hebben, eventueel veroorzaakt wegens ziekte of drankmisbruik, waarbij de betrokkenen niet meer zelf in staat zijn om zijn goederen te beheren en waardoor zij zich moeten laten bijstaan bij het stellen van belangrijke rechtshandelingen zoals bijvoorbeeld het vervreemden van onroerende goederen. Verkwisters daarentegen zijn personen die alles verspillen, zowel hun eigen inkomsten als hun verworven kapitaal.⁶⁶ Om van verkwisting te kunnen spreken, is het vereist dat de uitgaven ongerechtvaardigd zijn, de uitgaven de inkomsten overtreffen, er een causaal verband bestaat tussen de twee eerste vereisten en tenslotte moet het een gewoonte betreffen.⁶⁷

Zoals blijkt uit bovenstaande beschrijvingen verkeren deze beschermde personen slechts in een gedeeltelijke handelingsonbekwaamheid waarbij ze zelf nog in staat zijn om handelingen betreffende hun persoon te stellen.⁶⁸ Dit werd bevestigd in het cassatiearrest van 2 april 1976⁶⁹. Voor de aanstelling van een gerechtelijk raadsman is het niet vereist dat de geestesgestoorde zich in een aanhoudende staat van onnozelheid of krankzinnigheid bevindt. Het is voldoende dat de persoon een karakterstoornis vertoont die hem gedeeltelijk ontoerekenbaar maakt, maar die wel zijn geestelijke integriteit sterk aantast en vermindert en hem in een toestand plaatst waarin het gevaar voor abnormale, onbeheerste en voor zijn vermogen schadelijke handelingen zeer reëel is.⁷⁰

⁶³ M. VAN QUICKENBORNE, *Borgtocht*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 64.

⁶⁴ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 12.

⁶⁵ Artikel 513-515 BW en artikel 1247 Gerechtelijk Wetboek.

⁶⁶ K. OOSTERLINCK, W. VERCRUYSSSEN en J. VANDE MOORTELE, *Beschermingsstatuten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 22-23.

⁶⁷ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 155-156; F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 195-205.

⁶⁸ T. DELAHAYE en C. CASTELEIN, *Het voorlopig bewind*, Brussel, Larquier, 2007, 2.

⁶⁹ Cass. 2 april 1976, *Pas.* 1976, I, 852-853, *RW* 1976-77, 222-223.

⁷⁰ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 155-156.

Aangezien er geen sprake is van een volledige handelingsonbekwaamheid, zal de taak van de gerechtelijke raadsman dan ook voornamelijk bestaan uit medewerking en ondersteuning. De betrokkene zal nog altijd zelf het initiatief moeten nemen om een rechtshandeling te stellen maar wordt begeleid, ondersteund, toegelicht, gecoacht,...door de gerechtelijke raadsman.⁷¹

Als de onbekwamen verboden rechtshandelingen stellen, zoals opgesomd in artikel 513 BW, zonder bijstand van een gerechtelijk raadsman, dan worden deze rechtens nietig verklaard op grond van artikel 502 BW. Hierbij zijn de verkwisters verboden rechtsgedingen te voeren, dadingen te treffen, leningen aan te gaan, roerende kapitalen in ontvangst te nemen en daarvan kwijting te geven, hun goederen te vervreemden of met een hypotheek te bezwaren.⁷² Dit is echter geheel anders indien de zwakzinnigen of verkwisters niet-verboden rechtshandelingen stellen, zonder bijstand van een raadsman. Deze rechtshandelingen zullen relatief nietig worden verklaard en kunnen niet ingeroepen worden door de medecontractant.⁷³

Ook dit beschermingsstatuut raakte in de praktijk in onbruik door haar logge en langdurige procedure.⁷⁴

Afdeling 3 Verlengde minderjarigheid⁷⁵

Na een jarenlange strijd van de Nationale Vereniging voor Hulp aan Verstandelijk Gehandicapten werd er dan toch een onderscheid doorgevoerd tussen geesteszieken en mentaal gehandicapten door de goedkeuring van de wet van 29 juni 1973.⁷⁶ Voorheen vielen de verlengd minderjarigen onder het statuut van de gerechtelijke onbekwaamverklaring, maar dit was niet langer houdbaar. Zo ging de rechter bij de onbekwaamverklaring er vooral op toezien dat gedurende de complexe, langdurige en prijzige procedure de ernstige geestesziekte onbetwistbaar vaststond. Dit was totaal anders bij de geestelijk gehandicapten, aangezien de vaststelling van een mentale handicap geen zware en dure procedure vereiste en duidelijk vaststelbaar was.⁷⁷ Ook vormde de voorgedij die na de onbekwaamverklaring tot stand gekomen was, geen correcte juridische vertaling van de bevoegdheden van de ouders van het mentaal gehandicapt kind. Hun bevoegdheid bestond erin om ouderlijke zorg te bieden aan hun kind dat nooit uit zijn kinderjaren is ontgroeid.⁷⁸

⁷¹ F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 157.

⁷² F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 157.

⁷³ De ongeldigheid van een rechtshandeling omwille van het feit dat de rechtshandeling strijdig is met een regel van dwingend recht, die evenwel niet de openbare orde raak. Door de relatief karakter van deze nietigheid is het mogelijk de nietige rechtshandeling nadien te bevestigen en mag de rechter deze nietigheid niet uitspreken tenzij een partij hem hierom verzoekt.

⁷⁴ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 13.

⁷⁵ Artikel 487bis-487octies BW.

⁷⁶ Wet van 29 juni 1973 tot aanvulling van Titel X van boek I van het Burgerlijk Wetboek door invoering van de staat van de verlengde minderjarigheid, *BS* 3 juli 1973; F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 153.

⁷⁷ A. WYLLEMAN, *Contracteren en procederen met wilsonbekwamen en wilsgestoorden*, Mechelen, Kluwer, 2005, 28.

⁷⁸ A. KEBERS, "La loi du 29 juin 1973 instituant la minorité prolongée des arriérés mentaux", *Rev.not.* 1975, 349; J. PAUWELS, "De staat van verlengde minderjarigheid", *RW* 1973-74, 717-718.

Bijgevolg werd door de wet van 29 juni 1973⁷⁹ in Boek I, Titel X: minderjarigheid, voogdij en ontvoogding van het BW een nieuw hoofdstuk IV ingelast genaamd 'verlengde minderjarigheid'. Dit beschermingsstatuut werd in onze Belgische wetgeving verankerd in de artikelen 487*bis* tot en met 487*octies* BW.⁸⁰ Zowel minderjarigen als meerderjarigen konden verlengd minderjarig verklaard worden op voorwaarde dat de ernstige staat van geestelijke onvolwaardigheid was aangeboren of ontstond tijdens de vroege kinderjaren. Door deze zware beperking zal een verdere ontwikkeling van gezamenlijke gevoelens zoals verstand, gevoel en wil dan ook aanhoudend uitblijven waardoor de betrokkene ongeschikt zal zijn om zichzelf te leiden en zijn goederen te beheren.⁸¹ De oorzaak van de geestelijke achterlijkheid hoefde niet altijd natuurlijk te zijn. Zo omschreef het Hof van Beroep van Gent in zijn arrest van 12 januari 1984⁸² dat men ook verlengd minderjarig verklaard kon worden wanneer de geestelijke achterlijkheid het gevolg was van een ongeval op voorwaarde dat dit bestond tijdens de vroege kinderjaren, ernstig en blijvend was.⁸³

Indien men verlengd minderjarig verklaard werd, werd men ten aanzien van zijn persoon en zijn goederen gelijkgesteld met een minderjarige beneden de leeftijd van vijftien jaar krachtens artikel 487*bis* in fine BW. Hieruit kan worden besloten dat men bleef ressorteren onder het ouderlijk gezag en de voogdij, waardoor men bijvoorbeeld niet kon trouwen of een testament opmaken. In de rechtsleer heeft men zich lange tijd afgevraagd waarom de wetgever de leeftijd van vijftien jaar in deze bepaling had opgenomen. Na grondig onderzoek van alle gevolgen die enkele wetsartikelen⁸⁴ van het BW met zich meebrachten, was het duidelijk dat men vanaf vijftien jaar op bepaalde gebieden een zekere handelingsbekwaamheid kreeg.⁸⁵

Het nieuwe beschermingsstatuut heeft getracht de lacunes van de twee bovenstaande beschermingsstatuten op te vullen door de procedure minder duur, eenvoudiger en familialer te maken.⁸⁶

⁷⁹ BS 3 juli 1973.

⁸⁰ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen-en familierecht. Boekdeel 1: personenrecht*, Leuven, Acco, 1985, 154.

⁸¹ K. OOSTERLINCK, W. VERCRUYSSSEN en J. VANDE MOORTELE, *Beschermingsstatuten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 19.

⁸² Gent 12 januari 1984, *RW* 1984-85, 676.

⁸³ J.M. PAUWELS, *Beginselen van personen-en familierecht. Boekdeel 1: personenrecht*, Leuven, Acco, 1985, 154; F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 205-211.

⁸⁴ Artikelen 144 e.v., 348, 479, 903, 1095 1127 en 1398 BW.

⁸⁵ G. TRAEEST, "De verlengde minderjarigheid", *TPR* 1973, 593.

⁸⁶ G. TRAEEST, "De verlengde minderjarigheid", *TPR* 1973, 583-584.

Afdeling 4 Plaatsing in een krankzinnigengesticht

De krankzinnigenwet van 18 juni 1850 (ook de "collocatiewet" genoemd)⁸⁷ bevatte zowel bepalingen betreffende de bescherming van de persoon als van de goederen (zie bijlage 1).⁸⁸

Wat de bescherming van de krankzinnige persoon betrof, konden twee verschillende maatregelen worden genomen namelijk 'collocatie' of 'sekwestratie' ten huize. In beide gevallen werd de betrokkene volledig van zijn vrijheid beroofd. Door deze ingrijpende maatregelen moest de geneesheer een medisch attest afleveren, waarbij de gemeentelijke overheid tussenkwam bij de eerste maatregel en de vrederechter bij de tweede.⁸⁹ Het eigenaardige hieraan was wel dat dergelijke maatregelen niet tot onbekwaamheid van de betrokkene leidden, maar tot een wettelijk vermoeden van krankzinnigheid in zijne hoofde.⁹⁰

Voor de bescherming van de goederen voorzag de krankzinnigenwet in de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder over het beheer van de goederen, waarbij zowel een algemene als een bijzondere voorlopige bewindvoerder kon worden aangesteld. De algemene voorlopige bewindvoerder was van rechtswege bevoegd om op te treden voor alle geesteszieken door het loutere feit dat ze in een instelling werden geplaatst, uitgezonderd diegene die van een bijzondere voorlopige bewindvoerder werden voorzien.⁹¹ Toch waren de bevoegdheden van de voorlopige bewindvoerder beperkt tot datgene wat strikt wettelijk geregeld was. Hij kon slechts aangesteld worden voor een persoon die in het krankzinnigengesticht werd geplaatst onder twee voorwaarden. Ten eerste mocht de betrokkene niet onbekwaam verklaard zijn en ten tweede mocht zij niet onder voogdij staan.⁹²

Na verloop van tijd beantwoordde de krankzinnigenwet ook niet meer aan de behoeften van onze moderne samenleving. Ten eerste was haar fundamentele doelstelling de begrenzing van de bewegingsvrijheid van de geesteszieke, omdat zij een gevaar inhield voor de maatschappij. De aandacht ging niet zozeer naar de verzorging van de geesteszieke. Ten tweede bevatte de wet een aantal maatregelen met betrekking tot dwang, openbaarmaking en toezicht, hetgeen de behandeling van vele geesteszieken verstoorde. Ten slotte leidde de plaatsing in het gesticht tot sociale ontworteling.⁹³ Toch heeft men geprobeerd om aan de hand van een nieuwe krankzinnigenwet van 28 december 1873⁹⁴ deze lacunes weg te werken, maar dit bood geen

⁸⁷ BS 21 juni 1850.

⁸⁸ J. GERLO, "Het statuut van de geesteszieken", *TPR* 1974, 581.

⁸⁹ M. VAN DE KERCHOVE, "La loi relative à la protection de la personne des malades mentaux. Les principales étapes d'une réforme", in G. BENOIT, I. BRANDON en J. GILLARDIN (ed.), *Malades mentaux et incapables majeurs. Emergence d'un nouveau statut civil*, Brussel, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1994, 34.

⁹⁰ Artikel 34 Krankzinnigenwet; H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire du droit civil belge*, II, Brussel, Bruylant, 1964, 291.

⁹¹ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 115.

⁹² L. H.W.M. KAISER, *Psychiatrie toegelicht*, Antwerpen, Garant, 2007, 477.

⁹³ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 3-4.

⁹⁴ BS 27 januari 1874.

soelaas.⁹⁵ Uiteindelijk is de krankzinnigenwet dan ook vervangen door twee nieuwe wetten: de wet van 26 juni 1990⁹⁶ betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke en de wet van 18 juli 1991⁹⁷ betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn te beheren.

De wet van 26 juni 1990 was fundamenteel anders dan de krankzinnigenwet. De beschermingsmaatregelen die in deze wet werden opgenomen, mochten, bij gebreke van enige andere geschikte behandeling, alleen getroffen worden ten aanzien van een geesteszieke indien zijn toestand zulks vereiste, hetzij omdat zijn gezondheid en zijn veiligheid ernstig in gevaar was, hetzij omdat er sprake was van een ernstige bedreiging voor andermans leven of integriteit⁹⁸. Hierdoor kende de wet een zeer beperkt toepassingsgebied, waardoor nog altijd veel mensen geen bescherming genoten. Een grote ommekeer was wel dat men de vrijheid van de geesteszieke⁹⁹ als uitgangspunt ging nemen en de vrijheidsberoving als uitzondering.¹⁰⁰ Er werd ook niet meer gesproken over collocatie of sekwestratie maar over 'de behandeling in een ziekenhuis' ('gedwongen opname')¹⁰¹ en de 'verpleging in het gezin'¹⁰². Verder legde de wet de beslissingsbevoegdheid tot gedwongen opname bij de vrederechter en niet meer bij gemeentelijke overheid of de arts zoals voorheen, maar toch kende zij nog een cruciale rol toe aan het omstandig geneeskundig verslag van de geneesheer.¹⁰³

Binnen deze masterproef gaat de aandacht in het bijzonder uit naar de wet van 18 juli 1991.

⁹⁵ D. HEIRBAUT en G. BAETEMAN, *Cumulatieve editie van het BW: De huidige en de originele tekst met alle wijzigingen in België van 1804 tot 2004*, Gent, Kluwer, 2004, 2233; Voorstel van wet tot wijziging van de wetten van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de regeling voor de krankzinnigen, *Parl.St.* Senaat 1959-60, 216.

⁹⁶ BS 27 juli 1991.

⁹⁷ BS 26 juli 1991.

⁹⁸ Artikel 2 wet betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke

⁹⁹ Artikel 2 wet betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke: *De beschermingsmaatregelen mogen, bij gebreke van enige andere geschikte behandeling, alleen getroffen worden ten aanzien van een geesteszieke indien zijn toestand zulks vereist, hetzij omdat hij zijn gezondheid en zijn veiligheid ernstig in gevaar brengt, hetzij omdat hij een ernstige bedreiging vormt voor andermans leven of integriteit.*

¹⁰⁰ J. GERLO, "Het statuut van de geesteszieken", *TPR* 1974, 588.

¹⁰¹ Hoofdstuk II (artikelen 4-22sexies) van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

¹⁰² Hoofdstuk III (artikelen 23-29) van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

¹⁰³ K. OOSTERLINCK, W. VERCRUYSSSEN en J. VANDE MOORTELE, *Beschermingsstatuten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 46; F. BENOIT, J. DE FRUYT, H. NYS, G. ROMMEL, G. STEEGEN, P. VAN PETEGHEM en J. VAN SPEYBROECK (eds.), *De bescherming van de persoon van de geesteszieke: ethische, medische en juridische perspectieven*, Brugge, die Keure, 2010, 1.

Titel 2 De situatie onder de wet van 18 juli 1991

Voor de goedkeuring van deze wet werd geen bescherming verleend aan personen die wegens ouderdom of ziekte in grote moeilijkheden verkeerden bij het beheer van hun goederen.¹⁰⁴ Ook werd onder de oude wet van 18 juni 1850 enkel een algemeen of bijzonder voorlopig bewindvoerder aangesteld indien de betrokkene in een krankzinnigengesticht werd geplaatst of ten huize afgezonderd werd. Wanneer dit niet langer het geval was, kon men geen beroep doen op het beschermingsstatuut.¹⁰⁵ Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt ook dat de voormalige beschermingsstatuten zwaar, duur en ondoeltreffend waren, waardoor zij naar de achtergrond verdwenen.¹⁰⁶

Gelet op de vele kritieken en hiaten in de vroegere wetgeving heeft de wetgever besloten om de rechtstoestand van de meerderjarige onbekwamen grondig te hervormen. Dit deed hij door de invoering van een modern, soepel, transparant en individueel statuut genaamd 'voorlopig bewind' in de wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn hun goederen te beheren^{107, 108}. Door de wet van 26 juni 1990¹⁰⁹ betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke aan te vullen, breidde zij het toepassingsgebied van deze wet dat beperkt was tot geesteszieken uit tot personen die krachtens hun mentale of fysieke toestand niet meer in staat waren om hun goederen te beheren. De oude krankzinnigenwet werd hierbij afgeschaft.¹¹⁰

Een groot nadeel echter verbonden aan dit nieuwe statuut was dat het enkel het vermogen van de geestesgestoorde betrof en niet zijn persoon.¹¹¹ Logischerwijze moest de voorlopige bewindvoerder toch in beperkte mate rekening houden met de gezondheidstoestand van de betrokkene. Gelet op het beperkte toepassingsgebied van de wet van 26 juni 1990, glipten veel personen door de mazen van het net waardoor de verzoekers dan toch nog moesten terugvallen op de gerechtelijke onbekwaamverklaring of de verlengde minderjarigheid wat de bescherming van hun persoon betrof.¹¹² In de praktijk werd echter veel gebruik gemaakt van dit nieuwe statuut, niet alleen om zijn soepele en moderne procedure, maar ook omdat we in België te kampen hadden met een aanzienlijke vergrijzing van de bevolking, waarbij meer en meer mensen leden aan dementie,

¹⁰⁴ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 5.

¹⁰⁵ M. VERRYCKEN, "Onbekwamen", *TPR* 1985, 504.

¹⁰⁶ Ontwerp van wet betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St.* Senaat 1968-69, R.A. 7938; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge : principes, doctrine, jurisprudence*, I : *Introduction théorie générale des droits et des lois, les personnes, la famille*, Brussel, Bruylant, 1962, 87.

¹⁰⁷ Wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn hun goederen te beheren, *BS* 27 juli 1991.

¹⁰⁸ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Charte, 2004, 3.

¹⁰⁹ *BS* 27 juli 1990.

¹¹⁰ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 110.

¹¹¹ Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St.* Kamer 2001-02, 0107/012, p. 10.

¹¹² F. SWENNEN, *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 160-161.

Alzheimer,...hetgeen leidde tot gehele of gedeeltelijke handelingsonbekwaamheid en de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder.¹¹³

Afdeling 1 Voorlopig bewind

§ 1 Toepassingsgebied

Het beschermingsstatuut 'voorlopig bewind' werd ingevoerd door de wet van 18 juli 1991 en burgerrechtelijk verankerd in boek I, titel XI, hoofdstuk *1bis* genaamd "voorlopig bewind over de goederen toebehorend aan de meerderjarige", meer specifiek in de artikelen 488*bis* a) tot en met k) BW.

De volgende voorwaarden werden naar voor geschoven voor de toepassing van het voorlopig bewind. 'De meerderjarige die, geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, wegens zijn gezondheidstoestand, niet in staat is zijn goederen te beheren, kan met het oog op de bescherming ervan, een voorlopige bewindvoerder toegewezen krijgen, als hem nog geen wettelijke vertegenwoordiger werd toegevoegd'¹¹⁴, waarbij volgende voorwaarden cumulatief voldaan moeten zijn:

- (1) De te beschermen persoon moet meerderjarig zijn, hierdoor zijn de verlengde minderjarigen van dit toepassingsgebied uitgesloten;
- (2) Hij mag geen wettelijke vertegenwoordiger hebben, indien dit wel het geval is, wordt het mandaat van eerstgenoemde van rechtswege beëindigd;
- (3) Moet zich in de onmogelijkheid bevinden om zijn vermogen te beheren, dit kan zowel geheel, gedeeltelijk, blijvend als tijdelijk zijn;
- (4) En de onbekwaamheid moet het gevolg zijn van zijn gezondheidstoestand, dit kan lichamelijk of geestelijk zijn.¹¹⁵

Ook diende men rekening te houden met een aantal formele voorwaarden. Het verzoek tot aanstelling van een voorlopige bewindvoerder (artikel 488*bis*, b) eerste lid BW) kon alleen worden ingesteld door de te beschermen persoon zelf, de procureur des Konings, de vrederechter en elke belanghebbende, waarbij deze laatste steeds moet voldoen aan de vereiste van belang en hoedanigheid zoals opgenomen in de artikelen 17 en 18 Gerechtelijk Wetboek. Ook diende dergelijk verzoekschrift steeds gepaard te gaan met een omstandige geneeskundige verklaring (art. 488*bis*, b), §3 BW).¹¹⁶

¹¹³ K. ROTTHIER, *Voorlopig bewind: praktische handleiding voor familielid-bewindvoerders*, Roeselare, Roularta, 2006, 9.

¹¹⁴ Zie art. 488*bis* a) B.W; F. BLONTROCK, "De gerechtelijke bewindvoerder. Analyse van de rechtspraak", *T.Not.* 1991, 2.

¹¹⁵ J.-P. MASSON, "Le nouveau régime de protection des biens des incapables majeurs", *Rev.not.b.* 1992, 176.

¹¹⁶ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 32-33.

§ 2 Aanwijzing van de voorlopig bewindvoerder

De voorlopig bewindvoerder werd aangesteld door de vrederechter van het kanton waar de beschermde persoon verbleef of bij gebreke daarvan woonachtig was.¹¹⁷ Hij kon kiezen tussen een familiale of professionele voorlopige bewindvoerder. Zoals echter bleek uit de voorbereidende werken en artikel 488bis, c) §1, lid 2 BW¹¹⁸ ging de voorkeur van de wetgever duidelijk uit naar het familiale bewind. Vooraleer iemand werd aangesteld, diende de vrederechter eerst te onderzoeken of men voldoende geschikt en bereid was om het bewind uit te oefenen. Hierbij werd rekening gehouden met de aard en de samenstelling van de te beheren goederen, de gezondheidstoestand van de te beschermen persoon en zijn gezinstoestand zoals opgenomen in artikel 488bis, c) §1 BW. Indien een familiale bewindvoerder niet mogelijk was, dan zou een professionele bewindvoerder aangesteld worden.¹¹⁹

§ 3 Bevoegdheden van de voorlopig bewindvoerder

Door de invoering van de wet van 18 juli 1991 werd het vroegere onderscheid tussen een algemene en bijzondere voorlopige bewindvoerder, zoals dat bestond onder de krankzinnigenwet¹²⁰, opgeheven. Onder deze wet is er slechts sprake van een individueel aangestelde bewindvoerder met algemene of beperkte bevoegdheden. De bewindvoerder met een algemene bevoegdheid zal optreden in naam en voor rekening van de beschermde persoon, gelet op zijn handelingsonbekwaamheid. Dit geldt voor alle rechtshandelingen. De bevoegdheden van de bewindvoerder met een beperkte bevoegdheid daarentegen kunnen bijvoorbeeld worden beperkt tot bijstand, aangezien de beschermde persoon nog in staat is om bepaalde rechtshandelingen zelf te stellen.¹²¹

De vermogensrechtelijke bevoegdheden van de voorlopige bewindvoerder worden omschreven door de vrederechter¹²², of bij gebreke hieraan door de wet zelf (art. 488bis, f), §3 BW). Dit kan zowel beperkt, bijvoorbeeld tot een welbepaalde specifiek omschreven handeling, als ruim omschreven worden. Indien hij niets bepaalt, dan is er sprake van een ruim omschreven vertegenwoordigingsbevoegdheid waarbij de bewindvoerder de beschermde persoon in al zijn rechtshandelingen zal vertegenwoordigen en in rechte als eiser en verweerder namens hem zal

¹¹⁷ Artikel 488bis, b) §1 lid 1 BW, artt. 594, 16° en 628, 3° Ger. W; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 39.

¹¹⁸ Hij kiest bij voorkeur als voorlopige bewindvoerder de echtgenoot, een lid van de naaste familie of in voorkomend geval, de vertrouwenspersoon van de te beschermen persoon.

¹¹⁹ W. PINTENS m.m.v. W. VAN GORP, "Zeven jaar voorlopig bewind over de goederen van meerderjarigen", in P. SENAEVE (ed.), *Het statuut van de geestesgestoorden*, Antwerpen, Maklu, 1999, 168-170.

¹²⁰ Artikel 29 en 30 Krankzinnigenwet.

¹²¹ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 115.

¹²² G. BENOIT, "Les critères de modulation de l'incapacité (article 488bis, f, §1 à 5 du Code civil)", in G. BENOIT, I. BRANDON en J. GILLARDIN, *Malades mentaux et incapables majeurs: émergence d'un nouveau statut civil*, Brussel, Publication Fac St Louis, 1994, 305.

optreden (art. 488*bis*, f), §3, lid 1 BW)¹²³. Wel zal zijn bevoegdheid steeds beperkt zijn tot het beheer van de goederen. Indien het gaat om één van de belangrijke handelingen opgesomd in artikel 488*bis*, f) §3 lid 2 BW¹²⁴ is er een bijzondere machtiging van de vrederechter nodig.¹²⁵

Verder moet de voorlopige bewindvoerder de goederen van de beschermde persoon beheren als een goede huisvader (art. 488*bis* f), §1, lid 1 BW) en indien er strijdige belangen zijn, moet hij eerst de machtiging van de vrederechter bekomen alvorens op te treden (art. 488*bis* f), §1, lid 3 BW). Al zijn bevoegdheden zal hij steeds persoonlijk moeten vervullen, waarbij delegatie aan een derde uitgesloten is. Wel is het mogelijk om zich te laten bijstaan door één of meerdere personen op basis van artikel 488*bis* f), §1, lid 2 BW.¹²⁶

§ 4 Einde van de voorlopige bewindvoering

Zoals bepaald in artikel 488*bis*, d) eerste lid BW had de vrederechter de bevoegdheid om ten allen tijde een einde te stellen aan de opdracht van de voorlopige bewindvoerder. Onder het tweede lid van datzelfde artikel eindigde zijn opdracht van rechtswege zodra een wettelijke vertegenwoordiger werd benoemd, ingeval van toevoeging van een voorlopige bewindvoerder of in geval van de staat van verlengde minderjarigheid.¹²⁷

Afdeling 2 Bestaande beschermingsstatuten

Door het ruime toepassingsgebied werden de statuten gerechtelijke onbekwaamverklaring en bijstand van een gerechtelijk raadsman praktisch volledig opgeslorpt door het nieuwe statuut, maar toch liet de nieuwe wet deze ongewijzigd voortbestaan met alle gevolgen van dien.¹²⁸ Er was een dalende vraag naar de bestaande beschermingsstatuten omdat de procedure onder de nieuwe

¹²³ Bij gebreke van aanwijzingen in de in artikel 488*bis*, c) bedoelde beschikking, vertegenwoordigt de voorlopige bewindvoerder de beschermde persoon in alle rechtshandelingen en procedures als eiser en als verweerder.

¹²⁴ Evenwel kan hij slechts krachtens een bijzondere machtiging van de vrederechter: a) de beschermde persoon in rechte vertegenwoordigen als eiser bij de andere rechtsplegingen en handelingen dan die bedoeld in de artikelen 1150, 1180-1°, 1187, tweede lid en 1206, tweede lid van het Gerechtelijk wetboek; b) de roerende en onroerende goederen van de beschermde persoon vervreemden; c) leningen aangaan en hypotheek toestaan; d) berusten in een vordering betreffende onroerende rechten; e) een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarden of deze verwerpen; f) een schenking of een legaat aanvaarden; g) een pachtovereenkomst of een handelshuurovereenkomst sluiten; h) een dading aangaan.

¹²⁵ W. PINTENS m.m.v. W. VAN GORP, "Zeven jaar voorlopig bewind over de goederen van meerderjarigen", in P. SENAËVE (ed.), *Het statuut van de geestesgestoorden*, Antwerpen, Maklu, 1999, 172-174.

¹²⁶ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 124-126.

¹²⁷ G. BAETEMAN, *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 124.

¹²⁸ Het statuut 'verlengde minderjarigheid' valt hier echter niet onder gelet op haar specifiek karakter. De verlengde minderjarigheid wordt tijdens de minderjarigheid toegepast, terwijl het bewind enkel toepasselijk is op meerderjarigen, maar toch verloor zij ook aan belang.

wet een minder complexe, minder kwetsende en een zeer gepersonaliseerde aanpak impliceerde.¹²⁹

¹²⁹ A. WYLLEMAN, *Contracteren en procederen met wilsonbekwamen en wilsgestoorden*, Mechelen, Kluwer, 2005, 34-35; T. DELAHAYE en C. CASTELEIN, *Het voorlopig bewind*, Brussel, Larcier, 2007, 5; F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 211-222.

Titel 3 De nieuwe wet van 3 mei 2003¹³⁰

Afdeling 1 Inleiding

Niettegenstaande de grote vooruitgang die de wet van 18 juli 1991 heeft teweeg gebracht, hebben de kamerleden LUC GOUTRY, Jo VANDEURZEN en JOS ANSOMS op 23 september 1999 toch een wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren¹³¹, ingediend. In de memorie van toelichting wordt duidelijk aangegeven dat er nood was aan verandering. De kamerleden streefden ten eerste naar een meer gepersonaliseerd beheer met het oog op de versterking van de betrokkenheid van de beschermde persoon zelf, zijn naaste familie en zijn vertrouwenspersoon. Ten tweede moesten bijkomende kwaliteitswaarborgen worden ingebouwd door meer controle, beperking van de geldigheidsduur van het mandaat van de bewindvoerder in de tijd en concentratie van de dossiers. Vervolgens diende de redelijke vergoeding van de bewindvoerder zorgvuldig te worden bepaald, waarbij het niet mag steunen op winstbejag als voornaamste drijfveer. Ten vierde was het wenselijk om meer duidelijkheid te scheppen over de territoriale bevoegdheid van de vrederechter en tenslotte leek het aangewezen om de beschermingsstatuten van de bijstand gerechtelijk raadsman en aanstelling van een voorlopig bewindvoerder bij internering op te heffen, aangezien zij hun maatschappelijke relevantie hebben verloren.¹³²

Afdeling 2 Nieuwigheden

Deze wet streefde er naar om enkele innovaties door te voeren en bovenstaande knelpunten weg te werken. De beschermde persoon kan voortaan een wilsverklaring opmaken tot aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder, ook kunnen er wijzigingen worden aangebracht in de procedure tot aanwijzing en de lijst van de machtigingen en zal de beschermde persoon onder bepaalde voorwaarden giften kunnen doen en een huwelijkscontract kunnen afsluiten. Uiteindelijk werd de afschaffing van de andere beschermingsstatuten, zoals opgenomen in de memorie van toelichting, niet aanvaard.¹³³

¹³⁰ Wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *BS* 31 december 2003.

¹³¹ Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St. Kamer*, 1999-2000, nr. 50 0107/001, 1.

¹³² Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St. Kamer*, 1999-2000, nr. 50 0107/001, 2-3.

¹³³ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2004, 4; F. SWENNEN, "Het voorlopig bewind hervormd", *RW* 2004-05, 1-17; S. MOSSELMANS, "De verkoop van een goed van een handelingsonbekwame", *Not.Fisc.M.* 2005, 86-100.

§ 1 Wilsverklaring tot aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder

Een voorlopig bewindvoerder kan voortaan worden aangesteld in een akte van wilsverklaring door de gezonde persoon zelf vooraleer deze onbekwaam wordt of door nauwe verwanten die aangesteld werden als bewindvoerder, maar die hun functie niet meer kunnen uitoefenen (art. 488*bis*, c) §3, lid 1 BW). De wilsverklaring van de gezonde persoon zelf wordt afgelegd bij de vrederechter van zijn verblijfplaats, of bij gebreke daarvan, bij een vrij gekozen notaris of de notaris van de gezonde persoon. De wilsverklaring van de naaste familieleden kan enkel afgelegd worden voor de vrederechter.¹³⁴

Het oorspronkelijke artikel 488*bis*, c) §1, lid 6 BW bepaalde dat de aanvaarding van de bewindvoerder van zijn opdracht een einde maakte aan de lastgeving die door de te beschermen persoon werd verleend. Dit was echter een zeer onduidelijke bepaling die aanleiding gaf tot veel discussie. Daarom heeft men dan ook besloten om deze zinsnede te schrappen en te verwijzen naar artikel 2003 BW.¹³⁵ In het licht van deze bepaling zal lastgeving enkel eindigen door onbekwaamverklaring van de lastgever. Toch hebben rechtspraak en rechtsleer gekozen voor een ruimere invulling van het begrip onbekwaamverklaring, m.n. door dit gelijk te stellen met elke gerechtelijke maatregel die de bekwaamheid van de lastgever beperkt, zoals bijvoorbeeld bewind.¹³⁶

§ 2 Procedure tot aanwijzing van een voorlopig bewindvoerder

De vrederechter bij wie het verzoekschrift tot bescherming van de persoon werd ingediend, is ambtshalve bevoegd om een voorlopig bewindvoerder aan te stellen. De nieuwe wet breidt deze ambtshalve bevoegdheid van de vrederechter uit tot vier gevallen: Ten eerste bij een verzoek tot opneming ter observatie (art. 5 §1 Wet Bescherming persoon Geesteszieke). Ten tweede indien een verzoek tot opneming in een gezin wordt ingediend (art. 23 van voornoemde wet). Vervolgens bij een verzoekschrift tot verblijf (art. 488*bis*, b) §1, lid 2 BW) en tenslotte bij een spoedprocedure zoals vermeld in art. 9 van diezelfde wet. Onder de wet van 18 juli 1991 was dit enkel bij het eerste geval mogelijk.¹³⁷

In deze paragraaf wordt uitsluitend toegespitst op de veranderingen die de nieuwe wet met zich meebrengt, de rest wordt buiten beschouwing gelaten. Zo werd de aard van de rechtspleging onder de nieuwe wet grondig gewijzigd. De procedure op eenzijdig verzoekschrift, zoals die bestond onder de wet van 18 juli 1991, werd vervangen door een verzoekschrift op tegenspraak,

¹³⁴ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2004, 4-8.

¹³⁵ F. SWENNEN, "De hervorming van het voorlopig bewind", in P. SENAEVE en F. SWENNEN, *De hervormingen in het personen-en familierecht 2002-2003*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 149.

¹³⁶ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2004, 4-5.

¹³⁷ F. SWENNEN, "De hervorming van het voorlopig bewind", in P. SENAEVE en F. SWENNEN, *De hervormingen in het personen-en familierecht 2002-2003*, Antwerpen/Groningen, Intersentia, 2003, 146 e.v.; S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2004, 8-9.

om de rechten van de verdediging beter te beschermen, waarbij de artikelen 1034 e.v. Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn (art. 488*bis*, b) §5, lid 4 BW). Ook werd de controle op de bewindvoerder aangepast door de verplichtingen inzake rapportering d.m.v. het aanvangsverslag, jaarlijks verslag en eindverslag beter te omschrijven en te verzwaren. Wat de bezoldiging van de bewindvoerder betreft, wordt nu meer duidelijkheid verschaft in de wet. De 3% van de inkomsten van de beschermde persoon zijn uitsluitend als bezoldiging bedoeld en staan los van andere gemaakte kosten. Eveneens nieuw is de mogelijkheid voor de beschermde persoon om zich te laten bijstaan door een vertrouwenspersoon, naast de voorlopige bewindvoerder, aan wie bepaalde controlebevoegdheden worden gegeven (art. 488*bis*, b) §4 BW). Dit zorgt voor extra waarborgen en zal ook bijdragen tot de personalisering van het voorlopig bewind. Bovendien is ook de laatste zinsnede van artikel 488*bis*, f) §1, lid 1 BW nieuw door aan de voorlopig bewindvoerder niet alleen de taak te geven om de goederen van de beschermde persoon als een goed huisvader te beheren, maar ook door die beschermde persoon in zijn beheer bij te staan. De vrederechter heeft nu de keuze tussen het vertegenwoordigings-of bijstandsregime.¹³⁸

§ 3 Machtigingen

Artikel 488*bis*, f) §3 lid 2 BW bevat een opsomming van rechtshandelingen die alleen gesteld mogen worden met een bijzondere machtiging van de vrederechter. De lijst van de procedures die van een machtigingsvereiste vrijgesteld zijn, worden onder de nieuwe wet uitgebreid tot huurcontracten, tot bewoning zonder akte of bewijs, tot sociale wetgeving ten gunste van de beschermde persoon en tot de burgerlijke partijstelling (artikel 488*bis*, f) §3 lid 2, a) BW).¹³⁹

§ 4 Giften

De wet van 18 juli 1991 schoot duidelijk tekort daar zij geen bepalingen bevatte omtrent de (on)bekwaamheid van de te beschermen persoon om te schenken onder levenden of om te testeren. Deze lacune heeft de wet van 3 mei 2003 trachten op te vullen.¹⁴⁰

Onder de vroegere wet kon noch de voorlopige bewindvoerder, noch de beschermde persoon schenken. Daar kwam echter verandering in. De beschermde persoon, onder algemeen of gedeeltelijk bewind, kon schenken mits machtiging van de vrederechter.¹⁴¹ Hiervoor dienden twee voorwaarden vervuld te zijn. Ten eerste diende de persoon wilsgeschikt te zijn d.w.z. gezond van geest zijn in het licht van artikel 901 BW en ten tweede mocht de machtiging niet leiden tot het

¹³⁸ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Charte, 2004, 8-26.

¹³⁹ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Charte, 2004, 26-28.

¹⁴⁰ A. WITTENS, "Voorlopig bewind: 'Le beaujolais nouveau est arrivé'...maar kan nog niet gedronken worden", *Not.Fisc.M.* 2003, 287; L. BECKERS, "Vernietiging van het testament", *Jura Falc.* 2008-09, 251; H. COOLS, *Gids erven en schenken. De theorie en de praktijk*, Antwerpen, De Boeck, 2009, 262.

¹⁴¹ C. DE WULF, *Het opstellen van notariële akten. Boek I*, Mechelen, Kluwer, 2003, 324-325.

behoefstig worden van de beschermde persoon of zijn onderhoudsgerechtigden.¹⁴² Voor de voorlopige bewindvoerder bleef de situatie echter ongewijzigd.¹⁴³

Wat het opmaken van een testament betreft, zal de vrederechter machtiging moeten verlenen aan de beschermde persoon. Deze grondgedachte vonden we ook terug in de oude wetgeving. Zij doelde enkel op de bescherming van de onder het bewind gestelde persoon en door het opmaken van een testament kwam deze bescherming niet in het gedrang, enkel deze van derden, omdat het testament slechts bij diens overlijden uitwerking zal hebben. Hier zal eveneens geen bevoegdheid toekomen aan de voorlopige bewindvoerder, gelet op het persoonlijke karakter.¹⁴⁴ Net zoals bij de schenking, zal de beschermde persoon wilsgeschikt, meer concreet gezond van geest¹⁴⁵, moeten zijn.¹⁴⁶ Ook zal een medisch attest moeten aangebracht worden.¹⁴⁷

§ 5 Huwelijkscontracten

Het sluiten van een huwelijkscontract is een hoogstpersoonlijke handeling waar geen vertegenwoordiging van de voorlopige bewindvoerder mogelijk is en waarbij als enige voorwaarde een geldige toestemming vereist is.¹⁴⁸ Onder de vroegere wet impliceerde de bekwaamheid om te trouwen de bekwaamheid om een huwelijkscontract af te sluiten.¹⁴⁹ Dit was echter anders onder de nieuwe wet. Sinds de wet van 3 mei 2003 werd er een onderscheid gemaakt tussen huwen met of zonder huwelijkscontract, waarbij de huwelijksvrijheid niet werd beperkt. Indien men huwt met een huwelijkscontract, dan zal een machtiging van de vrederechter nodig zijn krachtens artikel 488*bis*, h) §3 lid 1 BW¹⁵⁰ De beschermde persoon heeft daarentegen geen enkele machtiging nodig, indien hij huwt zonder huwelijkscontract met aanneming van het wettelijk stelsel.¹⁵¹

¹⁴² A. VAN DEN BOSSCHE, "Het testament van de meerderjarige waaraan een voorlopig bewindvoerder is toegevoegd. Toch een taak voor de notaris?" (noot bij Vred. Lier 15 maart 2007), *T.Vred.* 2007, 221-229.

¹⁴³ P. DELNOY, "Les libéralités et l'administration provisoire" in FEDERATION ROYAL DU NOTARIAT BELGE (ed.), *L'administration provisoire*, Brussel, Bruylant, 2004, 17.

¹⁴⁴ V. CALLENS, "Schenkeningen aan/door personen onder voorlopig bewind geplaatst", *Jura Falc.* 1998-99, 365-379.

¹⁴⁵ In 1909 oordeelde het Hof van Cassatie dat gezondheid van geest zowel vrijheid van wil als helderheid van geest inhoudt, wat betekent dat de schenker of legataris zowel de betekenis als de draagwijdte van zijn daad moet begrijpen en er vrijwillig moet in toestemmen.

¹⁴⁶ A. VAN DEN BOSSCHE, "Om een testament te kunnen maken moet men gezond van geest zijn en zo nodig gemachtigd door de vrederechter", *T.Not.* 2007, 528.

¹⁴⁷ W. DIJKHOFFZ, "Rol van medische getuigschriften in de functionele opvatting van het beroepsgeheim", *T.Gez.* 2002-03, 90; S. BROUWERS, "Over de gezondheid van geest en de onvermijdelijke medische attesten", *AJT* 2001-02, 419-420; C.TROUET, "Medische getuigschriften en beroepsgeheim", *Juristenkrant* 2002, nr. 50, 4.

¹⁴⁸ E. VIEUJEAN, "Le majeur physiquement ou mentalement inapte à gérer ses biens", in M.TH. MEULDERS-KLEIN (éd.), *Protection des malades mentaux et incapacités des majeurs : le droit belge après les réformes*, Brussel, Story-Scientia, 1996, 263.

¹⁴⁹ J.F. TAYMANS, "Le contrat de mariage des personnes protégées par la loi du 18 juillet 1991", *Rev.not.b.* 1995, 186.

¹⁵⁰ *Onverminderd §2 van hetzelfde artikel, de beschermde persoon bekwaam is om een huwelijkscontract aan te gaan en zijn huwelijksvermogensstelsel te wijzigen met bijstand van de voorlopige bewindvoerder, na machtiging door de vrederechter op basis van het door de notaris opgestelde ontwerp.*

¹⁵¹ S. MAERTENS en G. BENOIT, *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Chartre, 2004, 41-42.

§ 6 Einde van de voorlopige bewindvoering

Alles blijft behouden zoals onder de wet van 18 juli 1991. Alleen voegt art. 488*bis*, d) lid 3 *in fine* BW eraan toe dat het voorlopig bewind eindigt bij het overlijden van de beschermde persoon.

DEEL 2 ACTUELE STAND VAN ZAKEN: SITUATIE VANAF DE WET VAN 17 MAART 2013

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

De totstandkoming van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid¹⁵² kende een lange geschiedenis. Het idee tot invoering van één globaal beschermingsstatuut voor de onbekwamen ontstond al in de wet van 3 mei 2003¹⁵³, maar bereikte deze doelstelling niet.¹⁵⁴ Daarom diende GOUTRY¹⁵⁵ in 2007 een nieuw en uitgebreid wetsvoorstel in. Maar ook dit bood geen soelaas waardoor in 2011 het wetsvoorstel opnieuw werd aangepast en aangevuld door TERWINGEN¹⁵⁶. Tenslotte bracht GERKENS¹⁵⁷ in 2012 nog enkele wijzigingen aan, hetgeen samen met het vorige wetsvoorstel leidde tot de invoering van de wet.¹⁵⁸ Vooraleer de wet in werking trad, moesten wel nog enkele reparaties doorgevoerd worden met name door de wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie¹⁵⁹, opgeheven door de wet van 8 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (I)¹⁶⁰, en door de wet van 12 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (II)¹⁶¹. Uiteindelijk trad de wet op 1 juni 2014 in werking.

¹⁵² BS 14 juni 2013.

¹⁵³ BS 31 december 2003.

¹⁵⁴ F. SWENNEN, "Het voorlopig bewind hervormd", *RW* 2004-05, 1-17; W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2014*, Brugge, die Keure, 2014, 263-264.

¹⁵⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake de onbekwaamheidsstatuten wat de invoering van een globaal statuut betreft, *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52 1356/001.

¹⁵⁶ Wetsvoorstel tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige wilsonbekwame personen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001.

¹⁵⁷ Wetsvoorstel tot instelling van een algemene regeling van voorlopig bewind over goederen en personen, *Parl.St.* Kamer 2010, nr. 53 0055/001.

¹⁵⁸ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 3.

¹⁵⁹ BS 14 mei 2014.

¹⁶⁰ BS 14 mei 2014.

¹⁶¹ BS 19 mei 2014.

HOOFDSTUK 2 TOTSTANDKOMING

De aanleiding tot deze ingrijpende wijziging door de nieuwe regelgeving kan worden opgesplitst in twee grote krachtlijnen.

Ten eerste werden onder de oude regelgeving de persoonlijke belangen van de wilsonbekwamen onvoldoende beschermd. Enerzijds was het voorlopig bewind enkel van toepassing op goederen en anderzijds waren de overige statuten die de bescherming van de persoon beoogden, verouderd en onwerkzaam geworden.¹⁶² Bijgevolg moest de nieuwe wet het voorlopig bewind uitbreiden tot persoonsrechtelijke aangelegenheden met als gevolg dat de andere onbekwaamheidsstatuten formeel afgeschaft konden worden.¹⁶³ Een belangrijke bemerking is wel dat deze bescherming los staat van de bescherming die de wet betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke van 26 juni 1990 bood. Zij blijft als *lex specialis* onverkort gelden en heeft voorrang op de nieuwe wet bij strijdigheid.¹⁶⁴

Ten tweede beoogde de hervorming een aanpassing van de Belgische wetgeving aan de internationale instrumenten¹⁶⁵ met name het VN-Gehandicaptenverdrag 2006, hetgeen in 2009 door België werd omgezet¹⁶⁶, aanbeveling R(99)4 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over beginselen betreffende de wettelijke bescherming van meerderjarige onbekwamen¹⁶⁷ en tenslotte aanbeveling R(2009)11 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over beginselen betreffende volmachten en voorafgaande richtlijnen in geval van onbekwaamheid^{168, 169}.

Om tegemoet te komen aan de wensen van voormelde krachtlijnen, streefde de wetgever bij de totstandkoming van deze wet vier grote doelstellingen na.

Ten eerste beoogde de wetgever de vroegere onbekwaamheidsstatuten te hervormen tot een ééngemaakt, eenvoudig, duidelijk en begrijpelijk beschermingsstatuut voor meerderjarigen, gebaseerd op het voorlopig bewind.¹⁷⁰ Aan de regels inzake onbekwaamheid van de minderjarigen werd bijgevolg niet geraakt, waardoor er een duidelijk onderscheid ontstond tussen het statuut van bescherming van de meerderjarige en de minderjarige.¹⁷¹

Ten tweede moest de wetgever een juist evenwicht zoeken tussen de autonomie en de bescherming, met als doel beide onderdelen te versterken.¹⁷² Dit kon onder meer worden afgeleid

¹⁶² Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 3.

¹⁶³ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 5; Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 4.

¹⁶⁴ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 4.

¹⁶⁵ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 5-6 en 18-21; Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1774/3, 3.

¹⁶⁶ Wet van 13 mei 2009 houdende instemming met het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en met het Facultatief Protocol bij dat Verdrag, *BS* 22 juli 2009.

¹⁶⁷ <https://wcd.coe.int>.

¹⁶⁸ <https://wcd.coe.int>.

¹⁶⁹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 5.

¹⁷⁰ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 8 en 11-12.

¹⁷¹ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564.

¹⁷² T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 6; Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 6; N. GALLUS, "L'avenir de la

uit het feit dat de buitengerechterlijke bescherming steeds primeerde. Enkel indien dit niet (meer) mogelijk was, kon men overgaan tot de gerechterlijke bescherming, waar de beschermde persoon in beginsel handelingsbekwaam bleef bij gebreke van andersluidende aanduiding, in plaats van andersom (oud artikel 488*bis*, f), §3, lid 1 BW).¹⁷³

Ten derde moesten de beginselen van noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit gerespecteerd worden bij de organisatie van de bescherming.¹⁷⁴ Het opleggen van een gerechterlijke beschermingsmaatregel was slechts noodzakelijk, indien en in die mate waarin de wettelijke of buitengerechterlijke bescherming niet volstond (art. 492 BW).¹⁷⁵ Op vlak van subsidiariteit primeerde zoals eerder vermeld de buitengerechterlijke bescherming.¹⁷⁶ Tenslotte moest de opgelegde maatregel in verhouding staan met het beoogde doel. De wet gaf daarom de voorkeur aan de minst ingrijpende maatregel m.n. de bijstand van de bewindvoerder en kende vertegenwoordiging slechts toe in uitzonderlijke omstandigheden.¹⁷⁷

Om af te sluiten moest de wetgever de maatschappelijke visie over personen met een functiebeperking wijzigen in het licht van het VN-Gehandicaptenverdrag. Vanaf dat moment werden de personen met een functiebeperking volwaardige deelnemers van de samenleving, met als uitgangspunt hun bekwaamheid, sociale integratie en participatie.¹⁷⁸

Uiteindelijk werd door de wet van 17 maart 2013 een nieuwe Titel XI: "Meerderjarigheid en beschermde personen" in het Burgerlijk Wetboek ingevoegd.¹⁷⁹

protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51-52; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 6.

¹⁷³ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 61.

¹⁷⁴ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62; T. DELAHAYE en F. HACHEZ, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 465; N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51.

¹⁷⁵ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 62.

¹⁷⁶ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 6-7.

¹⁷⁷ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564.

¹⁷⁸ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 6.

¹⁷⁹ Artikel 488-512 Burgerlijk Wetboek.

HOOFDSTUK 3 TOEPASSINGSGBIED¹⁸⁰

Titel 1 Beschermdde meerderjarige personen

Om vorm te geven aan de nieuwe denkrichting over personen met een functiebeperking heeft de wetgever er bewust voor gekozen om de neutrale term 'beschermdde personen' in te voeren.¹⁸¹ De regeling over beschermdde personen is in beginsel uitsluitend van toepassing op meerderjarigen, zoals blijkt uit Titel XI Burgerlijk Wetboek.¹⁸² Hierop geldt echter één uitzondering, namelijk wanneer de minderjarige de volle leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt, kan toch al een verzoek tot bescherming worden ingediend.¹⁸³ Deze uitzondering heeft de wetgever ingevoerd omdat hij wou vermijden dat de 'beschermdde persoon' in een ongedekte periode van minderjarigheid in de meerderjarigheid terecht zou komen.¹⁸⁴ Dit wordt ook bekrachtigd door artikel 488/1, lid 2 BW, wat inhoudt dat een verzoek tot plaatsing onder bescherming voortaan kan worden ingediend voor een persoon vanaf de volle leeftijd van zeventien jaar, indien vaststaat dat hij bij zijn meerderjarigheid voldoet aan de voorwaarden die gelden voor de bescherming op grond van de gezondheidstoestand. Er werd enkel gesproken over het tijdstip van indiening en niet over het tijdstip van de inwerkingtreding van de bescherming, wat voor onduidelijkheid zorgde. Hieraan kwam de reparatiewet van 25 april 2014¹⁸⁵ tegemoet door te bepalen dat de bescherming die is toegekend vanaf de leeftijd van zeventien jaar pas in werking zal treden op het moment dat de beschermdde persoon meerderjarig wordt.¹⁸⁶

Buitengerechtelijke of gerechtelijke bescherming kan slechts aan twee categorieën meerderjarigen worden toegekend m.n. op grond van hun gezondheidstoestand of indien zij verkeren in staat van verkwisting.

¹⁸⁰ Artikel 488/1 BW: "De meerderjarige die wegens zijn gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen, kan onder bescherming worden geplaatst, indien en voor zover de bescherming van zijn belangen dit vereist.

Voor een minderjarige kan vanaf de volle leeftijd van zeventien jaar een verzoek tot plaatsing onder bescherming ingediend worden indien vaststaat dat hij bij zijn meerderjarigheid in de toestand zal verkeren als bedoeld in het eerste lid. De bescherming treedt in werking op het tijdstip waarop de beschermdde persoon meerderjarig wordt."

¹⁸¹ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 14; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermdde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 12; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermdde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 565.

¹⁸² S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 60.

¹⁸³ Art. 488/1, tweede lid BW.

¹⁸⁴ C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermdde personen: de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus", *T.Not.* 2013, 255.

¹⁸⁵ *BS* 14 mei 2014.

¹⁸⁶ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermdde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 13.

Titel 2 Gezondheidstoestand

De wetgever heeft er doelbewust voor gekozen om het begrip gezondheidstoestand niet te definiëren, maar over te laten aan de ruime appreciatiebevoegdheid van de vrederechter gelet op de permanente wijzigingen in de medische wetenschap.¹⁸⁷ Overigens wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de fysieke en de geestelijke gezondheidstoestand, omdat dit vaak onduidelijk, incorrect en niet nodig is.¹⁸⁸

Krachtens artikel 488/1 BW wordt enkel bescherming verleend aan meerderjarigen die wegens hun gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat zijn om zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel hun belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf 'behoorlijk' waar te nemen. Met 'behoorlijk' bedoelt de wetgever in beginsel het objectief criterium van *bonus pater familias*.¹⁸⁹ Dit toetsingscriterium lijkt mij echter te beperkt en zou uitgebreid moeten worden naar bredere subjectieve waarden. Hiermee wordt bedoeld dat er niet enkel aan de objectieve criteria van de *bonus pater familias* moet getoetst worden, maar beter ware het geweest om de beschermde persoon in een breder perspectief te plaatsen waardoor bij de beoordeling verscheidene aspecten in acht genomen kunnen worden.¹⁹⁰

In het licht van de verregaande invloed van het Gehandicaptenverdrag¹⁹¹ moet de bescherming op grond van de gezondheidstoestand uitzonderlijk zijn, wegens de beginselen van noodzaak, ondergeschiktheid en evenredigheid.¹⁹²

Titel 3 Verkwisting

Bescherming kan ook worden verleend aan personen die zich bevinden in staat van verkwisting (art. 488/2 BW). Wel moeten steeds vier voorwaarden voldaan zijn: het moet gaan om ongerechtvaardigde uitgaven, de uitgaven moeten de inkomsten overtreffen, er moet een oorzakelijk verband zijn tussen de twee eerstgenoemde elementen en het moet een gewoonte zijn.

Een beschermingsmaatregel kan enkel worden opgelegd indien en voor zover de bescherming van de belangen van de verkwister dat vereisen.¹⁹³

¹⁸⁷ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 33.

¹⁸⁸ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 14; Wetsvoorstel tot instelling van een algemene regeling van voorlopig bewind over goederen en personen, *Parl.St.* Kamer 2010, nr. 53 0055/001, 5.

¹⁸⁹ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 34.

¹⁹⁰ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 15-16; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 105.

¹⁹¹ Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap van 13 december 2006, *United Nations Treaty Series*.

¹⁹² F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 502-503; Y.-H. LELEU, "Les dix innovations majeures de la réforme de la protection des personnes vulnérables", *Revue de planification patrimoniale belge et internationale* 2014, 17.

HOOFDSTUK 4 BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING

Titel 1 Algemeen

Eén van de belangrijkste innovaties van de nieuwe wet is de invoering van de buitengerechtelijke bescherming op basis van de figuur van de lastgeving. Lastgeving is *een handeling, waarbij een persoon aan een ander de macht geeft om iets voor de lastgever en in zijn naam te doen* (art. 1984 BW). Zo kan elke burger zelf op het ogenblik dat hij (nog) wilsbekwaam is, een vermogensrechtelijke regeling uitwerken voor de periode waarin hij wilsongeschikt zou worden.¹⁹⁴ Omdat het om een specifieke lastgeving gaat, heeft België er dan ook voor geopteerd om een aparte wettelijke regeling daaromtrent op te nemen in de artikelen 489 tot en met 490/2 BW.¹⁹⁵ De bedoeling van deze wettelijke omkadering is het stimuleren van de buitengerechtelijke bescherming, meer rechtszekerheid verschaffen omtrent het gebruik van een volmacht, een snellere aanpak tegen allerhande misbruiken en de werklast van de vrederechters drastisch te verminderen.¹⁹⁶

Het doel van de wetgever is alvast duidelijk. De buitengerechtelijke bescherming moet steeds voorrang krijgen op de rechterlijke bescherming omdat zij minder ingrijpend is en meer autonomie toekent aan de beschermde persoon. Door uit te gaan van dit principe komt de wetgever tegemoet aan de aanbeveling R(2009)11 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa.¹⁹⁷

Wel moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de gemeenrechtelijke lastgeving en de lastgeving als buitengerechtelijke beschermingsmaatregel. De lastgeving als buitengerechtelijke beschermingsmaatregel kent veel meer bevoegdheden toe aan de lasthebber. Hij moet enerzijds rechtshandelingen stellen in naam en voor rekening van de lastgever en anderzijds moet hij de bescherming voor de lastgever regelen die zich in een toestand bevindt zoals aangegeven in de artikelen 488/1 of 488/2 BW.¹⁹⁸ Wanneer een persoon zich niet bevindt in dergelijke toestand, dan zijn de regels van de gemeenrechtelijke lastgeving van toepassing.¹⁹⁹

¹⁹³ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 504.

¹⁹⁴ K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 184-185.

¹⁹⁵ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 25.

¹⁹⁶ J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. De nieuwe bewindvoering: de juridische bescherming van alle kwetsbare meerderjarigen*, Heule, INNI publishers, 2014, 31-32; E. DE NOLF en E. EVERTS, "De nieuwe regeling inzake onbekwaamheid: kunnen meerderjarige wilsonbekwamen een huwelijkscontract aangaan, schenken en testieren", *Not.Fisc.M.* 2014/7, 154; CONSEIL FRANCOPHONE DE LA FÉDÉRATION ROYALE DU NOTARIAT BELGE, *La protection des personnes vulnérables à la lumière de la loi du 17 mars 2013. Acte de la journée d'études organisée le 12 mai 2014 par le Conseil francophone de la F.R.N.B.*, Brussel, Bruylant, 2014, 30-31.

¹⁹⁷ <https://wcd.coe.int>.

¹⁹⁸ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 64-65.

¹⁹⁹ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/003, 20.

Titel 2 Toepassingsgebied

Het toepassingsgebied van de lastgeving als buitengerechtigde bescherming is beperkt tot daden van vertegenwoordiging die uitsluitend betrekking hebben op *goederen* (artikel 489 BW).²⁰⁰ Hierbij wordt in beginsel niet geraakt aan de bekwaamheid van de lastgever, die principieel wils- en handelingsbekwaam blijft om zelf (juridisch) op te treden.²⁰¹ Dergelijke lastgeving wordt veruitwendigd in een lastgevingsovereenkomst gesloten tussen de wilsbekwame lastgever en lasthebber. In dat geval moet de lastgever een wilsbekwame meerderjarige of ontvoogde minderjarige persoon zijn, waarop geen rechterlijke beschermingsmaatregel m.b.t. de persoon rust zoals bepaald in art. 492/2 BW (art. 490, lid 1 BW).²⁰²

Bovendien zal de lastgeving als buitengerechtigde bescherming pas verwezenlijkt kunnen worden, wanneer duidelijk blijkt dat deze als dusdanig bedoeld is. Die regeling kan dan zowel onmiddellijk uitwerking hebben als onder de opschortende voorwaarde van het intreden van de wilsonbekwaamheid.²⁰³ Wel dient de lastgeving steeds verplicht geregistreerd te worden in het register dat wordt bijgehouden op de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (art. 490 BW). Hieruit valt allicht af te leiden dat een louter mondelinge lastgeving niet kan leiden tot buitengerechtigde bescherming.²⁰⁴ De lastgeving zal dus telkens schriftelijk, bij onderhandse of notariële akte moeten gebeuren, waarbij de notariële vorm slechts uitzonderlijk vereist is bij lastgevingen die betrekking hebben op plechtige rechtshandelingen.²⁰⁵

²⁰⁰ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 37.

²⁰¹ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 293; T. DELAHAYE en F. HACHEZ, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 466; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 184 en 187.

²⁰² S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 65.

²⁰³ K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 185; C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 262; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 586.

²⁰⁴ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 66.

²⁰⁵ K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 185; C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 262; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 586; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 32-35; J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter: het nieuwe menu à la carte vanaf 1 september 2014*, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 20-21.

Titel 3 Aanvang

Artikel 490/1 §1 BW bepaalt dat de regels van de buitengerechtelijke bescherming van rechtswege van toepassing zijn zodra de lastgever zich bevindt in een gezondheidstoestand zoals vermeld in art. 488/1 BW of in geval van verkwisting (art. 488/2 BW).²⁰⁶

Titel 4 Inhoud

Het is van uitermate groot belang om de lastgevingsovereenkomst zo gedetailleerd en omvattend mogelijk te formuleren, rekening houdend met de uitdrukkelijke wil van de lastgever. De bedoeling hiervan is om achteraf discussies en interpretatieproblemen te vermijden.

De lastgever beschikt daarbij over zeer ruime keuzemogelijkheden en kan opteren voor een algemeen of bijzonder mandaat of een mandaat in algemene of uitdrukkelijke bewoordingen²⁰⁷. Ook beschikt hij over een vrije keuze aangaande de aanstelling van één of meerdere lasthebbers. Enkel diegene op wie een rechterlijke beschermingsmaatregel rust en zij die krachtens artikel 496/6 BW geen bewindvoerder mogen zijn, kunnen niet aangesteld worden als lasthebber (art. 490/1 §1, lid 2 BW).²⁰⁸

Aangezien de lastgeving als buitengerechtelijke bescherming enkel betrekking kan hebben op goederen, rijst de vraag wat er moet gebeuren in persoonsgebonden aangelegenheden. In dat geval zullen de gemeenrechtelijke regels van de lastgeving (art. 1984-2010 BW) van toepassing zijn.²⁰⁹ Voorts bepaalt artikel 2003 *in fine* BW dat enkel de lastgevingen die betrekking hebben op *goederen* en niet voldoen aan de eisen van de buitengerechtelijke bescherming (m.n. art. 490 en 490/1, §1 BW) eindigen vanaf het moment dat de lastgever zich bevindt in een toestand zoals bedoeld in de artikelen 488/1 of 488/2 BW. Hieruit valt af te leiden dat de gemeenrechtelijke lastgeving in persoonsgebonden aangelegenheden gewoon blijft voortbestaan, wanneer de lastgever zich bevindt in een toestand van artikel 488/1 of 488/2 BW.²¹⁰

Indien dit toch onvoldoende zou zijn of geen soelaas kan bieden en de beschermde persoon nood heeft aan persoonlijke bescherming gelet op zijn situatie zoals bepaald in de artikelen 488/1 of 488/2 BW, dan zal een rechterlijke bescherming zich opdringen. De vrederechter heeft de macht om de buitengerechtelijke bescherming aan te vullen met een rechterlijke bescherming in de zin

²⁰⁶ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 16; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 569.

²⁰⁷ Het verschil bestaat erin dat de eerste twee mandaten vooral focussen op het aantal aangelegenheden waarin de lasthebber kan optreden, terwijl de laatste twee juist kijken naar de aard van de rechtshandelingen die de lasthebber volgens de lastgevingsovereenkomst mag verrichten bv. daden van beheer of beschikking.

²⁰⁸ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 34-36.

²⁰⁹ C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 255.

²¹⁰ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 569; C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 255.

van artikel 490/2, §2 BW, waardoor een combinatie van beide mogelijk wordt. Wel moet rekening worden gehouden met artikel 492, lid 3 BW waar de buitengerechtelijke bescherming enkel van toepassing blijft in de mate dat hij verenigbaar is met de rechterlijke beschermingsmaatregel.²¹¹

Titel 5 Uitvoering

De lastgeving kan hetzij onmiddellijk, hetzij onder de opschortende voorwaarde van het intreden van de wilsonbekwaamheid uitwerking krijgen. In het laatste geval dient die voorwaarde uitdrukkelijk opgenomen te worden in de overeenkomst. Krachtens artikel 490/1 §3 BW beoordeelt de lasthebber dan autonoom wanneer de lastgever zich in dergelijke toestand bevindt en rust op hem de verantwoordelijkheid om de lastgeving uit te voeren. Deze beoordeling is tegenstelbaar aan derden te goeder trouw.²¹²

De vrederechter treedt slechts subsidiair op wanneer er een vraag of een probleem inzake de aanvang of uitvoering van de lastgeving rijst. Hij treedt ofwel ambtshalve, ofwel op verzoek van de lastgever, de lasthebber, iedere belanghebbende of de procureur des Konings op. Vervolgens zal de vrederechter oordelen in het licht van artikel 490/1 §2, lid 2 BW of de lastgeving beantwoordt aan het belang van de lastgever en op basis daarvan beslissen of hij de lastgeving al dan niet zal uitvoeren. Indien dit niet het geval is, kan hij eventueel een rechterlijke beschermingsmaatregel opleggen (art. 490/1, §2 lid 3 BW).

Tenslotte kunnen in de lastgevingsovereenkomst ook nog een aantal beginselen worden opgenomen die de lasthebber bij de uitoefening van zijn opdracht in acht moet nemen (art. 490, lid 3 BW). Voor meer rechtszekerheid zal hij op regelmatige tijdstippen overleg moeten plegen met de lastgever en indien dit niet meer mogelijk is met de in de lastgevingsovereenkomst aangewezen derden (art. 490/2, §1 BW).²¹³

²¹¹ J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. De nieuwe bewindvoering: de juridische bescherming van alle kwetsbare meerderjarigen*, Heule, INNI publishers, 2014, 35; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 34-35; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 65-66; C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 255.

²¹² P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 35-36.

²¹³ J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. De nieuwe bewindvoering: de juridische bescherming van alle kwetsbare meerderjarigen*, Heule, INNI publishers, 2014, 53-54; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 187.

Titel 6 Sancties

Krachtens artikel 490/1 §3 tweede lid BW kunnen de rechtshandelingen die de lasthebber heeft gesteld ingevolge de lastgevingsovereenkomst die niet voldoen aan de toepassingsvoorwaarden, *relatief nietig* worden verklaard, indien de lasthebber wist of had moeten weten dat de lastgever zich op dat moment in een gezondheidstoestand bevindt zoals vermeld in art. 488/1 BW of in staat van verkwisting (art. 488/2 BW) bevond die een beschermingsmaatregel zou rechtvaardigen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de lastgeving niet voornemens is om de buitengerechtelijke bescherming te organiseren, niet geregistreerd is of wanneer de lasthebber onbevoegd wordt ten gevolge van onverenigbaarheid.

Titel 7 Einde

Artikel 490/2 §3 BW bepaalt wanneer de buitengerechtelijke beschermingsmaatregel een einde neemt.

Een eerste beëindigingsgrond geschiedt wanneer de lastgever zich niet meer bevindt in een gezondheidstoestand of staat van verkwisting (1°). Voorts kunnen zowel de lasthebber (2°) als de lastgever (3°) de buitengerechtelijke beschermingsmaatregel beëindigen, mits kennisgeving hiervan aan de griffier of notaris zoals bepaald in artikel 490, tweede en vijfde lid BW. Waar de lasthebber een kennisgeving doet van de opzegging van de lastgeving, doet de lastgever dit door middel van een herroeping. Voor deze lastgever zal deze herroeping slechts mogelijk zijn zolang hij wilsbekwaam is en er geen rechterlijke beschermingsmaatregel op hem rust (art. 490, vijfde lid BW). Eveneens komt de buitengerechtelijke bescherming tot een einde, wanneer de lastgever of lasthebber sterft of door diens plaatsing onder een rechterlijke beschermingsmaatregel (4°).²¹⁴

Tot slot kan de vrederechter (5°) hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van iedere belanghebbende of de procureur des Konings overeenkomstig art. 490/2 §2 BW een einde stellen aan lastgeving, indien deze niet voldoet aan de vereisten van de buitengerechtelijke bescherming. Dit is het geval wanneer de uitvoering ervan van die aard is dat de belangen van de lastgever in gevaar worden gebracht of de lastgeving geheel of gedeeltelijk vervangen moet worden door een rechterlijke beschermingsmaatregel die de belangen van de lastgever beter dient.²¹⁵

De nieuwe wet heeft ook de beëindigingsgronden van de gemeenrechtelijke lastgeving aangepast in de artikelen 2003 en 2005 BW. Hier wordt verder niet op teruggekomen, aangezien dit niet relevant is binnen het onderzoek.

²¹⁴ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 294; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 188.

²¹⁵ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 39-40; J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter: het nieuwe menu à la carte vanaf 1 september 2014*, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 29.

HOOFDSTUK 5 RECHTERLIJKE BESCHERMING

Titel 1 Algemeen

De rechterlijke bescherming is, overeenkomstig de beginselen van noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit, slechts van toepassing op meerderjarige personen die te kampen hebben met een gezondheidstoestand of verkeren in een staat van verkwisting en voor zover de buitengerechtelijke bescherming niet volstaat of niet werd voorzien (art. 492 eerste lid BW).²¹⁶ De wetgever heeft een ruimer toepassingsgebied voorgeschreven waarbij de rechterlijke bescherming zowel van toepassing kan zijn op *goederen* als op *personen*. Door deze verruiming werd tegemoet gekomen aan één van de belangrijkste krachtlijnen van de nieuwe wet namelijk om het voorlopig bewind uit te breiden tot de bescherming van de persoon.²¹⁷

Het 'enige' nadeel is dat dit beschermingsstatuut niet wordt gedefinieerd in de wet.²¹⁸ De rechtsleer schuift dan ook volgende omschrijving naar voren. Rechterlijke bescherming is het bestraffende of negatieve aspect van de onbekwaamheid. Zij behelst enerzijds het verbod om enigszins zelf of zelfstandig deel te nemen aan het rechtsverkeer, m.n. de wils-en handelingsonbekwaamheid, en bevat anderzijds sancties bij de miskennis van dat verbod. Hierbij wordt het bewind normaliter, maar niet noodzakelijk, als pendant gebruikt.²¹⁹

Titel 2 (Wils-en handelings)onbekwaamheid

Krachtens artikel 492/1, §1, tweede lid en §2, tweede lid BW is de bekwaamheid de regel en de onbekwaamheid de uitzondering. Indien de vrederechter ervoor opteert om de betrokkene juridisch handelingsonbekwaam te verklaren, moet hij in zijn beschikking uitdrukkelijk bepalen om welke handelingen het precies gaat, zo niet blijft de betrokkene bekwaam.²²⁰ Deze beoordeling *in concreto* beantwoordt tevens aan de mensenrechtelijke verplichting uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Hieruit valt duidelijk af te leiden dat de autonomie van de beschermde persoon steeds gewaarborgd moet blijven.²²¹

²¹⁶ N. DANDOY, V. FLOHIMONT et FL. REUSENS (dir.), *Le nouveau régime Belge de l'incapacité des majeurs: analyse et perspectives*, Brussel, la Chartre, 2014, 41-42.

²¹⁷ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 4; P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 51-52; N. GALLUS et T. VAN HALTEREN, *Le nouveau régime de protection des personnes majeures. Analyse de la loi du 17 mars 2013*, Bruxelles, Bruylant, 2014, 94-95.

²¹⁸ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 572.

²¹⁹ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 223; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 572; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 120-125.

²²⁰ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 41; artikel 12.2. van het VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van de persoon met een handicap.

²²¹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer,

Naar aanleiding van de krachtlijnen (*supra*) opgenomen in de toelichting bij het wetsvoorstel van TERWINGEN²²² dient een duidelijk wettelijk onderscheid te worden gemaakt tussen de handelingen die de persoon raken en de handelingen met betrekking tot het beheer van de goederen. Dit onderscheid wordt doorgetrokken naar de rechterlijke beschermingsmaatregelen.²²³

Zowel wat betreft de rechterlijke beschermingsmaatregel aangaande personen (art. 492/1 §1 BW) als deze met betrekking tot goederen (art. 492/1 §2 BW) dienen de volgende beginselen in acht genomen te worden.

Afdeling 1 Geregistreeerde lastgevingsovereenkomst

In het licht van het voorrangsbeginsel van de buitengerechtelijke bescherming moet de vrederechter om te beginnen nagaan of er geen geregistreeerde (niet-beëindigde) lastgevingsovereenkomst voorhanden is. Indien dit het geval is, zal de rechterlijke bescherming zoveel als mogelijk beperkt moeten worden en wordt een grote terughoudendheid vereist gelet op het proportionaliteitsbeginsel. Hieruit kan besloten worden dat beide beschermingsmaatregelen in principe naast elkaar kunnen bestaan, maar dan zal de vrederechter wel dienen te bepalen onder welke voorwaarden de lastgeving verder moet worden uitgevoerd (art. 492, tweede en derde lid BW).²²⁴

Afdeling 2 Maatwerk – Checklist

De bedoeling van de wetgever was om de onbekwaamheid op maat uit te werken, om zo tot een aangepaste en doeltreffende bescherming te komen. Deze bevoegdheid wordt toegekend aan de vrederechter die daarbij ondersteund wordt door de in de wet opgenomen *checklists*. Dit is een lijst van zeer gewichtige rechtshandelingen waarover de vrederechter zich verplicht dient uit te spreken en wat uiteindelijk zal leiden tot meer transparantie, meer rechtszekerheid en meer uniformiteit in zijn beoordeling.²²⁵

2014, 28; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 223; EHRM 20 mei 2010, *Alajos Kiss/Hongarije*, ECHR 2010, §§42-44; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige personen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat*, Brugge, die Keure, 2013, 120-125; GwH 30 september 2009, nr. 147/2009, *T.Fam.* 2010, afl. 2, 28, noot F. SWENNEN.

²²² Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 4.

²²³ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 71-73.

²²⁴ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 295; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 71-73.

²²⁵ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 224; P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHIEDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 53-54.

Hierbij dient de vrederechter een onderscheid te maken tussen de onbekwaamheid in persoonlijke (art. 492/1 §1 BW) en in vermogensrechtelijke aangelegenheden (art. 492/1 §2 BW), hetgeen opgenomen moet worden in twee onderscheiden delen van zijn beschikking (art. 492/1 §3 BW). De vrederechter houdt in zijn beoordeling rekening met de persoonlijke omstandigheden en de gezondheidstoestand indien dit betrekking heeft op de persoon en bijkomend met de aard en de samenstelling van de te beheren goederen in vermogensrechtelijke aangelegenheden (art. 492/1 §1 eerste lid en §2 eerste lid BW).²²⁶

Wat de *checklist* van persoonlijke aangelegenheden betreft, dient verwezen te worden naar artikel 492/1 §1 derde lid BW: '*De vrederechter oordeelt in zijn beschikking in ieder geval uitdrukkelijk over de bekwaamheid van de beschermde persoon met betrekking tot negentien rechtshandelingen*'. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het ouderlijk gezag en een aantal persoonlijkheidsrechtelijke, inzonderheid gezondheidsrechtelijke kwesties. Daarentegen bevat de lijst van vermogensrechtelijke aangelegenheden (art. 492/1 §2 derde lid BW) veelal daden van beschikking, waarbij de bewindvoerder met vertegenwoordigingsbevoegdheid overeenkomstig artikel 499/7 §2 BW een bijzondere vrederechtelijke machtiging behoeft.²²⁷

Desondanks kwam er toch veel kritiek van de rechtspractici op het maatwerk. De beoordeling *in concreto* was volgens hen té arbeidsintensief voor de vrederechter. De oplossingen die in de rechtsleer werden aangereikt, gingen dan ook gepaard met de nodige verdeeldheid.

Een eerste strekking betrof de bescherming van alle handelingen, zowel m.b.t. de persoon als m.b.t. de goederen (art. 492/1 BW). Dit verminderde de werklast van de vrederechter enigszins niet aangezien de aanvankelijke beslissing meestal meerdere malen gewijzigd moest worden door de rechter om zo te komen tot een gepersonaliseerde bescherming (art. 492/4 eerste lid BW). Deze strekking gaat in tegen de geest van de wet.²²⁸

De tweede strekking doelde dan ook meer op een individueel gerichte aanpak. Deze *in concreto* beoordeling was echter onhaalbaar voor de vrederechter gelet op het beperkte tijdsbestek en zijn gebrek aan medische kennis over een persoon die hij niet of nauwelijks kent. De wetgever heeft dan ook getracht hieraan tegemoet te komen door een afwijkende regeling te voorzien indien uit de geneeskundige verklaring blijkt dat de beschermde persoon in een specifieke gezondheidstoestand verkeert (artikel 492/5 eerste lid BW²²⁹). In dat laatste geval wordt de betrokkene onbekwaam voor alle handelingen m.b.t. goederen (art. 492/1, §2 derde lid BW) en wordt een bewind met vertegenwoordiging georganiseerd. Dit sluit de beoordeling op maat echter niet uit (art. 492/5 derde lid BW). Het enige nadeel is dat de afwijking enkel geldt voor de op de

²²⁶ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 224-227.

²²⁷ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 224-227.

²²⁸ Memorie van Toelichting *Parl.St.* Kamer 2010-1, nr. 53 1009/001, 18-19F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 572; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 71-73.

²²⁹ Artikel 492/5 eerste lid BW: *De Koning stelt, op eensluidend advies van de Orde van geneesheren en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, een lijst op met de gezondheidstoestanden die geacht worden op ernstige en aanhoudende wijze het vermogen van de te beschermen persoon om zijn belangen van vermogensrechtelijke aard behoorlijk waar te nemen, zelfs met behulp van bijstand, aan te tasten.*

lijst vermelde gezondheidstoestanden, waardoor de werklastvermindering (relatief) beperkt zal zijn.²³⁰

Afdeling 3 Andere handelingen

De vrederechter kan de beschermde persoon ook onbekwaam verklaren voor handelingen die niet op de *checklists* voorkomen. Bij deze dient het wel te gaan om rechtshandelingen of proceshandelingen, waarbij niet geraakt mag worden aan de persoonlijke vrijheden van de betrokkene. Bijgevolg zal de beschermde persoon dus niet onbekwaam verklaard kunnen worden voor het louter stellen van materiële handelingen.²³¹

Afdeling 4 Bijstand primeert op vertegenwoordiging

Wanneer aan de rechterlijke bescherming een bewind wordt gekoppeld, moet het regime van bijstand steeds primeren (art. 492/2, eerste lid BW). Volstaat dit niet om de betrokkene te beschermen, dan kan vertegenwoordiging worden toegepast. Zelfs indien niets in de beschikking is bepaald, dan nog geldt het bijstandsregime voor die handelingen waarvoor de beschermde persoon onbekwaam werd verklaard (art. 492/2, tweede lid BW).²³²

Voorts bevat artikel 497/2 BW een lijst met hoogstpersoonlijke handelingen die noch voor bijstand, noch voor vertegenwoordiging in aanmerking komen. In deze gevallen leidt de rechterlijke bescherming niet enkel tot handelingsonbekwaamheid, maar ook tot rechtsonbekwaamheid. Dit verliep echter niet van een leien dakje. Gelet op het feit dat de wetgever de *checklists* van artikel 492/1, §§1-2 BW onvoldoende heeft afgestemd op artikel 497/2 BW ontstonden er veel onduidelijkheden, wat leidde tot rechtsonzekerheid. Door deze lacune kan de vrederechter de beschermde persoon toch nog onbekwaam verklaren voor sommige handelingen die niet voorkomen op de *checklists*.²³³

²³⁰ C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 297; F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 296; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 119; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 71-73.

²³¹ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 55-56; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 573-574; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 71-72; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 227.

²³² Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 59; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 614; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 79-80.

²³³ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 43; F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 301-302; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 574; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 86-87.

Afdeling 5 Geen persoonlijke bescherming voor de verkwister

De verkwister kan geen aanspraak maken op persoonlijke bescherming (art. 488/2 BW). De vrederechter kan enkel bijstand bevelen voor die handelingen die betrekking hebben op zijn goederen (art. 492/2, derde lid BW).²³⁴

Titel 3 Evaluatie van de rechterlijke bescherming

De vrederechter is verplicht om de onbekwaamheid éénmalig te evalueren en dit na maximaal twee jaar (art. 492/4, tweede lid BW). Indien geen verzoek daartoe werd ingediend, wordt de evaluatie ambtshalve doorgevoerd door de vrederechter. De bedoeling hiervan is om het maatwerk te verfijnen om zo de belangen van de beschermde persoon optimaal te kunnen behartigen. Gelet op het feit dat de gezondheidstoestand van de betrokkene na verloop van tijd kan evolueren, is dergelijke evaluatie noodzakelijk met als voordeel dat de vrederechter de bescherming aldus kan bijsturen en optimaliseren.²³⁵

Titel 4 Sancties

Alle handelingen die de beschermde persoon stelt in strijd met de rechterlijke bescherming, zijn relatief nietig.²³⁶ Voorts moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden naargelang de aard van de rechtshandelingen.

Afdeling 1 Handelingen m.b.t. de persoon

Handelingen die de beschermde persoon stelt in strijd met zijn onbekwaamheid m.b.t. de persoon zijn rechsens nietig daar zij verboden waren (art. 493 §1, eerste lid BW). Indien het gaat over de miskennis van de opgelegde voorwaarden, geldt naar mijn inzien de relatieve nietigheid gelet op het woordje "kan" in artikel 493 §1, tweede lid BW.²³⁷

²³⁴ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 53.

²³⁵ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 36-37; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 230; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 94; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 73; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 119-120.

²³⁶ De nietigheid kan enkel worden aangevraagd door de beschermde persoon zelf, haar rechtsopvolgers of door de bewindvoerder. A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 123.

²³⁷ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 230-231.

Afdeling 2 Handelingen m.b.t. de goederen

In dit geval maakt de wet een onderscheid tussen machtigingbehoevende (in de zin van art 499/7 §2 BW) en niet-machtigingbehoevende handelingen.

Machtigingbehoevende handelingen die gesteld worden in strijd met de handelingsonbekwaamheid van de beschermde persoon zijn rechtens nietig (art. 493 §2 eerste lid BW). Dit is echter geheel anders bij de niet-machtigingbehoevende handelingen waarbij de handelingen slechts nietig zijn in geval van benadeling (art. 493 §2, tweede lid BW). Bij deze nietigheid houdt de vrederechter rekening met de rechten van de derden te goeder trouw. Hierbij beschikt hij zelfs over de mogelijkheid om de aangegane verbintenissen te verminderen indien zij buitensporig zijn.

De nietigverklaring heeft in beginsel een restitutieverplichting tot gevolg (art. 1312 BW). Voor de beschermde persoon wordt deze verplichting echter beperkt tot datgene wat hem tot voordeel heeft gestrekt (art. 493 §3 tweede lid BW).²³⁸

Titel 5 Aanvang en einde van de rechterlijke bescherming

Afdeling 1 Aanvang

Het tijdstip van inwerkingtreding van de rechterlijke bescherming hangt af van de aard van de rechtshandeling. Voor machtigingbehoevende handelingen (art. 499/7 BW), zoals daden van beschikking, treedt de rechterlijke bescherming, in het belang van de rechtszekerheid, pas in werking vanaf de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* (art. 492/3 BW). Voor andere handelingen zoals daden van beheer of rechtshandelingen die niet vatbaar zijn voor vertegenwoordiging, zoals de meest hoogstpersoonlijke handelingen (art. 497/2 BW) heeft de rechterlijke bescherming, in het belang van de beschermde persoon, pas (retroactief) uitwerking vanaf het uur van de indiening van het verzoekschrift tot aanstelling van een bewindvoerder (art. 492/3 BW).²³⁹

²³⁸ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 53-55; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 73-74; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 230-231.

²³⁹ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 296; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 576; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 74; T. WUYTS, "De retroactieve werking van de handelingsonbekwaamheid van de persoon geplaatst onder voorlopig bewind: een zegen of vloek?" (noot onder Brussel 21 maart 2007), *TBBR* 2008, 82-87; K. ROTTIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 192-193; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 35-36.

Afdeling 2 Einde

Krachtens artikel 492/4, eerste lid BW neemt de rechterlijke bescherming een einde door een met redenen omklede beschikking. Dergelijke bescherming eindigt bijgevolg op de dag van de beschikking. Bovendien kan aan de rechterlijke beschermingsmaatregel ook van rechtswege een einde komen. Dit is het geval bij het overlijden van de beschermde persoon, het verstrijken van de bepaalde duur en de invrijheidsstelling van de geïnterneerde (art. 492/4, derde lid BW).²⁴⁰

²⁴⁰ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 231; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 92-93.

HOOFDSTUK 6 HET BEWIND

Titel 1 Ontstaan

Het bewind komt tot stand van zodra de vrederechter een rechterlijke beschermingsmaatregel beveelt voor de gevallen opgesomd in artikel 492/1 BW. Aan deze handelingsonbekwaamheid wordt tegemoet gekomen door het optreden van een derde die de beschermde persoon zal bijstaan of vertegenwoordigen (art. 495 BW). Deze derde wordt doorgaans bewindvoerder genoemd, maar in sommige gevallen treden ook andere personen op. Hun bevoegdheid bestaat erin om handelingen van persoonlijke of vermogensrechtelijke aard voor de beschermde persoon te stellen of de geldigheid ervan *a priori* of *a posteriori* te vervullen. Bijgevolg kan het bewind omschreven worden als het ondersteunende of positieve aspect van de onbekwaamheid.²⁴¹

Het bewind over meerderjarige beschermde personen wordt afzonderlijk geregeld in de artikelen 494 tot en met 515 BW. Hierbij dient in de regel niet verwezen te worden naar het bewind over minderjarigen, maar toch worden sommige bepalingen uit het minderjarigenbewind, eventueel na aanpassing, overgenomen. Hierdoor ontstaan er verschillen tussen de verscheidene bewindsvormen, wat leidt tot rechtsonzekerheid.²⁴²

²⁴¹ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 143; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 70; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 602-603.

²⁴² F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 232; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 602.

Titel 2 Organisatie²⁴³

Afdeling 1 De bewindvoerder

§ 1 De verklaring van voorkeur

Krachtens artikel 496 BW kan iedere meerderjarige voor wie geen rechterlijke beschermingsmaatregel werd genomen, een verklaring van voorkeur afleggen bij de vrederechter van zijn verblijfplaats of, bij gebrek daaraan, van zijn woonplaats of bij een notaris. Deze verklaring vermeldt een aantal personen die als bewindvoerder of vertrouwenspersoon aangesteld zullen worden van zodra een rechterlijke bescherming wordt opgelegd. Voorts moet zij binnen de vijftien dagen na haar aflegging geregistreerd worden in het centraal register dat wordt bijgehouden door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat. Zoals reeds aangehaald, besteedt de wetgever enorm veel aandacht aan de autonomie van de beschermde persoon. Vandaar dient de vrederechter dan ook het register te raadplegen en te respecteren vooraleer hij een rechterlijke beschermingsmaatregel kan opleggen. In principe kan die rechter niet afwijken van dergelijke regels behalve bij de door de wet bepaalde uitzonderingen (art. 496/2 BW²⁴⁴).²⁴⁵

§ 2 Géén verklaring van voorkeur: aanduiding door de vrederechter

Indien er geen verklaring wordt afgelegd (*supra*) of wanneer het onmogelijk is om de genomen keuze te volgen, dan kiest de vrederechter zelf welke bewindvoerder het meest geschikt is om de beschermeling bij te staan of te vertegenwoordigen (art. 496/3, eerste lid BW). De wetgever maakt hierbij een onderscheid tussen de bewindvoerder over de persoon (art. 496/3, tweede lid BW) en deze over de goederen (art. 496/3, derde lid BW). Bij het lezen van deze artikelen valt

²⁴³ Artikelen 496-496/7 B.W.; C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 255; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 602; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 232.

²⁴⁴ Artikel 496/2 BW: "Indien de persoon die overeenkomstig de artikelen 496 en 496/1 is aangewezen, de bewindvoering aanvaardt, homologeert de vrederechter de aanwijzing, tenzij ernstige redenen met betrekking tot het belang van de beschermde persoon, die nauwkeurig zijn omschreven in de gronden van de beschikking, uitsluiten dat de keuze wordt gevolgd.

²⁴⁵ J. BAEL, "De nieuwe wettelijke regeling inzake het bewind en de planning van de nalatenschappen van de ouders van een mentaal gehandicapt kind", *T.Not.* 2014, 130-180; D. SCHEERS en T. WUYTS, *De vrederechter en het bewind. Procedure na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 7-8; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 281-283; K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 43-45; C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 67-72; J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter: het nieuwe menu à la carte vanaf 1 september 2014*, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 37.

duidelijk op dat de wetgever voorrang geeft aan personen uit de naaste omgeving zoals de ouders, echtgenoot, wettelijk of feitelijk samenwonende partner,...²⁴⁶

§ 3 Bepalingen eigen aan de bewindvoering

Op grond van artikel 496/5 BW is niemand verplicht om de opdracht van bewindvoerder te aanvaarden. Die opdracht is dan ook strikt persoonlijk, waardoor zij niet kan overgaan op de erfgenamen van de bewindvoerder, noch overdraagbaar is aan derden (art. 497, eerste lid BW). Bijgevolg zal de bewindvoerder moeten instaan voor de belangenbehartiging van de beschermeling, hetgeen moet leiden tot bevordering van de autonomie van vernoemde persoon (art. 497, tweede lid BW).²⁴⁷

§ 4 Uitzonderingsgevallen

Volgende personen mogen niet aangesteld worden als bewindvoerder: wanneer op hen een buitengerechtigde of rechterlijke beschermingsmaatregel rust, rechtspersonen, met uitzondering van private stichtingen of stichtingen van openbaar nut, bestuurs- of personeelsleden van de instelling waar de beschermeling verblijft, personen die niet vrij over hun goederen kunnen beschikken en ten slotte zij die ontzet zijn uit het ouderlijk gezag (art. 496/6 BW).²⁴⁸

Afdeling 2 De bewindvoerder ad hoc

De vrederechter of de rechter bij wie de zaak aanhangig is, stelt een bewindvoerder *ad hoc* aan in geval van belangentegenstelling tussen de bewindvoerder en de beschermde persoon (art. 497/4 BW). Eveneens kan hij aangesteld worden voor de controle over de bewindsrekeningen en om er eventueel namens de beschermde persoon kwijting voor te verlenen (art. 499/15 BW).²⁴⁹

²⁴⁶ K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 45-46; C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 72-77.

²⁴⁷ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 605; M.A. MASSCHELEIN, "De invoering van één globaal beschermingsstatuut voor wilsonbekwame personen", *NNK* 2013, 3-12; K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 46.

²⁴⁸ E. BEGUIN en J. FONTEYN, "Le mandat de protection extrajudiciaire", *RNB* 2014, 473-474; K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 47; C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 78-80.

²⁴⁹ K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 50; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 238.

Afdeling 3 De vertrouwenspersoon

Het begrip vertrouwenspersoon wordt nauwkeurig omschreven in art. 494, d) BW²⁵⁰. Een van de krachtlijnen van de nieuwe wet is de opwaardering van deze figuur. De wetgever tracht dit te verwezenlijken door ook hier de mogelijkheid te bieden om een verklaring van voorkeur af te leggen, de taken en de rol van de vertrouwenspersoon uit te breiden en hem een betere omkadering te verlenen zodoende de autonomie van de beschermde persoon te verstevigen.²⁵¹

Titel 3 Aanstelling door de vrederechter

Afdeling 1 Bewindvoerder

De vrederechter van het kanton waar de te beschermen persoon zijn verblijf-of woonplaats heeft, kan ofwel via verzoekschrift ofwel ambtshalve een bewindvoerder aanstellen (art. 1239-1240 Ger. W.). Bij dat verzoekschrift dient op straffe van niet-ontvankelijkheid een "omstandige geneeskundige verklaring" te worden gevoegd. Dit is echter niet vereist voor verkwisters (art. 488/2 BW), in spoedeisende gevallen of bij een absolute onmogelijkheid (art. 1241, laatste lid Ger. W.). Tenslotte mag de verklaring ten hoogste vijftien dagen oud zijn en moet zij een omschrijving van de gezondheidstoestand van de beschermeling bevatten.²⁵²

Afdeling 2 Vertrouwenspersoon

De te beschermen of beschermde persoon heeft het recht om een vertrouwenspersoon aan te wijzen die hem bijstaat gedurende het bewind. Deze aanwijzing dient gehomologeerd te worden door de vrederechter. Hierbij moet hij rekening houden met de verklaring van voorkeur. Indien dit geen soelaas kan bieden, dus geen vertrouwenspersoon werd aangewezen door de te beschermen of beschermde persoon, dan kan de vrederechter de mogelijkheid onderzoeken om alsnog de

²⁵⁰ Artikel 494, d) BW: *Een vertrouwenspersoon is een persoon die als bemiddelaar optreedt tussen de bewindvoerder over de persoon, de bewindvoerder over de goederen en de beschermde persoon, de mening vertolkt van de beschermde persoon in de bij de wet bepaalde gevallen indien hij dar zelf niet toe in staat is of hem ondersteunt bij het uiten van zijn mening ingeval hij dit niet zelfstandig kan en toezicht uitoefent op de goede werking van het bewind.*

²⁵¹ A. DEMORTIER en T. VAN HALTEREN, "La loi du 17 mars 2013 réformant le régime des incapacités: principes et innovations en matière de mandat extra-judiciaire et de liberalités", *RNB* 2014, 401-402; C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 80; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 307-309.

²⁵² V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 66-73; K. ROTTHIER, *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 51-56; D. SCHEERS en T. WUYTS, *De vrederechter en het bewind. Procedure na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 35.

aanwijzing te homologeren, dan wel ambtshalve één of meerdere vertrouwenspersonen aan te stellen (art. 501 BW).²⁵³

Titel 4 Werking van het bewind²⁵⁴

Afdeling 1 Opdracht van de bewindvoerder

*§ 1 Bijstand (artikelen 498-498/4 BW)*²⁵⁵

Bijstand is mogelijk mits de vrederechter een rechterlijke beschermingsmaatregel hieromtrent beveelt overeenkomstig artikel 492/1 BW, ingeval van verkwisting (art. 498 BW) of wanneer het aanstellingsvonnis niets bepaalt over de opvangmogelijkheid van de juridische handelingsonbekwaamheid (art. 492/2 BW).²⁵⁶ Bijgevolg vermeldt de vrederechter zorgvuldig de nadere regels inzake bijstand.²⁵⁷ De desbetreffende rechter kan bepalen dat bijstand slechts wordt verleend door de bewindvoerder op grond van een voorafgaande toestemming tot het verrichten van één welbepaalde handeling, van een categorie van handelingen of van handelingen die gericht zijn op een welbepaald doel. In het laatste geval dient de toestemming althans schriftelijk, of bij gebreke van aanwijzingen in de beschikking zelfs voorafgaandelijk te gebeuren. Dit is geheel anders bij machtigingbehoevende handelingen daar de toestemming hier bestaat uit de medeondertekening van het geschrift door de bewindvoerder (art. 498/1 BW)²⁵⁸

Bijstand betekent dus dat de beschermde persoon zijn initiatiefrecht behoudt, maar de (voorafgaande) toestemming of medeondertekening van de bewindvoerder nodig heeft voor de rechtsgeldigheid van zijn handelingen.²⁵⁹

²⁵³ N. LABEEUW en E. VAN LANDEGEM, "Het nieuwe gerechtelijke beschermingsstatuut voor wilsonbekwamen: bespreking van de wet van 17 maart 2013", *TEP* 2014, 13-14; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 152-156.

²⁵⁴ Artikelen 497-501/2 Burgerlijk Wetboek.

²⁵⁵ Artikel 494, e) BW: *Bijstand is het optreden van de bewindvoerder ter vervolmaking van de rechtsgeldigheid van een handeling gesteld door de beschermde persoon zelf.*

²⁵⁶ C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 91-93.

²⁵⁷ N. LABEEUW en E. VAN LANDEGEM, "Het nieuwe gerechtelijke beschermingsstatuut voor wilsonbekwamen: bespreking van de wet van 17 maart 2013", *TEP* 2014, 7.

²⁵⁸ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 610; Y.-H. LELEU, "Le dix innovations majeures de la réforme de la protection des personnes vulnérables", *RPP* 2014, 21; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 161-162; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 88-90.

²⁵⁹ C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 91-93; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 161-162.

§ 2 *Vertegenwoordiging en beheer (artikelen 499-499/22 BW)*

Daar waar de beschermeling onder het bijstandsregime wel nog zelf, maar niet meer zelfstandig kan handelen, kan hij onder het vertegenwoordigingsregime niet meer zelf in het rechtsverkeer optreden en is hij bijgevolg volledig handelingsonbekwaam.²⁶⁰ Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naargelang de vertegenwoordiging de persoon (art. 499/1, §1 BW) of de goederen (art. 499/1, §2 BW) aanbelangt. De bewindvoerder over de *persoon* vertegenwoordigt de beschermeling bij het stellen van een rechts-of proceshandeling m.b.t. de persoon, indien deze handeling een rechterlijke beschermingsmaatregel betreft (art. 492/1 BW). Deze regeling geldt ook voor de *goederen*, waarbij de bewindvoerder dan wel bijkomend de goederen van de beschermeling moet beheren als een goed huisvader.²⁶¹

Daarenboven moet de bewindvoerder een aantal verplichtingen bij de vertegenwoordiging naleven. In het bijzonder moet hij proberen de eigen wil van de beschermde persoon te eerbiedigen. Dit doet hij door rekening te houden met de beginselen die de betrokkene schriftelijk heeft geformuleerd, door hem zoveel mogelijk te betrekken en op de hoogte te brengen van de gestelde handelingen en door op regelmatige tijdstippen overleg te plegen (art. 499/1 §3 BW).²⁶²

Toch kunnen bijstand en vertegenwoordiging niet altijd een oplossing bieden. Dit is het geval bij de hoogstpersoonlijke handelingen (art. 497/2 BW) en voor sommige handelingen waarbij de persoon rechts-of handelingsbekwaam wordt verklaard. Hier dient een voorafgaande bijzondere machtiging door de vrederechter te worden verleend (art. 499/7 BW).²⁶³

Afdeling 2 Opdracht van de vertrouwenspersoon

Artikel 501/2 BW omschrijft de opdracht van de vertrouwenspersoon. Vooreerst dient hij de beschermeling op een fysieke, psychische en sociale manier te ondersteunen. Daarenboven heeft de vertrouwenspersoon ook nog een belangrijke toezichthoudende taak waarbij hij aan de alarmbel moet trekken indien de bewindvoerder kennelijk tekort schiet in de uitoefening van zijn opdracht. Bijgevolg ontvangt hij alle verslagen inzake het bewind om zo tot een optimale bescherming te komen. Tenslotte moet hij de wensen van de beschermeling vertolken indien laatstgenoemde daartoe zelf niet in staat is.²⁶⁴

²⁶⁰ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 243-244.

²⁶¹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 93.

²⁶² T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 93.

²⁶³ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 162-167.

²⁶⁴ C. CASTELEIN en J. DIERYNCK, *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 81; P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.),

Titel 5 Einde van het bewind

De wet maakt een onderscheid tussen het einde van het bewind enerzijds en het einde van de bewindsopdracht anderzijds. Krachtens artikel 502, §1 BW eindigt het *bewind* samen met de rechterlijke beschermingsmaatregel. Wat de *bewindsopdracht* betreft bestaan er zes beëindigingsgronden (art. 502, §2 BW). Zij vangt aan vanaf de schriftelijke aanvaarding van zijn opdracht binnen de acht dagen na zijn aanwijzing²⁶⁵ en eindigt met name door de beëindiging van het bewind, door het overlijden van de bewindvoerder of de ontbinding van de private stichting, door de plaatsing van de bewindvoerder onder een rechterlijke beschermingsmaatregel, door het nemen van een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel ten aanzien van de bewindvoerder, door vervanging van de bewindvoerder en ingeval de vrederechter een buitengerechtelijke bescherming en de opheffing van de rechterlijke beschermingsmaatregel beveelt.²⁶⁶

Meerderjarige beschermde personen, Brugge, die Keure, 2014, 170-172; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 122-123; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 239.

²⁶⁵ Artikel 1245, eerste lid Gerechtelijk Wetboek.

²⁶⁶ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 614; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 175; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 252-253.

HOOFDSTUK 7 OVERGANGSRECHT

De overgangsbepalingen zijn terug te vinden in de artikelen 226 tot 232 van de wet van 17 maart 2013. Hieruit valt af te leiden dat de nieuwe wet geleidelijkaan in werking treedt tussen 1 september 2014 en 1 september 2021.²⁶⁷

Titel 1 Lastgevingen

De nieuwe regeling over de buitengerechtelijke bescherming is enkel van toepassing op lastgevingen verleend na 1 september 2014.²⁶⁸ Lastgevingen die bestonden vóór de inwerkingtreding van de wet blijven onderworpen aan de oude regelgeving.²⁶⁹

Titel 2 Beschermingsstatuten vóór 1 september 2014

Afdeling 1 Algemeen

Voor alle bestaande beschermingsmaatregelen geldt het principe dat de oude wetgeving integraal van kracht blijft tot aan de omzetting in het nieuwe beschermingsstatuut²⁷⁰, met uitzondering van de bepalingen inzake sanctionering die onmiddellijk uitwerking krijgen vanaf 1 september 2014²⁷¹. Vanaf dat tijdstip is het mogelijk dat er om een nieuwe rechterlijke beschermingsmaatregel werd verzocht of ambtshalve door de vrederechter werd ingericht, met als gevolg dat de oude beschermingsmaatregel van rechtswege een einde nam^{272, 273}.

²⁶⁷ C. DE WULF, "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen", *T.Not.* 2013, 255; J. NOLF, *Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter: het nieuwe menu à la carte vanaf 1 september 2014*, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 11-16.

²⁶⁸ Artikel 226 wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid.

²⁶⁹ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 622; A. WYLLEMAN, "Het bewind: enig nieuw beschermingsstatuut voor meerderjarige onbekwamen", in A. WYLLEMAN (ed.), *rechtskroniek voor het Notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 110.

²⁷⁰ Artikel 230 van de wet van 17 maart 2013.

²⁷¹ Artikel 228, derde lid en 229, vierde lid van de wet van 17 maart 2013.

²⁷² Artikel 227, tweede lid van de wet van 17 maart 2013.

²⁷³ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 124-125.

Afdeling 2 Voorlopig bewind

De overgangsregeling bepaalt dat het voorlopig bewind op *1 september 2016* van rechtswege overgaat naar de nieuwe regels aangaande het bewind over de goederen²⁷⁴. Daarenboven dient de vrederechter vóór *1 september 2018* de bestaande juridische handelingsonbekwaamheid te evalueren²⁷⁵. Pas na die evaluatie komt het voorlopig bewind vervallen, met als gevolg dat zowel de bescherming als het bewind onder de nieuwe regeling zullen ressorteren.²⁷⁶

Afdeling 3 Verlengde minderjarigheid en gerechtelijke onbekwaamverklaring

Uiterlijk op *1 september 2019* eindigt de bijstand door een gerechtelijk raadsman van rechtswege en zijn alle vormen van voogdij over personen in staat van verlengde minderjarigheid of onbekwaam verklaard, dan wel het ouderlijk gezag over personen in staat van verlengde minderjarigheid van rechtswege onderworpen aan de nieuwe regelgeving aangaande het bewind.²⁷⁷ Vervolgens dient de bevoegde vrederechter binnen de twee jaar, dus uiterlijk op *1 september 2021*, een evaluatie door te voeren van de handelingsonbekwaamheid in zijn meest verregaande vorm en indien nodig aan te passen. Zo'n evaluatie wordt doorgevoerd met het oog op meer personalisering en pas na die evaluatie zal het bestaande beschermingsstatuut vervallen.²⁷⁸

Afdeling 4 Bijstand van een gerechtelijk raadsman

Dit beschermingsstatuut dooft van rechtswege uit op *1 september 2019* indien binnen de vijf jaar na de inwerkingtreding van de nieuwe wet geen rechterlijke beschermingsmaatregel werd getroffen. Voor deze personen wordt een verdere evaluatie dan ook overbodig geacht, met als gevolg dat zij op 1 september 2019 terug volledig handelingsbekwaam worden. Dit geldt ook voor die rechtshandelingen waarvoor zij indertijd bijstand van een gerechtelijk raadsman voor nodig hadden.²⁷⁹

²⁷⁴ Artikel 228, eerste lid van de wet van 17 maart 2013.

²⁷⁵ Artikel 228, tweede lid van de wet van 17 maart 2013.

²⁷⁶ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 289-290 en 292; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 256-257 en 259-261.

²⁷⁷ Artikel 229, eerste lid van de wet van 17 maart 2013.

²⁷⁸ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 473-478; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 290-291 en 293; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 622.

²⁷⁹ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 124-128; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 292-294; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 622.

DEEL 3 RECHTSVERGELIJKENDE ANALYSE MET NEDERLAND

Voor wat betreft het beschermingsstatuut van de meerderjarige, dient te worden verwezen naar boek I, in het bijzonder titel III van het Nederlands Burgerlijk Wetboek (NBW). Relevant zijn titel 16, 19 en 20 van het NBW. In tegenstelling tot in België, wordt in Nederland niet in een buitengerechtigde bescherming van de meerderjarige voorzien. Er wordt louter in drie mogelijke gerechtelijke beschermingsvormen van de meerderjarige persoon voorzien, concreet de curatele, de onderbewindstelling en het mentorschap. Elk van deze beschermingsvormen wordt hier nader toegelicht. Vooraleer echter dieper in te gaan op deze beschermingsvormen, dient te worden onderlijnd dat ook in Nederland het beschermingsstatuut van de meerderjarige voorwerp van actueel debat vormt en bijgevolg recentelijk nog het voorwerp van wetgevende aanpassingen vormde.

Ook in Nederland wordt een onderscheid gemaakt tussen de vermogensrechtelijke en niet-vermogensrechtelijke belangen van de meerderjarige (dit laatste met andere woorden gericht op de persoon van de meerderjarige). De onderbewindstelling richt zich hierbij in het bijzonder op de vermogensrechtelijke belangen van de meerderjarige, waarbij het mentorschap de niet-vermogensrechtelijke belangen van de meerderjarige voorop stelt. De curatele heeft beide belangenbehartigingen op oog en vormt het meest ingrijpende beschermingsstatuut. Recentelijk, door wet van 16 oktober 2013, werd de regelgeving met betrekking tot curatele, onderbewindstelling en mentorschap gewijzigd, dit met het oog op het optimaliseren van het passend karakter van de beschermingsmaatregel ten aanzien van de meerderjarige. Er wordt net zoals in België maatwerk nagestreefd.²⁸⁰ Verder werd nagestreefd, waar mogelijk, de zelfredzaamheid van de betrokkene, te verhogen.²⁸¹ Om deze doelstellingen te bereiken, werden onder meer de gronden om een beroep te doen op de verschillende beschermingsstatuten gewijzigd.²⁸² Evenzeer werd het aantal verzoekers die een beroep kunnen doen op deze beschermingsstatuten uitgebreid. Verder werd eveneens voorzien in het aanscherpen van de kwaliteitseisen voor de bewindvoerders, curatoren en mentoren.²⁸³

Hieronder volgt een beknopte samenvatting van de drie beschermingsstatuten, zoals voorhanden in het NBW.

²⁸⁰ W.E.M. VERJANS, "Doelstelling en uitgangspunten van de wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap en de gevolgen voor de werklust", *Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht* 2014, 12.

²⁸¹ W.E.M. VERJANS, "Doelstelling en uitgangspunten van de wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap en de gevolgen voor de werklust", *Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht* 2014, 12.

²⁸² K. BLANKMAN, "Bescherming van meerderjarigen", *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2014, 71.

²⁸³ E.A.M. SCHEIJ, "Wetgevingsoverzicht", *FJR* 2014, 70.

HOOFDSTUK 1 CURATELE

De meeste ingrijpende figuur is deze van de curatele²⁸⁴ en betreft zowel vermogensrechtelijke als niet-vermogensrechtelijke handelingen in hoofde van de beschermde meerderjarige. Indien men louter een bescherming wenst op het vlak van één van beide type handelingen, dan dient de voorkeur uit te gaan naar de onderbewindstelling of het mentorschap (of ook een combinatie van beide) (*infra*).²⁸⁵

De curatele wordt niet enkel omwille van het ruimer toepassingsgebied een zwaardere beschermingsmaatregel geacht. Eveneens leidt curatele tot handelingsonbekwaamheid, terwijl bijvoorbeeld onderbewindstelling leidt tot beheersonbevoegdheid en beperkte beschikkingsbevoegdheid ten aanzien van de onder bewind gestelde goederen.²⁸⁶

Titel 1 Toepassingsgebied

Artikel 378 NBW definieert nader het toepassingsgebied van de curatele. Een meerderjarige kan door de kantonrechter onder curatele worden gesteld, wanneer hij tijdelijk of duurzaam zijn belangen niet behoorlijk waarneemt of zijn veiligheid of die van anderen in gevaar brengt, als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel gewoonte van drank- of drugsmisbruik, en een voldoende behartiging van die belangen niet met een meer passende en minder verstrekkende voorziening kan worden bewerkstelligd. Eenzelfde maatregel kan worden genomen ten aanzien van een minderjarige onder de volgende omstandigheden. Indien te verwachten is dat ten aanzien van een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, van een der in het vorige lid genoemde gronden voor curatele sprake zal zijn, kan de curatele reeds voor de meerderjarigheid worden uitgesproken.

Verscheidene personen kunnen hierbij voor de curatele verzoeken. De curatele kan worden verzocht door de betrokken persoon, zijn partner, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en in de zijlijn tot en met de vierde graad... Hierbij dient te worden onderlijnd dat curatele ook worden verzocht door de bewindvoerder en mentor (*infra* onderbewindstelling en mentorschap hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3). De curatele kan verder worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt.²⁸⁷

²⁸⁴ K. BLANKMAN, I.G. OEHLERS-OOSTERHOF en H.C.D.M. OOMENS, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam, Vrije Universiteit, 2002, 6.

²⁸⁵ K. BLANKMAN, I.G. OEHLERS-OOSTERHOF en H.C.D.M. OOMENS, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam, Vrije Universiteit, 2002, 6.

²⁸⁶ K. BLANKMAN, "Bescherming van meerderjarigen", *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2014, 71.

²⁸⁷ Art. 379 NBW.

Titel 2 Bekendmaking curatele

Alle uitspraken waarbij een curatele wordt verleend of opgeheven of waarbij een uitspraak tot ondercuratelestelling wordt vernietigd, worden ten eerste binnen tien dagen nadat zij kunnen worden ten uitvoer gelegd, vanwege de griffier in de Staatscourant bekendgemaakt.²⁸⁸

Verder werd eveneens in de oprichting van een openbaar register met betrekking tot curatele voorzien.²⁸⁹ In dit register worden rechtsfeiten aangetekend die betrekking hebben op curatele en op het bewind zoals behandeld in hoofdstuk 2. In het register worden, voor iedere curatele en ieder in te schrijven bewind afzonderlijk, met vermelding van de dagtekening, ingeschreven: de naam en geboortedatum van de onder curatele gestelde en de rechthebbende; een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij de curatele of het bewind wegens verkwisting dan wel het hebben van problematische schulden wordt ingesteld, verlengd of opgeheven; een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij, voor zover de rechter zulks overeenkomstig artikel 436, derde lid, derde volzin, heeft bepaald, het bewind wegens een lichamelijke of geestelijke toestand wordt ingesteld, verlengd of opgeheven; de grond waarop de curatele is ingesteld; voor zover van toepassing, de datum waarop de curatele of het bewind eindigt; een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij een curator of bewindvoerder wordt benoemd, geschorst of ontslagen; de naam en woonplaats van de curator of curatoren en de bewindvoerder of bewindvoerders en de taakverdeling, voor zover de rechter deze heeft vastgesteld. Een ieder heeft hierbij kosteloze inzage in het register en kan tegen betaling een uittreksel daaruit verkrijgen.

Titel 3 Aanstelling curator

Een curator wordt aangesteld.²⁹⁰ De rechter volgt bij de benoeming van de curator de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Indien de onder curatele gestelde een partner heeft, wordt bij voorkeur deze partner tot curator benoemd. Een aantal personen kunnen hierbij niet als curator worden aangesteld, zoals onder meer handelingsonbekwamen, zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld, een direct betrokken of behandelend hulpverlener, personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of die aan de onder curatele gestelde begeleiding biedt ...

De rechter kan twee curatoren benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee curatoren, dan kan ieder van hen de taken die aan een curator toekomen, alleen verrichten. De rechter kan zo nodig een taakverdeling tussen de curatoren vaststellen. Bij

²⁸⁸ Art. 390 NBW.

²⁸⁹ Art. 391 NBW.

²⁹⁰ Art. 383 NBW.

verschil van mening tussen de curatoren beslist de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van de beloning vaststellen.²⁹¹

De curator doet telkens na verloop van vijf jaren, of zoveel eerder als de kantonrechter bepaalt, aan deze verslag van het verloop van de curatele. Hij laat zich daarbij met name uit over de vraag of de curatele dient voort te duren of door een minder ver strekkende voorziening kan worden vervangen. Feiten die voor de curatele en het voortduren daarvan van betekenis zijn deelt hij terstond aan de kantonrechter mede.²⁹²

Titel 4 Inhoud

Afdeling 1 Bekwaamheid onder curatele gestelde

De onder curatele gestelde is onbekwaam rechtshandelingen te verrichten voor zover de wet niet anders bepaalt.²⁹³ In de volgende gevallen is de onder curatele gestelde wel bekwaam om bepaalde rechtshandelingen te stellen.

Een onder curatele gestelde is ten eerste bekwaam rechtshandelingen te verrichten met toestemming van zijn curator, voor zover deze bevoegd is die rechtshandelingen voor de onder curatele gestelde te verrichten. De toestemming kan slechts worden verleend voor een bepaalde rechtshandeling of voor een bepaald doel. De toestemming voor een bepaald doel moet schriftelijk worden verleend. Verder is de onder curatele gestelde evenzeer bekwaam over gelden die zijn curator voor levensonderhoud te zijner beschikking heeft gesteld, overeenkomstig deze bestemming te beschikken.

In het bijzonder geldt voor hij die uit hoofde van gewoonte van drank- of drugsmisbruik onder curatele is gesteld, bekwaam blijft tot het verrichten van familierechtelijke handelingen voor zover de wet niet anders bepaalt.²⁹⁴

²⁹¹ Art. 383 NBW.

²⁹² Art. 385 NBW.

²⁹³ Art. 381 NBW.

²⁹⁴ Art. 382 NBW.

Afdeling 2 Bevoegdheden curator

De curator draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de onder curatele gestelde, voor zover dit niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de onder curatele gestelde.

Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de curator verplicht zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen; de curator is voorts verplicht om uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt, zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.²⁹⁵

Titel 5 Einde curatele

De curatele eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor zij is ingesteld, door de dood van de betrokken persoon, of indien ten behoeve van hem bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak ter vervanging van curatele een bewind als bedoeld in hoofdstuk 2 dan wel een mentorschap als bedoeld in hoofdstuk 3 is ingesteld.

De kantonrechter kan verder indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van de curatele niet zinvol is gebleken, de curatele opheffen, zulks op verzoek van de curator of degene die gerechtigd is de curatele te verzoeken als bedoeld in artikel 379, alsmede ambtshalve. De beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.²⁹⁶

²⁹⁵ Art. 388 NBW.

²⁹⁶ Art. 389 NBW.

HOOFDSTUK 2 ONDERBEWINDSTELLING

Een bijzondere aandacht dient ook uit te gaan naar de figuur van de onderbewindstelling. Deze figuur werd in 1981 in het NBW ingevoerd.²⁹⁷ Dit bewind wordt ook wel het beschermingsbewind genoemd.²⁹⁸

Titel 1 Toepassingsgebied

Indien een meerderjarige tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel verkwisting of het hebben van problematische schulden, kan de kantonrechter een bewind instellen over één of meer van de goederen, die hem als rechthebbende toebehoren of zullen toebehoren. Onder aan de meerderjarige toebehorende goederen zijn in deze titel begrepen goederen die behoren tot zijn huwelijksgemeenschap of gemeenschap van geregistreerd partnerschap en die niet uitsluitend onder het bestuur van zijn echtgenoot dan wel geregistreerd partner staan. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in deze eerder vermelde toestand zal verkeren, kan het bewind reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld. Het bewind kan eveneens worden ingesteld indien te verwachten is dat de rechthebbende binnen afzienbare tijd in de eerder vermelde toestand zal verkeren.²⁹⁹

De instelling van het bewind kan worden verzocht door de rechthebbende, zijn partner, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en in de zijlijn tot en met de vierde graad. In het bijzonder kan de instelling van het bewind eveneens worden gevorderd door de curator zoals bedoeld in hoofdstuk 1 en de mentor zoals bedoeld in hoofdstuk 3. Instelling van het bewind kan voorts worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of die aan de rechthebbende begeleiding biedt. Instelling van een bewind wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden kan tevens worden verzocht door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de rechthebbende woonplaats heeft.³⁰⁰

²⁹⁷ Wet van 15 mei 1981 inzake de onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, Stb. 283; I. JANSEN, "Kernoverzicht bij Burgerlijk Wetboek Boek 1, Titel 19, Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen", *Groene Serie Personen- en Familierecht*, Kluwer Navigator online, 2014.

²⁹⁸ K. BLANKMAN, I.G. OEHLERS-OOSTERHOF en H.C.D.M. OOMENS, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam, Vrije Universiteit, 2002, voorwoord.

²⁹⁹ Art. 431 NBW.

³⁰⁰ Art. 382 NBW.

Titel 2 Bekendmaking

De bewindvoerder is verplicht zo spoedig mogelijk een beschrijving van de aan het bewind onderworpen goederen op te maken en een afschrift daarvan in te leveren ter griffie van de ingevolge artikel 266 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde rechtbank. Verder dient ook hier te worden verwezen naar het eerder vermelde openbaar register (*supra* curatele). Indien tot het bewind registergoederen behoren, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk de desbetreffende rechterlijke beschikkingen en zijn benoeming in de openbare registers te doen inschrijven.³⁰¹

Titel 3 Aanstelling bewindvoerder

De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een bewindvoerder. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd. De rechter volgt bij de benoeming van de bewindvoerder de uitdrukkelijke voorkeur van de rechthebbende, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Indien de rechthebbende een partner heeft, wordt bij voorkeur deze partner tot bewindvoerder benoemd. Is dit niet zo, dan wordt bij voorkeur een van zijn ouders, kinderen, broers of zusters tot bewindvoerder benoemd.³⁰²

Een aantal personen kunnen echter niet als bewindvoerder worden benoemd. Deze lijst kan volledig worden teruggevonden in artikel 435 NBW, maar onder meer kunnen de volgende voorbeelden worden aangehaald: handelingsonbekwamen, zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld, zij van wie één of meer goederen onder een bewind staan, zij die in staat van faillissement verkeren, een direct betrokken of behandelend hulpverlener,...

De rechter kan verder twee bewindvoerders benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee bewindvoerders, dan kan, tenzij de rechter anders bepaalt, ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren, alleen verrichten. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van het loon vaststellen.³⁰³

Een bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder te kort schiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.³⁰⁴

³⁰¹ Art. 436 NBW.

³⁰² Art. 435 NBW

³⁰³ Art. 437 NBW.

³⁰⁴ Art. 244 NBW.

Titel 4 Inhoud onderbewindstelling

Zoals reeds eerder werd vermeld heeft de onderbewindstelling betrekking op één of meerdere goederen van de onder bewind gestelde. De rechter bepaalt hierbij ambtshalve welke goederen onder het bewind vallen.³⁰⁵ Tenzij bij de onderbewindstelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een aan het bewind onderworpen goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die een onder bewind staand goed oplevert. De goederen die onder het bewind vallen, kan door de kantonrechter worden gewijzigd.³⁰⁶

Tijdens het bewind komt het beheer over de onder bewind staande goederen niet toe aan de rechthebbende maar aan de bewindvoerder. Tijdens het bewind kan de rechthebbende slechts met medewerking van de bewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder het bewind staande goederen beschikken.³⁰⁷

Tijdens het bewind vertegenwoordigt de bewindvoerder bij de vervulling van zijn taak de rechthebbende in en buiten rechte. De bewindvoerder draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder het bewind staat en niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende. De bewindvoerder kan voorts voor de rechthebbende alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen. Hij behoeft echter toestemming van de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter voor de volgende handelingen: (a) beschikken en aangaan van overeenkomsten tot beschikking over een onder het bewind staand goed, tenzij de handeling als een gewone beheersdaad kan worden beschouwd of krachtens rechterlijk bevel geschiedt; (b) een making of gift waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden, aannemen; (c) geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijke medeschuldenaar verbinden; (d) overeenkomen dat een boedel, waartoe de rechthebbende gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten; (e) het aangaan, buiten het geval van artikel 87 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van een overeenkomst tot het beëindigen van een geschil, tenzij het voorwerp van het geschil een waarde van € 700 niet te boven gaat; (f) andere bij de instelling van het bewind of nadien aangewezen handelingen.³⁰⁸

De kantonrechter kan ook aan de bewindvoerder een doorlopende machtiging met zodanige voorwaarden als hij geraden acht, verlenen om bovenvermelde handelingen te verrichten en een verleende machtiging te allen tijde wijzigen of intrekken.

Verder is de bewindvoerder, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd de verdeling te vorderen van goederen, waarvan een onverdeeld aandeel tot zijn bewind behoort. Tot een verdeling, ook al geschiedt zij krachtens rechterlijk bevel, behoeft de bewindvoerder toestemming of machtiging overeenkomstig het tweede lid. De kantonrechter kan, in stede van machtiging te

³⁰⁵ Art. 434 NBW.

³⁰⁶ Art. 433 NBW.

³⁰⁷ Art. 438 NBW.

³⁰⁸ Art. 441 NBW.

verlenen, met overeenkomstige toepassing van artikel 181 van Boek 3 een onzijdig persoon benoemen, die in plaats van de bewindvoerder de rechthebbende bij de verdeling vertegenwoordigt.

Ten slotte is de bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd een aan de rechthebbende opgekomen nalatenschap te aanvaarden. Tenzij de aanvaarding geschiedt met toestemming van de rechthebbende, kan de bewindvoerder niet anders aanvaarden dan onder het voorrecht van boedelbeschrijving.³⁰⁹

Titel 5 Einde onderbewindstelling

Het bewind eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de rechthebbende. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van het bewind niet zinvol is gebleken, het bewind opheffen, zulks op verzoek van de bewindvoerder of van degene die gerechtigd is onderbewindstelling te verzoeken, dan wel ambtshalve.³¹⁰

Titel 6 Gevolgen onderbewindstelling

Indien een rechtshandeling ongeldig is, omdat zij ondanks het bewind werd verricht door of gericht tot de rechthebbende, kan deze ongeldigheid aan de wederpartij slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen. Indien een goed is vervreemd of bezwaard door iemand die daartoe ingevolge het bewind niet bevoegd was, kan deze onbevoegdheid aan een verkrijger van het goed of een beperkt recht daarop slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.³¹¹

Schulden die voortspruiten uit een handeling, tijdens het bewind met of jegens de rechthebbende, anders dan in overeenstemming met de handelingsbekwaamheid van de onder bewind gestelde, verricht door een schuldeiser die het bewind kende of had behoren te kennen, kunnen niet op de onder het bewind staande goederen worden verhaald. Het einde van het bewind brengt hierin geen wijziging.³¹²

³⁰⁹ Art. 441 NBW.

³¹⁰ Art. 449 NBW.

³¹¹ Art. 439 NBW.

³¹² Art. 440 NBW.

HOOFDSTUK 3 MENTORSCHAP

Het mentorschap zag op 1 januari 1995 en kan op zich of samen de onderbewindstelling worden opgelegd.³¹³

Titel 1 Toepassingsgebied

Indien een meerderjarige als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is of bemoeilijkt wordt zijn belangen van niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen, kan de kantonrechter te zijnen behoeve een mentorschap instellen. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in deze bedoelde toestand zal verkeren, kan het mentorschap reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld. Het mentorschap kan eveneens worden ingesteld, indien te verwachten is dat een meerderjarige binnen afzienbare tijd in deze toestand zal verkeren.³¹⁴

Verschillende personen kunnen een verzoek tot mentorschap instellen. Het mentorschap kan worden verzocht door de betrokken persoon, zijn partner, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en die in de zijlijn tot en met de vierde graad, zijn voogd, zijn curator of zijn bewindvoerder zoals behandeld onder hoofdstuk 2. Het mentorschap kan verder worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt.³¹⁵

Titel 2 Benoeming mentor

De rechter die het mentorschap instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een mentor. Hij vergewist zich van de bereidheid en vormt zich een oordeel over de geschiktheid van de te benoemen persoon. De rechter volgt bij de benoeming van de mentor de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Is er geen voorkeur van de betrokkene, dan wordt bij voorkeur de partner tot mentor benoemd. Zoniet dan gaat de voorkeur uit naar de ouders, kinderen, broers of zusters.³¹⁶ Huwt de betrokkene, gaat hij een geregistreerd partnerschap aan of verkrijgt hij een andere levensgezel, dan kan ieder van hen verzoeken, dat de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel de andere levensgezel van de betrokkene in de plaats van de tegenwoordige mentor wordt benoemd.

De volgende personen kunnen onder meer niet tot mentor worden benoemd: (a) handelingsonbekwamen; (b) zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld; (c) de direct

³¹³ K. BLANKMAN, I.G. OEHLERS-OOSTERHOF en H.C.D.M. OOMENS, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam, Vrije Universiteit, 2002, 6-7.

³¹⁴ Art. 450 NBW.

³¹⁵ Art. 451 NBW.

³¹⁶ Art. 452 NBW.

betrokken of behandelend hulpverlener; (d) personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt... Een volledige lijst kan worden teruggevonden in artikel 452 NBW.

De rechter kan twee mentoren benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee mentoren, dan kan ieder van hen de taken die aan een mentor toekomen, alleen verrichten. De rechter kan zo nodig een taakverdeling tussen de mentoren vaststellen. Bij verschil van mening tussen de mentoren beslist de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van de beloning vaststellen.

Titel 3 Inhoud mentorschap

In tegenstelling tot bij onderbewindstelling betreft het hier niet-vermogensrechtelijke handelingen. Tenzij uit wet of verdrag anders voortvloeit, is de betrokkene tijdens het mentorschap onbevoegd rechtshandelingen te verrichten in aangelegenheden betreffende zijn verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.³¹⁷ De mentor vertegenwoordigt hier de betrokkene in en buiten rechte, tenzij op grond van wet of verdrag vertegenwoordiging uitgesloten is. De mentor kan de betrokkene toestemming verlenen deze rechtshandelingen zelf te verrichten. Ten aanzien van andere handelingen treedt de mentor, voor zover de aard van de desbetreffende handeling dit toelaat, in plaats van de betrokkene op.

De mentor geeft aan de betrokkene raad in hem betreffende aangelegenheden van niet-vermogensrechtelijke aard en waakt over diens belangen ter zake. Verzet de betrokkene zich tegen een handeling van ingrijpende aard, dan kan die handeling slechts plaatsvinden indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de betrokkene te voorkomen.³¹⁸

De mentor is gehouden degene ten behoeve van wie het mentorschap is ingesteld zo veel mogelijk bij de vervulling van zijn taak te betrekken. De mentor bevordert dat de betrokkene rechtshandelingen en andere handelingen zelf verricht, indien deze tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake in staat kan worden geacht. Hij betracht de zorg van een goed mentor.³¹⁹

³¹⁷ K. BLANKMAN, "Bescherming van meerderjarigen", *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2014, 71.

³¹⁸ Art. 453 NBW.

³¹⁹ Art. 454 NBW.

Titel 4 Gevolgen mentorschap

Een rechtshandeling verricht in strijd met de wettelijke bepalingen rond mentorschap is vernietigbaar. Indien de rechtshandeling is verricht door of gericht tot de betrokkene, kan een beroep op de vernietigbaarheid slechts worden gedaan jegens een persoon die het mentorschap kende of had behoren te kennen; jegens een zodanige persoon wordt de betrokkene vermoed onbevoegd te zijn geweest. Indien de rechtshandeling is verricht door of gericht tot de mentor, kan een beroep op de vernietigbaarheid slechts worden gedaan jegens een persoon die de onbevoegdheid van de mentor kende of had behoren te kennen.³²⁰

Titel 5 Einde mentorschap

Het mentorschap eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de betrokkene. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van het mentorschap niet zinvol is gebleken, het mentorschap opheffen.³²¹

³²⁰ Art. 457 NBW.

³²¹ Art. 462 NBW.

DEEL 4 DE NIEUWE WET VAN 17 MAART 2013: KRITISCHE BLIK

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Na analyse van de wetgeving, rechtspraak en rechtsleer kwamen een aantal pijnpunten aangaande de nieuwe wet van 17 maart 2013³²² aan de oppervlakte. Hierbij werd het noodzakelijk geacht om de bestaande theoretische inzichten en basisprincipes te toetsen aan de praktijk. Er werd daarbij gebruik gemaakt van een kwalitatief-of veldonderzoek hetgeen gepaard gaat met een zeer grote inleving in de praktijk. Om dergelijke inleving te kunnen realiseren en om het veld van binnenuit beter te begrijpen werd meermaals, samen met de vrederechter van het eerste kanton van Hasselt, ter plaatse gegaan naar de te beschermen of de beschermde persoon in kwestie. Hier zal dan ook, indien relevant, naar verwezen worden.

Er werd gebruik gemaakt van een participerende observatie in combinatie met een belangrijke dataverzamelmethode in het kwalitatief onderzoek, het open interview.³²³ Het grootste deel van deze analyse zal dan ook bestaan uit interviews die peilen naar de praktijkproblemen omtrent de nieuwe wet. Meer specifiek gaat het om een open halfgestructureerd interview waarbij wordt gewerkt met een zogenaamde topiclijst. De topiclijst komt overeen met de onderstaande hoofdstukken en titels namelijk (1) een evaluatie van de nieuwe wetgeving in het licht van de twee vooropgestelde krachtlijnen, (2) beperkt toepassingsgebied van de lastgeving, (3) bekwaamheid, (4) registratie, (5) eenvoud, (6) maatwerk en ter afsluiting (7) andere onvolkomenheden in de praktijk. Desbetreffende onderwerpen worden telkens opnieuw tijdens het interview aangehaald zonder gebruik te maken van een vragenlijst.

De eerder aangehaalde topiclijst werd behandeld met onderstaande vrederechters omdat de problematiek rond meerderjarige beschermde personen onder hun bevoegdheid valt zoals vermeld in de artikelen 594, 16°, 628, 3° en 1238 tot en met 1253/1 Gerechtelijk Wetboek. Krachtens artikel 594, 16° Ger. W. doet de vrederechter op verzoekschrift uitspraak over elk verzoek dat tot hem gericht is met toepassing van de artikelen 490 tot 501/2 Burgerlijk WetboekBW.³²⁴ De vrederechters die achtereenvolgens geïnterviewd werden, zijn RITA STRUYF van Tongeren, WALTER NIEWOLD van het eerste kanton van Hasselt, JAN VANDEBORNE van Maasmechelen, MARTINE DEBAENST van Borgloon, LODE VRANCKEN van Genk en tot slot de vrederechter van Lommel-Neerpelt BEATRIJS

³²² Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuw beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

³²³ B. CAMBRÉ en H. WAEGE, "Kwalitatief onderzoek en dataverzameling door open interviews" in J. BILLIET en H. WAEGE (eds.), *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Berchem, De Boeck, 2011, 316-342.

³²⁴ D. SCHEERS en T. WUYTS, *De vrederechter en het bewind. Procedure na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 3-13.

MEVESEN. Het volstond om zes vrederechters te interviewen, aangezien verdere interviews geen of weinig additionele informatie zouden aanbrengen.

HOOFDSTUK 2 EEN EVALUATIE VAN DE WETGEVING IN HET LICHT VAN DE TWEE VOOROPGESTELDE KRACHTLIJNEN

Het wetsvoorstel van 11 januari 2011 ingediend door de heer RAF TERWINGEN³²⁵ tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige wilsonbekwame personen stelt twee krachtlijnen voorop (*supra*).³²⁶ In dit onderdeel wordt nagegaan of aan deze krachtlijnen in de praktijk tegemoet gekomen is.

Theoretisch is dit alvast het geval voor de eerste krachtlijn, daar de wetgever krachtens artikel 492/1, §1 BW de rechterlijke bescherming uitbreidt tot de persoon (*supra*). Ook in de praktijk is er, volgens de geïnterviewde vrederechters, tegemoetgekomen aan die krachtlijn. Zij halen uitdrukkelijk aan dat die verruiming echt wel nodig was omdat de lacune, met name het gebrek aan regelgeving omtrent ingrijpende persoonlijke handelingen, in de vroegere wetgeving regelmatig aanleiding gaf tot problemen in de praktijk.³²⁷

Volgens sommige vrederechters is die uitbreiding tot de persoon er dan ook vooral gekomen om de verlengde minderjarige in te kantelen in de nieuwe wet. Zowel het feit dat dit statuut een te beperkt toepassingsgebied kent als het feit dat het ouderlijk gezag en de voogdij zich uitstrekken tot zowel de persoon als de goederen, noopte tot uitbreiding. Vandaar dat de uitbreiding tot de persoon dan ook een echte 'must' was om die inkanteling te kunnen realiseren.

Ook de tweede krachtlijn wordt feilloos ingewilligd. Ten eerste legt Aanbeveling R(99)4³²⁸ vooral de nadruk op flexibiliteit van de beschermingsstatuten en de daarbij horende proportionaliteit. Het flexibel karakter wordt voorsnog ingelost aangezien er verschillende combinaties van beschermingsstatuten voorzien worden in de Memorie van Toelichting. Ook heeft de wetgever rekening gehouden met de vooropgestelde proportionaliteit en zodoende ingebouwd in de wet. Regelingen daaromtrent zijn terug te vinden in artikel 492 BW, waarbij de buitengerechtelijke bescherming voorrang heeft op de rechterlijke bescherming en in artikel 492/2, eerste lid BW waar bijstand primeert op vertegenwoordiging.³²⁹ Ten tweede ratificeerde België op 2 juli 2009 het VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap. In dit

³²⁵ Wetsvoorstel tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige wilsonbekwame personen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001.

³²⁶ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 3-8; Aanbev. R(99)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische beginselen betreffende de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen van 23 februari 1999, *Treaty Series of the Council of Europe*; Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap van 13 december 2006, *United Nations Treaty Series*.

³²⁷ V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 153-154; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 51-52.

³²⁸ Aanbev. R(99)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische beginselen betreffende de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen van 23 februari 1999, *Treaty Series of the Council of Europe*.

³²⁹ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 41-42; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 8-10; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 95-96; ; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 564-565.

verdrag wordt er vooral gehamerd op de versterking van de autonomie of minstens enige participatie van de beschermde persoon. De nieuwe wet vertrekt nu dan ook vanuit een geheel nieuw beeld over personen met een handicap. Er wordt vertrokken vanuit de bekwaamheid en de mogelijkheden van de persoon, maar ook staan de sociale integratie, participatie, ontwikkeling van zijn zelfstandigheid en het ondersteunen en stimuleren van zelfontplooiing centraal.³³⁰

Eveneens zijn alle vrederechters de mening toegedaan dat de praktijk tegemoet komt aan de tweede vooropgestelde krachtlijn. Waar de beschermde persoon vroeger volledig bekwaam of volledig onbekwaam werd verklaard, wordt hij nu slechts onbekwaam verklaard in de mate dat de noden van de patiënt dit vereisen. Op die manier kan de bescherming dan ook volledig op maat worden uitgewerkt. Nochtans wordt meermaals aangehaald dat het moeilijk is om van in den beginne een juiste inschatting te maken over de bekwaamheid van de persoon in kwestie. Vandaar dat de meeste vrederechters dan ook aanvankelijk zoveel mogelijk vrijheid toekennen aan de beschermde persoon, daar het toch mogelijk is om de maatregelen achteraf bij te sturen in functie van zijn essentiële behoeften. Concluderend kan dus gesteld worden dat de waaier aan mogelijkheden, vertrekkend vanuit de bekwaamheid van de beschermde persoon, alleen maar ten goede komt aan de waardigheid van deze persoon.

³³⁰ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 5; V. BERTOUILLE, K. ROTTHIER en E. VAN DEN EEDEN, *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 8; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 6.

HOOFDSTUK 3 BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING

Titel 1 Beperkt toepassingsgebied van de lastgeving

De buitengerechtelijke bescherming die autonoom door de burger wordt uitgewerkt, is beperkt tot daden van vertegenwoordiging die uitsluitend betrekking hebben op goederen (art. 489 BW). Het grote voordeel van dit beschermingsstatuut is haar zeer laagdrempelig, eenvoudig en soepel karakter. Desondanks bestond er toch een grote vrees dat er te weinig rechterlijke controle zou zijn, waardoor misbruik minder snel of soms zelfs niet gedetecteerd zou worden. De wetgever is hieraan tegemoet gekomen door artikel 490/2, §1, derde lid BW³³¹ en de "alarmbelprocedure" in te voeren, waarbij de omgeving van de lasthebber kan ingrijpen indien zij dit nodig achten. Gelet op de aanzienlijke voordelen en de opvangmogelijkheden die voorzien worden, lijkt het mij aangewezen om een eventuele uitbreiding van de buitengerechtelijke bescherming tot de persoon te overwegen. Dit zou hoogstwaarschijnlijk ook leiden tot een opmerkelijke werklastvermindering in hoofde van de vrederechters.³³² Toch was de wetgever een andere mening toegedaan, daar er volgens hem geen nood was aan uitbreiding gelet op het ingrijpende karakter van dergelijke rechtshandelingen, die elk afzonderlijk onderzocht en omkaderd moesten worden.³³³

De meningen van de vrederechters zijn hierover verdeeld. Het gros van de vrederechters meent dat de buitengerechtelijke bescherming niet uitgebreid moet worden tot de persoon, dit om reden dat de persoonlijke handelingen zo intiem en zo belangrijk zijn dat inmenging van een derde alleen maar bezwarend zou werken. Bijgevolg heeft de wetgever niet voor niets een lijst van hoogstpersoonlijke handelingen (art. 497/2 BW) ingebouwd in de wet, waarvoor noch bijstand noch vertegenwoordiging mogelijk is. Vandaar zou het contradictoir zijn om de bewindvoerder onder de rechterlijke bescherming te verbieden dergelijke handelingen te stellen, maar wel toe te laten aan een derde onder de buitengerechtelijke bescherming om deze handelingen te stellen. Volgens de vrederechters zou het dan ook beter zijn om in een minimale rechterlijke controle te voorzien op de buitengerechtelijke bescherming, die enkel uitwerking krijgt indien nodig.

Echter zijn niet alle vrederechters het hiermee eens. Volgens de vrederechter van Lommel-Neerpelt en van Borgloon zou het, naar mijn mening terecht, beter zijn om de buitengerechtelijke bescherming wel uit te breiden tot de persoon. Aangezien de lastgever de lastgevingsovereenkomst volledig kan afstellen op zijn eigen verlangens en behoeften, is zo'n uitbreiding zeker aangewezen. Vermoedelijk zal dergelijke uitbreiding de overgang naar de

³³¹ Wanneer de belangen van de lasthebber in strijd zijn met die van de lastgever, stelt de vrederechter, ambtshalve of op verzoek van de lastgever of iedere belanghebbende, een lasthebber ad hoc aan. De in artikel 1250 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde procedure is van toepassing.

³³² E. DE NOLF en E. EVERTS, 'De nieuwe regeling inzake onbekwaamheid: kunnen meerderjarige wilsonbekwamen een huwelijkscontract aangaan, schenken en testeren', *Not.Fisc.M.* 2014, 158; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 15; P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 25-27.

³³³ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 37.

rechterlijke bescherming dan ook deels overbodig maken en mogelijks zelfs leiden tot werklastermindering. Momenteel is het nog te weinig gekend om daarover sluitend antwoord te geven, maar dat zal in de toekomst zeker nog duidelijk worden. Persoonlijk ben ik dan ook meer voorstander van deze visie aangezien het naar mijn mening veel aangenamer is om zelf te bepalen wie de persoonsgebonden beslissingen gaat nemen bij onbekwaamheid, dan het over te laten aan een bewindvoerder die men van haar noch pluim kent.

Titel 2 Bekwaamheid

Zoals reeds eerder aangehaald, tast de buitengerechtelijke bescherming in de vorm van een lastgeving de juridische handelingsbekwaamheid van de lastgever in principe niet aan. Dit roept toch wel enkele vragen naar werkbaarheid op. Zo beoordeelt de lasthebber krachtens artikel 490/1, §3 BW, zelf het tijdstip waarop de lastgever komt te verkeren in een toestand zoals bedoeld in de artikelen 488/1 en 488/2 BW en dit in overeenstemming met de lastgevingsovereenkomst. Naar mijn inzien wordt het precieze tijdstip waarop de gezondheidstoestand of staat van verkwisting intreedt in deze artikelen onvoldoende nauwkeurig bepaald en wordt er bijgevolg een te grote verantwoordelijkheid gelegd op de schouders van de lasthebber.³³⁴ Vandaar is het van uitermate groot belang om de lastgevingsovereenkomst zo nauwgezet mogelijk op te stellen waarbij het tijdstip waarop de gezondheidstoestand of staat van verkwisting intreedt concreet wordt vastgelegd. Dit kan onder meer op grond van de neerlegging van een attest van de huisarts of van twee aangeduide geneesheren. Zoals wel al deed vermoeden, kruipt in het opstellen van dergelijke medische attesten onnoemelijk veel tijd. De geneesheren staan er heden ten dage dan ook nogal weigerachtig tegenover waardoor het goed is dat er nog steeds het vangnet van de vrederechter bestaat. Op basis van artikel 490/1, §2 BW kan de vaststelling van de gezondheidstoestand of staat van verkwisting door de vrederechter geëist worden. De wetgever heeft dergelijke regeling eigenlijk voorzien om de tussenkomst van de vrederechter zoveel als mogelijk te vermijden, maar naar mijn mening zou een verplichte minimale rechterlijke controle toch beter zijn. Dit zou meer rechtszekerheid creëren en het zou ook beter zijn om misbruiken door de lasthebbers zoveel als mogelijk te omzeilen.³³⁵ Gelet op de vele vragen die hier rijzen, leek het mij dan ook aangewezen om te onderzoeken of dit praktisch gezien wel haalbaar is.

Na onderzoek blijkt dat de vrederechters omtrent deze problematiek zeer weinig praktijkervaring hebben, om deze reden dat het systeem van de buitengerechtelijke bescherming tot nog toe te weinig ingeburgerd is. Vijf van de zes vrederechters zijn dan ook de mening toegedaan dat er preventief meer garanties ingebouwd moeten worden in de wet aangaande de buitengerechtelijke bescherming zoals homologatie, periodieke controles,... In de geest van de wetgever mogen deze garanties zeker niet verder reiken dan een minimale rechterlijke tussenkomst omdat er anders voorbijgestreefd wordt aan het doel van de wet. Naar mijn mening zijn die bijkomende garanties

³³⁴ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 27.

³³⁵ W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2014*, Brugge, die Keure, 2014, 265-276; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 17-18.

echter essentieel omdat het nogal delicaat is om de volle beslissingsbevoegdheid enkel en alleen bij de lasthebber te leggen, zeker wat misbruiken betreft. Voorts is het naar analogie met de rechterlijke bescherming dan ook niet meer dan correct om extra waarborgen in te voegen, daar de vrederechter ook een omstandig geneeskundig verslag nodig heeft alvorens een maatregel van rechterlijke bescherming kan worden bevolen.

Titel 3 Registratie

Krachtens artikel 490, eerste lid BW moet de lastgevingsovereenkomst die de buitengerechtelijke bescherming regelt enkel geregistreerd worden. Het probleem daarbij is dat het register uitsluitend toegankelijk is voor notarissen, vrederechters, Procureur des Konings in functie van de uitoefening van hun ambt, persoon die de verklaring heeft afgelegd en de lastgever (artikel 10, §2 van het Koninklijk besluit van 31 augustus 2014³³⁶). Door die beperkte toegankelijkheid is het vaak moeilijk voor derden om te achterhalen of op de persoon in kwestie een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel rust. Nochtans is de autonome beoordeling van de lasthebber, zoals voorgeschreven in artikel 490/1, §3 BW, tegenstelbaar aan een derde te goeder trouw. Bijgevolg achten de heren CHRISTIAN BROTCORNE en STEFAAN VAN HECKE het nodig om een bijkomend beschermingsmechanisme voor derden in de wet te voorzien m.n. het schijnmandaat. Onder dergelijk mandaat is de lastgever gehouden, wanneer hij door zijn schuld het rechtmatig vertrouwen heeft opgewekt bij de derde te goeder trouw dat de schijnbare situatie werkelijkheid is, om dezelfde rechtsgevolgen te koppelen aan de schijnbare situatie alsof deze reëel was.³³⁷

Desalniettemin heeft de wetgever er bewust voor gekozen om de buitengerechtelijke bescherming niet te publiceren, dit ter eerbiediging van het privéleven van de betrokken lastgever en gelet op het feit dat de bescherming informeel is.³³⁸ Het informele aspect doelt op het feit dat de lastgever in principe handelingsbekwaam blijft, hetgeen uiteraard een zeer delicate kwestie is. Hij zal dus nog steeds rechtshandelingen kunnen stellen die enkel vernietigd kunnen worden wegens een gebrek in de toestemming, wat een enorm zware bewijslast met zich meebrengt. Vandaar leek het mij aangewezen, ook om redenen van rechtszekerheid en transparantie, om eventueel over te gaan tot publicatie.³³⁹

Na een grondige empirische analyse ben ik toch eerder de mening toegedaan dat registratie voldoende is. Hierbij sluit ik mij dan ook aan bij het merendeel van de vrederechters, die duidelijk te kennen geven dat publicatie overbodig is. In de praktijk is het goed mogelijk dat er een hele

³³⁶ KB 31 augustus 2014 houdende vaststelling van de regels inzake oprichting, beheer en raadpleging van het centraal register van lastgevingsovereenkomsten met het oog op het regelen van een buitengerechtelijke bescherming en van het centraal register van verklaringen betreffende de aanwijzing van een bewindvoerder of vertrouwenspersoon, *BS* 2 september 2014.

³³⁷ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 38; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 19-21.

³³⁸ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 38.

³³⁹ P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 27; A. WYLLEMAN, *Contracteren en procederen met wilsonbekwamen en wilsgestoorden*, Mechelen, Kluwer, 2005, 136 e.v.

poos verstrikt tussen het sluiten van de overeenkomst en de uitvoering ervan. Het zou dan ook contraproductief zijn om tot publicatie over te gaan daar de persoon in kwestie nog altijd bekwaam is en het onbillijk zou zijn hem het stellen van bepaalde rechtshandelingen in tussentijd te verbieden. De wetgever heeft de registratie dan ook ingegeven vanuit de gedachte om de beschermde persoon nog zolang en zoveel autonomie te geven als haalbaar en om de tussenkomst van de vrederechter zoveel als mogelijk te vermijden. Vandaar dat de vrederechter dan ook, van zodra er een aanvraag tot rechterlijke bescherming wordt ingediend, verplicht is om het register te consulteren en indien er een buitengerechtelijke bescherming voorhanden is deze zoveel als mogelijk aan te passen en uit te breiden om aan eerder vermelde doelstelling tegemoet te komen.

HOOFDSTUK 4 RECHTERLIJKE BESCHERMING

Titel 1 Eenvoud

Zoals blijkt uit de Memorie van Toelichting was de nobele bedoeling van de wetgever om een eenvoudige, duidelijke en begrijpbare regelgeving uit te werken voor meerderjarige beschermde personen, waarbinnen op maat kan worden gewerkt.³⁴⁰ Een dergelijk streven naar meer personalisering (*lees: op maat werken*) leidt vaak tot erg complexe situaties.³⁴¹ De wetgever is er zich van bewust, daar hij tijdens de parlementaire voorbereiding preventief voorzien heeft in acht alternatieve situaties: (1) bijstand enkel voor de persoon; (2) bijstand enkel voor de goederen; (3) vertegenwoordiging enkel voor de persoon; (4) vertegenwoordiging enkel voor de goederen; (5) bijstand voor zowel de persoon als voor de goederen; (6) vertegenwoordiging voor zowel de persoon als voor de goederen; (7) bijstand voor de persoon en vertegenwoordiging voor de goederen; (8) vertegenwoordiging voor de persoon en bijstand voor de goederen.³⁴² Men kan deze mogelijke vormen van combinaties behoorlijk complex noemen. De vraag stelt zich of het hier niet de voorkeur verdient in louter twee vormen van rechterlijke bescherming te voorzien zoals in Nederland, namelijk onderwindstelling (wat betreft de goederen) en mentorschap (wat betreft de bescherming van de persoon), waarbij een combinatie van beide beschermingsvormen mogelijk is. Verder wordt de complexiteit nog meer opgedreven omwille van het feit dat de beschermde persoon voor bepaalde handelingen bekwaam blijft en voor andere onbekwaam wordt verklaard. Op basis daarvan zal de beschermeling dus deels zelf kunnen optreden en deels mits vertegenwoordiging op basis van de in artikel 490 BW bedoelde lastgevingen. Tegelijkertijd kan de deels onbekwame beschermde persoon voor bepaalde van die handelingen onder gebracht worden onder het bijstandsregime en voor andere onder het vertegenwoordigingsregime, terwijl voor nog andere (hoogstpersoonlijke) handelingen noch bijstand noch vertegenwoordiging mogelijk is (art. 497/2 BW).³⁴³

De wet van 17 maart 2013 kent dus een allerminst eenvoudig resultaat. Vandaar stellen de heer MOSSELMANS en mevrouw VAN THIENEN zich dan ook terecht de vraag of het één en ander praktisch gezien wel werkbaar is.³⁴⁴ Na onderzoek is gebleken dat de vrederechters het er unaniem over

³⁴⁰ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 8.

³⁴¹ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 99.

³⁴² Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 41-42; Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 43-44; F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 301-303; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 296; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 191-192.

³⁴³ E. DE NOLF en E. EVERTS, "De nieuwe regeling inzake onbekwaamheid: kunnen meerderjarige wilsonbekwamen een huwelijkscontract aangaan, schenken en testen", *Not.Fisc.M.* 2014, 175; S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 95; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 77-80.

³⁴⁴ K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 203.

eens zijn dat de nieuwe wet verre van eenvoudig is, hetgeen ook de bijbehorende moeilijkheden met zich meebrengt in de praktijk. Zo blijkt dat de verschillende combinaties die de wetgever vooropstelt moeilijk uitvoerbaar zijn om de reden dat er onvoldoende tijd is om dit allemaal te controleren en dat dit bijgevolg de werking ervan enorm bezwaart of zelfs onmogelijk maakt. Voorts is dit ook niet echt bevorderlijk voor de professionele bewindvoerders, daar het voor hen dikwijls puzzelen is voor welke handeling nu precies bijstand of vertegenwoordiging geldt. Bovendien zijn de vonnissen ook veel langer geworden dan voorheen door het feit dat de vrederechters verplicht zijn om bij elk punt van de *checklist* apart te motiveren waarom zij de persoon in kwestie voor die specifieke handeling bekwaam of onbekwaam verklaren. Uiteindelijk heeft dit dan ook geleid tot veel problemen in de praktijk en een verhoging van de werklast en dit niet alleen voor de vrederechters, maar ook voor de professionele bewindvoerders.

Daarnaast is het ook de vraag of het vertegenwoordigingsregime, hetgeen aanvankelijk een uitzonderingsregime is, niet meer dan gewenst van toepassing is om de overvloedige complexiteit te vermijden.³⁴⁵ Hierover werd in de praktijk weinig gezegd waardoor geen sluitend antwoord gegeven kan worden op deze vraag.

Titel 2 Maatwerk

Afdeling 1 Het omstandig geneeskundig verslag

Het idee van 'maatwerk' is er gekomen onder invloed van artikel 12.2 van het VN-Verdrag betreffende de rechten van personen met een handicap van 13 december 2006, met als uitgangspunt de bekwaamheid.³⁴⁶ Omwille van de internationale grondslag van dit principe van maatwerk, kan dit dan ook teruggevonden worden in de *ratio legis* van zowel de Belgische als de Nederlandse regelgever. Hierdoor zal de vrederechter voor elke rechtshandeling afzonderlijk moeten oordelen of de te beschermen persoon al dan niet handelingsonbekwaam is. Dit vergt veel tijd en moeite, maar hij wordt daarbij ondersteunt door de *checklists (supra)*, ingevoerd in de artikelen 492/1, §1, derde lid en §2, derde lid BW. Om dergelijke *checklists* op een afdoende wijze te kunnen beoordelen, heeft de wetgever de instrumenten op procedureel vlak dan ook verruimd en verfijnd. Voortaan zal de vrederechter bij het afpunten van de *checklists* rekening moeten houden met zowel de gegevens uit het omstandig geneeskundig verslag als de concrete gegevens uit het verzoekschrift.³⁴⁷

³⁴⁵ F. DEGUEL, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 316; T. DELAHAYE en F. HACHEZ, "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 467; K. ROTTHIER, "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 203.

³⁴⁶ Artikel 12.2 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: 'De Staten die Partij zijn erkennen dat personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen in alle aspecten van het leven handelingsbekwaam zijn'.

³⁴⁷ Bijlage bij het koninklijk besluit van 31 augustus 2014 tot vaststelling van de inhoud en de vorm van het standaardformulier van omstandige geneeskundige verklaring ter uitvoering van artikel 1241, 2^e en 3^e lid, van

Ondanks de goede omkadering ontstonden er toch enkele problemen aangaande het omstandig geneeskundig verslag in de praktijk.³⁴⁸ Waar de geneesheren vroeger de patiënten geheel of gedeeltelijk, tijdelijk of voor onbepaalde duur onbekwaam moesten verklaren, moeten ze nu alle punten van de *checklist* nagaan en motiveren waarom de persoon in kwestie voor die specifieke handeling onbekwaam is. Dit neemt enorm veel tijd in beslag waardoor vele geneesheren er dan ook weigerachtig tegenover staan. Indien de arts consistent blijft weigeren om de verklaring in te vullen, dan zal een externe deskundige aangesteld moeten worden met alle extra kosten van dien, maar het is nodig aangezien dergelijk document onmisbaar is bij de uitspraak van de vrederechter. Naar mijn inzien is zo'n systeem zeker werkbaar op voorwaarde dat er voldoende tijd en moeite ingestoken wordt en zal het voorts ten goede komen aan het maatwerk en de waardigheid van de beschermde persoon.

Afdeling 2 Onvolkomen checklists en andere lijsten

Terecht komt er veel kritiek van de heer MOSSELMANS en mevrouw VAN THIENEN op het feit dat de lijsten van artikel 492/1, §1, derde lid en §2, derde lid BW (manifest) onvolkomen zijn om eerder aangehaalde redenen (*supra*).³⁴⁹ Mijns inziens vormt die onvolkomenheid in de praktijk niet echt een probleem. Ik volg daarbij dan ook de mening van de heer VERSCHULDEN, die uitdrukkelijk aangeeft dat de vrederechter ook uitspraak kan doen over de rechtshandelingen die niet voorkomen op de *checklists*. Zo kan de vrederechter de te beschermen persoon bijkomend handelingsonbekwaam verklaren voor de uitoefening van de politieke rechten.³⁵⁰

Met deze visie wordt dan ook eensgezind ingestemd door alle vrederechters. Er wordt aangehaald dat de lijsten *as such* onvolkomen en onaangepast zijn aan de werkelijkheid, hetgeen geen onoverbrugbaar probleem in de praktijk vormt. Het gaat daarbij om een niet-limitatieve lijst van minimumdaden, die uiteraard eerst nagegaan en afgepunt moet worden, maar waarbij het wel mogelijk is om achteraf rechtshandelingen toe te voegen. De meest voorkomende toevoegingen in de praktijk omtrent de persoon zijn dan ook de uitoefening van de politieke rechten en het verbod tot het besturen van een voertuig. Wat de goederen betreft, gaat het dikwijls over het afsluiten van alle mogelijke contracten en het aankopen van roerende goederen. Door het feit dat de vrederechter kan toevoegen hetgeen hem noodzakelijk lijkt, kan verdedigd worden dat het huidige systeem bevorderlijk is met het oog op de realisatie van maatwerk.

het Gerechtelijk Wetboek, *BS* 2 september 2014; Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 42-43; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 28-29.

³⁴⁸ KB 31 augustus 2014 tot vaststelling van de inhoud en de vorm van het standaardformulier van omstandige geneeskundige verklaring ter uitvoering van artikel 1241, 2^e en 3^e lid, van het Gerechtelijk Wetboek, *BS* 2 september 2014.

³⁴⁹ S. MOSSELMANS en A. VAN THIENEN, "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 96.

³⁵⁰ P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 55; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-14, 573-574.

Bovendien valt ook heel wat af te dingen op de lijst van artikel 497/2 BW, hetgeen een opsomming bevat van handelingen die noch voor bijstand noch voor vertegenwoordiging vatbaar zijn. Volgens de heer SWENNEN bevat deze lijst ten onrechte een aantal handelingen waarbij vertegenwoordiging uitgesloten wordt. Te denken valt bijvoorbeeld aan het feit dat de bewindvoerder geen toestemming kan geven tot sterilisatie van de beschermde persoon (artikel 497/2, 15° BW). Ik ben dan ook van mening dat het onaanvaardbaar en onwenselijk is om een therapeutische en contraceptieve sterilisatie te verbieden. In de meeste gevallen zal dergelijk alternatief zelfs meer aangewezen zijn dan de betrokkene zijn of haar seksualiteitsbeleving te ontzeggen.³⁵¹ Hier wordt verder door de geïnterviewde vrederechters niet veel over gezegd waardoor ik mijn mening dan ook enkel staaf aan de hand van toonaangevende rechtsleer.

Afdeling 3 Gebrek aan parallelisme

In feite baar ik mij veel zorgen over het gegeven dat de lijst van artikel 492/1, §§1-2 BW³⁵² niet overeenstemt met de lijst van artikel 497/2 BW, hetgeen eventueel problemen kan geven in de praktijk. Aangezien die artikelen zodanig nauw verstrengeld zijn met elkaar, is het van groot belang om te waken over de samenhang, zoals eerder aangehaald in het advies van de Raad van State.³⁵³ De wetgever schiet hier echter tekort vermits sommige rechtshandelingen niet vermeld staan op de lijst van artikel 492/1, §§1-2, derde lid BW, doch wel op de lijst van artikel 497/2 BW. Het gaat daarbij om het vaststellen van de echtelijke verblijfplaats (3°), de toestemming om over de gezinswoning te beschikken (4°), de toestemming en verzet inzake vestiging van afstamming of adoptie (9°, 10°, 12°), de aangifte van de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging te behoren tot het andere geslacht dan datgene dat is vermeld in de geboorteakte (17°), de 'persoonlijkheidsrechten' m.n. het verlenen van de toestemming tot het stellen van handelingen die de fysieke integriteit of de intieme levenssfeer van de beschermde persoon raken (20°), diverse gezondheidsrechtelijke handelingen zoals opgenomen in 15°-16°, 18°-19° en 21°-23° en de uitoefening van politieke rechten (26°).³⁵⁴ *Idealiter* zouden beide artikelen dus beter op elkaar afgestemd moeten zijn.

Bovendien is het gebrek aan parallelisme ook terug te vinden in artikel 499/7 BW betreffende machtigingbehoevende handelingen. Zo moet de bewindvoerder over de persoon krachtens artikel 499/7, §1, 1° BW machtiging vragen aan de vrederechter om de verblijfplaats van de beschermde persoon te wijzigen, hetgeen niet geheel overeenstemt met het huwelijksrecht. De vraag die zich hier stelt is of die extra machtiging ook nodig is als de echtgenoot, in die hoedanigheid, reeds al eerder een machtiging verkreeg op grond van artikel 214 BW³⁵⁵ om de echtelijke verblijfplaats

³⁵¹ F. SWENNEN, *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 635-641; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 609.

³⁵² Rechtshandelingen waarover de vrederechter in ieder geval uitdrukkelijk oordeelt in zijn beschikking.

³⁵³ Advies van de Raad van State nrs. 50.186/2 en 50.187/2, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/003, 4; 7-9.

³⁵⁴ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 228.

³⁵⁵ Artikel 214 BW: *De echtelijke verblijfplaats wordt door de echtgenoten in onderlinge overeenstemming vastgesteld. Bij gebreke van overeenstemming tussen de echtgenoten doet de familierechtbank uitspraak in het belang van het gezin.*

(elders) te vestigen. Naar mijn inzien is zo'n machtiging wel degelijk vereist. Deze extra zekerheid zal er ook voor zorgen dat de beschermeling niet voortijdig uit zijn vertrouwde verblijfplaats wordt gerukt, ver van zijn naaste familieleden of naar een te dure verblijfplaats zal gaan.³⁵⁶

Vervolgens ondervinden de vrederechters weinig problemen omtrent het feit dat de bewindvoerder over de persoon slechts *na* bijzondere machtiging bevoegd is tot uitoefening van de patiëntenrechten (artikel 499/7, §1, eerste lid, 2° en tweede lid BW). Om in overeenstemming te blijven met het proportionaliteitsbeginsel van de nieuwe wet zal de vrederechter de bewindvoerder dan ook enkel machtigen indien nodig, dus enkel in geval er geen wettelijk vertegenwoordiger is aangesteld (*infra*: zie *cascaderegeling*). Het enige probleem dat zich hier stelt, is dat de wettelijke vertegenwoordiger nergens geregistreerd wordt, waardoor het vaak moeilijk is voor de vrederechter om te achterhalen of dit het geval is.

Daarentegen doen zich wel enkele problemen voor in geval van dringende noodzakelijkheid waarbij volgens de wet geen voorafgaande bijzondere machtiging vereist is (art. 499/7, §1, derde lid BW).³⁵⁷ Deze bepaling werd volgens de heer SWENNEN onjuist geredigeerd, in die zin dat er werd gesuggereerd dat de bewindvoerder bij dringende noodzakelijkheid geen machtiging nodig had om bevoegd te zijn, hetgeen niet overeenstemt met de wet patiëntenrechten. In laatstgenoemde wet wordt geen uitzondering voor de machtiging in geval van dringende noodzakelijkheid voorzien, waardoor er slechts, ook in dit geval, pas na machtiging een bevoegde bewindvoerder is³⁵⁸. Die bepaling is dan ook incorrect omgezet in het Burgerlijk Wetboek waardoor professor SWENNEN dan ook terecht in zijn bijdrage voorstelt om de *cascaderegeling*³⁵⁹ uit de wet Patiëntenrechten toe te passen (art. 14 Wet Patiëntenrechten – *lex specialis derogat legi generali*³⁶⁰). Nochtans zou het, volgens hem, nog beter zijn om de voorafgaande machtiging voor de uitoefening van de patiëntenrechten volledig op te heffen, vermits het hier gaat over zeer (acute) persoonlijke handelingen waarbij het vaak te omslachtig is om telkenmale machtiging te vragen. In dat geval zou de beslissing dan gewoon genomen kunnen worden in overleg met de behandelende geneesheer, zonder machtiging. Dit is dan ook perfect mogelijk daar de wet voldoende garanties heeft ingebouwd zoals bijvoorbeeld de controle door de medische beroepsbeoefenaar (art. 15, §2 Wet Patiëntenrechten).³⁶¹

Ingeval een der echtgenoten vermoedelijk afwezig is, of ingeval de vrederechter oordeelt dat een der echtgenoten in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven of wilsonbekwaam is, dan wordt de echtelijke verblijfplaats vastgesteld door de andere echtgenoot.

³⁵⁶ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 610-611.

³⁵⁷ Amendement nr. 60 van de heer TERWINGEN c.s., *Parl.St.* Kamer, 2010-11, nr. 53 1009/002, 35-36.

³⁵⁸ Artikel 14, §2 Wet Patiëntenrechten: *'Heeft de patiënt geen vertegenwoordiger aangewezen of treedt de door de patiënt aangewezen vertegenwoordiger niet op, dan worden de rechten bepaald bij deze wet uitgeoefend door de bewindvoerder over de persoon, na machtiging door de vrederechter overeenkomstig artikel 499/7, §1, van het Burgerlijk Wetboek, voor zover en zolang de beschermde persoon niet in staat is om zijn rechten zelf uit te oefenen.'*

³⁵⁹ *Cascaderegeling*: (1) vooraf aangeduide vertegenwoordiger; (2) bewindvoerder; (3) samenwonende echtgenoot of wettelijk/feitelijk samenwonende partner; (4) meerderjarig kind; (5) ouder; (6) meerderjarige broer of zus en (7) beroepsbeoefenaar; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 610-611.

³⁶⁰ Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, *BS* 26 september 2002.

³⁶¹ F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 610-611.

Ook is de wetgever onduidelijk geweest over de bijzondere machtiging aangaande vervreemdingen (art. 499/7, §2, 1° BW). Zo heeft de bewindvoerder geen machtiging nodig om geld af te halen of over te schrijven binnen de periode zoals aangehaald in artikel 499/4 BW, hetgeen dan ook niet als vervreemding wordt beschouwd (art. 499/7, §2, tweede lid BW). Merkwaardig genoeg wordt nergens in de parlementaire voorbereiding aangehaald welke handelingen dan wel als vervreemdingen gekwalificeerd kunnen worden. Naar mijn inzien had de wetgever nog meer oog voor detail moeten hebben, aangezien hij nu weer twijfel zaait over deze kwesties.³⁶²

Concluderend kan gesteld worden dat een volledig parallellisme momenteel enkel bewerkstelligd kan worden op voorwaarde dat de wetgever artikel 492/1 BW als absoluut uitgangspunt van de onbekwaamheid neemt en eventueel ook van het bewind indien dit eruit voortvloeit (art. 497/2 BW en 499/7 BW).³⁶³

Afdeling 4 Confectiewerk bij objectieve wilsonbekwaamheid

Indien de gezondheidstoestand van de te beschermen persoon voorkomt op de lijst zoals vermeld in artikel 492/5 BW³⁶⁴ dan gaat het om een objectieve wilsonbekwaamheid en zal confectiewerk, wat de goederen betreft, meer aangewezen zijn dan maatwerk. Er wordt daarbij rekening gehouden met de ernst van de aandoening en het aanhoudende karakter ervan. In zo'n gevallen gaat het meestal om comapatiënten, personen die diep-oligofreen zijn of demente bejaarden in een vergevorderde fase.³⁶⁵

Dergelijke lijst zou eigenlijk moeten leiden tot werklastermindering van de vrederechters. Zo zullen zij enkel nog moeten toetsen of de gezondheidstoestand voorkomt op die lijst en dit met behulp van het omstandig geneeskundig verslag (art. 1241 Ger. W.). Wanneer dat het geval is, dan zal de beschermde persoon vertegenwoordigd worden bij het stellen van alle rechts-en proceshandelingen m.b.t. diens goederen (art. 492/5, tweede lid BW). Voorts zal de beoordeling *in concreto* enkel nog van toepassing zijn indien de vrederechter dit noodzakelijk acht (art. 492/5, derde lid BW) en wat betreft de bescherming op persoonsrechtelijk vlak.³⁶⁶

³⁶² Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001, 55; F. SWENNEN en S. MOSSELMANS, "het machtigingsvereiste bij toegang voor de ouders tot gelden van hun minderjarige kinderen" (noot onder Vred. Gent 9 september 2003), *RW* 2003-04, 829 en 831; F. SWENNEN, "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-14, 610-611.

³⁶³ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 224.

³⁶⁴ De Koning stelt, op eensluitend advies van de Orde van geneesheren en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, een lijst op met de gezondheidstoestanden die geacht worden op ernstige en aanhoudende wijze het vermogen van de te beschermen persoon om zijn belangen van vermogensrechtelijke aard behoorlijk waar te nemen, zelfs met behulp van bijstand, aan te tasten.

³⁶⁵ Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 47.

³⁶⁶ T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 37-38; F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 224; Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010, 47.

Het probleem dat zich in de praktijk stelt, is dat er nog steeds geen Koninklijk Besluit is uitgevaardigd waarbij een lijst wordt opgesteld met gezondheidstoestanden die geacht worden op ernstige en aanhoudende wijze het vermogen van de beschermde persoon aan te tasten. Vandaar dat de vrederechters dan ook nog steeds verplicht worden om de hele *checklist* te overlopen. Dit zal echter veel eenvoudiger zijn vanaf het moment dat de lijst in voege is. Dan zal het aan de geneesheer toekomen om op basis van het patiëntendossier te beslissen of de patiënt lijdt aan een aandoening die voorkomt op de lijst. Vervolgens zal de vrederechter dan aan de hand van dat medisch attest een oordeel vellen over de volledige handelingsonbekwaamheid. Jammer genoeg betwijfelen verscheidene vrederechters of dergelijke lijst er wel ooit zal komen, daar het om zeer delicate, moeilijke en zware discussies gaat waarbij een precieze omkadering vaak lastig is omdat niet elke medische aandoening dezelfde rechtsgevolgen creëert.

HOOFDSTUK 5 ANDERE ONVOLKOMENHEDEN IN DE PRAKTIJK

De wetgever heeft de regelgeving aangaande meerderjarige beschermde personen enorm gedetailleerd opgesteld waardoor het zeer moeilijk werkbaar is in de praktijk. Tegenwoordig hebben de vrederechters dan ook meer en meer te kampen met problemen dienaangaande en dan vooral wat betreft de tenuitvoerlegging.

Ten eerste kan gesteld worden dat de procedures zoals omschreven in het Burgerlijk en Gerechtelijk Wetboek³⁶⁷ enorm omslachtig en hopeloos ingewikkeld zijn. Dit wordt zowel beaamd door de vrederechter van Hasselt, van Genk en van Lommel-Neerpelt. Zo moeten de rechters volgens voormelde artikelen hun kennisgevingen, oproepingen en dergelijke per gerechtsbrief versturen, hetgeen allerminst bevorderlijk is voor de besparingen op Justitie. Vandaar dat de vrederechters dan ook op zoek gaan naar alternatieven om het praktisch gezien allemaal werkbaar te houden. Zo stelt de vrederechter van Genk, LODE VRANCKEN, naar mijn mening dan ook terecht voor om meer en meer te werken met gewone brieven of zelfs naar de toekomst toe de kennisgevingen en de oproepingen gewoon in te scannen en door te mailen, zeker dan wat betreft de professionele bewindvoerders waarmee de vrederechters systematisch samenwerken.

Vervolgens haalt de vrederechter van Borgloon, MARTINE DEBAENST, naar mijn mening onterecht aan dat er een onvolkomenheid in de wet zit, aangezien volgens haar, enkel de vertrouwenspersoon en niet de bewindvoerder geweigerd kan worden op grond van het uittreksel uit het strafregister. Mijns inziens is dit incorrect en is het wel degelijk mogelijk om zowel de vertrouwenspersoon als de bewindvoerder te weigeren krachtens diens strafregister. Hierbij sluit ik mij dan ook aan bij de visie van de vrederechter van Lommel-Neerpelt, gesteund op de artikelen 496/2, lid 2 en 501, lid 8 BW.

Andere onvolkomenheden die door de geïnterviewde vrederechters werden aangehaald zijn meestal specifiek voor hun kanton, waardoor daar verder niet op ingegaan wordt. Uiteindelijk is de nieuwe wet nog maar pas in voege en zal de toekomst moeten uitwijzen welke aanpassingen noodzakelijk zullen zijn.

³⁶⁷ Artikelen 490/1, §2, lid 2; 499/7, §3; 499/17; §1 lid 3 en §2, lid 4 van het Burgerlijk Wetboek en de artikelen 1243, §3; 1244, §1, lid 3; 1245, lid 1-2; 1246, §2, lid 2 en 4; 1250; 1252, §2, lid 3 en 7 van het Gerechtelijk Wetboek.

IV. CONCLUSIE

Door de wet van 17 maart 2013³⁶⁸ werd één globaal beschermingsstatuut ten behoeve van de wils- en handelingsonbekwame meerderjarige tot stand gebracht.³⁶⁹ Deze wet voorziet in een buitengerechtigde en een rechtelijke bescherming van de meerderjarige persoon. Uit de analyse binnen deze masterproef blijkt duidelijk dat de wet van 17 maart 2013 zeer vooruitstrevend is, doch worden haar doelstellingen echter niet steeds op een optimale wijze gerealiseerd. De wet bevat nog talrijke onvolkomenheden en kinderziektes. Deze vormen uitgebreid voorwerp van analyse binnen mijn masterproef en zal hier samenvattend weergegeven worden om finaal een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag: *Is een verder wetgevend optreden noodzakelijk om tegemoet te komen aan de onvolkomenheden van de nieuwe wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid?*

Uit de analyse binnen de masterthesis kwam duidelijk naar voor dat aan de krachtlijnen vooropgesteld door de nieuwe regelgeving werd tegemoetgekomen. Twee krachtlijnen werden binnen dit werk gedefinieerd, in feite de *ratio legis* van de wet van 17 maart 2013. Ten eerste wordt op grond van artikel 492/1, §1 BW de rechterlijke bescherming uitgebreid tot de persoon. Bovendien wordt ook de tweede krachtlijn feilloos ingewilligd, hetgeen een conformiteit van de wet van 17 maart 2013 aan de relevante internationale regelgeving inhoudt. Het flexibel karakter van de bescherming van de persoon wordt nagestreefd door in verschillende combinaties van beschermingsstatuten te voorzien. Daarbij wordt dan ook proportionaliteit beoogd bij het toepassen van deze statuten en zodoende ingebouwd in de wet.

Een aantal knelpunten komen echter aan de oppervlakte zowel voor wat betreft de buitengerechtigde bescherming, als de rechtelijke bescherming. Deze werden zowel naar voor geschoven binnen de literatuurstudie, alsmede in de praktijk door de vrederechters bevestigd. Vooraleer nader deze knelpunten aan te duiden, dient te worden opgemerkt dat deze buitengerechtigde bescherming in de praktijk tot op heden onvoldoende ingeburgerd is om een grondige evaluatie en analyse van de knelpunten verbonden aan de buitengerechtigde bescherming toe te laten. Evenmin vindt hier een vergelijkende studie met Nederland plaats, gezien Nederland geen systeem van buitengerechtigde bescherming voor meerderjarige personen kent. Toch kunnen een aantal knelpunten naar voren geschoven worden, die in het bijzonder binnen de literatuurstudie werden onderlijnd.

De buitengerechtigde bescherming die autonoom door de burger wordt uitgewerkt, is ten eerste beperkt tot daden van vertegenwoordiging die uitsluitend betrekking hebben op goederen. Gelet op de aanzienlijke voordelen en de opvangmogelijkheden die voorzien worden, lijkt het aangewezen

³⁶⁸ Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuw beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

³⁶⁹ N. GALLUS, "L'avenir de la protection des personnes vulnérables" in *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 51-52.

om een eventuele uitbreiding van de buitengerechtelijke bescherming tot de persoon te overwegen. Dit zal hoogstwaarschijnlijk ook leiden tot een opmerkelijke werklastvermindering in hoofde van de vrederechters.³⁷⁰ Een dergelijke vermindering van de werklast manifesteert zich tot op heden echter nog niet in de praktijk.

Ten tweede wordt het precieze tijdstip waarop de gezondheidstoestand of staat van verkwisting intreedt, niet voldoende omkaderd in ons recht. Dit tijdstip is echter van uitermate groot belang gezien het de aanvang van de buitengerechtelijke bescherming voor de meerderjarige definieert. Een grote vrijheid wordt gelaten aan de lasthebber om dit tijdstip nader te definiëren. Hierbij dient men zich te hoeden voor misbruik in hoofde van de lasthebber. Bijgevolg is het belangrijk om de lastgevingsovereenkomst zo nauwkeurig mogelijk op te stellen waarbij in detail wordt bepaald op welk tijdstip de gezondheidstoestand of staat van verkwisting intreedt. Een rechterlijke controle dient te worden geïntegreerd, om eventueel misbruik door de lasthebber in de praktijk te vermijden.

Ten derde stellen zich evenzeer vragen rond de publiciteit die aan de buitengerechtelijke bescherming wordt verleend. Deze moet op heden enkel geregistreerd worden. Dit register is echter uitsluitend toegankelijk voor notarissen, vrederechters, Procureur des Konings in functie van de uitoefening van hun ambt, de persoon die de verklaring heeft afgelegd en de lastgever. Derden hebben geen toegang tot deze registratie wat het voor hen moeilijk maakt om te achterhalen of op de persoon in kwestie een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel rust. Het lijkt echter niet aangewezen over te gaan tot een publicatie rekening houdend met het informeel karakter verbonden aan de buitengerechtelijke bescherming. Evenzeer dient een zekere privacy van de te beschermen persoon in acht te worden genomen.

Niet enkel voor de buitengerechtelijke bescherming, maar ook voor de rechtelijke bescherming komen een aantal knelpunten aan de oppervlakte. Zoals blijkt uit de Memorie van Toelichting was het de bedoeling van de wetgever om een eenvoudige, duidelijke en begrijpbare regelgeving uit te werken voor meerderjarige beschermde personen, waarbinnen op maat kan worden gewerkt. Men kan vaststellen dat dergelijk maatwerk niet enkel binnen België, maar evenzeer in Nederland een belangrijk streefdoel van de regelgeving vormt. Een dergelijk streven naar meer personalisering (*lees: op maat werken*) leidt vaak tot erg complexe situaties. In het bijzonder dient in België een dergelijke complexiteit te worden onderlijnd, waarbij in een pluraliteit van beschermingstechnieken wordt voorzien. Ten eerste wordt een onderscheid gemaakt zoals reeds eerder opgemerkt tussen de buitengerechtelijke en de rechtelijke bescherming. Vervolgens wordt binnen de rechtelijke bescherming in acht alternatieven voorzien, die een combinatie inhouden van bijstand en/of vertegenwoordiging, over de persoon en/of over de goederen. Deze combinaties kunnen in het bijzonder complex worden genoemd. De vraag stelt zich of het hier niet de voorkeur verdient in

³⁷⁰ E. DE NOLF en E. EVERTS, 'De nieuwe regeling inzake onbekwaamheid: kunnen meerderjarige wilsonbekwamen een huwelijkscontract aangaan, schenken en testeren', *Not.Fisc.M.* 2014, 158; T. WUYTS, *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 15; P. SENAËVE, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 25-27.

louter twee vormen van rechterlijke bescherming te voorzien zoals in Nederland, namelijk onderwindstelling (wat betreft de goederen) en mentorschap (wat betreft de bescherming van de persoon), waarbij een combinatie van beide beschermingsvormen mogelijk is. Na onderzoek is gebleken dat de vrederechters het er bovendien unaniem over eens zijn dat de nieuwe wet verre van eenvoudig is. De vrederechters wijzen erop dat de verschillende combinaties die de wetgever vooropstelt moeilijk uitvoerbaar zijn om de reden dat er onvoldoende tijd is om dit allemaal te controleren. De vrederechters onderlijnen verder dat het ook niet echt bevorderlijk is voor de professionele bewindvoerders, daar het voor hen dikwijls puzzelen is voor welke handeling nu precies bijstand of vertegenwoordiging geldt. Deze complexiteit vertaalt zich eveneens in de vonnissen van de vrederechters, die veel langer geworden zijn dan voorheen door het feit dat de vrederechters verplicht zijn om bij elk punt van de *checklist* apart te motiveren waarom zij de persoon in kwestie voor die specifieke handeling bekwaam of onbekwaam verklaren. Dit vertaalt zich finaal in een verhoging van de werklast en dit niet alleen voor de vrederechters maar ook voor de professionele bewindvoerders. Het is een algemeen probleem dat zich stelt bij de buitengerechtelijke bescherming, maar evenzeer kunnen verschillende concrete problemen worden naar voren geschoven. Opnieuw wordt hier een samenvatting weergegeven van de verschillende knelpunten die in deel 4 van deze masterproef aan de oppervlakte kwamen.

In concreto kan ten eerste worden gewezen op enkele problemen aangaande het omstandig geneeskundig verslag. Waar de geneesheren vroeger de patiënten geheel of gedeeltelijk, tijdelijk of voor onbepaalde duur onbekwaam moesten verklaren, moeten ze nu alle punten van de *checklist* nagaan en motiveren waarom de persoon in kwestie voor die specifieke handeling onbekwaam is. Dit neemt enorm veel tijd in beslag waardoor vele geneesheren er dan ook weigerachtig tegenover staan. Echter ben ik van mening dat hier niet in enige toenadering naar de geneesheren dient te worden voorzien. Ondanks de werklast die dit verslag met zich meebrengt voor de geneesheren, is het een noodzakelijk document voor de vrederechters om een optimaal maatwerk naar de beschermde persoon toe te waarborgen.

Ten tweede komt er ook terecht veel kritiek op het feit dat de lijsten van artikel 492/1, §1, derde lid en §2, derde lid BW (manifest) onvolkomen zijn. Mijns inziens vormt die onvolkomenheid in de praktijk niet echt een probleem, daar de vrederechter ook uitspraak kan doen over rechtshandelingen die niet voorkomen op de *checklists*. Zo kan de vrederechter de te beschermen persoon bijkomend handelsonbekwaam verklaren voor de uitoefening van de politieke rechten, ook al wordt binnen de *checklist* geen verwijzing gemaakt naar de uitoefening van de politieke rechten.

Ten derde is er ook sprake van een gebrek aan parallelisme, een probleem die de samenhang in de regelgeving niet ten goede komt. Dit gebrek aan parallelisme werd door de Raad van State in haar advies onderlijnd. Jammer genoeg werd door de regelgever niet ingegrepen om hieraan tegemoet te komen. Heel concreet doet het gebrek aan parallelisme zich als volgt voor: de lijst van artikel 492/1, §§1-2 BW stemt niet overeen met de lijst van artikel 497/2 BW. Sommige rechtshandelingen staan niet vermeld op de lijst van artikel 492/1, §§1-2, derde lid BW, doch wel

op de lijst van artikel 497/2 BW. Voorts komt het gebrek aan parallelisme ook voor in artikel 499/7 BW betreffende machtigingbehoevende handelingen. Zo moet de bewindvoerder over de persoon krachtens artikel 499/7, §1, 1° BW machtiging vragen aan de vrederechter om de verblijfplaats van de beschermde persoon te wijzigen, hetgeen niet geheel overeenstemt met het huwelijksrecht.

Ten vierde doen zich in de praktijk enkele problemen voor wat betreft de situatie van de dringende noodzakelijkheid. Bij dringende noodzakelijkheid is volgens de wet geen voorafgaande bijzondere machtiging vereist is (art. 499/7, §1, derde lid BW). Deze bepaling is niet conform de wet Patiëntenrechten. In laatstgenoemde wet wordt geen uitzondering voor de machtiging in geval van dringende noodzakelijkheid voorzien, waardoor er slechts, ook in dit geval, pas na machtiging een bevoegde bewindvoerder is. Een regelgeving naar analogie met de wet Patiëntenrechten dient ook hier te worden uitgewerkt. Dit kan zich vertalen in een aanpassing van het Burgerlijk Wetboek of in een aanpassing van de wet Patiëntenrechten. Hierbij kan worden aanbevolen om de voorafgaande machtiging voor de uitoefening van de patiëntenrechten volledig op te heffen vermits het hier gaat over zeer (acute) persoonlijke handelingen waarbij het vaak te omslachtig is om telkenmale machtiging te vragen. In dat geval zou de beslissing dan gewoon genomen kunnen worden in overleg met de behandelende geneesheer, zonder machtiging. Dit is dan ook perfect mogelijk daar de wet Patiëntenrechten voldoende garanties heeft ingebouwd zoals bijvoorbeeld de controle door de medische beroepsbeoefenaar.

Ten vijfde is de wetgever onduidelijk geweest over de bijzondere machtiging aangaande vervreemdingen van goederen. Zo heeft de bewindvoerder geen machtiging nodig om geld of te halen of over te schrijven binnen de periode zoals aangehaald in artikel 499/4 BW, hetgeen dan ook niet als vervreemding wordt beschouwd. Dit kan enigszins verrassend worden genoemd. Wellicht had de regelgever hier onvoldoende oog voor detail.

Ten zesde dient gewezen te worden op het feit dat de Koning nog steeds geen Koninklijk Besluit heeft uitgevaardigd, hetgeen normaal gezien een medische lijst van gezondheidstoestanden dient te bevatten, die geacht worden op ernstige en aanhoudende wijze het vermogen van de beschermde persoon aan te tasten. Vandaar dat de vrederechters dan ook nog steeds verplicht worden om de hele *checklist* te overlopen. Het verdient de aanbeveling zo snel mogelijk over te gaan tot het opstellen van een dergelijke lijst, wat evenzeer de complexiteit en werklast in hoofde van de vrederechters ten goede zal komen.

Uit deze samenvattende beknopte weergave van de verschillende knelpunten, alsmede de oplossingen die naar voor worden geschoven, komt duidelijk naar voor dat de onderzoeksvraag voorwerp van analyse binnen deze meesterproef, positief dient te worden beantwoord. Een verder wetgevend optreden is heel zeker noodzakelijk om tegemoet te komen aan de onvolkomenheden van de nieuwe wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid?. Zoals echter door de vrederechters werd onderlijnd, komen dergelijke onvolkomenheden heel vaak

slechts na bepaalde tijd in de praktijk aan de oppervlakte. Het verdient dan ook de aanbeveling over te gaan tot een grondige analyse en evaluatie van de toepassing in de praktijk, in samenwerking met de diverse actoren verantwoordelijk voor het uitvoeren van de regelgeving. Hierbij dient mede te worden onderzocht waarom er sprake is van een dermate beperkte toepassing van de buitengerechterlijke bescherming, noodzaakt zich verdere sensibilisering of is het statuut van buitengerechterlijke bescherming niet opportuun of gewenst in de praktijk. Ondanks de verschillende knelpunten naar voor geschoven in de meesterproef, moet echter worden onderlijnd dat de wet heel zeker een positieve stap in de goede richting vormt.

V. BIBLIOGRAFIE

Wetgeving

- Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap van 13 december 2006, *United Nations Treaty Series*.
- Aanbeveling R(99)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische beginselen betreffende de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen van 23 februari 1999, *Treaty Series of the Council of Europe*.
- Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807.
- Gerechtelijk Wetboek 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967.
- Wet van 18 juni 1850 op de behandeling van de krankzinnigen, *BS* 21 juni 1850.
- Wet van 29 juni 1973 tot aanvulling van Titel X van Boek I van het Burgerlijk Wetboek door invoering van de staat van verlengde minderjarigheid, *BS* 3 juli 1973.
- Wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar, *BS* 30 januari 1990.
- Wet van 15 mei 1981 inzake de onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, *Stb.* 283.
- Wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn te beheren, *BS* 26 juli 1991.
- Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, *BS* 27 juli 1990.
- Wet van 29 april 2001 tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen, *BS* 31 mei 2001.
- Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, *BS* 26 september 2002.
- Wet van 13 februari 2003 tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de bescherming van de goederen van de minderjarigen, *BS* 25 maart 2003.
- Wet van 3 mei 2003 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *BS* 31 december 2003.
- Wet van 29 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek, *BS* 30 december 2008.
- Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuw beschermingsstatuut die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.
- Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, *BS* 14 mei 2014.
- Wet van 8 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (I), *BS* 14 mei 2014.

- Wet van 12 mei 2014 houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie (II), *BS* 19 mei 2014.
- KB 31 augustus 2014 houdende vaststelling van de regels inzake oprichting, beheer en raadpleging van het centraal register van lastgevingsovereenkomsten met het oog op het regelen van een buitengerechtelijke bescherming en van het centraal register van verklaringen betreffende de aanwijzing van een bewindvoerder of vertrouwenspersoon, *BS* 2 september 2014.
- KB 31 augustus 2014 tot vaststelling van de inhoud en de vorm van het standaardformulier van omstandige geneeskundige verklaring ter uitvoering van artikel 1241, 2^e en 3^e lid, van het Gerechtelijk Wetboek, *BS* 2 september 2014.

Parlementaire voorbereiding

- Voorstel van wet tot wijziging van de wetten van 18 juni 1850 en 28 december 1873 op de regeling voor de krankzinnigen, *Parl.St.* Senaat 1959-60, R.A. 5869.
- Ontwerp van wet betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St.* Senaat 1968-69, R.A. 7938.
- Wetsontwerp tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over de minderjarige, *Parl.St.* Kamer 1999-2000, nr. 50 0576/001.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams-of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, *Parl.St.* Kamer 1999-2000, nr. 50 0107/001.
- Verslag namens Commissie, *Parl.St.* Kamer, 2001-02, nr. 50 0107/012.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving inzake de onbekwaamheidsstatuten wat de invoering van een globaal statuut betreft, *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52 1356/001.
- Wetsvoorstel tot instelling van een algemene regeling van voorlopig bewind over goederen en personen, *Parl.St.* Kamer 2010, nr. 53 0055/001.
- Wetsvoorstel tot invoering van een globaal beschermingsstatuut voor meerderjarige wilsonbekwame personen, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53 1009/001.
- Verslag namens de Commissie door de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/010.
- Advies van de Raad van State nrs. 50.186/2 en 50.187/2, *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 53 1009/003.
- Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Senaat, 2012-13, nr. 5-1774/3.

Rechtspraak

- EHRM 20 mei 2010, *Alajos Kiss/Hongarije*, *ECHR* 2010.
- GwH 30 september 2009, nr. 147/2009, *T.Fam.* 2010, afl. 2, 28, noot F. SWENNEN.
- Cass. 2 april 1976, *Pas.* 1976, I, 852-853; *RW* 1976-77, 222-223.
- Gent 12 januari 1984, *RW* 1984-85, 676-678.

Rechtsleer

Literatuur

- BAETEMAN, G. (ed.), *Afstamming en adoptie*, Brussel, Story-scientia, 1987, 563 p.
- BAETEMAN, G., *Het nieuwe statuut van de (geestes)zieken. Wetten van 1990-1991*, Deurne, Kluwer, 1992, 287 p.
- BENOIT, F., DE FRUYT, J., NYS, H., ROMMEL, G., STEEGEN, G., VAN PETEGHEM, P. en VAN SPEYBROECK, J. (eds.), *De bescherming van de persoon van de geesteszieke: ethische, medische en juridische perspectieven*, Brugge, die Keure, 2010, 258 p.
- BENOIT, G., BRANDON, I. en GILLARDIN, J. (ed.), *Malades mentaux et incapables majeurs. Emergence d'un nouveau statut civil*, Brussel, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1994, 537 p.
- BENOIT, G., BRANDON, I. en GILLARDIN, J., *Malades mentaux et incapables majeurs: émergence d'un nouveau statut civil*, Brussel, Publication Fac St Louis, 1994, 537 p.
- BERTOUILLE, V., ROTTHIER, K. en VAN DEN EEDEN, E., *Onbekwaamheid en bescherming. Praktische handleiding meerderjarige onbekwame*, Mechelen, Kluwer, 2014, 541 p.
- BERTOUILLE, V., ROTTHIER, K. en VAN DEN EEDEN, E., *Voorlopig bewind. Praktische handleiding*, Mechelen, Kluwer, 2008, 407 p.
- BILLIET, J., WAEGE, H. (eds.), *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Berchem, de boeck, 2011, 390 p.
- BLANKMAN, K., OEHLERS-OOSTERHOF, I.G. en OOMENS, H.C.D.M., *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen. Het beschermingsbewind nader onderzocht*, Amsterdam, Vrije Universiteit, 2002, 132 p.
- CALUWÉ, N., COLLE, J., DE SMET, B., D'HONDT, S., DE VOS, N., DE WIEST, H., GIESELINK, A., MAES, G., PERTEGAS SENDER, M., ROBERT, T., SWENNEN, F., VANDER BEKEN, T., VAN DER MUSSELE, E. en VENY L.M., *De procesbekwaamheid van minderjarigen*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 341 p.
- CASTELEIN, C. en DIERYNCK, J., *Vermogensplanning voor en door beschermde personen. De nieuwe regeling na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 251 p.
- COENE, M. (ed.), *Statuut van het kind*, Brussel, Ced. Samsom, 1980, 538 p.
- COENE, M. (ed.), *Statuut van het kind*, Brussel, Ced. Samsom, 1980, 538 p.
- CONSEIL FRANCOPHONE DE LA FÉDÉRATION ROYALE DU NOTARIAT BELGE, *La protection des personnes vulnérables à la lumière de la loi du 17 mars 2013. Acte de la journée d'études organisée le 12 mai 2014 par le Conseil francophone de la F.R.N.B.*, Brussel, Bruylant, 2014, 424 p.
- COOLS, H., *Gids erven en schenken. De theorie en de praktijk*, Antwerpen, De Boeck, 2009, 457 p.
- DANDOY, N., FLOHIMONT, V. et REUSENS, FL. (dir.), *Le nouveau régime Belge de l'incapacité des majeurs: analyse et perspectives*, Brussel, la Charte, 2014, 256 p.
- DE PAGE, H. en DEKKERS, R., *Traité élémentaire de droit civil belge, principes-doctrine-jurisprudence*, II, Brussel, Bruylant, 1964, 1196 p.

- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge : principes, doctrine, jurisprudence, I : Introduction théorie générale des droits et des lois, les personnes, la famille*, Brussel, Bruylant, 1962, 1367 p.
- DE WULF, C., *Het opstellen van notariële akten. Boek I*, Mechelen, Kluwer, 2003, 956 p.
- DELAHAYE, T. en CASTELEIN, C., *Het voorlopig bewind*, Brussel, Larcier, 2007, 255 p.
- FEDERATION ROYAL DU NOTARIAT BELGE (ed.), *L'administration provisoire*, Brussel, Bruylant, 2004, 208 p.
- GALLUS, N. et VAN HALTEREN, *Le nouveau régime de protection des personnes majeures. Analyse de la loi du 17 mars 2013*, Bruxelles, Bruylant, 2014, 271 p.
- GALLUS, N., *Actualités en droit patrimonial de la famille*, Brussel, Bruylant, 2012, 160 p.
- HEIRBAUT, D. en BAETEMAN, G., *Cumulatieve editie van het BW: De huidige en de originele tekst met alle wijzigingen in België van 1804 tot 2004*, Gent, Kluwer, 2004, 2400 p.
- HEYVAERT, A., *Het personen-en gezinsrecht ont(k)leed – Theorieën over personen-en gezinsrecht rond een syllabus van de Belgische techniek*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 475 p.
- JANSEN, I., "Kernoverzicht bij Burgerlijk Wetboek Boek 1, Titel 19, Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen", *Groene Serie Personen- en Familierecht*, Kluwer Navigator online, 2014.
- KAISER, L. H.W.M., *Psychiatrie toegelicht*, Antwerpen, Garant, 2007, 492 p.
- MAERTENS, S. en BENOIT, G., *Actualia ouderlijk gezag, voogdij en voorlopig bewind*, Brugge, die Keure/La Charte, 2004, 176 p.
- MEULDERS-KLEIN, M. TH. (éd.), *Protection des malades mentaux et incapacités des majeurs : le droit belge après les réformes*, Brussel, Story-Scientia, 1996, 374 p.
- MOSSELMANS, S., *Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2004, 555 p.
- NOLF, J., *Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter: het nieuwe menu à la carte vanaf 1 september 2014*, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 90p.
- NOLF, J., *Kwetsbaren in het nieuwe recht. De nieuwe bewindvoering: de juridische bescherming van alle kwetsbare meerderjarigen*, Heule, INNI publishers, 2014, 411 p.
- NUYTINCK, H. m.m.v. GOTZEN, R., *Voogdij over minderjarigen. Een voorstel tot hervorming*, Antwerpen, Kluwer, 1983, 191 p.
- OOSTERLINCK, K., VERCRUYSSSEN, W. en VANDE MOORTEL, J., *Beschermingsstatuten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 80 p.
- PAUWELS, J.M., *Beginselen van personen-en familierecht. Boekdeel 1: personenrecht*, Leuven, Acco, 1985, 187 p.
- PINTENS, W. en DECLERCK, C. (eds.), *Patrimonium 2014*, Brugge, die Keure, 2014, 379 p.
- ROTTHIER, K., *Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder*, Brugge, die Keure, 2014, 214 p.
- ROTTHIER, K., *Voorlopig bewind: praktische handleiding voor familielid-bewindvoerders*, Roeselare, Roularta, 2006, 166 p.
- SCHEERS, D. en WUYTS, T., *De vrederechter en het bewind. Procedure na de wet van 17 maart 2013*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 154 p.
- SENAËVE, P. (ed.), *Co-ouderschap en omgangsrecht: commentaar op de Wet van 13 april 1995*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1995, 285 p.

- SENAËVE, P. (ed.), *Het statuut van de geestesgestoorden*, Antwerpen, Maklu, 1999, 305 p.
- SENAËVE, P. en SWENNEN, F., *De hervormingen in het personen-en familierecht 2002-2003*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 409 p.
- SENAËVE, P., *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 700 p.
- SENAËVE, P., *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 671 p.
- SENAËVE, P., GERLO, J. en LIEVENS, F. (eds.), *De hervorming van het voogdijrecht*, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 2002, 498 p.
- SENAËVE, P., SWENNEN, F. en VERSCHULDEN, G. (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 536 p.
- SENAËVE, P., SWENNEN, F. en VERSCHULDEN, G. (eds.), *Meerderjarige beschermde personen*, Brugge, die Keure, 2014, 536 p.
- SWENNEN, F., *Geestesgestoorden in het Burgerlijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 879 p.
- SWENNEN, F., *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 572 p.
- SWENNEN, F., *Het personen-en familierecht. Identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 581 p.
- SWENNEN, F., *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 150 p.
- SWENNEN, F., *Personenrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 174 p.
- VAN GERVEN, W., *Bewindsbevoegdheid. Rechtsvergelijkende bijdrage tot een algemene theorie van bewindvoerder over andermans vermogen*, Brussel, Bruylant, 1962, 509 p.
- VAN QUICKENBORNE, M., *Borgtocht*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 518 p.
- WUYTS, T., *De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid*, Mechelen, Kluwer, 2014, 911 p.
- WUYTS, T., *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2013, 990 p.
- WYLLEMAN, A. (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 23*, Brugge, die Keure, 2013, 142 p.
- WYLLEMAN, A., *Contracteren en procederen met wilsonbekwamen en wilsgestoorden*, Mechelen, Kluwer, 2005, 586 p.

Rechtswetenschappelijke artikelen

- BAEL, J., "De nieuwe wettelijke regeling inzake het bewind en de planning van de nalatenschappen van de ouders van een mentaal gehandicapt kind", *T.Not.* 2014, 130-180.
- BECKERS, L., "Vernietiging van het testament", *Jura Falc.* 2008-09, 243-264.
- BEGUIN, E. en FONTEYN, J., "Le mandat de protection extrajudiciaire", *RNB* 2014, 463-519.
- BLANKMAN, K., "Bescherming van meerderjarigen", *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2014, 71.
- BLONTROCK, F., "De gerechtelijke bewindvoerder. Analyse van de rechtspraak", *T.Not.* 1991, 2-20.

- BROUWERS, S., "Over de gezondheid van geest en de onvermijdelijke medische attesten", *AJT* 2001-02, 419-420
- CALLENS, V., "Schenkingen aan/door personen onder voorlopig bewind geplaatst", *Jura Falc.* 1998-99, 365-410.
- CASMAN, H. en MASSON, J.-P., "La nouvelle législation sur la tutelle", *Rev.trim.dr.fam.* 2002, 7-68.
- CASMAN, H., "De nieuwe voogdijwet", *Not.Fisc.M.* 2001, nr. 8-9, 211-246.
- DE BUSSCHERE, C., "De testamentaire voogdij", *RW* 1992-93, 273-291.
- DE NOLF, E. en EVERTS, E., "De nieuwe regeling inzake onbekwaamheid: kunnen meerderjarige wilsonbekwamen een huwelijkscontract aangaan, schenken en testeren", *Not.Fisc.M.* 2014, 154-175.
- DE WULF, C., "De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen: de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus", *T.Not.* 2013, 255-326.
- DEGUEL, F., "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine: vers une simplification", *TBBR* 2013, 290-316.
- DELAHAYE, T. en HACHEZ, F., "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, nr. 2, 465-479.
- DELAHAYE, T. en HACHEZ, F., "La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine", *JT* 2013, 465-479.
- DEMORTIER, A. en VAN HALTEREN, T., "La loi du 17 mars 2013 réformant le régime des incapacités: principes et innovations en matière de mandat extra-judiciaire et de liberalités", *RNB* 2014, 391-462.
- DIJKHOFFZ, W., "Rol van medische getuigschriften in de functionele opvatting van het beroepsgeheim", *T.Gez.* 2002-03, 87-98.
- GERLO, J., "Het statuut van de geesteszieken", *TPR* 1974, 575-619.
- KEBERS, A., "La loi du 29 juin 1973 instituant la minorité prolongée des arriérés mentaux", *Rev.not.* 1975, 347-379.
- LABEEUW, N. en VAN LANDEGEM, E., "Het nieuwe gerechtelijke beschermingsstatuut voor wilsonbekwamen: bespreking van de wet van 17 maart 2013", *TEP* 2014, 4-15.
- LELEU, Y.-H., "Les dix innovations majeures de la réforme de la protection des personnes vulnérables", *Revue de planification patrimoniale belge et internationale* 2014, 17-27.
- MASSCHELEIN, M.A., "De invoering van één globaal beschermingsstatuut voor wilsonbekwame personen", *NNK* 2013, 3-12.
- MASSON, J.-P., "Le nouveau régime de protection des biens des incapables majeurs", *Rev.not.b.* 1992, 174-205.
- MOSSELMANS, S. en VAN THIENEN, A., "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, afl. 3-4, 60-96.
- MOSSELMANS, S. en VAN THIENEN, A., "Bescherming en bewind voor meerderjarigen. Commentaar bij de wet van 17 maart 2013", *T.Fam.* 2014, 60-96.

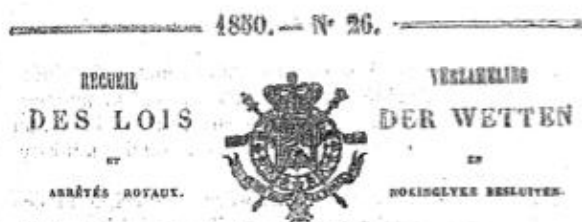
- PAUWELS, J., "De staat van verlengde minderjarigheid", *RW* 1973-74, 673-722.
- ROTTHIER, K., "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, afl. 7, 182-203.
- ROTTHIER, K., "De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen: Een overzicht vanuit vogelperspectief", *Not.Fisc.M.* 2013, 182-256.
- SCHEIJ, E.A.M., "Wetgevingsoverzicht", *FJR* 2014, 70.
- SWENNEN, F. en JANSSENS, K., "Het nieuwe voogdijrecht", *RW* 2001-02, 1-21.
- SWENNEN, F. en MOSSELMANS, S., "het machtigingsvereiste bij toegang voor de ouders tot gelden van hun minderjarige kinderen" (noot onder Vred. Gent 9 september 2003), *RW* 2003-04, 829-831.
- SWENNEN, F., "De meerderjarige beschermde personen (Deel I)", *RW* 2013-2014, nr. 15, 563-576.
- SWENNEN, F., "De meerderjarige beschermde personen (Deel II)", *RW* 2013-2014, nr. 16, 602-623.
- SWENNEN, F., "Het voorlopig bewind hervormd", *RW* 2004-05, 1-17.
- TAYMANS, J.F., "Le contrat de mariage des personnes protégées par la loi du 18 juillet 1991", *Rev.not.b.* 1995, 182-187.
- TRAEST, G., "De verlengde minderjarigheid", *TPR* 1973, 581-631.
- TROUET, C., "Medische getuigschriften en beroepsgeheim", *Juristenkrant* 2002, nr. 50, 4.
- VAN DEN BOSSCHE, A., "Het testament van de meerderjarige waaraan een voorlopig bewindvoerder is toegevoegd. Toch een taak voor de notaris?" (noot bij Vred. Lier 15 maart 2007), *T.Vred.* 2007, 221-229.
- VAN DEN BOSSCHE, A., "Om een testament te kunnen maken moet men gezond van geest zijn en zo nodig gemachtigd door de vrederechter", *T.Not.* 2007, 526-537.
- VERJANS, W.E.M., "Doelstelling en uitgangspunten van de wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap en de gevolgen voor de werklust", *Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht* 2014, 12.
- VERRYCKEN, M., "De nieuwe voogdij: een eerste verkenning", *TPR* 2001, 1423-1549.
- VERSCHULDEN, G., "De wet van 13 februari 2003 inzake het beheer van de goederen van minderjarigen: een reparatiewet met belangrijke gevolgen", *TPR* 2003, nr. 3, 136-141.
- WITTENS, A., "Voorlopig bewind: "Le beaujolais nouveau est arrive"...maar kan nog niet gedronken worden", *Not.Fisc.M.* 2003, 283-290.
- WUYTS, T., "De retroactieve werking van de handelingsonbekwaamheid van de persoon geplaatst onder voorlopig bewind: een zegen of vloek?" (noot onder Brussel 21 maart 2007), *TBBR* 2008, 82-87.

Websites

- Website van de Raad van Europa: <https://wcd.coe.int>.

VI. BIJLAGEN

Bijlage 1: Wet over den regel der Krankzinnigen van 18 juni 1850

N° 86. LOI sur le régime des aliénés.

LÉOPOLD, Roi des Belges,

A tous présents et à venir, SALUT.

Les Chambres ont adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

CHAPITRE PREMIER.

DES ÉTABLISSEMENTS D'ALIÉNÉS.

Art. 1er. Nul ne peut ouvrir ni diriger un établissement destiné aux aliénés, sans une autorisation du gouvernement.

La même autorisation est nécessaire pour le maintien des établissements actuellement existants.

N° 86. Wet over den regel der krankzinnigen.

LEOPOLD, Koning der Belgen,

Aen alle tegenwoordigen en toekomstenden, SALUT.

De Kamers hebben aengenomen en Wy bekrachtigen hetgene volgt :

HOOFDSTUK I.

VAN DE GESTICHTEN VOOR KRANKZINNIGEN.

Art. 1. Niemand mag een gesticht voor krankzinnigen openen noch bestieren zonder magtiging van het staatsbestuur.

Dezelfde magtiging is er noodig voor het handhaven van de thans bestaende gestichten.

Verzameling, 1850.

26

Art. 2. Wordt aenzien als gesticht voor krankzinnigen, alle huis waer de krankzinnige wordt verzorgd, zelf alleen, door eenen persoon die niet een poech bloedverwant noch aanverwant is of die de hoedanigheid niet heeft van voogd, van curator of van voorloopige bestuuder.

Art. 5. Het staatsbestuur zal de gevraagde magtiging niet toestaan tenzy het ondervinde dat er voldaan is aan de volgende voorwaarden :

1° Ligging en gebouwen gezond, wel lichtig, van eene voldoende uitgestrektheid en van eene behoorlyke verdeeling ;

2° Scheiding der kunnene en klassering der krankzinnigen van elke kunnene meer den eisch van hunne ziekte en den aard van de zorgen waer van zy het voorwerp moeten zyn ;

3° Inrigting van eene dienst voor de geneezing en de gezondheid en huislyke regel volgens de behoeften en den toestand der zieken ;

4° Goedkeuring, alle dry jaren, door de bestendige deputatie, van het personeel der geneesheeren en magtiging om dit college om ten allen tyde de wyziging of de vervanging van dit personeel te bevelen, in geval van zware onachtzaamheid, of van verzuimen van pligten aan de geneesheeren door de tegenwoordige wet opgelegd, dit alles behoudens beroop op den Koning.

De voorwaarden zullen het voorwerp uitmaken van eeno algemeene en inrigtende verordening door koninglyk besluit goedgekeurd, die insgelyks zal vaststellen de verpligtingen waerom onderwerpen zyn de oversten of bestuurders van de gestichten en de gevallen waerin de magtigingen zullen mogen ingetrokken worden.

Die verordening zal de tegenwoordige stichters of eigenaers van gestichten dwingen om aan de goedkeuring van het staatsbestuur te onderwerpen de beworpen van de op te rigten gestichten, en degene van al de wyzigingen aan de thans bestaende gestichten toe te brengen.

Art. 4. De thans bestaende gestichten of degenen in het toekomstige op te rigten, die niet zullen voldoen aan de vere-

eischte voorwaarden en waer van de oversten of bestuurders weigeren of in de onmogelykheid zullen zyn ónzelve te vervullen, zullen gesloten worden, de bestendige deputatie gehoord zynde en na onderzoek. De krankzinnigen die er in zyn, zullen naar een gemengd geslacht gezonden worden, ter keuze van de personen of van de overheden die hunne plaatsing zullen aanzocht hebben in het verbodene geslacht en op de kosten van wie het aenzakt.

Art. 5. De oversten of bestuurders die voordien zullen van zich te onderwerpen aan de vereischte voorwaarden, indien ten andere de gebouwen hun zulks toelaten, zullen door het staatsbestuur den noodig bevoenden uitsied verkrygen om zich aan de wet te gelagen. Die tyd voorby zynde, wordt het gesticht gesloten, indien het niet lagerigt in overeenkomstig de grondregels gesteld door de verordening van inrigting vermeld in § 2 van artikel 5.

Art. 6. De inrigting van de colonie van Gheel en van andere dergelyke, die mogen bestaan of later gemaakt worden en de regel der krankzinnigen die er naertoe gezonden worden, zullen het voorwerp uitmaken van eene byzondere verordening, door koninglyk besluit goedgekeurd, die, onder anderen, voorschryven zal de wyze van plaatsen en van bewaken en de inrigting van de dienst van geneezing.

HOOFDSTUK II.

VAN DE PLAETING DER KRANKZINNIGEN IN DE GESTICHTEN EN VAN HUNNE UITTREDDING.

AFDEELING I.

Van de opnemng in de gestichten voor krankzinnigen.

Art. 7. De overste van een gesticht mag geenen krankzinnigen persoon opnemen dan :

1° Op eene schriftelyke aanvraag tot opnemng van den voogd van eenen verbodene, vergezeld van de bereddeligng van den familie-raed, genomen in uitvoering van art. 510

van het Burgerlyk Wetboek ; of, indien de verhoefng het niet uitgesproken is, op de aanvraag van den voorloopigen bestuuder, vergezeld van het vonnis gevezen krachtens art. 487 van hetzelfde Wetboek ;

2° Op eene aanvraag tot opnemng van de plaatselyke overheid van de bystandswaarde van eenen behoeftigen krankzinnige ;

3° Krachtens een besluit van collocatie genomen door de bevoegde plaatselyke overheid by toepassing van artikel 95 der gemeentel wet.

4° In uitvoering van een aanbeveling van eenen officier van het openbaar ministerie, in het geval van art. 12 hierna ;

5° Op de aanvraag tot opnemng van allen belanghebbenden persoon zoodanig als den aard van de betrekkingen en, het geval pleit hebbende, den graad van bloed- of aanverwantschap die er bestaat tusschen hem en den krankzinnige.

Die aanvraag zal moeten bekleed zyn met het visa van den burgemeester van de gemeente waer de krankzinnige zich zal bevinden ;

6° Krachtens een besluit van de bestendige deputatie van den provincieel raad in de gevallen van de n° 2, 5 en 6 hiervoren.

Als er hoogdringendheid is, mag dit besluit genomen worden door den gouverneur alleen, en het zal aan de bestendige deputatie voorgelegd worden by hare eerste byeenkomst.

Art. 8. In de gevallen van de n° 2, 3, 4, 5 en 6 van voorsz. artikel, zal er een getuigschrift maaken verleend worden opgevende den insiggen staet van den te plaatsen persoon en zoodanig als de byzonderheden van de ziekte.

Dit getuigschrift, een uer genomen te worden, zal ten minste vyftien dagen oof en afgeleverd moeten zyn door eenen geneesheer die niet by het gesticht staet.

Evenwel, in geval van hoogen need, zal het getuigschrift van den geneesheer niet vereischt worden op het niggen-

blik van de opnemng van den krankzinnige ; maar het zal, in alle geval, moeten afgeleverd worden binnen de vier-entwintig uren.

Art. 9. Alle personen die eenen krankzinnigen naar een gesticht zal voeren, zal gehouden zyn op het register vermeld by art. 22 de stukken te doen overschryven waer van by dragter moet zyn inliden artikels 7 en 8.

Deakte van bestelling, zowel van diestukken als van den persoon des krankzinnigen, zal geschreven worden vóór den geleider en ondertekend zowel door hem als door den overste van het gesticht die er hem eene bewaerbede copy ter zynner onthoofng zal van afgeven.

Art. 10. Binnen de vier-entwintig uren van de opnemng van eenen krankzinnige, zal de overste van het gesticht erschriftelyk berigt van geven :

1° Aan den gouverneur van de provincie ;
2° Aan den procureur des konings van het arrondissement ;

3° Aan den vrederegter van het kanton ;
4° Aan den burgemeester van de gemeente ;

5° Aan den werkkring van toezigt van het gesticht in art. 21 hiervan vermeld.

Dergelyk berigt zal binnen hetzelfde tydstop gevezen worden aan den procureur des konings van het arrondissement der woonstede of der gewoene verblyfplaats van den krankzinnige, en die magistraet zal er de wete van laten aan de plaatselyke overheid die er onmiddellyk kennis zal van geven aan de gekende naeste bloedverwanten en aan de personen by wie de krankzinnige te huis was, telkens dat het bevel of de aanvraag tot opsluiting zal uitgegeven zyn, om bene der overheden of personen vermeld in de n° 2, 3, 4 en 6 van art. 7.

Art. 11. Gedurende elken der vyf eerste dagen zynner opnemng, zal de krankzinnige bezocht worden door den geneesheer van het gesticht.

Dize zal op een daertoe bestemd register, genummerd en gekortteekend als gezegd wordt by art. 22, zyne aenmerkin-

gen en het hof het dat hy er uit zal getrokken hebben, aantekenen en op den zonden dag, een copy van behandigen aan den procureur des konings van het arrondissement.

Hy zal later op hetzelfde register, ten minste alle maanden, de veranderingen opschryven die er in den inzigten staat van elken zieke zijn gekeerd.

Art. 12. Het staatsbestuur zal met een geslacht onderhouden voor de plaatsing der verdachten, beschuldigden, veroordeelden of der personen van de vervolgingen straggenden, die krankzinnig zouden bevonden worden.

Deze zullen er niettoe gevoerd worden op het aanzoek van den officier van het bevoegd openbare ministerie by het hof of de rechtbank met de vervolging belast of waarvan het arrest of het vonnis uitgaet.

De aangehouden en voor schuld, krankzinnig zijnde, zullen naar hetzelfde geslacht vervoerd worden op het bevel van den procureur des konings die er onmiddellijk berigt zal van geven aan hunne schuldeischers.

AFDEELING II.

Van de uitroeding uit de geslachten voor krankzinnigen.

Art. 13. Wanneer de geneesheer van het geslacht zal verklaard hebben, op het register krachtens artikel 22 gehouden, dat de genezing gelaten is, zal de overste van het geslacht er schriftelijk berigt van geven aan degenen op wiens aanvraag de krankzinnige is opgenomen, almede aan de personen en aan de overheden die van zyn openbaring zijn verwittigd geworden, naar luid van artikel 10.

Vyfdagen na het zenden van die berigten, zal de geneesheer verklaard personen in vryheid gesteld worden op het bevel van den burgemeester van de gemeente, die hem een afschrift zal afleveren dienende tot paspoort.

Art. 14. Nogtans de minderjarige, de verlobde of degene wiens verbodenis is aangevraagd, zullen naar besteld worden aan den persoon onder wiens gezag zy door het wet zijn geplaatst.

De verdachten, beschuldigden of veroordeelden, en de aangehouden en voor schuld, opgesloten in de gevallen van art. 4 van artikel 7 en van artikel 12, zullen gesteld worden ter beschikking van den ambtenaar die het bevel van opening zal gegeven hebben.

Art. 15. Voor aler zeld dat de geneesheer van het geslacht de genezing verklaard hebbe, mag alle persoon in een geslacht voor krankzinnigen opgehouden er altyd uitgehaald worden door degene die er hem in geplaatst hebben, behoudens het geval van minderjarigheid of van verbodenis, het regt alden naar toebehoorende, volgens de omstandigheden, aan den voogd, aan den curator of aan den voorloopigen bestuurder, onverminderd het regt van het openbare ministerie.

Nogtans, als de krankzinnige behoeftig is, zal er te zynen opzigt gehandeld worden naar het voorschrift van art. 17 der wet van den 18 february 1845, over de bystandwouste (Staatsblad, n° 14).

Indien de geneesheer van het geslacht van gevoerd was dat uitroeding en het vervoer van den zieke de aanwending van byzondere middelen vereischen, zal er daeromtrent beslist worden door het collegie van burgemeester en schepenen van de plaats waar het geslacht is gelegen.

Art. 16. Indien, voor het verloop van het termyn vastgesteld door § 2 van artikel 15, er tegenstand gelaten werd tegen de uitroeding, zal daeromtrent beslist worden door de bestendige deputatie van den raad der provincie waarin het geslacht is gelegen.

Binnen de vier-en-twintig uren van de uitroeding moet de overste van het geslacht er berigt van geven aan de overheden, vermeld by art. 10, naar den naam en de verblyfplaats doen kennen van de personen die den zieke uitgehaald hebben, zynen inzigten staat op het oopenlijk van de uitroeding, en, zooveel mogelijk, de aenduiding der plaats waar men voornemens is hem te geleiden.

Art. 17. Alle niet verlobde persoon, in een geslacht voor krankzinnigen opgehouden, of alle andere belangheb-

bende persoon, zal, 't is gelyk op wat tydstip, zich mogen voorzien voor den voorzitter van de rechtbank der plaats waar het geslacht gelegen is, die, na de noodige onderzoekingen, de onmiddellike uitroeding zal bevelen.

De beslissing zal genomen worden in kamer van raede, op aanzoek dat, voorslagendelyk, zal medegedeeld worden aan het openbare ministerie en door hetzelfde aan den ambtenaar of den persoon die de opsluiting zal gevraagd hebben.

Daar zal in denzelfden vorm beslist worden over het hooger regt waarop de opgesloten persoon zich zal mogen beroepen.

Al de registerlyke of buiten-registerlyke akten te doen in de gevallen voorzien door het tegenwoordige artikel zullen gratis voor zagej gevisceerd en geregistreerd worden.

HOOFDSTUK III.

VAN DE TYDELYKE SCHUILPLAATSEN EN BEHOEFTE VAN DOORTOGT EN VAN HET VERVOER DER BEHOEFTEGE KRANKZINNIGEN.

Art. 18. De gemeente-overheden zullen voorzien in de tydelijke plaatsing van de krankzinnigen in afwachting van hun vervoer naar de byzondere geslachten die voor hen bestemd zyn.

Art. 19. De behoeftige krankzinnigen, by hunnen doortogt langs een vroeende gemeente om zich te begeven naar de plaats hunner bestemming, zullen gelogeerd worden, door de zorgen van de gemeente-overheden, try in de gasthuizen of godshuizen van de plaats, try in al ander geboey te dien einde behoeftig geschikt.

In zwaren gevalle, zullen zy mogen afgezet worden in een gevangenis, noch gelid met veroordeelden of verdachten.

Art. 20. De middelen van vervoer voor de behoeftige krankzinnigen zullen ingerygt worden overeenkomstig de onderzichten welke het staatsbestuur te dien einde zal geven aan de plaatselyke overheden.

HOOFDSTUK IV.

VAN DE BEWAARING OVER DE GEZICHTEN VOOR KRANKZINNIGEN.

Art. 21. Alle geslacht voor krankzinnigen of alle tydelijke schuilplaats of van doortogt egerigt in uitvoering van de art. 18 en 19, steen onder de bewaking van het staatsbestuur, dat dezelve zal doen schouwen, zoowel door daer toe byzondereylyk aangewezen ambtenaren, als door bestendige werkkningen van toezigt die gelast zyn met te waken over de uitvoering van de art. 5 en 6.

De geslachten voor krankzinnigen, almede de personen die zy inhouden, zullen, bydien, op onbepaalde dagen ge-schouwd worden, eenmaal ten minste: 1° alle zes maanden door den burgemeester van de gemeente; 2° alle dry maanden door den procureur des konings van het arrondissement; 3° alle jaren door den gouverneur van de provincie of ten lid van de bestendige deputatie van den provinciale raad door den gouverneur aangesteld.

De tydelijke schuilplaatsen en degene van doortogt zullen eenmaal ten minste per kwartaal geinspecteerd worden door den burgemeester van de gemeente binnen welke zy gelegen zyn, en door den vrederegt van het kanton.

De andere ambtenaren, in het tegenwoordige artikel vermeld, sollen zulks insgelyk kunnen doen.

Art. 22. In elk openbaar of byzonder geslacht zal er een register gehouden worden dat op elk blad genummerd en gekortekend is door den procureur des konings.

Het register zal opgeven de namen, voornamen, eunderdom, geboorte- en woonplaats en bedryf van elken persoon in het geslacht geplaatst; de dagteekening der plaatsing, de namen, bedryf en woonplaats van den persoon die dezelve gevraagd heeft, of de aenduiding van het bevel krachtens hetwelk dezelve heeft plaats gehad.

Indien er een voorloopige bestuurder benoemd is geworden over de goederen van den krankzinnige of een voogd over den verlobde, zal het register er de opgave van inhouden.

Het zal insgelijks inhouden de overschrijving van de getuigschriften van de geneesheeren voor de opening verdund, de dogtekening en de oorfark van de nitroding, en dusdanig andere inlichtingen welke het staetsbestuur zal mogen voorschryven.

Dit register zal, by elke schouwing, aan de personen met de bewaking of het opzigt van het gesticht gelast zynde, aangeboden worden, die er hun visa zullen opzetten en er, als 't dinst, hunne aanmerkingen zullen inschryven.

Alle dry maanden, zal een uittreksel uit dit zoffde register gezonden worden aan den persoon of aan de overheid die den krankzinnigen het gesticht heeft doen plaatsen.

Het register zal een geene bewaking niet aangeveld zyn, mogen medegedeeld worden, zonder eene byzondere magtiging van den Minister van justitie.

Art. 25. Iedere overste van een gesticht of ledere werkring van toezigt zal jaerlyks aan het hoogre bestuur eene staet zenden van de intredingen, van de uittredingen en van den staet van gezondheid der krankzinnigen, alsmede een verslag over den algemeenen toestaet en de verschillende diensten van het gesticht aan zyn bestuur of aan zyne control onderworpen.

Art. 26. Het staetsbestuur zal, alle jaren, een de wetgevende kamers een verslag doen over den toestaet van de gestichten voor krankzinnigen des koningryks.

HOOFDSTUK V.

VAN DE KRANKZINNIGEN IN HUNNE FAMILIEN VERZORG WORDENDE.

Art. 25. Geen persoon mag in zyne woonste of degene van zyne bloedverwanten of van de personen die er de plaats van beklorden opgesteld worden, indien de staet van krankzinnigheid niet bestatigd is geworden door twee geneesheeren aengewezen, de eene door de familie of de belanghebbende personen, de andere door den vrederegier van

het kanton, die zich door zichzelf en zal verzekeren van den staet van den zieke en zyne schouwingen ten minste een maal per kwartaet zal vernieuwen.

Buiten en behalve de persoonlyke schouwingen van den vrederegier, zal die magistraet zich, alle dry maanden, een getuigschrift van den geneesheer der familie doen afleveren zoo lang de opsluising zal duren, en ten andere den krankzinnige doen schouwen door dusdanigen geneesheer dien hy zal senduizen, telkens als hy zulks noodig zal oordeelen.

HOOFDSTUK VI.

VAN DE KOSTEN VAN ONDERHOUD VAN DE KRANKZINNIGEN.

Art. 26. Het staetsbestuur zal door een turiet de kosten van vervoer vaststellen; het zal ook jaerlyks den dag onderhoud vaststellen van de personen in de gestichten voor krankzinnigen geplaatst wordende door de openbare overheid, alsmede degene van de behoeftige krankzinnigen en van de doorreisende krankzinnigen in hetgeval van art. 19.

Art. 27. De uitgaven aengeduid in het voorgaende artikel zullen, wat aengaet de onbehoefte krankzinnigen, ten laste van de geplaatste personen zyn; by geleuke door een van dezelve te kunnen dragen, zullen zy ten laste zyn van degene aan wie er mondkost kan gevraagd worden, luidens art. 205 en volgende van het Burgerlyk Wetboek.

Evenwel, wat aengaet de verdachte, beschuldigde of veroordeelde krankzinnigen, zullen gezogte uitgaven gedragen wordend door den Staet, en degene van de aenghooeden voor schuld door hunne schuldeischers.

Indien de som maendelyks voor mondkost door deze gestort niet voldoende is om het beloop van gezogte uitgaven te bestryden, zal het voorschot van het meerdere gedaan worden door het beheer der registratie en ingevorderd worden ten laste van de schuldeischers op eene staet die zal uitverhoer verklaerd worden door den voorzitter van de

regbank der plaats van het gesticht. In geval van geschil, zal er voor zoffde regbank gehandeld worden, overeenkomstig de wet van den 22 frimaire jaar vii.

Art. 28. By gebreke of in geval van ongenoegzaamheid van de hulpmiddelen en het voorgaende artikel opgegeven, zal er in voerzien worden try op de inkomsten van byzondere stichtingen, als er bestaan, try op die van de godshuizen of van de gestichten van welwilligheid, en, desnood, door de gemeenten der bystaende woonste van de krankzinnigen, overeenkomstig art. 151 der gemeente-wet.

HOOFDSTUK VII.

VAN HET UITVERHOER VAN DE PLACERING DES BEKANKZINNIGEN OP HET BEHOEFTE VAN ZYNE GOEDEREN EN ZYNE BERECHTINGEN OF TE VERDRAGEN.

Art. 28. De personen die in de gestichten voor krankzinnigen geplaatst zyn, en die zoot in verbodding zooden gesteld, noch onder vooply aen, mogen overeenkomstig art. 487 van het Burgerlyk Wetboek, voorzien worden van eene voorloopige bestaender door de regbank van eene aenleg van de plaats kenneer woonste, op aanvraag van de bloedverwanten, van den huisman of van de huistrouw, op die van de administratieve commissie of op het ambtdyk aanzek van den procureur des konings.

Die benoeming zal meer gebreken in berechting van den familie raad en op de beslitterden van den procureur des konings. Zy zal een gren beroep onderworpen zyn.

De bepalingen van het Burgerlyk Wetboek op de oorzaken die ontlaen van de vooply, op de onbek wensheden, de afschellingen, de afstellingen en de rekeningen van de vooply, zyn toepasselijk op den voorloopigen bestaender door de regbank benoemd. Op de aanvraag van de belanghebbende partyen of van den procureur des konings, mag de regbank op de goederen van den voorloopigen bestaender

der eene hypotheek stellen tot beloop eener somme by het vonnis vast te stellen. De procureur des konings, zal, binnen het verloop van vyftien dagen, die hypotheek moeten doen inschryven ten kantore van de bewaring; zy zal meer dagtekenen van den dag der inschrijving.

Art. 30. De administratieve commissies of van toezigt over de godshuizen of gestichten voor krankzinnigen zullen, met volle recht, door dat hueren leen ' welk zy zullen aenhuizen, het ambt uitoefenen van voorloopige bestaenders ten opzichte der personen die er in geplaatst zyn, die niet in verbodding zooden gesteld noch van eene vooply voorzien zyn en waerover geen byzondere bestaender zou benoemd zyn overeenkomstig het voorgaende artikel.

De ontvanger der godshuizen zal ten opzichte van de goederen der personen hetzelfde ambt uitoefenen als over de goederen van de godshuizen.

Evenwel, zullen de goederen van den aengestelden bestaender, voor dat ambt, een geene hypotheek mogen onderworpen worden. De waarborg van zyn bestuur zal bestaan in een borgtoet van den ontvanger die gelast is met de behandeling van de penningen en met het bestuur van de goederen.

Art. 31. De voorloopige bestaender zal handelen tot de invordering der goetvinden en tot de kwyting van deschulden; hy zal haeroreken aengien die niet hoven de dry jaren mogen gaen; hy zal zelf, mit kracht van eene byzondere magtiging door den voorzitter van de burgerlyke regbank toegestaan, de tillare goederen mogen doen verkoopen en den krankzinnige voor het gregt vertegenwoordigen, try als eischer try als verwervder. De betrekkingen ter woonste van den bestaender, zullen, volgens de omstandigheden, door de regbanken mogen vernietigd worden. Daar wordt niet afgeweken vande bepalingen van art. 175 van het Wetboek van koophandel.

Art. 32. By ontententis van eene voorloopen bestaender, zal de voorzitter, op het aanzek van de meerstigste

partij, eenen notaris aemstellen om de niet verboeten en van geenen oogd voorzien zynde personen, in de gestichten voor krankzinnigen gesteld, te vertegenwoordigen in de inventarissen, rekeningen, kavelingen en verveensingen, waerin zy belang zouden hebben.

Art. 53. De magten, uit kracht der voorgaende artikels opgedragen, zullen met volle regt opgehouden zoodra de persoon in een gesticht voor krankzinnigen geplaatst, er niet meer zal opgehouden zyn. Den magten, door het bevel krachtens art. 29 en 32 opgedragen, houden met volle regt op na verloop van een termijn van dry jaren, indien dezelve niet vernieuwd zyn geworden.

Art. 54. De akten door alle personen gedaan gedurende den tyd dat zy in een gesticht voor krankzinnigen zyn opgehouden geworden, oogen aengeraad worden voor oorzak van ultraintigheid, overeenkomstig art. 1504 van het Burgerlyk Wetboek.

De tien jaren van regteverdring tot nietsheid zullen ten opzichte van den opgehouden persoon die akten niet onderscreven hebben, beginnen te loopen, te rekenen zyn van de kennis die hy er van zal gehad hebben na zyne definitieve uittreding uit het gesticht voor krankzinnigen, zyn van de betekening die er hem van zal gedaan zyn na die uittreding, en ten opzichte van zyne erfgenamen, te rekenen van de betekening die er hun van zal gedaan zyn, of van de kennis die zys van zullen gehad hebben sofet dedood van hunnen voorzet.

Wanneer de tien jaren tegen dezen hebben beginnen te loopen, loopen zy voer tegen de erfgenamen.

HOOFDSTUK VIII.

ALGEMEEN BEPALINGEN EN STRAFFVERORDENING.

Art. 55. Geen verzoekschrift, geen bekwarschrift, zyn aan de regterlyke overheid, zyn aan de administratieve overheid ingediend, zullen mogen verzwaegen of achterhouden worden door de oversten of geneesheeren van gestichten voor krankzinnigen, noch door de bestuurders der godshuizen of de burgemeesters in de gevallen der art. 18 en 19.

Art. 56. De besluiten naar luid van de art. 1, 5, 5, 6 en 26 te nemen, alsmede krachtens art. 21, wat aengiet de benoeming der leden van de bestendige werkkringen van toezigt, zullen voorgegaan zyn van het advies van de bestendige deputatie van den raad der provincie waer het gesticht gelegen is.

Art. 57. De besluiten door de plaatselyke besturen te nemen in de gevallen der n° 2 en 5 van art. 7, en door de provinciële overheden in het geval van n° 6 van het zelfde artikel, zullen binnen de dry dagen hunner dagteekening, overhandigd worden aan den procureur des konings van het arrondissement waer de krankzinnige zyne woonstede heeft, respectievelyk door den burgemeester of den gouverneur.

Indien het besluit van collocatie niet ten uitvoer moet gelegd worden in het arrondissement van de woon- of verblyfplaats van den krankzinnige, zal de procureur des konings onmiddellyk eene copy van dit besluit overzenden aan zynen ambtgenoot van het arrondissement waer het gesticht gelegen is waeriu de plaatslag zal moeten geschieden.

Art. 58. De overtredingen aan de bepalingen der art. 1, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 22, 25, 26-der tegenwoordige wet en aan de besluiten krachtens art. 5 en 6 te nemen, die zullen gepleegd worden door de oversten, bestuurders of verantwoordelyke aengestelden van de gestichten voor krankzinnigen en door de geneesheeren in die gestichten dienst doende, zullen gestraft worden met eene gevangenis die niet boven een jaer mag gaen en met eene boete die niet boven de 5,000 franken zal gaen, of met de eene of de andere dier straffen, onverminderd de intrekking van de magtiging toegestaan in de gevallen voerzien by de art. 5 en 6 en onverminderd de vervolgingen welke tegen hen kunnen ingespannen worden uit den hoofde van onwettelyke

opduiting, indien zy eenen persoon ophouden na dezelfde bestatigde geneezing en wieser uittreding zou bevelen of gemagtigd geweest zyn overeenkomstig de bepalingen van de wet.

Dezelfde straffepalingen zyn toepaslyk op de bloedverwanten of voegden die de schikkingen van artikel 25 zouden overtreden.

Konig en de tegenwoordige wet af, bevelen dat zy met 's Lands zegel bekleed en by middel van den Monieur bekleed gemaakt worden.

Gegeven te Laken, den 18 Juny 1850.
LEOPOLD.

Van 's Konings wege:
De Minister van justitie,
De HERSY.

Gezien en met 's Lands zegel gezegeld:
De Minister van justitie,
De HERSY.

(Bekend gemaakt door den Konink van den 21 Juny 1850, n° 172.)

Bijlage 2: Interview vrederechter Tongeren, RITA STRUYF (8 april 2015)

Mijn eerste vraag is: **'Komt de nieuwe wet in de praktijk tegemoet aan de twee vooropgestelde krachtlijnen die door de heer TERWINGEN in zijn wetsvoorstel werden voorgesteld?'** De eerste krachtlijn bestaat erin om het voorlopig bewind uit te breiden tot de bescherming van de persoon en de tweede tracht het voorlopig bewind in overeenstemming te brengen met de Aanbeveling R(99)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen en het recent door België geratificeerde VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap.

Aan de eerste voorwaarde komt de nieuwe wet ongetwijfeld tegemoet. Ik denk dat het inderdaad in bepaalde omstandigheden nuttig kan zijn om de beschermingsmaatregel naar de persoon uit te breiden, minstens naar een aantal handelingen. We gaan de persoon nu niet meer, zoals vroeger, over de hele lijn onbekwaam verklaren maar bijvoorbeeld wel om bepaalde beslissingen te nemen. Het heeft dus zeker zijn nut voor mensen die vroeger verlengd minderjarig waren en die dus nu niet meer verlengd minderjarig verklaard kunnen worden. Maar we komen ook met veel randgevallen in contact. In die gevallen is het nuttig dat de personen zelf nog een aantal beslissingen kunnen nemen zoals de beslissing waar men wil gaan wonen.

Wij kunnen als vrederechter beslissen of iemand onbekwaam is om toe te stemmen in een huwelijk of om een kind te erkennen. Dikwijls zijn de mensen mentaal wat zwakker en zouden ze in de "leuren" gelegd kunnen worden door iemand met minder goede bedoelingen. Ze zijn dikwijls gemakkelijker beïnvloedbaar. Een kind is altijd mooi en men gaat het dan erkennen en draait er dan de rest van de dagen voor op, terwijl dat hij er eigenlijk niets mee te maken heeft. Dus dat zijn een aantal gevallen waarin het nuttig is om inderdaad de onbekwaamheid uit te spreken over een aantal handelingen die de persoon zelf betreft dus daar denk ik wel dat het een tegemoetkoming is aan de vooropstelling.

Wat betreft de overeenstemming met de waardigheid van de patiënt en het Gehandicaptenverdrag is het uiteraard nuttig dat de beschermingsmaatregel aangepast wordt aan de specifieke situatie van de te beschermen persoon op dat ogenblik. Ook is het nuttig dat er een gradatie in bestaat waarbij er eigenlijk drie principes zijn die wij in ons hoofd moeten houden. Ten eerste heb je de noodzakelijkheid van de rechterlijke bescherming. Deze mag maar opgelegd worden als het echt noodzakelijk is en als een buitengerechtigde beschermingsmaatregel niet zou volstaan of als er omstandigheden zijn die zeggen dat er echt iets moet gebeuren. Ten tweede hebben we de ondergeschiktheid. Als iets anders niet meer volstaat, dan passen we de rechterlijke bescherming toe. En ten derde is er de proportionaliteit, waarbij er een verhouding moet zijn tussen de toestand, de capaciteit van de beschermde persoon en de omvang van de maatregel die wordt opgelegd. Deze drie componenten zijn heel belangrijk.

Vroeger was het: *'je wordt onder de beschermingsmaatregel gezet en that's it'*. Onder de nieuwe wet kan men het telkens bijsturen door de gradaties die erin bestaan. Men gaat dan kijken of er

een volledige vertegenwoordiging of bijstand voorzien moet worden. Het kan ook zijn dat er vertegenwoordiging voorzien is voor sommige handelingen en bijstand voor anderen.

Voor de waardigheid van de patiënt denk ik dat die variëteit aan mogelijkheden wel noodzakelijk is. Vroeger was het alles of niets en nu kan men het volledig aanpassen aan de noden van de patiënt. In dat opzicht denk ik dat de bedoeling van de wetgever zeker bereikt wordt met deze wet. Hoe het in de praktijk zal moeten gaan, is natuurlijk een andere zaak. Het is voor ons vaak heel moeilijk om een juist beeld te krijgen van de patiënt, omdat wij altijd maar heel even op bezoek gaan, maar langs de andere kant wordt die lacune wel opgevangen door het feit dat die maatregelen altijd bijgestuurd kunnen worden en in functie van de noden verstrengd of versoepeld en eventueel zelfs opgeheven kunnen worden.

Denk maar aan patiënten die in coma liggen en totaal niets meer kunnen, maar achteraf volledig herstellen. Het is dan geen probleem voor ons om die maatregelen nadien op te heffen. Dat systeem komt zowel ten goede aan hun waardigheid als aan hun patiëntenrechten. Ik heb ooit iemand gehad die tot aan zijn kin verlamd was maar hij was wel nog volledig bij de pinken. Fysiek kon hij eigenlijk niets meer dus in het kader van de nieuwe wet zou ik zeggen: *'oké bon, die man is in perfecte staat om beslissingen te nemen over wat hij met zijn geld wil doen, maar fysiek kan hij niets. Ik zou hem dan bijstand kunnen verlenen om die specifieke daden uit te voeren en om enkele verrichtingen te doen'*. Dat zijn dingen die wij dus nu perfect kunnen doen. Die man waar ik net van sprak staat dus nu onder bewindvoering van zijn echtgenote. Zij voert dus zijn beslissingen uit, maar ik neem aan dat dit in gemeen overleg gebeurt. Het is heel goed dat wij dit onder de nieuwe wet kunnen aanpassen, dat de beschermde persoon zelf de beslissing neemt maar dat de echtgenote ze uitvoert.

Maar zoals u net zei is er een combinatie mogelijk van bijstand en vertegenwoordiging. De bedoeling van het wetsvoorstel was eigenlijk om meer eenvoud te creëren, maar is dat ook zo in de praktijk?

Inderdaad, van eenvoud is absoluut geen sprake. Onze vonnissen bestaan meestal uit een kleine tien bladzijden. Het is zelfs voor professionelen vaak al puzzelen. Ze moeten uitzoeken voor welke handelingen er vertegenwoordiging is en voor welke bijstand. Ze zullen ook moeten nagaan of er al dan niet machtigingen aan de vrederechter moeten worden gevraagd. Dus naar mijn mening is het absoluut geen vereenvoudiging. Het is wel zo dat het systeem ten goede komt aan de patiënt, in die zin dat de beschermde persoon een zo groot mogelijke autonomie krijgt. Vaak is dit in de praktijk wel niet zo gemakkelijk. Qua vereenvoudiging denk ik dat de wetgever niet helemaal bereikt heeft wat beoogd werd.

Werken de *checklist* van artikel 492/1 §§1 en 2 BW in de praktijk?

Eigenlijk hebben wij daar geen keuze in. Het zijn lijsten die door het Ministerie zijn opgemaakt waarbij de *checklist* voor de persoon bestaat uit 19 handelingen en voor de goederen uit 17 handelingen. Wij moeten die punten vermelden in onze beschikking en punctueel aanduiden voor

welke handelingen iemand onbekwaam is. Dus uiteraard werkt dat systeem, want wij worden verplicht om alle punten af te gaan. Zo van: "*ah voilà iemand is onbekwaam om toe te stemmen in het huwelijk, iemand is onbekwaam om een kind te erkennen, onbekwaam om een echtscheidingsprocedure op te starten, om bepaalde dingen te vorderen of om zijn patiëntenrechten uit te oefenen*". Dat moeten wij sowieso altijd uitdrukkelijk in ons vonnis vermelden.

Het is evident dat wij ieder geval apart moeten bekijken en de maatregelen aanpassen aan de noden van de patiënt zelf. Stel dat iemand van 85 jaar nooit getrouwd is geweest, dan heeft het weinig zin om hem onbekwaam te verklaren om een echtscheidingsprocedure op te starten. Dus dan zet ik in mijn vonnis alleen specifiek die handelingen waarvan ik vind dat iemand onbekwaam is. Natuurlijk zou ik ook de hele lijst in mijn vonnis kunnen zetten en dan aankruisen waarvoor de persoon in kwestie onbekwaam is, maar dat vind ik verwarrend. Ik zet dus alleen die handelingen erop die er effectief toe doen.

Als een handeling niet op de lijst voorkomt, dan betekent dat, dat die persoon in principe bekwaam is. Voor de goederen *idem dito*. De lijst van de goederen is eigenlijk dezelfde als diegene die bestond onder de oude wet. Het waren dan de handelingen waarvoor machtigingen nodig waren. Bijvoorbeeld een lening aangaan of een onroerend goed aankopen of verkopen, een huurovereenkomst van meer dan negen jaar sluiten, een pachtovereenkomst sluiten,...Dus ik vind dat de *checklist* zeker werkt aangezien wij de daden aankruisen waarvan wij vinden dat iemand onbekwaam is.

Maar in de rechtsleer halen ze dikwijls aan dat de *checklists* onvolkomen en niet volledig zijn. Vormt dat dan geen probleem?

Ze is onvolledig maar dat vormt op zich niet zo'n probleem want wij mogen aanvullen. Eigenlijk zijn de *checklists* maar minimumdaden. Het zijn daden waarover wij sowieso een oordeel moeten vellen, maar als wij vinden dat er andere handelingen ook nog aan de orde zijn dan mogen wij aanvullen. Ik vul de lijst heel dikwijls aan met een onbekwaamverklaring voor uitoefening van hun politieke rechten. Dan worden de verlengde minderjarigen ook niet opgeroepen aangezien van hun verlengde minderjarigheid melding is gemaakt op het gemeentehuis. Onder de nieuwe wet zijn de verlengde minderjarige eigenlijk meerderjarige onbekwame personen. Hierdoor kan het zijn dat de gemeente hen wel oproept om te gaan stemmen maar dat heeft uiteraard weinig zin vandaar dat ik die onbekwaamheid dan ook altijd toevoeg.

En die extra punten moeten dus volgens u niet aan de *checklist* toegevoegd worden?

Nee, dat hoeft niet. Het is goed zoals het is. Wanneer iemand bijvoorbeeld onbekwaam is om zijn goederen te beheren, dan kan ik aan de lijst met uitzonderingen een zakgeldrekening toevoegen. Het is eerder om problemen te voorkomen met de bank. Bijvoorbeeld als de bank weigert dat die persoon geld kan afhalen als zakgeld. Het gaat dan wel meestal over kleine bedragen zoals 50 euro

per week of per maand, in functie van de middelen die er zijn. Dus dan maak ik daar een uitzondering voor.

En als er zich nu achteraf problemen voordoen, dan vul jij de *checklist* gewoon aan?

Als er achteraf problemen zijn, dan kan ik hem bijkomend onbekwaam verklaren voor die en die handelingen. Dat is geen enkel probleem.

In beginsel moet er op maat worden uitgewerkt, maar confectiewerk op grond van artikel 492/5 BW is ook mogelijk. Vindt u dat een goed systeem of niet?

Confectiewerk is inderdaad mogelijk. Onder de vroegere voogdij en de verlengde minderjarigheid was confectie al mogelijk. Zo'n personen waren onbekwaam en bleven onbekwaam. Dat is dan eigenlijk niet meer echt op maat werken. Er wordt wel rekening gehouden met hun gezondheidstoestand ondanks het feit dat zij tot hun laatste snik onbekwaam blijven.

Het beste voorbeeld van de vroegere verlengde minderjarigen zijn mensen met het syndroom van Down. Zij worden met een verstandelijke afwijking geboren, waarbij geen verbetering mogelijk is, in tegendeel. Dus in die zin is het bij hen ook 'maatwerk'. Ze waren vroeger over de hele lijn onbekwaam en zijn dat nu nog steeds. Vroeger werden ze beschouwd als minderjarigen onder de 15 jaar en bleven zij voor de rest van hun dagen onder ouderlijk gezag staan of onder het gezag van de voogd als de ouders er niet meer waren. Dus onder de vroegere wet waren zij onbekwaam en nu nog steeds, dus voor die categorie verandert er eigenlijk niets. Maar confectie, ja ... ik heb daarjuist gezegd we zullen moeten afwachten wat de tendensen gaan zijn. Gaan we naar de tendensen waarbij de vrederechters hun niet zoveel meer werk op de hals gaan halen? Diegene die onder bewind stonden vroeger, awel we gaan die onder bewind houden, maar dan alleen wat betreft de goederen en we gaan dat niet uitbreiden naar de persoon. Een andere tendens is dat de vrederechters zich zeer plichtsbewust aan de wet gaan houden en zeggen van: *'oké, we gaan geval per geval bekijken'*.

Voor de wetwijziging moesten wij de beschermde persoon iedere keer opnieuw gaan bezoeken, waardoor dat wij natuurlijk de toestand beter konden opvolgen. Dit was voor de laatste wetwijziging niet meer het geval. Wij krijgen een verslag over de levensomstandigheden, maar daarmee zijn wij natuurlijk niet echt op de hoogte. Ik heb daarom mijn professionele bewindvoerders uitgenodigd omdat zij de beschermde personen uiteraard veel beter kennen dan ikzelf. Ik heb hen nu gevraagd om een lijst te maken van al hun beschermde personen waarvan zij denken dat een bewind over de goederen volstaat of dat er eventueel toch overwogen moet worden om de bewindvoering uit te breiden naar bepaalde handelingen in verband met de persoon, mits bijstand of vertegenwoordiging. In dat geval moet natuurlijk wel een medisch attest worden opgesteld, zodat de beslissing verantwoord is.

Is er dan wel een werklastermindering voor de vrederechter?

Nee, dat was één van de bedoelingen maar niet op het vlak van de rechterlijke bescherming. De bedoeling was meer om de vrederechters te ontlasten door een buitengerechterlijke bescherming in te bouwen. Het probleem is dat de mensen hier nog niet van op de hoogte zijn. Dus op dit ogenblik is er niet echt een werklastermindering, maar pas op dat kan natuurlijk nog komen want we zijn nog maar zeven maanden bezig. Ik heb daar zo direct geen zicht op, tenzij mensen bij ons op het vredegerecht of bij de notaris zouden komen verklaren dat ze een lastgevingsovereenkomst hebben gemaakt. Als ze dat bij ons komen doen, dan moeten wij dat laten registreren in het register in Brussel. Bij mijn weten hebben wij er nog geen één gehad hier in Tongeren. Het kan natuurlijk dat het via de notaris gebeurt, maar daar hebben wij geen zicht op. Wij weten het pas op het moment dat de rechterlijke beschermingsmaatregel wordt aangevraagd en wij het register moeten consulteren.

De lastgevingsovereenkomst moet geregistreerd worden maar niet gepubliceerd. Is het voor derden niet zeer moeilijk om dan te achterhalen of op die persoon een buitengerechterlijke beschermingsmaatregel rust? Zou het niet beter zijn om tot publicatie in het Belgisch Staatsblad over te gaan? Als men bijvoorbeeld iets gaat kopen in de winkel dan weet de contractant het niet.

Ja, maar dat is net het verschil tussen een buitengerechterlijke en rechterlijke bescherming. Bij buitengerechterlijke bescherming is de lastgever op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst nog bekwaam. De onbekwaamheid kan alleen door de rechtbank worden uitgesproken.

Ik word bijvoorbeeld dement en ik heb met mijn dochter een overeenkomst gesloten waarin wordt opgenomen dat als het met mij niet meer gaat dat zij dan mijn zaken mag beheren. Dat belet uiteraard niet dat ik ook nog zelf naar de winkel kan gaan, een contract kan afsluiten of een auto kan gaan kopen. Op dat ogenblik is het de bedoeling dat de lasthebber optreedt en dat die op dat ogenblik zegt van: *'how stop, nu moet er een rechterlijke beschermingsmaatregel komen want nu is er echt een onbekwaamheid die tot problemen gaat leiden'*. Op dat moment komt de zaak naar de vrederechters, maar in tussentijd kan er wel een hele lange periode verlopen zijn waarin alles prima verliep. Bijvoorbeeld iemand die in een rusthuis zit en immobiel is, maar die geen kwaad meer kan. Ik bedoel daarbij dat deze persoon geen domme dingen meer buiten uit gaat doen die via het systeem van een buitengerechterlijke bescherming een volmacht *'en bon uniform'* vereisen. Dan is er eigenlijk geen enkel probleem.

Moeilijkere gevallen zijn de manisch depressieven. Ik heb zo'n dossier waar iemand manisch depressief is. Het is een ziektebeeld met hoogtes en laagtes. Als die persoon in een dipje zit dan is er geen enkel probleem, maar op een hoogtepunt denkt hij dat de wereld van hem is en doet hij vaak domme dingen. In die gevallen kunnen we niet om de maand de maatregel veranderen dus gaan we de maatregel gewoon behouden. In dat dossier is men verschillende keren de opheffing komen vragen, telkens als het weer beter ging en tegen dat ze bij mij moeten komen zeiden ze al:

'toch maar beter niet opheffen, want hij zit weer in een moeilijke fase'. Het is dikwijls heel moeilijk voor de mensen en voor de omgeving om een duidelijk zicht daarop te krijgen en daar komen heel veel frustraties bij kijken. Mensen met een wisselend ziektebeeld hebben het vaak heel moeilijk om iedere keer aan hun bewindvoerder te vragen: *'mag ik dit?', 'mag ik dat?', 'mag ik wat geld krijgen?'* enzovoort. Dan zeggen ze dikwijls: *'ja, maar het is toch mijn geld?'*. Uiteraard is het hun geld, maar ze zijn vaak niet bekwaam om het te beheren. Ik begrijp hen wel en dat is heel moeilijk want ten slotte wordt een deel van hun vrijheid afgenomen. Bij dementerenden is dat geen enkel probleem, die hebben daar totaal geen besef van maar voor iemand die wel nog voldoende verstandelijke vermogens heeft om vast te stellen dat hij niet meer doet wat hij wilt, is het vaak niet gemakkelijk.

Maar als iemand een lastgevingsovereenkomst heeft gesloten en die gaat een auto kopen en de lasthebber stelt dan vast dat een rechterlijke beschermingsmaatregel nodig is en de rechtbank spreekt achteraf uit dat hij onbekwaam is. Is die overeenkomst dan nietig.

Ja, dat zou kunnen MAAR dan zit je natuurlijk met de problematiek dat je moet bewijzen dat men op dat ogenblik, namelijk het ogenblik waarop de koop werd gesloten de persoon, geen rechtsgeldige toestemming kon geven.

Wordt de derde dan niet benadeeld? Want de overeenkomst wordt geregistreerd en niet gepubliceerd, dus hij kan er geen weet van hebben.

Dat is eigenlijk een beetje het probleem met die buitengerechtelijke bescherming. De persoon in kwestie is niet onbekwaam dus hij kan die handelingen stellen. Nu kan je ook een testament maken wat niet gepubliceerd moet worden. De andere erfgenamen kunnen dan achteraf zeggen van: *'ja maar how how hij heeft een testament gemaakt op het ogenblik dat hij niet meer heel helder was van geest'.* Dan kan men natuurlijk de geldigheid aanvechten omwille van een gebrekkige toestemming die hij heeft gegeven, maar met alle bewijsmoeilijkheden van dien natuurlijk.

Maar stel dat het gepubliceerd wordt, zou dat niet beter zijn? Dan is de medecontractant toch tenminste op de hoogte van de lastgevingsovereenkomst?

Bwah, maar langs de andere kant zit men ook met privacy. Dat zijn zo van die dingen waar men heel veel belang aan hecht en ik hoor dat nu ook al in de rechterlijke bescherming. Dus wat moeten wij doen? Wij moeten het uittreksel van ons vonnis laten publiceren in het Belgisch Staatsblad, in het bevolkingsregister, het register van de burgerlijke stand en het rijksregister. Als ik de mensen dat voorstel dan zie je ze al achteruit gaan. Nu kan je natuurlijk ook zeggen dat het gepubliceerd moet worden, maar wie leest alle dagen het Belgisch Staatsblad? Natuurlijk wordt iedereen geacht het te doen, maar ik denk niet dat het een meerwaarde zou zijn als het gepubliceerd zou worden.

De registratie is meer een middel voor ons om na te gaan of er al een buitengerechtelijke bescherming bestaat op het ogenblik dat er effectief een verzoek tot rechterlijke bescherming wordt neergelegd. Wij gaan dan ook kijken waaruit die bestaan. Wat zijn de modaliteiten, want je kan het zo lang en zo breed maken als je zelf wil. Volstaan die of volstaan die niet? Of kunnen wij bijvoorbeeld hier en daar iets uitbreiden om die rechterlijke bescherming dan toch te vermijden. De bedoeling van de wet is dan ook om zolang en zoveel mogelijk autonomie te geven aan de beschermde of de te beschermen persoon en op die manier de tussenkomst van de rechter zoveel mogelijk te vermijden. Dat is eigenlijk het nut van de registratie, dus ik denk dat de publicatie dan ook geen meerwaarde zou bieden.

De buitengerechtelijke bescherming in de vorm van lastgeving heeft alleen betrekking op de goederen? Zou het niet beter zijn dit uit te breiden tot personen? Zou dit niet leiden tot werklastermindering?

Het probleem blijft dat je niet te maken hebt met iemand die onbekwaam is. Dan wordt het natuurlijk moeilijk om bepaalde beslissingen te nemen want wie ben ik om mijn dochter te verbieden om te trouwen.

Maar als je de uitbreiding tot de persoon in de overeenkomst opneemt en er zouden zich problemen voordoen omtrent die persoon, dan kan je toch nog altijd naar de vrederechter gaan?

Dat gaat zeer ver, eigenlijk te ver. Dat voelen we nu soms ook al. Dikwijls in familiezaken waar dat er dan meer dan ene clown is en de ene vindt dat het moet en de andere vindt dat het niet moet of niet mag. Het brengt dan veel problemen met zich mee, dus ik denk eigenlijk dat het geen goede zaak zou zijn.

Er bestaan een aantal uiterst persoonlijke handelingen, waaraan men niet kan raken. Wij mogen ons er dus ook niet over uitspreken. Sommige van die handelingen zijn zodanig persoonlijk dat ze sowieso niet gesteld kunnen worden door iemand anders, zelfs niet in het kader van een rechterlijke bescherming. Die handelingen zijn zodanig persoonlijk dat ze alleen maar door de beschermde persoon zelf gesteld kunnen worden zoals bijvoorbeeld het recht om te huwen. De bewindvoerder kan niet beslissen of de beschermde persoon mag trouwen. Dat is een verzoek dat alleen maar door de beschermde persoon kan gedaan worden.

Dat gaat om hoogstpersoonlijke handelingen, maar stel dat wij het houden bij gewone persoonlijke handelingen. Zou een uitbreiding van de buitengerechtelijke bescherming daar op zijn plaats zijn?

Een heikel punt is nogal wanneer iemand naar een rusthuis gaat of niet. De stap naar een rusthuis is voor sommige mensen enorm groot en die zetten ze niet graag. Is dat iets dat men overlaat aan, ik ga niet zeggen de willekeur want ja als iemand als lasthebber wordt aangesteld, dan spreek je

niet meer van willekeur, maar ik denk dat daar rechterlijke controle misschien toch wel op zijn plaats is.

Zijn er nog onvolkomen of problemen in de praktijk die we nog niet hebben aangehaald?

We wachten eigenlijk nog altijd aan een Koninklijk Besluit rond de omstandige geneeskundige verklaring. Dat is een KB dat zou moeten uitgevaardigd worden met een lijst van aandoeningen, aandoeningen die te maken hebben met het feit dat de beschermde persoon geacht wordt onbekwaam te zijn en te blijven. Het moet daarom geen gerechtsgeneesheer zijn, bij voorkeur zelfs de huisdokter. Vroeger was het zelfs zo dat de huisdokter zijn patiënt moest zien als een bewindvoerder werd aangesteld, nu zelfs niet meer. Het moet natuurlijk een dokter zijn die met kennis van zaken gaat spreken, maar die bijvoorbeeld op basis van het patiëntendossier een attest gaat opstellen en uitleggen wat de problematiek precies inhoudt die zich nu voordoet.

Waarom zijn zij er dan zo tegen om dit attest uit te geven?

Beroepsgeheim. Een voorstel tot oplossing van de wetgever en van ons was dan geef dat medisch attest onder gesloten omslag en alleen ter attentie van de vrederechter. Nu voorlopig lukt het wel met die attesten, maar ik heb veel dossiers gehad onder de oude wet waar de dokters zeiden van: *'nee dat doe ik niet'*. De reden hiervoor was beroepsgeheim of ik heb niet het akkoord van alle kinderen (dan ging het over de oudere) maar eigenlijk heeft de vrederechter het akkoord van de kinderen niet nodig. De vrederechter zal wel oordelen over de onbekwaamheid. Wij willen gewoon dat ze attesteren aan ons. En als ze dat niet willen, dan moet ik een deskundige aanstellen, dat kost dan toch wel direct 400 à 500 euro. Dan moet je iemand aanstellen die de patiënt nooit gezien heeft en die ook op basis van een éénmalig bezoek zich een beeld moet vormen over wat er zich afspeelt dus dat is een instrument dat we nog nodig hebben

Wat is de belangrijkste vooruitgang die de wet heeft geboekt?

De belangrijkste vooruitgang is dat de beschermde persoon in al zijn aspecten meer centraal zal staan dan voorheen. Vroeger was het alles of niets en nu kunnen wij heel het beschermingssysteem kneden naar de noden van de persoon in kwestie. Ik denk dat het op zich een zeer nobel doel is, maar de praktijk zal nog moeten uitwijzen of de wet daarin slaagt. Vroeger konden we heel beperkte limieten stellen van kijk we gaan bewindvoering beperken tot de spaarboek, dat niet zomaar iedereen aan de spaarrekening kan maar het dagelijks beheren zullen we dan wel overlaten aan de beschermde persoon. Nu hebben we veel meer mogelijkheden. Dat is op zich een goede zaak, alleen zal de praktijk moeten uitwijzen of het op die manier zal kunnen gaan. Ik denk dat de wet daar nog te recent voor is om al echt de evolutie of een evaluatie voor te maken. Ik denk dat we daar nog even mee moeten wachten.

Wat moet er naar de toekomst toe zeker aangepast worden?

Ik heb daar nu nog geen zicht op. Ik denk dat na verloop van tijd wel duidelijk zal worden waar de schoentjes knellen of dingen gebeuren die echt niet kunnen. Nu is het nog te vroeg om daar iets over te zeggen. Maar een versoepeling of vereenvoudiging is het heel zeker niet, niet voor ons, niet voor de professionele bewindvoerders en zeker niet voor de particulieren.

Bijlage 3: Interview vrederechter eerste kanton Hasselt, WALTER NIEWOLD (9 april 2015)

Om te beginnen wou ik eens polsen of **er aan de krachtlijnen die de heer TERWINGEN in zijn wetsvoorstel vooropstelt wordt tegemoet gekomen in de praktijk?** De eerste krachtlijn gaat over de uitbreiding van het voorlopig bewind tot persoonsrechtelijke aangelegenheden en de tweede krachtlijn bestaat erin om het voorlopig bewind in overeenstemming te brengen met de Aanbeveling R(99)4 van het Comité van ministers van de Raad van Europa over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen en het recent door België geratificeerde VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap.

Wel het is te zeggen, ik heb samen met nog enkele andere vrederechters de wet meegemaakt vanaf 1991. Het heeft enkele jaren in beslag genomen om de wet te implementeren. Ze gaat dan een bepaalde richting uit en daar komt uiteraard ook wat reactie op.

Wat de voorgeschiedenis betreft, heb je jarenlang het wetsvoorstel gehad van de heren BOURGEOIS-VAN HOORENBEKE. BOURGEOIS, de huidige minister-president, en VAN HOORENBEKE, maar hij is ondertussen uit de politiek. De vraag stelt zich dan: *'Wie is eigenlijk de vader van deze wet?'*. Dat is LUC GOUTRY. Hij heeft voor zijn eerste wetsvoorstel het hele land letterlijk *afgehotst*. Op een bepaald moment is de heer GOUTRY dan niet meer verkozen en heeft de heer TERWINGEN dat overgenomen. De grote verdienste van de heer GOUTRY is dat dit wetsvoorstel unanimititeit had in de Kamer en de Senaat en dit over de taalgrens en over alle partijgrenzen heen. Dat is in België toch wel een unieke gebeurtenis. Vanaf het ogenblik dat de heer TERWINGEN met zijn wetsvoorstel is gekomen, is er op een aantal details na niet meer zoveel veranderd.

Wat betreft de eerste krachtlijn om het voorlopig bewind uit te breiden tot de persoon. Dat is inderdaad geslaagd en dat is schitterend. Ik vind het zelf zéér goed dat dit nu mogelijk is want dat was een zware lacune in onze vorige wetgeving. De onbekwaamverklaring raakte bijvoorbeeld totaal in onbruik en kende een zéér omslachtige procedure. Het probleem bij het statuut van de verlengde minderjarigheid was dan weer dat het toepassingsgebied zeer klein was. Alleen mensen die aandoeningen hadden vanaf de geboorte of in de prille levensjaren namelijk 2 à 3 jaar, vielen daar onder. Dus stel nu als een jongen een hersenvliesontsteking heeft op zijn 6-jarige leeftijd en daardoor levenslang gehandicapt wordt, dan kan hij niet in aanmerking komen voor het statuut van de verlengde minderjarigheid. Je kon dus geen beslissingen nemen over de persoon, wat toch wel heel dikwijls veel problemen gaf in de praktijk. Ik heb bijvoorbeeld een zaak waarbij de beschermde persoon een bejaarde vrouw is die in het rusthuis verblijft. Het gaat eigenlijk om een dame waarbij er al een bewindvoerder over de goederen aangesteld is omdat ze er niet meer echt goed bij is. Maar nu hebben ze mij gevraagd om ook langs te komen voor eventueel een bewindvoerder over de persoon aan te stellen omdat er discussie heerst tussen de kinderen over de verblijfplaats van hun zieke moeder, namelijk thuis verzorgen of laten opnemen in een rusthuis. Ik ga in deze zaak proberen om tot een consensus te komen en als dat echt niet lukt dan zal ik de

knoop doorhakken en een bewindvoerder over de persoon aanstellen. Die persoon moet dan machtiging aan mij vragen als hij iets wilt doen. Dus op dat vlak vind ik het dus enorm goed.

Wat betreft de overeenstemming met het VN-verdrag, zit het zo. We zijn in België natuurlijk niet bezig met het wiel uit te vinden, dat is duidelijk. Het is eigenlijk een stroming die komt van de Verenigde Naties en Europa. Dat is juridisch gezien wel een belangrijk element in de nieuwe wetgeving. In die zin komt de nieuwe wet volgens mij wel in zijn globaliteit tegemoet aan de vooropgestelde krachtlijn en durf ik zelfs te zeggen dat het in zekere zin ook "revolutionair" is. We hebben het hier nog eventjes niet over de details, daar komen we straks nog op terug. Men heeft in zekere zin gekozen voor meer duidelijkheid en heeft verlengde minderjarigheid, gerechtelijke onbekwaamverklaring en bijstand van een gerechtelijk raadsman afgeschaft, zodanig dat alleen nog de bewindvoering overblijft.

In de praktijk is het wel zo dat veel ouders het moeilijk hebben met de afschaffing van de verlengde minderjarigheid. Waarom? Omdat ze geen mama en papa meer zijn zoals ze dat vroeger wel waren, omdat ze geen ouderlijk gezag meer zullen uitoefenen. Het ligt namelijk heel gevoelig voor hen, omdat vroeger de verlengde minderjarigen werden gelijkgesteld met minderjarigen onder de 15 jaar, maar onder de nieuwe wetgeving worden het dus wel volwassenen. Vroeger was het zo dat zolang de beide ouders leefden, wij eigenlijk geen dossier hadden omdat zij hun kind verzorgden. Wij hadden eigenlijk alleen maar een dossier als er machtigingen gevraagd werden. Dat is voor de biologisch minderjarige hetzelfde. Nu moeten wij natuurlijk voor elke verlengde minderjarige op termijn, na een overgangperiode van 5 jaar, een dossier hebben. Hierbij is de bewindvoering voor de ouders specifiek geregeld in een aantal artikels. Eigenlijk gaat het hier om een bewindvoering *light*. Bijvoorbeeld als uw zoon of dochter een invaliditeitsuitkering krijgt van 1100 euro en er gaat 900 euro naar de instelling dan is dat natuurlijk niet zo moeilijk om te beheren. Maar stel dat uw zoon of dochter een zwaar accident heeft voorgehad en daarvoor een schadevergoeding krijgt van 1 of 1,5 miljoen euro, dan is het toch eigenlijk niet meer dan logisch dat er een controle van de vrederechter komt en dat hij een verslag opstelt. Uiteindelijk is het de bedoeling dat die jongen of dat meisje met dat geld verder kan tot het einde van zijn of haar dagen. Dat geld dient dan als compensatie en vergoeding van een heel aantal kosten.

Ondanks alles hebben veel ouders het er toch moeilijk mee. Dat is een heel proces van loslaten en ik begrijp dat het niet gemakkelijk is. Ook lukt het bij de ene ouder al wat beter dan bij de andere. Je ziet dikwijls bij verlengde minderjarigheid dat de ouders hun kind blijven beschermen en soms zelfs over beschermen. Die klik maken dat is ook deels de bedoeling geweest van het VN-verdrag en van de Raad van Europa. Met klik bedoel ik dan dat de zoon of dochter met een beperking ook een onafhankelijk meerderjarig persoon is, die maar beschermd moet worden in de mate dat het nodig is. Het is net daar dat veel ouders het moeilijk mee hebben. Ik denk dat ze nu door de nieuwe wetgeving automatisch in die gedachtegang komen. Het is ook meestal alleen de oude generatie die tegen de omzetting weigerachtig en zeer gespannen staat ten opzichte van heel deze materie. Op dat vlak is de wet dus een trendbreuk en zeker ook een gezonde trendbreuk. Die gevoeligheid moet je toch wel mee hebben om de hele materie goed te begrijpen. Ik word er namelijk heel dikwijls mee geconfronteerd.

De bedoeling was om meer eenvoud te creëren. De rechtsleer haalt meermaals aan dat de wet daarin faalt, maar is dit in de praktijk ook zo?

Ja, oorspronkelijk was meer eenvoud creëren de bedoeling, maar de wet heeft het spijtig genoeg te ingewikkeld gemaakt. Men schiet daarbij aan zijn doel voorbij. Ten eerste zegt men in een bepaald artikel dat we de bewindvoering moeten installeren daar waar het nodig is. Maar als je dan bij de *checklist* komt dan moet je u plots uitspreken over de gekste dingen. Zo ben ik van mening dat er in een gezin met een bepaalde harmonie geen bewindvoering over de persoon nodig is. Bijvoorbeeld wanneer een persoon in een rusthuis zit met veel familiale omkadering (echtgenoot-kinderen) en daar een harmonieuze verstandhouding heerst, dan is het niet nodig om een bewindvoering over de persoon te installeren omdat die taken dan door de familie worden opgenomen. Dat is eigenlijk ook de eerste taak van de familie. Stel dat de mama dement is en de kinderen zorgen goed voor haar, dan kunnen zij ook zelf de medische beslissingen en dergelijke nemen. Het is niet goed om één van de kinderen de medische beslissingen te laten nemen vind ik, want dat loopt vaak mis af. Ze doen dat best samen in harmonie. Bewindvoering over de persoon moet dus alleen wanneer het echt nodig is en in die zin vind ik het correct wat de wetgever zegt.

Het wordt natuurlijk veel moeilijker wanneer wij het moeten specificeren. Voor de bewindvoeringen over de persoon valt het nog wel mee. Ik werk daar ook veel met bijstand, meer in het bijzonder bijstand voor de verblijfplaats, bijstand voor de patiëntenrechten,... Eigenlijk is het grootste probleem de bewindvoering over de goederen. Je bent dus telkens verplicht om de hele *checklist* te overlopen. Ik spreek vooral bewindvoeringen uit over bejaarden, mensen met mentale beperkingen, comapatiënten, mensen met neurologische aandoeningen, psychiatrische patiënten van begeleid wonen enzovoort. Dat is toch wel een heel breed gamma. Ik krijg dikwijls de vraag van ouders, naaste familie of gehandicaptenverenigingen om een bewindvoerder aan te stellen voor het PAB statuut. Dat is een afkorting voor Persoonlijk Assistentie Budget. Het PAB systeem is een ware evolutie. Elke gehandicapte krijgt een budget en dat wordt beheerd en met dat budget kan hij dan hulp kopen. Bijvoorbeeld als hij in een instelling zit, dan betaalt hij met dat geld de instelling. Maar het kan ook zijn dat als hij zijn vader of moeder in dienst neemt en die voor hem zorgen, dan kan hij hen ook met dat geld betalen. Daar bestaan veel regels rond maar ik zeg het nu even heel rudimentair. De bedoeling is om de bewindvoering te beperken tot het assistentiebudget. Ander voorbeeld zou kunnen zijn als mama dement is en alle zaken worden zeer goed geregeld binnen de familie maar als haar huis verkocht moet worden gaat men toch een bewindvoerder aanstellen want er moet iemand kunnen tekenen in haar plaats (we spreken nu even niet over de buitengerechtigde lastgeving). Er zou dus louter en alleen een bewindvoerder moeten kunnen worden aangesteld voor de verkoop van het huis en te zorgen dat het geld goed belegd wordt, maar voor de rest moet de vrederechter dan ook niet tussenkomen, aangezien het niet noodzakelijk is. Maar dat kan dus niet ! Wij zijn verplicht om de hele *checklist* af te punten. Dat is soms heel moeilijk, maar je kan niet anders. Je moet de hele lijst aflopen. Je moet de *checklist* telkens opnieuw afgaan en dat is volgens mij een groot probleem naar eenvoud.

De procedures zijn hopeloos ingewikkeld. Neem nu maar artikel 1246 en 1250 Gerechtelijk Wetboek. Artikel 1250 Ger. W. regelt de procedures voor machtigingen, maar in artikel 499/9 Burgerlijk Wetboek staat ook een hele procedure. In principe zijn de procedures voorbehouden aan het Gerechtelijk Wetboek en de inhoud aan het Burgerlijk Wetboek. Artikel 499/9 Burgerlijk Wetboek beschrijft toch een procedure namelijk: *'in elk geval worden de beschermde persoon die over het vereiste begripsvermogen beschikt en diens vertrouwenspersoon en bewindvoerder over de persoon uitgenodigd om, indien zij dit wensen, gehoord te worden vooraleer machtiging kan worden verleend.'* Dat is een procedurevoorschrift, hetgeen ook een beetje trekt op artikel 1250 Ger. W. Eigenlijk hebben beide artikels betrekking op deze situatie, maar toch zijn ze niet helemaal hetzelfde. Het is dus erg omslachtig. Wij zouden dan telkens machtiging moeten geven bijvoorbeeld voor geld op de bank dat geblokkeerd is en dergelijke.

Artikel 1246 Ger. W. is ook erg omslachtig. Daar spreekt men over de procedure van verplichte oproeping. Dat artikel zegt dat de aanvragen gesteund zijn op artikel 628, 3° Ger. W., wat de verzending van een dossier van het ene vrederecht naar het ander is. Zo'n procedure komt regelmatig voor omdat veel mensen verhuizen of dat de bewindvoering in het ziekenhuis wordt geïnstalleerd of dat de mensen in een rusthuis gaan wonen enzovoort. Zowel artikel 628, 3° als 1246 Ger. W. zegt dat wij voor elk van die zaken, als wij een dossier willen verzenden wat eigenlijk een gewone administratieve formaliteit is, dat wij de betrokken persoon moeten oproepen, alsook de bewindvoerder en de vertrouwenspersoon. Dat is dus veel te omslachtig.

Artikel 1250 Ger. W. is ook zo'n geval. Dat is een procedure voor machtigingen. Bijvoorbeeld wanneer de persoon in kwestie niet meer in staat is om zijn mening te geven waarvan de vrederechter dan een proces-verbaal moet opmaken enzovoort. In godsnaam begin daar eens aan. Dat is véél te complex. Nu zijn wij aan het proberen om een modelverzoekschrift op te maken waarin wij de mensen al in het verzoekschrift laten tekenen voor akkoord of als men niet opgeroepen wilt worden. Zo proberen wij het allemaal zo praktisch mogelijk op te lossen want zoals het nu is gaat het niet meer. Zo'n dossiers komen alle dagen binnen en ik heb er nu een dikke 500, maar hoe dan ook kruipt daar tijd in. Ik ben dan ook van het principe dat ik als vrederechter daar een enorme communicatieve functie heb. Dat ik de mensen en de bewindvoerder moet ontvangen wanneer zij problemen hebben en daar kruipt enorm veel tijd in. Dat vind ik dus bijzonder complex wat men daar in gedaan heeft, dat is heel spijtig.

Werkt de *checklist* zoals vermeld in artikel 492/1, §§1-2 BW in de praktijk of vertoont zij kenmerken van onvolledigheid? En zo ja, op welk vlak?

Zoals ik al eerder zei, heb je dus verschillende zaken die je moet afpunten. Er zijn uiteraard hele goede zaken bij zoals bijvoorbeeld de keuze van verblijfplaats, het geven van toestemming tot huwen,... Voor mensen die volledig onbekwaam zijn hebben wij dus weinig of geen problemen, zeker niet wat de opdracht of de *checklist* betreft. Het is eenvoudig voor de mensen die niet meer mobiel zijn, in een rusthuis verblijven, in een instelling voor gehandicapten,...

Maar wat zijn dan de moeilijke gevallen? Dat zijn de mensen die sociaal actief zijn, mobiel zijn, mentaal beperkt, al dan niet gecombineerd met psychiatrische problemen, mensen met psychiatrische problemen, onevenwichtige mensen, mensen die geen structuur in hun leven kunnen brengen,... Dat zijn de moeilijkste gevallen. Daar kan het geven van toestemming tot huwen wel een belangrijk element zijn. Ook kan er een probleem zijn bij de vordering tot echtscheiding want de bewindvoerder kan geen vordering tot echtscheiding instellen. Ik heb zo'n geval van een man die niets meer kan. Hij heeft vroeger een zwaar ongeval gehad op 30-jarige leeftijd en had toen 4 kinderen. Zijn echtgenote heeft in tussentijd iemand anders leren kennen, maar gaat hem wel nog elke dag bezoeken. Ze heeft wel al een kind van haar nieuwe vriend, maar zij wil niet scheiden van de gehandicapte man omwille van het feit dat de schadevergoedingen van het ongeval nog niet zijn uitbetaald. Natuurlijk wil zij daar ook haar deel in. Hier kunnen zich eventueel problemen voordoen omtrent het ouderlijk gezag en daar wordt wel een goede regeling rond getroffen. Bij de uitoefening van het ouderlijk gezag kan je als vrederechter bepalen of iemand niet meer in staat is om het ouderlijk gezag uit te oefenen en dan valt de voogdij onmiddellijk open (art. 398 BW). Dat was vroeger een probleem maar nu dus niet meer. Het is ook mogelijk om iemand bekwaam te verklaren voor de uitoefening van het ouderlijk gezag en onbekwaam om de goederen van het kind te beheren. Ik heb ooit zo'n geval gehad van een mama en haar zoontje die een heel zwaar accident hebben gehad. De mama is levenslang zwaar gehandicapt. Ze kan wel nog min of meer communiceren, dus ik ga de mama haar ouderlijk gezag niet afnemen. De mevrouw woont nog bij haar ouders en de bompa is dan de bewindvoerder over zowel de mama (rekeningen + schadevergoeding van het ongeval) als van het zoontje. De bompa kan dan ook de schadevergoeding afhandelen en het kind dat deel toekennen waar hij recht op heeft, want de mensen waren niet in fout. De mevrouw stond eigenlijk gewoon te wachten aan een rood licht en er is iemand vanachter op haar ingereden. Ze is nu levenslang gehandicapt. Echt een zeer tragisch verhaal. Je komt als vrederechter dus dikwijls in contact met enorm tragische situaties.

Er staan er een hele hoop in waar je horens van krijgt. Het is ongelofelijk waar ze allemaal aan gedacht hebben, bijvoorbeeld het recht van antwoord, het verlenen van een toestemming om een experiment op de menselijke persoon uit te voeren. Maar wat staat er dus niet in en komt zeer vaak terug? De uitoefening van de politieke rechten met name de vraag of de persoon in kwestie kan gaan stemmen of niet. Ook de beslissing tot sterilisatie staat er niet in, maar het staat wel bij de artikelen waarbij de bewindvoerder niet gemachtigd kan worden. Er is een artikel waarin ze vermelden wat de bewindvoerder allemaal niet mag doen, ook al is de persoon onbekwaam. In die lijst staat bijvoorbeeld wel dat de bewindvoerder zich niet mag uitspreken over de sterilisatie, maar dat staat dan niet in de *checklist*. Daar heb ik soms wel wat moeite mee. De wetgever heeft het zo goed willen regelen, dat men eigenlijk vastgevaren is in dat soort dingen en dat is zeer spijtig.

De *checklist* voor de goederen is ook niet volledig. Er staat bijvoorbeeld niet in: het sluiten van contracten, het aankopen van roerende goederen,... Ik geef altijd als voorbeeld: als ik alles afpunt en hem volledig onbekwaam verklaar en hij gaat de dag erna een Porsche kopen, dan is die aankoop in principe geldig. Dat is dus een heel grote zwakte van de wet, dus dan ga ik als vrederechter voor veiligheid kiezen en verklaar ik hem volledig handelingsonbekwaam en zet ik die

punten erbij. Ik blijf erbij dat het de sociaal actieve mensen zijn die het meeste problemen opleveren.

Zowel het vervreemden van de goederen als het doen van schenkingen vormen vaak een groot probleem. Ik heb bijvoorbeeld een jongen bij mij gehad en die zat altijd op het internet, maar was mentaal beperkt. Hij leerde daar een internetvriendin kennen met slechte bedoelingen. Die jongen was redelijk bemiddeld en binnen de kortste keren was die vrouw erin geslaagd om 10.000 euro's van hem afhandig te maken. Dan verklaar ik hem onbekwaam om schenkingen te doen, leningen aan te gaan, huwelijkscontracten te sluiten,... Eigenlijk komt het erop neer dat hij bijna niets meer mag doen zonder toestemming van zijn bewindvoerder. Je kan eventueel ook terugvallen op bijstand, maar dat schept ook een heel aantal praktische problemen want dan moet je ook goed opletten met de bank. Het moet hoe dan ook werkbaar zijn voor de bank.

Heel dikwijls hebben de mensen met beperkt inzicht dat zelf niet door dat ze beperkt zijn. Ik heb een jongen die alleen woont en mentaal gehandicapt is. Hij heeft een inkomen van 1200, 1300 of 1400 euro. Hij slaagt er maar niet in om structuur te brengen in zijn leven. Als hij vandaag 1400 euro krijgt dan zijn die binnen de week op. Hij huurt ook een appartementje en die huur moet ook betaald worden. Dus wat gaat de bewindvoerder doen? De bewindvoerder gaat de gelden laten storten op een aparte rekening waar de beschermde persoon niet aan kan. De bewindvoerder zal dan zorgen dat van die gelden de huur wordt betaald en alle nutsvoorzieningen. De bewindvoerder moet vaak ook een regeling treffen om de schulden af te betalen. Vaak wordt de dokter ook aangesproken, dat hij zijn rekeningen naar de bewindvoerder moet sturen en dat die de rekeningen dan zal betalen. Op die manier wordt er een kader geschapen waarin die persoon meer structuur krijgt in zijn leven. Wat dan nog overschiet, krijgt hij dan om kleren en eten mee te kopen of voor ontspanning, naar gelang het geval. Bij de ene persoon moet men dit om de twee dagen doen want anders is het op en bij de andere misschien om de week of om de 14 dagen. Zij krijgen dan een bankkaart en kunnen die dan zelf gebruiken. Ze kunnen wel niet in debet gaan en die rekeningen staan ook altijd onder toezicht van de bewindvoerder. Het is ook zo dat de bewindvoerder altijd aan die rekeningen kan.

De bewindvoerder heeft dus eigenlijk altijd het laatste woord, maar is dat de bedoeling van de wet? Ja en nee. Nee in de zin dat de wet meer op maat wil werken met bijstand en vertegenwoordiging. De bedoeling van de wet is dus op maat werken, dus inhoudelijk kunnen we dan wel ja zeggen. Voor mij is er eigenlijk weinig veranderd op dat vlak. Je moet de onbekwaamheid dus formuleren onder het kadertje dat de wet geformuleerd heeft. Wat vooral cruciaal is in die materie is een goede communicatie tussen de bewindvoerder en de persoon in kwestie enerzijds en tussen de bewindvoerder, persoon in kwestie en vrederechter anderzijds. Als de persoon in kwestie dan niet tevreden is van zijn bewindvoerder dan kan hij reclameren bij mij en dan vraag ik om dat schriftelijk te noteren en maak ik die opmerkingen over aan de bewindvoerder. Als de bewindvoerder akkoord is, dan is het in orde en anders roep ik ze allemaal samen en vraag ik wat het probleem is. Vaak zeggen de beschermde personen dan dat ze bepaalde zaken niet kunnen kopen en dergelijke. Maar meestal zijn de bewindvoerders die ik aanstel daar

vrij soepel in, maar eigenlijk is het probleem altijd hetzelfde. Hun behoeften zijn groter dan hun mogelijkheden.

Ik heb al veel situaties gezien waarin de beschermde persoon leert omgaan met zijn bewindvoering en opnieuw structuur krijgt in zijn leven. Dan is hij weer vertrokken, is de schuldput weg en dergelijke. Dat is een beetje de bedoeling van de bewindvoering. Als de beschermde persoon bijvoorbeeld naar Sicilië wil gaan, dan gaat de bewindvoerder kijken wat hij kan doen en eventueel daarvoor sparen. Het is erg belangrijk om bewindvoerders te hebben die communicatief zijn en daar zit soms wel het probleem. Je hebt bewindvoerders die dat heel zakelijk en koel zien. Dat is in dit soort gevallen niet aangewezen en dan krijg je ook problemen. De bewindvoerders die ik aanstel, hebben allemaal een bepaald profiel. In functie daarvan stel ik hen in een concreet geval aan. Ik had eens een vrouw bij mij van 30 jaar en haar leven was eigenlijk één grote puinhoop. Ze had ook 3 kinderen en had zware psychische problemen. Haar eerste kind kreeg ze al toen ze 15 jaar was dus eigenlijk was het echt tragisch. Ze had ook geen ouders waar ze op kon rekenen, maar ze had sinds kort wel een vriend. Het was een goede jongen maar ook mentaal beperkt. Eigenlijk was haar leven één grote puinhoop. Ze had dan uiteindelijk een bewindvoerder gevraagd onder invloed van de sociale dienst van het ziekenhuis. Eerst was ze gaan lopen in het ziekenhuis en toen ik haar had opgeroepen, kwam ze niet opdagen, dus heb ik haar nog eens opgeroepen. De tweede keer is ze dan wel gekomen en toen kwam ze bij mij, maar eigenlijk weende ze alleen maar. Ik heb dan een bewindvoerder aangesteld voor haar en vroeg haar welk type van bewindvoerder ze wou. Ofwel een jonge vrouw waar je heel goed mee kan babbelen, ofwel een type van mama die goed naar u luistert en zeer empatisch is. Ze zei onmiddellijk dat ze de mama wou. Ik vind dat die contacten veel belangrijker zijn dan de eigenlijke formulering. De manier waarop de bewindvoerder dat aanpakt en daarmee omgaat is oneindig belangrijk. De formulering is heel goed bedoeld want ik heb enorm veel respect voor de mensen die met die wet bezig geweest zijn maar de praktijk wijst uit dat wij eigenlijk vereenvoudiging nodig hebben.

Wij zijn op de eerste plaats juristen en voor ons is het niet altijd even gemakkelijk multidisciplinair te denken in termen van communicatie, empathie, sociaal overleg etc. Als het van mij af hing dan zou ik de bewindvoering overlaten aan het zorgteam onder voorzitterschap van de vrederechter. Ik maak eigenlijk echt heel veel gebruik van zorgoverleg. Je kan het vergelijken met de afdeling thuiszorg van het O.C.M.W. Binnen de thuiszorg gaat men met alle betrokkenen die met de zorg van een bepaalde persoon bezig zijn aan tafel zitten. Dat is dan de dokter, de verpleger, de huishoudelijke hulp, de familie,... Eigenlijk is dat het beste voor de patiënt. Zo zou ik bewindvoering eigenlijk ook zien. Het is eigenlijk zo dat al mijn bewindvoerders over het algemeen ook aan zo'n zorgoverleg deelnemen.

Als er een bewindvoering wordt aangevraagd, dan zou ik met het zorgteam aan tafel moeten kunnen gaan zitten en dan luister ik naar iedereen en dan kunnen wij eventueel indien nodig die bewindvoering tot stand brengen met consensus. We zouden die bewindvoering dan ook in consensus uitschrijven en kan er niet tot een consensus gekomen worden dan ben ik de rechter en moet ik beslissen. Dat zou volgens mij dus veel beter zijn. Nu zijn er nog altijd veel te veel schermen en barrières tussen de medische, juridische en hulpverleningswereld. Ik voel dat zowel in

de wereld van de vrederechters maar ook in de sociale en medische wereld. De wet bewindvoering is namelijk veel ruimer dan het louter juridische, zeker als wij over de persoon beginnen. De wetgever heeft dat wel begrepen want hij geeft in zijn model verzoekschrift ook aan dat men moet antwoorden op de vragen in verband met de sociale omkadering, alsook de sociaal economische factoren maar ook de familiale factoren. Men is zich daar veel te weinig van bewust. De dokters gaan er soms zo snel over. Ik kan mij soms mateloos ergeren aan medische verslagen. Ik heb sommige al gebeld en ik zeg dan ook dat is iets anders als drie dagen ziekenverlof. Eigenlijk is er veel te weinig multidisciplinair overleg en dat in alle sectoren die ik heb aangehaald. Je hebt dat in feite in alles waar er raakpunten zijn tussen de verschillende werelden. Het grote probleem met de wetgever is eigenlijk dat hij wel A zegt maar nooit B. Er is dan geen B voorzien en die zal ook nooit worden voorzien want er is geen geld. Dus daarom moeten wij meer beroep doen op de sociale diensten.

In mijn kanton werk ik veel samen met het Virga Jesse Ziekenhuis en het Salvator. De revalidatiekliniek in Herk de Stad behoort tot het tweede kanton. Eigenlijk behoren al die ziekenhuizen tot eenzelfde vzw. Zo heb je ook de afdeling van Sint Ferdinand van Lummen wat een heel grote instelling is voor mentaal gehandicapten. Ook heb ik veel te maken met de huizen voor nazorg van Tevona. Dat is eigenlijk een instelling in Limburg, maar zij hebben 10 à 15 vestigingen. Daar verblijven ook veel gehandicapte mensen en dat gaat van mensen die niets kunnen tot mensen die nog redelijk veel kunnen. De laatste categorie zijn eigenlijk de sociaal actieven en dat is ook de moeilijkste categorie. Met die mensen heb ik dan ook veel te maken. Ik heb ook veel mensen van Sint-Truiden, het Asster, maar ook mensen die hier in Hasselt begeleid wonen. Ik probeer met die mensen en met de sociale diensten af te spreken dat zij mij zoveel mogelijk moeten informeren. Ze kunnen niet van mij verwachten dat ik een goede beslissing neem als ik niet gebriefd word, niet weet wat het probleem is of hoe de familie in elkaar zit.

In beginsel moet de onbekwaamheid op maat worden uitgewerkt, maar indien de persoon volledig handelingsonbekwaam is (art. 492/5 BW), dan kan de vrederechter confectiewerk uitvoeren. Vindt u dit een goed systeem of zou het anders moeten?

Ja, maar eigenlijk zou de wet hierin eenvoudiger moeten omdat het soms toch nog moeilijk is om de volledige handelingsonbekwaamheid af te bakenen. Maar eigenlijk is er maar één categorie waar er problemen zijn en dat zijn de mensen die deels beperkt zijn, sociaal actief zijn, voortdurend stommiteiten doen of niet met geld kunnen omgaan. De rest is eigenlijk geen probleem, maar dat was onder de oude wet ook geen probleem.

Eigenlijk is er ook een grote kloof tussen de politieke en de gerechtelijke wereld. Er is een wederzijds wantrouwen. Wantrouwen van de politiek naar de rechter toe. Ik bedoel hiermee dat ze ons vaak verwijten dat wij het niet goed toepassen of ons er gemakkelijk vanaf maken. Dus daarom hebben ze ons verplicht om al die handelingen af te punten. Maar omgekeerd is er ook een negatieve ingesteldheid van de magistraten naar de politieke wereld toe. Hopelijk slaagt Minister Geens er in om dat om te buigen.

Eigenlijk komen de *checklisten* voor een stuk voort uit dat wantrouwen ten opzichte van de vrederechters. Wij zijn daar misschien zelf mee de oorzaak van, maar anderzijds zijn de politici veel te veel bezig met principes en ideeën. Ik ga u eens een voorbeeld geven van hoe de politiek de wet benadert. Bijvoorbeeld artikel 223 BW, dat zijn de voorlopige maatregelen bij echtgenoten. In dat artikel staat wanneer één van de echtgenoten geweld pleegt ten opzichte van de andere echtgenoot dan wordt bij voorkeur de echtelijke woonst toegewezen aan de persoon die het geweld ondergaan heeft. Dat is prachtig, maar in de praktijk werkt het niet altijd even goed. Wij krijgen dan te maken met bewijsproblemen en dergelijke. Maar dan begint het. De vrouw zegt dat ze geslagen wordt en de man ontkent in alle talen en dan konden de vrederechters beginnen. Er is bijvoorbeeld een klacht maar de man ontkent, dan zal de strafrecht desgevallend oordelen. Maar op die voorlopige maatregelen konden de vrederechters niet wachten. Dus hoe gaat men dat dan toepassen in de praktijk? Dat is niet zo evident. Er zijn ook heel veel situaties waaraan niet gedacht is. Stel het huis is alleen eigendom van de man. De krachtlijnen zijn zeer goed geformuleerd maar om het dan in de praktijk om te zetten is niet altijd zo simpel. En dan gaat men ons verwijten dat wij dat niet goed toepassen want de politiek treft geen fout. Ik heb altijd geprobeerd om bruggen te slaan maar dat is niet zo gemakkelijk omdat er wederzijds wantrouwen is.

De nieuwe wet is te theoretisch tot stand gekomen door mensen die niet in de praktijk staan. We moeten ons echt niet te veel illusies maken. We zullen met die wet moeten leren leven en doorheen de jaren zal daar wel eens iets aan gebeuren maar niet de eerstkomende tijd, maar dat is ook niet nodig. Dat gaat zich nu zetten en na een aantal jaren gaat men dat evalueren en dan zal men daar wel een aantal dingen uithalen. In tussentijd gaan wij het dan ook een beetje pragmatisch bekijken.

Tussen mij en mijn collega van het tweede kanton gaat dat prima want zij is juridisch-theoretisch enorm goed geschoold. Binnenkort gaan we dan weer met alle 13 vrederechters van Limburg rond de tafel zitten. Dat is eigenlijk niet zo evident want de meningen verschillen soms.

De buitengerechtelijke bescherming in de vorm van lastgeving is enkel van toepassing op vermogensrechtelijke aangelegenheden. Zou het beter zijn als de buitengerechtelijke bescherming uitgebreid zou worden tot persoonlijke aangelegenheden of net niet? Zou dit leiden tot een vermindering van de werklast van de vrederechter?

Nee, niet echt. Ik ben eigenlijk geneigd van te zeggen om het niet uit te breiden. De persoonlijke aangelegenheden zijn zo intiem en zo belangrijk. Ik vind wel dat er rechterlijk toezicht moet zijn maar enkel als het echt nodig is. Maar in de meeste gevallen zal er geen probleem zijn. Het modale gezin waarin een goede harmonie heerst, kan de beslissingen over de zieke papa of mama zelf nemen. Stel nu dat de familie er is voor een gehandicapte en mee gaat naar de dokter en voor die persoon zorgt, dan vind ik niet dat je dat moet gaan formaliseren. Maar zodra er problemen zijn of als de mensen er zelf achter vragen, dan vind ik dat er wel rechterlijk toezicht moet zijn.

Wat betreft de keuze van verblijfplaats en dergelijke. Normaal gezien worden die beslissingen automatisch in familiale sfeer genomen. Als het niet automatisch kan, dan vind ik dat er wel rechterlijke bescherming moet zijn. Het is wel belangrijk om te beseffen dat men in het kader van de wet op de patiëntenrechten al een vertegenwoordiger kan aanduiden ingeval je niet meer in staat bent om uw medische beslissingen te nemen. Dan kan die vertegenwoordiger de beslissingen in uw plaats nemen. Dat is een element om te zeggen dat men geen bewindvoerder over de persoon nodig heeft omdat men het al kan onder de wet patiëntenrechten. Stel nu dat er een bewindvoerder over de persoon is die gemachtigd wordt door de vrederechter om de patiëntenrechten uit te oefenen. Maar er is al een wettelijk vertegenwoordiger aangeduid voor de uitoefening van de patiëntenrechten op het moment dat de persoon onbekwaam wordt, dan komt de wettelijke vertegenwoordiger eerst en dan pas de bewindvoerder. De bewindvoerder heeft dan eigenlijk niets meer te zeggen.

Bij de wet op de patiëntenrechten heeft de dokter ook altijd het laatste woord. Ik als vrederechter kan iemand volledig onbekwaam verklaren voor de uitoefening van zijn patiëntenrechten. Als die persoon dan naar de dokter gaat en de dokter verklaart hem bekwaam dan hoeft men zich niets van mijn vonnis aan te trekken. Dat is ook zo in de wet geregeld. Om te antwoorden op uw vraag: er is dus eigenlijk geen vermindering van de werklust.

De lastgeving moet verplicht worden geregistreerd, maar niet gepubliceerd. Op die manier wordt het voor derden zeer moeilijk om te achterhalen of op die persoon een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel rust. Denkt u dat het beter is als het gepubliceerd wordt of enige andere suggesties?

Ik moet zeggen dat ik tot hiertoe nog geen enkel probleem rond lastgeving ben tegengekomen. Maar we zijn pas begonnen van september dus meer kan ik er nog niet van zeggen. Er is wel een bepaalde vorm van publicatie, het is te zeggen eigenlijk registratie.

Ik zou geneigd zijn om te zeggen dat het niet gepubliceerd moet worden. Ik denk dat de wetgever daar ook bewust voor gekozen heeft. Je mag het toch niet onderschatten, want stel dat het gepubliceerd wordt wanneer moet dat dan gebeuren.

Ik zou zeggen vanaf het moment dat de gezondheidstoestand of de verkwisting zich voordoet.

Dan heb ik eigenlijk een andere suggestie. Je zou inderdaad kunnen overwegen om dat moment te nemen. Dat de lasthebber dan op dat moment de verplichting heeft om het te laten publiceren. Maar daar heb ik toch een bedenking bij. Het houdt een zeker risico in omdat men de lasthebber dan zelf laat oordelen wanneer de lastgeving ingaat. De wet verplicht niet dat de lastgeving moet opgenomen zijn in een notariële akte, het kan evengoed opgesteld worden door een advocaat of onderhands door een particulier.

Ik vind dat de wetgever daar toch wel lichtjes overheen gaat. Ik begrijp de filosofie van de wetgever en die filosofie is verdedigbaar, maar ik heb toch schrik voor de buitengerechtelijke lastgeving. Dat is eigenlijk een heel goede oplossing voor het modale gezin. Stel nu dat als ik 65 ben ik een lastgeving zou formuleren waarbij ik alles op papier laat zetten bij de notaris. Ik zou dan kunnen zeggen vanaf het moment dat ik dement word, dan wil ik dat mijn vrouw aangesteld wordt als lasthebber en als zij dat niet meer kan mijn oudste dochter enzovoort. Ik zou dat kunnen doen en dat is verdedigbaar maar dan vind ik wel in zo'n situatie dat de notaris dat moet doen samen met de betrokken kinderen en hen laten tekenen voor akkoord dat mijn vrouw de lasthebber zal zijn. De notarissen hebben in de buitengerechtelijke lastgeving toch wel een aantal mogelijkheden om garanties in te bouwen en het wat transparanter te maken. Men zou in die lastgeving ook perfect kunnen voorzien dat iemand als vertrouwenspersoon wordt aangesteld. Om nu terug te komen op het voorbeeldje van daarnet; stel dat mijn vrouw mijn zaken doet, dan kan ik in de lastgevingsovereenkomst laten opnemen dat mijn vrouw verplicht is van aan elk van mijn kinderen jaarlijks een overzicht van beheer te geven. Je kan er van alles in voorzien. Men kan zelfs een procedure voorzien wanneer de lastgeving ingaat. Men kan dat allemaal en als men een aantal van die garanties gaat toepassen, dan kan dat perfect lopen, maar als men dat niet doet, dan zitten we natuurlijk in een andere situatie of dan kunnen wij in een andere situatie terecht komen. Daar heb ik veel vragen bij.

In artikel 490/2, §3 BW wordt aangehaald dat de lasthebber het tijdstip moet beoordelen. Dan leg je toch een zeer grote verantwoordelijkheid bij de lasthebbers?

Inderdaad, maar je kan bijvoorbeeld in de lastgevingsovereenkomst opnemen dat de overeenkomst slechts in werking treedt en de lasthebber slechts mag optreden in naam en voor rekening van de lastgever nadat is komen vast te staan dat de lastgever omwille van zijn gezondheidstoestand niet meer in staat is om zijn vermogen zelf te beheren. Het probleem wat zich hier ook stelt is "geheel" of "gedeeltelijk" onbekwaam.

Ik ken zo'n geval waarin de toestand van wilsonbekwaamheid pas wordt vastgesteld op grond van twee afzonderlijke geneeskundige verslagen opgesteld door twee onafhankelijke artsen. Hier kan dan ook weer discussie rijzen omtrent de onafhankelijkheid, want vaak zal het een arts zijn die door de lasthebber is aangeduid. Ik stel mij toch wel enige vragen bij die onafhankelijkheid eigenlijk en het feit dat ze beide tot dezelfde besluiten moeten komen.

Ook werd er in die overeenkomst bepaald: *"Deze verslagen zullen door de lasthebber op een vertrouwelijke wijze bewaard worden en worden voorgebracht wanneer dit in rechte wordt bevolen"*. Dat is heel mooi verwoord, maar heel delicaat. Niet alleen voor misbruiken door de lasthebber maar ook voor de lasthebber zelf. Ik ben meer voorstander van het feit dat zo'n lastgeving maar kan ingaan op het moment dat de vrederechter ze homologeert, maar dan haal ik mij zelf meer werk op de hals. Dat is eigenlijk voorzien in de wet. Iedere belanghebbende kan aan de vrederechter vragen dat de lastgeving gehomologeerd wordt en dat de uitvoering van de lastgeving bevolen wordt. Ik denk dat dat enige garantie kan bieden. De vrederechter zal de lastgeving en de modaliteiten van het contract dan bekijken en kan eventueel contact opnemen

met de naaste familie zoals bij de bewindvoering. Vroeger zeiden wij dan 'nihil obstat' en dan kan de vrederechter de lastgeving homologeren.

Maar eigenlijk was de oorspronkelijke bedoeling om toch zoveel mogelijk buitengerechtelijk te doen?

Ja, maar dan kan het perfect zijn dat de vrederechter zegt: '*oké ik heb er voor de rest niets meer mee te maken*'. Dan is de overeenkomst geldig en kan de lastgeving door gaan. Het is hierbij wel essentieel dat de vrederechter dan de wens van de betrokken persoon zelf respecteert. De vrederechter gaat dan ook naar de betrokken persoon zelf en dan is er een homologatieprocedure.

Dikwijls komen de problemen voor bij oude mensen, mensen van in de 80 die zwak worden maar nog heel goed bij hun verstand zijn. Bijvoorbeeld een oude dame van 90 jaar die fysiek compleet op is en niets meer kan, maar mentaal nog zeer goed is. Ze moet wel dag en nacht geholpen worden en zit in een rolstoel maar ze weet alles nog heel goed, maar is volledig afhankelijk van hulp. Het gebeurt heel dikwijls dat die mensen op een bepaald moment onder druk komen te staan. Bijvoorbeeld: '*ja tanteke dat zou je toch moeten tekenen want anders weet ik niet of ik nog kom en van dat allemaal*'. Wat gaan ze doen? Ze tekenen. Er was ooit een oude man die zoiets gelijkaardigs had getekend en ik zei: '*maar waarom doe je dat?*'. Hij zei van ja ik moet aan mijn eigen denken en als ik dat niet getekend had dan had ik helemaal niks, dan kwamen ze niet meer. Dat is delicaat. Daarom ben ik persoonlijk geneigd dat het gehomologeerd moet worden maar meer dan ook niet. Als de vrederechter tot de vaststelling komt dat het goed is, dan is het ook goed en kan de familie daarmee leven. Op dat vlak vind ik het dus nogal delicaat en is het aan de notarissen om dat zeer gedetailleerd op te stellen.

De notarissen maken daar nu ook reclame voor en ze willen het op de kaart brengen. Maar ze zitten dikwijls in een dubbelzinnige positie. Notarissen zijn aan de ene kant openbare ambtenaren en worden geacht onafhankelijk te zijn. Maar stel u maar eens voor als je notaris bent en er werkt 4 à 5 man op uw kantoor dan moet je wel iedere maand voldoende inkomsten binnen krijgen en moet er dus ook voldoende werk zijn. Stel nu dat je een promotor als klant hebt, die elke week zeker één akte binnenbrengt en dan komt hij plots voor zijn heel rijke tante langs en hij vraagt of hij een volmacht over haar vermogen krijgt. Ben jij dan de onafhankelijke ambtenaar? Nee. Dat is een beetje dubbelzinnig aan notarissen. Je hebt uiteraard veel notarissen die dat perfect beheersen. In dat geval zitten we al bij de notarissen, maar er zijn ook veel onderhandse lastgevingen waarbij de notaris niet tussenkomt. Dat zijn lastgevingen die de notaris niet zelf maakt en waarbij de promotor de notaris niet nodig heeft. Het enige wat hij dan niet kan is onroerende goederen verkopen. Daarvoor heeft hij een notariële volmacht nodig. Maar als het gaat om het geld van tanteke op de bank dan gaat het wel, daarvoor heeft hij de notaris niet nodig. Dat is enorm delicaat en ik ben echt eens benieuwd.

Er is nog een hiaat in de wet. Ik vind dat vanaf het ogenblik dat er een verzoek tot bewindvoering is ingediend, onder gelijk welke vorm ook, zo'n buitengerechtelijke lastgeving *d'office* onmogelijk zou moeten zijn. Eventueel als nadien de vrederechter tot de vaststelling komt dat er geen

bewindvoering nodig is of eventueel dat een buitengerechtelijke lastgeving mogelijk is en als de mevrouw in kwestie die buitengerechtelijke bescherming wilt, dan is er geen probleem. Maar de truck om gauw nog naar de notaris te lopen om te vermijden dat er een bewindvoering komt, dat is niet goed. Daar ben ik heel benieuwd naar, maar daar kan ik nog niets over zeggen. Ik kan daar alleen maar bedenkingen over maken. Je hebt de wetgeving eigenlijk alleen maar nodig in de moeilijke gevallen. De buitengerechtelijke lastgeving is de grote nieuwigheid.

Zijn er nog andere onvolkomenheden/problemen omtrent de nieuwe wet waarmee de praktijk dikwijls te kampen heeft?

Ik denk dat ik ze allemaal zo een beetje gezegd heb. De omzetting van de oude naar de nieuwe wet vormt niet echt een probleem. Momenteel haal ik de mensen eruit waar ik van denk dat de omzetting zijn nut heeft en dat zijn dan voornamelijk jonge mensen. Bij de oudere mensen en dan zeker bij de zeer oude mensen ga ik het nog niet onmiddellijk doen. Bij de verlengd minderjarigen is er zeker niets dringend.

Er zijn nogal wat mensen die verlengd minderjarig zijn verklaard in de jaren '70-'80 die daar eigenlijk te goed voor zijn, maar omdat er toen nog niet zo'n statuut bestond toch maar verlengd minderjarig werden verklaard. Dan ging de rechtbank, hier in Hasselt alleszins, om menselijke redenen er nogal vlot overheen om te zeggen dat de kinderen dan toch tenminste beschermd zijn. Ik heb ooit een zaak gehad waarbij een verlengd minderjarige jongen met de brommer ging werken. Dat is natuurlijk niet de bedoeling van de verlengde minderjarigheid en van die mensen gaan wij dus eerst omzetten.

Ik heb ooit de vraag gekregen van een voogdes van de verlengde minderjarigheid van: *'kijk mijn zoon zit in een rusthuis. Hij is nu 70 jaar en verlengd minderjarig. Hij wilt een testament maken maar dat gaat niet in het kader van de verlengde minderjarigheid. Kan u daar iets aan doen?'*. Dat heb ik dan omgezet.

Ik heb, denk ik, alle onvolkomenheden gezegd heb, maar ik blijf positief over de filosofie.

Wat is de belangrijkste vooruitgang die de wet heeft geboekt? En wat moet er zeker nog in de toekomst aangepast worden?

Het positieve aan de wet is zeker de bewindvoering over de persoon, de buitengerechtelijke lastgeving indien ze zeer voorzichtig toegepast wordt met de nodige detaillering en voorzieningen voor misbruik enzovoort dan denk ik dat het heel positief is. Als de kinderen goed overeenkomen dan moet daar geen vrederechter zijn of een dossier van worden gemaakt op het vredegerecht, dat vind ik heel positief. Dat er ook bijstand mogelijk is, dat is ook positief alhoewel ik voor de goederen daarvan zeker de relativiteit ook besef. De bewindvoering over de persoon is zeker heel nuttig en heel belangrijk. Bij de lastgeving moet je ook rekening houden dat indien iemand een lasthebber heeft aangesteld, dan blijft hij bekwaam. Dus misbruik is mogelijk. Als hij bijvoorbeeld een auto koopt, de verkoper weet niet dat hij onbekwaam is en als men dan naar de rechtbank

gaat stappen dan moet er ook bewezen worden dat de persoon in kwestie het op dat moment niet meer wist en dat is niet zo simpel. Nog een laatste puntje is dat de ouders van de categorie van sociaal actieven dikwijls de betrokken persoon een volmacht/lastgeving willen laten tekenen en dat zij alles in zijn plaats kunnen doen en voor de centen zorgen, maar dat is zeer moeilijk. Ik raad het altijd af voor mensen die sociaal actief en beperkt zijn.

Bijlage 4: Interview vrederechter Maasmechelen JAN VANDEBORNE (13 april 2015)

In het wetsvoorstel van de heer TERWINGEN worden twee krachtlijnen vooropgesteld. Komt men hieraan tegemoet in de praktijk?

Ik denk het wel. Dat er iets moest veranderen, daar ben ik van overtuigd. Ik vind de uitbreiding tot de persoon een goede zaak alhoewel de verschillende punten waarover wij moeten oordelen soms ver gaan. Soms zeg ik van: *'Ja, moet ik nu een getrouwde vrouw van 88 jaar machtigen om uit het recht te scheiden?'*. Daar heb ik het soms wel moeilijk mee maar ik denk wel dat er tegemoetgekomen is aan die twee krachtlijnen.

Vindt u het goed dat de buitengerechtelijke bescherming enkel betrekking heeft op de vermogensrechtelijke aangelegenheden of zou dat ook uitgebreid moeten worden tot de persoon?

Het is goed gelijk het nu is, dus alleen over de goederen. Ik denk wel dat er meer controle nodig is wanneer het over de persoon gaat en dat je dan beter kan kiezen voor een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel.

Legt men niet te veel verantwoordelijkheid bij de lasthebber in het kader van de buitengerechtelijke bescherming, aangezien de lasthebber bepaalt wanneer de gezondheidstoestand intreedt? Werkt dit?

Dat is inderdaad een zeer grote verantwoordelijkheid, maar dat is het risico dat die bescherming inhoudt. Ik denk dat het beter zou zijn als men hier periodieke controles zou inbouwen, hetgeen natuurlijk niet gemakkelijk is. Ik heb hier zo'n 550 mensen onder bewind staan. Ik heb het dan wel over de echte bewindvoeringen, maar als men dan een systeem gaat organiseren waarbij je zegt van: *'we moeten om de zoveel tijd de persoon waarover het gaat zien en kijken of zijn toestand niet geëvolueerd is'*. Dan zouden ze ons eigenlijk volk moeten bijgeven.

Stel dat de buitengerechtelijke bescherming onderhands plaatsvindt, zonder notaris of zonder vrederechter kan er dan geen misbruik ontstaan?

Misbruik kan je nooit uitsluiten. Iemand die slechte bedoelingen heeft die kan het zo georganiseerd krijgen dat hij tussen de mazen van het net valt. De meeste mensen die met zo'n probleem geconfronteerd worden, doen dat wel met de beste bedoelingen voor de persoon waarvoor zij instaan. De meeste problemen komen dan ook voor bij de niet-professionele bewindvoerders. Niet altijd met opzet, maar vaak ook uit onkunde of onwetendheid. Van professionele bewindvoerders kunnen we wel verwachten dat zij weten hoe het werkt.

We hebben soms gevallen waarin we de niet-professionele bewindvoerder bij ons roepen en vragen of hij ons kan uitleggen waarom hij zoiets gedaan heeft en dat zo'n zaken eigenlijk niet kunnen. Dan zeggen ze vaak van: *'sorry, dat wisten wij niet en hebben wij ook zo niet gezien'*. Dat kan natuurlijk helemaal waar zijn. Dus als er problemen zijn, is dat meestal bij de niet-professionele bewindvoerders.

Bij de buitengerechtelijke bescherming blijft de beschermde persoon bekwaam maar stel dat hij dan een auto gaat kopen, dan is het toch niet eerlijk ten opzichte van de derde te goeder trouw?

Het kan inderdaad een risico inhouden.

De bedoeling van de wetgever was om meer eenvoud te creëren, is dat ook zo?

Nee, vroeger was het veel simpeler. Voor 1 september ging je op bezoek hetzij bij het OPZ (Openbaar psychiatrisch zorg-en kenniscentrum) hetzij bij de rustoorden waarbij wij dan eens gingen babbelen met de mensen. Er waren soms ook mensen die nog niet eens meer wisten dat je daar was. En als ze het al wisten dat er iemand was, dan wisten ze vaak niet wie het was. Als ik dan terug hier kwam dan zei ik tegen de griffie: *'Stel meester X aan'*. Dan had je het model en dat was dan af.

Nu zit je met een *checklist* voor zowel de persoon als de goederen, waar wij alle punten moeten nagaan van hoe en wat. Ook de dokters zijn nog helemaal niet mee, wat soms wel wat problemen kan geven. Die krijgen dan zo een attest en dan zijn er dokters die tegen mij zeggen: *'Als ik dat zo moet invullen dan ben ik lang bezig en daar heb ik de tijd en de goesting niet voor'*. Dan moeten wij dus iemand anders zien te vinden om zo'n attest op te maken. Zij zijn er inderdaad een heel tijdje mee bezig omdat zij ook al die puntjes moeten nagaan. Ik als vrederechter kan daar ook niet over beslissen want als ik iemand zie, wat weet ik dan of die nog genoeg bij zijn verstand is om te beslissen over zijn persoon. Dus wij hebben de dokters echt wel nodig, maar het is niet altijd gemakkelijk. Het medisch attest dat de dokters moeten opstellen is duidelijk beter geplaatst en zij zijn duidelijk beter geschoold dan wij om te zeggen wat de persoon kan of niet kan.

Zou het beter zijn om het omstandig geneeskundig verslag beter te omkaderen?

Er is al een model, maar volgens de dokters neemt het te veel tijd in beslag om het helemaal in te vullen. Voor ons is het natuurlijk wel belangrijk want wij hebben het nodig. Vroeger was het heel simpel. Toen stond in het verslag: *'Ik verklaar de beschermde persoon te hebben onderzocht en bevestig bij deze dat hij niet in staat is om gedeeltelijk, geheel, tijdelijk of voor onbepaalde duur zijn vermogen zelf te beheren'*. Dat was dan de enige zin die wij kregen en als het nodig was schreef ik erbij wegens dementie, depressie,...De enige vraag die men zich vroeger in verband met het vermogen stelde was: *'Kan hij zijn vermogen beheren of niet?'* en dan was het aan de dokter om te zeggen of hij het wel of niet kon en dat was het dan. Als je dan zelf ook merkte aan het

gesprek dat je had met die persoon dat hij het inderdaad niet meer kon, dan was het simpel en dan was het model af.

Nu moeten ze al de puntjes nagaan en aanduiden wat ze wel nog kunnen en wat niet. Wij nemen dan in ons vonnis hun attest over zodat wij maatwerk kunnen maken. Als je daar de tijd voor hebt en de tijd voor neemt dan moet dat inderdaad werken. Je kan dan voor een specifieke persoon aangeven wat hij nog mag doen en wat niet. Als we dat zo nauwkeurig uitvoeren dan is dat voor die persoon misschien het beste. Langs de andere kant heb ik zoiets van: *'de mensen zijn vaak zover weg, dat maatwerk ook nog weinig zin heeft'*. Het is dan misschien gemakkelijker om algemeen een bewindvoerder over de persoon en een voor de goederen aan te stellen en dat ze voor de rest gewoon regelmatig naar hier komen om overleg te plegen. De mensen beseffen dan vaak niet dat het eigenlijk geen maatwerk is en ze zijn even goed geholpen.

Moeten de dokters dan bij elk puntje van de *checklist* een verklaring schrijven?

Zij duiden het gewoon aan op de *checklist*.

Is het dan wel vereenvoudigd?

Volgens mij is het niet vereenvoudigd, het is ingewikkelder geworden met de bedoeling om maatwerk te creëren. Vroeger was het echt wel veel simpeler. Toen ging je binnen en 5 minuten later wandelde je buiten en was bij wijze van spreken het vonnis al af.

Als je het nu echt tegoei wilt doen dan moet je alle puntjes overlopen en met die mevrouw of meneer gaan babbelen. Dan kan je beginnen te vragen: *'Huur je nog iets?', 'Wil je nog iets huren?' 'Wil je ooit nog iets verhuren?'*. Ze moeten ook aan mij machtiging vragen als ze van geslacht willen veranderen. Bijvoorbeeld stel nu maar een vrouw van 88 of een man van 79, dan lijken die dingen mij een beetje wereldvreemd. Het zal zeker zijn belang en reden hebben, maar ik zie daar niet echt het voordeel van in.

De lastgeving moet verplicht worden geregistreerd, maar niet gepubliceerd. Zou publicatie in de praktijk beter werken, ook naar de derde te goeder trouw?

Als ze gaan publiceren is er inderdaad een vermoeden dat iedereen het weet omdat men geacht wordt het Belgisch Staatsblad te lezen. Als het alleen maar geregistreerd moet worden en men gaat naar de Toyota garage om een auto te kopen, laat ons maar zeggen, dan weet ik nu niet precies of de man van de garage onmiddellijk naar het register kan gaan om te kijken of hij een beschermingsstatuut heeft. Hij kan dit natuurlijk wel als die persoon onder bewind staat. Ik denk dat indien op de persoon een buitengerechtelijke beschermingsmaatregel rust de derde inderdaad moeilijkheden kan ondervinden.

Denk je dan dat het beter is moest het gepubliceerd worden?

Ik denk het wel, alleen maar voor de rechtszekerheid en het algemeen belang. Als men nu iets publiceert dan kan iedereen het raadplegen want het staat op internet. Je hoeft maar te klikken. Als je een naam ingeeft dan zie je of iemand onder bewind staat. Dus op dat vlak zou het inderdaad beter zijn.

Werkt zo'n *checklist*, waar we het al eerder over hebben gehad, in de praktijk?

Binnen ons kanton beperken wij ons werkelijk tot die lijst en proberen wij deze te overlopen. Ik heb daarbij nog geen problemen ervaren waarvan ik dacht: *'Tjiens dat staat nu niet op de lijst'*. Op dat punt zeg ik dus van: *'Ik werk met de lijst zoals ze er nu is en als het er niet tussen staat dan spreek ik daar niets over uit'*.

U voegt dus niet toe?

Meestal niet. Onlangs hebben wij wel eens iets moeten toevoegen, waar er wat onduidelijkheid was. Eigenlijk kunnen wij erbij zetten wat we willen. Of dat allemaal wel zo goed is dat weet ik natuurlijk ook niet. De ene vrederechter zal er van alles bij zetten en de andere houdt zich strikt aan de lijst.

U kan dus eigenlijk altijd aanpassen dus moesten er zich problemen in de praktijk voordoen kan u nog altijd bepaalde dingen toevoegen?

Ja, als wij geconfronteerd worden met een bepaalde situatie dan kunnen wij op basis van die situatie maar ook op basis van het respect dat wij hebben voor die persoon en zijn omgeving zeggen wat er extra voorzien moet worden als beschermingsmaatregel.

Zijn er nog andere onvolkomenheden in de praktijk?

Nee, dat heb ik nog niet gemerkt.

Wat vindt u de belangrijkste vooruitgang van de wet?

Vroeger was het veel simpeler. Het positieve aan de wet is dat het voor de te beschermen persoon beter is, laat ons daar maar eerlijk in zijn. Als je er voldoende tijd en moeite in steekt om het beschermingsmaatregel specifiek aan te passen aan de te beschermen persoon dan is dat zeker een vooruitgang, maar het is wat omslachtig. Sommige van mijn collega's vinden het een hele goede wet en andere zeggen dan weer: *'wie heeft ooit zoiets stoms bedacht'*. Vroeger ging het dan ook vanzelf en waren er praktisch nooit klachten. Natuurlijk had je wel eens problemen in de familie. Bijvoorbeeld als de kinderen discussie hadden over de verblijfplaats van hun mama. Sommige wouden haar dan naar het rustoord sturen, terwijl haar man dat niet wou. Dan had je wel een probleem maar dan probeerden wij die hier op te lossen. Op basis van de nieuwe wet is

het wel anders, nu machtig ik de bewindvoerder om te beslissen over de verblijfplaats. Op dat punt is het dus zeker een vooruitgang. De rompslomp die erbij komt kijken is mij vaak wel wat teveel.

Wat moet er volgens u nog aangepast worden naar de toekomst toe?

Daar heb ik op dit moment geen mening over.

Bijlage 5: Interview vrederechter Borgloon MARTINE DEBAENST (21 april 2015)

Mijn eerste vraag peilt eigenlijk naar de tegemoetkoming aan de twee krachtlijnen die de heer TERWINGEN in zijn wetsvoorstel aanhaalt namelijk uitbreiding tot de persoon en de tegemoetkoming aan de Aanbeveling R(99)4 en het Gehandicaptenverdrag?

Het is inderdaad belangrijk dat er een wettelijke regeling is gekomen voor de persoon. Dat is een hele vooruitgang omdat wij met talrijke problemen in de praktijk werden geconfronteerd. De tweede krachtlijn was eigenlijk al begrepen in de oorspronkelijke wet, waar men de voorlopige bewindvoering over de meerderjarige persoon kon bevelen. Ik denk dat die tweede krachtlijn minder belangrijk is dan de eerste, omdat de uitbreiding tot de persoon echt nodig was omdat wij daar vroeger heel veel problemen mee hadden.

De bedoeling van de wetgever was om meer eenvoud te creëren. Is dit in de praktijk ook zo?

Men heeft het zo ingewikkeld gemaakt dat ik op verzoek van de dokters van het kanton een brief heb gemaakt om te zeggen wat ik eigenlijk wil en wat de wetgever bedoelt want de dokters wisten echt niet meer op welke basis ze het moesten doen. Gelukkig hebben wij dus wel een omstandige geneeskundige verklaring gekregen die niet duidelijk, maar wel omvangrijk is zodanig dat de dokters die kunnen invullen. Maar het is dus zeker niet eenvoudiger geworden.

Werken de dokters goed mee?

Ja, ik heb een vergadering belegd met de dokters omdat ik voelde dat er problemen waren in de praktijk. Dikwijls kreeg ik een attest binnen dat niet correct was en dan moest ik dat afwijzen en de mensen waren daarvan het slachtoffer. Dus heb ik eerst een brief geschreven omdat dikwijls de vraag kwam dat ze het niet verstonden en het toch moesten invullen. Dan heb ik een vergadering georganiseerd met de dokters en eigenlijk moet ik zeggen dat het hier goed gaat.

De lastgeving heeft een beperkt toepassingsgebied m.n. heeft ze enkel toepassing op de goederen. Vindt u niet dat het uitgebreid moet worden tot de persoon?

Eigenlijk heb ik nog geen lastgevingsovereenkomst gezien. Ik heb wel gehoord dat de notarissen daarmee bezig zijn, maar ik heb nog geen één gezien. Of het nu beter zou zijn om het uit te breiden tot de persoon, dat weet ik niet. Ik vermoed van wel. Aangezien de wet over de persoon gaat, denk ik dat het beter is om de buitengerechtigde bescherming ook uit te breiden tot de persoon. Maar ik heb nog geen buitengerechtigde lastgeving gezien.

Is het niet raar dat men bij de buitengerechtelijke bescherming de lasthebber zelf laat beslissen wanneer de gezondheidstoestand of verkwisting zich voordoet?

Ik vind dat eigenlijk niet correct. Wanneer men van ons vraagt om dat te doen op basis van een omstandig geneeskundig verslag, dan zou men dat minstens bij de lasthebber ook moeten doen of goedkeuring moeten vragen aan de vrederechter of om het even wie. Maar met de beste bedoelingen van de wereld kan de lasthebber die beslissing niet zomaar in zijn eentje nemen of hij nu bevoegd is of niet en bovendien kan hij te kwader trouw zijn.

Ze zeggen in de wet dat de buitengerechtelijke bescherming moet geregistreerd worden en niet gepubliceerd. Zou het niet beter zijn om het toch te publiceren in het Belgisch Staatsblad, ook naar de derde te goeder trouw?

Ja, absoluut. Ik denk dat het veel beter zou zijn. We hebben dit probleem ook al gemeld aan de heer RAF TERWINGEN en gezegd dat een publicatie meer aangewezen zou zijn.

Werkt het systeem van de checklists in de praktijk of is het onwerkbaar en onvolkomen?

In de praktijk voeg ik dikwijls een aantal algemeenheden toe. Bijvoorbeeld voor wat betreft de goederen, voeg ik dikwijls de onbekwaamheid voor het sluiten van alle mogelijke contracten toe. Er staan wel een aantal contracten vermeld in de *checklists* die ze niet mogen afsluiten, maar ik voeg *d'office* altijd de onbekwaamheid voor het sluiten van alle mogelijke contracten toe. Daarmee bedoel ik alle contracten die de beschermde persoon eventueel zou kunnen afsluiten. Ik ben dan ook vrij om te besluiten om puntjes toe te voegen, maar het is ook goed dat je in die zin ook puntjes kan weglaten. Voor mensen die volledig onbekwaam zijn, kan ik bijvoorbeeld een algemeenheid toevoegen. Maar ik kan bijvoorbeeld ook zeggen, op die man is dat niet van toepassing en dan laat je dat puntje gewoon weg. Hij blijft dan gewoon voor die handeling bekwaam.

Eigenlijk vond ik het vroegere systeem veel beter, behalve dan wat betreft de persoon want die uitbreiding hadden wij echt wel nodig. Vroeger deden wij gewoon wat wij wilden, maar dan wel aangepast aan de persoon. Nu zit je met die beperkte lijsten en als je die beperkte lijsten strikt neemt dan zijn er misschien nog honderd andere dingen die ze wel nog kunnen doen. Daarom voeg ik meestal, zowel voor de goederen als voor de persoon, een algemeenheid toe. Als ze dan iets willen doen dan moeten ze eerst mijn toestemming komen vragen.

Er moet op maat gewerkt worden, maar als de persoon volledig onbekwaam is, is confectiewerk mogelijk. Is dat een goed systeem?

Dat is een heel goed systeem. Het is te gek als je bij iemand die in coma ligt alles moet afpunten. Ik ben gisteren bij iemand geweest die niet meer wist of haar zoon haar man was of haar broer. Dan

zeg je gewoon volledig onbekwaam en moet je niets meer bekijken want ze kunnen toch niets meer.

Zijn er nog andere onvolkomenheden in de praktijk?

Ja, de wet schrijft voor dat de vertrouwenspersoon een blanco strafregister moet hebben, maar men vraagt dat niet van de bewindvoerder. Dat vind ik eigenlijk een leemte in de wet. Ik vraag mij eigenlijk af waarom de vertrouwenspersoon niet in falings mag gaan en de bewindvoerder wel. Ik heb dit dan ook uitgebreid tot zowel de vertrouwenspersoon als de bewindvoerder. Nu vraag ik dus ook aan hen allebei een attest van goed gedrag en zeden. Dus de bewindvoerder mag ook niet in falings zijn gegaan en moet een blanco strafregister hebben. Natuurlijk val ik niet over kleine verkeersinbreuken, maar ze mogen natuurlijk geen fraude, moord, zedenzaken, diefstallen,...op hun strafregister hebben staan.

Op zich vind ik het raar dat de wetgever dit niet heeft voorzien want eigenlijk krijgt de bewindvoerder nog meer bevoegdheden dan de vertrouwenspersoon dus des te meer mag hij niet in falings zijn gegaan. Dat is echt wel een lacune in de huidige wetgeving. Je moet maar eens een slimmerik hebben die vraagt om te tonen waar die bepaling voor bewindvoering in de wet staat, dan kan ik het hem niet tonen. Ik kan alleen maar zeggen dat ik het dan bijkomend vraag omdat ik dat belangrijk vind. Maar als ze weigeren, kan ik niet echt veel doen omdat het niet in de wet is opgenomen.

Ik heb onlangs een familie gehad waar iedereen een strafregister had. Ik vraag aan de meneer: *'Heb jij een strafregister?'*. En hij antwoordde: *'ik heb buiten de maatschappij geleefd'*. Ik deed alsof ik dat niet verstond en vroeg: *'Bedoelt u dan een psychiatrische instelling?'*. Hij antwoordde: *'Nee nee, versta je dat dan niet?'*. Ik zei: *'Nee, wat is dat? Kan je mij dat eens uitleggen?'*. Hij zei: *'Iedereen verstaat dat'*. En toen vroeg ik hem: *'Ja, ik versta het niet dus leg het mij maar eens uit'*. En uiteindelijk zei hij dan: *'Ik heb in de gevangenis gezeten'*. En toen zei ik ook tegen hem: *'Je kan dan geen vertrouwenspersoon zijn want die moeten een blanco strafregister hebben, dat weet je toch? En waarvoor heb jij in de gevangenis gezeten?'*. Dat wou hij dan niet zeggen want dat was privé. Ik heb dat dan ook vriendelijk aangenomen dat hij het niet wou zeggen, maar ik zei wel: *'ik neem aan dat het privé is maar dan moet jij ook aannemen dat ik u niet kan aanstellen als bewindvoerder over uw gehandicapt zusje'*.

Wat is de belangrijkste vooruitgang die de wet heeft geboekt?

Dat is heel duidelijk de uitbreiding over de persoon.

Zouden er in de toekomst nog dingen aangepast moeten worden?

Ik denk het wel, maar ik ben geen gerechtelijke specialist.

Bijlage 6: Interview vrederechter Genk LODE VRANCKEN (22 april 2015)

Komt de nieuwe wet tegemoet aan de twee vooropgestelde krachtlijnen die de heer TERWINGEN in zijn wetsvoorstel aanhaalt?

Ik zou zeggen wat de persoon betreft: 'Ja'. Natuurlijk moeten wij wel altijd kijken of het nodig is. Als het gaat om een dementerend iemand die nooit meer het rustoord zal verlaten en als er geen kans meer bestaat dat die persoon nog gaat huwen, dan spreken we niets uit over de persoon omdat het gewoonweg niet nodig is. Wat wel af en toe ter sprake komt is de keuze van de verblijfplaats. Als er discussie is, bijvoorbeeld de moeder woont nog bij één dochter thuis of die dochter woont in bij haar moeder dan rijzen er vaak problemen. Door het feit dat zij bij haar moeder inwoont, zorgt zij wel voor haar moeder maar daartegenover staat ook dat zij gratis kan wonen. Als de moeder dan op een bepaald moment naar het rusthuis moet, dan hoor je vaak dat ze met hun pensioen niet toekomen om het rusthuis te betalen. Dan stellen we vaak voor dat de dochter een kleine bezettingsvergoeding moet betalen om geen huurcontract te moeten maken ofwel dat ze het huis van de moeder moeten verkopen. Dan hebben de kinderen hun deel en heeft de moeder haar deel plus de waarde van het vruchtgebruik en kunnen ze allemaal verder. Maar stel nu dat de dochter wilt dat de moeder thuis blijft, dan is de plaatsing in een rusthuis uitgesloten en moet er ingegrepen worden. Dan zal ik iemand aanstellen die gaat beslissen of ze naar een rusthuis gaat. Hier is een bewindvoerder dan op zijn plaats en hij zal dan ook een beslissing nemen en de knoop doorhakken.

Je hebt bijvoorbeeld ook mensen die lijden aan het syndroom van Down of kinderen die eigenlijk niets meer kunnen en als planten leven. We komen dat regelmatig tegen als wij naar Ter Heide gaan. Soms liggen de zeer zwaar gehandicapte personen zelfs in een schelp. Dan weet je onmiddellijk dat ze eigenlijk over de hele lijn niets meer kunnen en zullen we hen volledig handelingsonbekwaam verklaren. Met deze personen hebben wij eigenlijk weinig problemen. Maar we hebben ook moeilijke gevallen. We hebben bijvoorbeeld onlangs een meisje gehad waarover we moesten beslissen of ze mocht trouwen of niet. De moeilijke gevallen zijn meestal jonge mensen die nog wel kunnen huwen of aan kinderen kunnen denken. Daar moeten wij dan wel rekening mee houden als we een beslissing nemen.

Dus naar mijn inzien is er zeker tegemoet gekomen aan de eerste krachtlijn. Men heeft het ook op maat gemaakt. Vroeger was je over uw goederen voor niets bekwaam en over de persoon werd niet gesproken tenzij bij voogdij, ouderlijk gezag en verlengd minderjarigen. Nu is het de bedoeling van op maat te werken en voor iedere handeling apart te bepalen wat de persoon nu kan of niet kan. Ik denk ook dat het vooral bedoeld is om onze verlengd minderjarigen in te kantelen. Ze zitten dus nu ook in de nieuwe wetgeving en uiteindelijk moeten wij bij hen ook mee de persoon gaan beoordelen. In die gevallen kunnen we niet zeggen dat we het simpelweg gaan houden tot de goederen, maar moeten we ook de persoon bekijken. Dat is inderdaad het principe van maatwerk. Vooral wat betreft de verlengd minderjarigen zijn we daar zeker aan tegemoet gekomen.

Hier in Genk hebben wij zo'n 150 verlengd minderjarigen. Gelukkig neemt dat aantal af door de verbetering van de medische wereld. Zij vallen nu dus ook onder dezelfde wetgeving, maar hier gaat men vooral op maat werken qua persoon.

Wat het Gehandicaptenverdrag betreft dienen wij zoveel mogelijk rekening te houden met de autonomie van de beschermde persoon en moeten wij hem zeker datgene laten doen wat hij nog zelf kan. De persoon in kwestie is dan eigenlijk voor alles bekwaam behalve voor datgene waarvoor wij precies zeggen dat hij niet meer bekwaam is. Dat noemen wij maatwerk. Wij overlopen dus punt per punt en passen aan naargelang de persoon waarmee we te maken hebben. We kunnen het op alle mogelijke manieren aanpassen. Zo kunnen wij de beschermde persoon bijvoorbeeld een zakgeld-of leefgeldrekening geven waarover ze vrij mogen beschikken met hun eigen bankkaart. Voor sommige mensen die verkwisters of drugsverslaafde zijn, zal dat dan bijvoorbeeld beperkt worden tot maximaal 50 euro per week. Maar voor mensen die welstellend zijn en hun plan kunnen trekken, kan je een zakgeldrekening van 5000 euro toekennen. Stel nu dat sommige personen dan misbruik van de beschermeling maken of dat hijzelf domme dingen doet, dan beperken wij die rekening tot bijvoorbeeld 3000 euro. Dus aan die krachtlijn is zeker ook tegemoet gekomen.

Ook heeft de wet voorzien in bijstand en vertegenwoordiging, maar wij merken in de praktijk dat bijstand praktisch niet bevolen kan worden omdat dit de werking van de bewindvoerder bijna onmogelijk maakt. Het is vooral onhaalbaar voor professionele bewindvoerders. Wij werken daarom dan ook het meeste met vertegenwoordiging. Men zal dan jaarlijks verantwoording aan mij moeten komen afleggen. Die termijnen kunnen verschillen. Hier gebeurt het jaarlijks, maar de vrederechters kunnen die termijnen natuurlijk zelf bepalen. Dat kan ook halfjaarlijks of driemaandelijks zijn. De praktijk wijst dus eigenlijk uit dat bijstand niet zo vlot verloopt. Wij passen het dus daarom ook heel weinig toe. Eigenlijk is bijstand meer bedoeld voor verkwisters.

De wetgever heeft ook voorzien in een lijst van 26 punten waar noch bijstand noch vertegenwoordiging mogelijk is. Dan zal de beschermde persoon het verzoek zelf moeten richten tot de vrederechter, maar het kan natuurlijk ook zijn dat iemand anders de brief opstelt omdat de persoon in kwestie niet meer kan schrijven. Wij werken dus in ons kanton heel weinig met bijstand want we moeten ervoor zorgen dat het in de praktijk allemaal haalbaar en werkbaar blijft.

Wat ook niet werkbaar is, is wanneer mensen vragen om met twee bewindvoerder te zijn over de goederen. Ik maak hen dan duidelijk dat ze dan altijd alles samen moeten doen. Ze zijn dan vaak verwonderd dat de ene niet in de plaats kan treden van de andere maar in zo'n gevallen is het dus beter om één bewindvoerder aan te stellen die dan alles uitlegt aan de andere. Natuurlijk zijn ze vrij om twee bewindvoerders te nemen over de goederen maar dan moeten ze samen naar de bank, samen naar mij komen,...eigenlijk alles samen doen. De bedoeling van de wetgever was om twee bewindvoerders over de goederen aan te stellen wanneer men te maken heeft met hele grote vermogens, maar dit komt in Limburg weinig voor.

Eigenlijk werken wij ook heel weinig met vertrouwenspersonen. Toch is de wetgever hier grote voorstand van. Maar wij zijn bijvoorbeeld vandaag op drie plaatsen geweest waar de kinderen

allemaal akkoord waren en waar het dus niet nodig was om een vertrouwenspersoon aan te stellen. Ik ga dan ook geen vertrouwenspersoon aanstellen want dan moet bijvoorbeeld één van de kinderen naar mij komen om te zeggen dat de bewindvoerder de mama eigenlijk niet goed begrepen heeft en om te zeggen wat mama allemaal vindt.

De bewindvoerder is verplicht om het verslag aan de vertrouwenspersoon over te maken. In het verleden heeft de praktijk ons geleerd dat wanneer wij een vertrouwenspersoon aanstellen het dikwijls gaat om constante bemoeienissen en bellen met de bewindvoerder. Ze gaan zich dan zodanig fel met de bewindvoering moeien dat het niet haalbaar blijft en dat is ook niet de bedoeling van de wetgever geweest maar daar draait het in de praktijk wel vaak op uit. Wij passen het systeem van vertrouwenspersonen dus weinig toe omdat wij vinden dat het vlot moet gaan en werkbaar moet blijven. Bijvoorbeeld stel nu dat de beschermde persoon vindt dat iedere week of iedere dag een bloem moet gezet worden op het graf van haar overleden man en dat het 50 euro mag kosten. Als de professionele bewindvoerder dan zegt dat ze daar geen geld voor hebben dan kan iemand van de familie naar mij komen en zeggen dat de moeder bijna sterft als er niet ieder week een potje wordt opgezet. Dan roep ik de bewindvoerder bij mij en vraag ik hem om het wel te doen.

Meestal zijn de vertrouwenspersonen echte moeiallen maar soms hebben ze ook slechte bedoelingen. Ik heb eens ooit een geval gehad waarbij iemand *per se* bewindvoerder wou zijn maar hij was pas gefailleerd en toen in ene keer wou hij het vermogen van iemand anders die welgesteld was beheren. Ik heb hem dan afgewezen om bewindvoerder te zijn en toen drong hij aan om vertrouwenspersoon te zijn. Ik kon hem daarvoor natuurlijk niet aanstellen en dat heeft de wetgeving ook voorzien dat een gefailleerde geen vertrouwenspersoon meer kan zijn. Ik heb daar eigenlijk vragen bij. Wij hebben bijvoorbeeld ooit een ouder lesbisch koppel gehad en hebben een professionele bewindvoerder aangesteld en de andere dame was dan vertrouwenspersoon want tegen de bewindvoerder zei haar vriendin eigenlijk niets en tegen haar zei ze wel alles. Zij wou eigenlijk vertrouwenspersoon zijn zodat zij dan alles kon doorzeggen aan de bewindvoerder of als dat nodig was kon ze ook naar mij komen. In die zaak hebben wij het uiteraard wel gedaan omdat wij hier ook het nut van inzien.

Het is vaak moeilijk want de meeste mensen begrijpen ook niet wat de taak van de vertrouwenspersoon precies inhoudt. Ze willen dan én vertrouwenspersoon én bewindvoerder zijn en dan moet ik als vrederechter telkens opnieuw het begrip gaan uitleggen. De meeste mensen zien dat eigenlijk nog als voogd en toezienende voogd. Ze denken vaak dat als de bewindvoerder het niet kan, dat dan de vertrouwenspersoon wel in zijn plaats zal komen om de beslissing te nemen. Wij moeten dan uitleggen dat het zo helemaal niet gaat. Als ik als vrederechter hen dan de werking heb uitgelegd dan vinden ze de aanstelling van een vertrouwenspersoon ook vaak niet meer nodig. Ook zal de aanstelling van een vertrouwenspersoon niet nodig zijn wanneer de familie zich goed verstaat en ze een familiale bewindvoerder hebben aangeduid. Maar als het echt een geknommel tot en met is, dan zijn we wel verplicht om een professionele bewindvoerder aan te stellen. Wij hebben nu onlangs een zaak gehad waarbij de vrouw als bewindvoerder werd aangesteld over haar man. De vrouw had al het geld van de man op haar rekening gezet zodat de man niets overhield

en ook niets kon sparen. Uiteindelijk zijn ze gescheiden en zij is weg met al de centen. In zo'n gevallen is het beter om een professionele bewindvoerder aan te stellen.

Maar je mag toch niet als bewindvoerder aan de rekening van de beschermde persoon?

Nee, maar eigenlijk krijgen wij daar echt geen zicht op. Diegene die daar echt misbruik van willen maken, die maken hun staten zo op dat wij niets zien. Vroeger moesten de bewindvoerders altijd het rekeninguittreksel van het jaar ervoor en van het huidige jaar aan ons afgeven. Het gebeurde regelmatig dat ze dan rap geld afhaalden van een andere rekening en tijdelijk stortten op de rekening van de beschermde persoon en dan toonde zij alleen het laatste rekeninguittreksel met de volledige som op. Over de staten van de professionele bewindvoerders mogen wij eigenlijk niet klagen. Er gebeurt hier en daar natuurlijk wel eens een foutje, maar dat komt weinig voor.

Nu vragen wij het ook meer op regelmatige basis op. Daar gaat verandering in komen want wij gaan binnenkort eens met alle vrederechters samen zitten. Vroeger moest gewoon het beginuittreksel en het einduittreksel kloppen, maar dan kon er natuurlijk in tussentijd wel geknoeid worden met de bedragen. De bewindvoerders kunnen dan gemakkelijk de dag voor dat ze aan mij verantwoording moeten afleggen iemand anders zijn rekening plunderen zodat het lijkt alsof het allemaal klopt. Dat zien wij dan niet want ze doen het leep genoeg. Ze halen dat rekeninguittreksel dan online af en zetten die PDF om in word, veranderen de cijfers en wij krijgen alleen een vertekend eindtotaal te zien.

Maar ziet de bank dat dan niet? Dan kunnen zij daar toch eventueel melding van maken?

Nee, de bank ziet dat eigenlijk niet. Wij vragen tegenwoordig wel dikwijls de *banklistings* op van dat jaar en dan kunnen wij het checken. Aan de nieuwe bewindvoerders vraag ik ook uitdrukkelijk om het goed bij te houden. Ik vraag hen ook om zoveel mogelijk te werken met de bankkaart en PC banking zodat wij tot op de eurocent kunnen nagaan wat met hun geld gebeurt. Hier hebben wij eigenlijk weinig problemen mee. We hebben natuurlijk ook niet te maken met de echt grote vermogen, maar als dat het geval is dan roep ik een account op.

Als bepaalde bedragen van spaarrekeningen verdwijnen waarvoor ik geen machtiging heb verleend dan ga ik die persoon bij mij roepen om te vragen wat er met die gelden is gebeurd. Banken zijn daar soms ook heel nonchalant in, zoals de overzetting van de spaarrekening naar de zichtrekening, wat normaal met machtiging moet gebeuren, maar wat de banken dan gewoon overschrijven zonder machtiging. Ze moeten dan verantwoording komen afleggen aan ons om uit te leggen wat met die gelden is gebeurd.

Als je naar de bank zou gaan om 5000 euro van uw spaarboekje af te halen, dan zal u dat niet lukken, maar bij selfbanking wel. Eigenlijk kan je zo vrij gemakkelijk geld overschrijven van uw spaarrekening naar uw zichtrekening en dat zal de bank ook niet controleren, ze zullen het zelfs niet zien. Wij proberen het wel zo goed mogelijk te controleren. Soms gaan de banken daar veel te nonchalant mee om. Als je de bank dan op de vingers tikt en zegt dat er 5000 euro is afgehaald

zonder machtiging, dan komen ze natuurlijk naar hier om een regeling te treffen zodat het niet nog eens voorkomt. Ik zeg dan ook duidelijk tegen de mensen dat ze naar de bank moeten gaan met hun beschikking, zodat zij ook weten dat die persoon onder bewind staat. Eigenlijk zouden ze het moeten weten aangezien het gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad, maar ik zeg het toch nog eens voor de zekerheid. Vanaf het moment dat die persoon onder bewind staat moeten al zijn rekeningen overgezet worden op de naam van de beschermde persoon, met vermelding van bewindvoering. Normaal gezien zou dat bij die rekening moeten staan en dan weet de bank ook dat ze aan ons machtiging moeten vragen.

Stel dat er iets gebeurt net voor de publicatie in het Belgisch Staatsblad, dan zijn wij hier toch van op de hoogte. Bijvoorbeeld als iemand overlijdt dan gaat men nog rap naar de bank lopen om het geld af te halen vooraleer de bank het blokkeert. Maar eigenlijk hebben wij daar in ons kanton weinig problemen mee. Wij hameren daar ook altijd bij de familiale bewindvoerders op dat ze zeer goed moeten opletten. Maar eigenlijk doen de mensen dat vrij goed. Ik begrijp het natuurlijk dat als je als gewone burger de wetgeving leest dat het niet altijd even gemakkelijk is om dat te begrijpen. Soms moeten wij ook iets 2 of 3 keer lezen vooraleer we precies weten wat de wetgever ermee bedoeld. Daarom zeggen wij ook altijd tegen de mensen dat ze ons altijd mogen bellen als er iets is of als iets niet duidelijk is. Wij geven ook altijd modellen mee van hoe ze verslagen moeten opmaken.

Bij hele grote vermogens wordt eigenlijk meer gewerkt met lastgevingen via de notarissen. Iemand met een groot vermogen gaat dan bij de notaris langs om alles te laten regelen. Anders moet je misschien op een bepaald moment naar de vrederechter gaan en het is ook te betuttelend wanneer het heel goed gaat tussen de kinderen. Dan is het niet nodig dat een buitenstaander zich ermee gaat bemoeien. In zo'n situaties is het beter dat de kinderen het onder elkaar regelen en indien nodig mij daarin komen kennen. Maar als zij het allemaal goed vinden, dan is het voor mij ook goed. Ik bedoel daarmee als de bewindvoerder één van de kinderen is en die verstaat zich perfect met de andere kinderen en de ouders, dan heb ik liever dat zij alles zelf regelen en dat ze enkel naar mij komen wanneer zij mij moeten kennen. En als ze onderling ruzie krijgen dan zullen ze rap genoeg hier staan.

Wat de *checklist* over de goederen betreft voegen wij soms een 18de punt toe. Het gaat dan niet over dementerenden in een rustoord maar eerder over drugsverslaafden of mensen met een gat in hun hand. Het 18de punt is dan dat zij geen overeenkomsten mogen sluiten waarbij de prijs niet in eenmaal en contant kan worden betaald. Meestal gaat het over de zoveelste Telenetrekening die zij afsluiten of het zoveelste fitnessabonnement dat zij aangaan. Daarom voegen wij het puntje toe dat zij het bedrag in eenmaal en contant moeten betalen. Zij kunnen dan bijvoorbeeld enkel een auto kopen wanneer zij het volledige bedrag contant en in ene keer kunnen betalen. Natuurlijk voegen wij zo'n puntje niet toe bij iemand van 90 jaar die in een rustoord verblijft. Ze krijgen zelfs geen zakgeldrekening want de rustoorden willen niet dat er geld op de kamers blijft liggen. Het zijn meestal de mensen die iedere week een ander contract sluiten, dan bij Proximus, dan bij Base dan bij Mobistar die wij moeten beschermen. Soms weet de bewindvoerder daar dan niets van en dan

moet hij een procedure starten om de overeenkomst nietig te laten verklaren. Daarom hebben wij dat 18^e puntje ingevoegd en aangepast.

Hier in Genk hebben wij eigenlijk heel veel te maken met drugsverslaafden die eventueel ook kunnen vallen onder het systeem van de collectieve schuldenregeling. Het gaat dikwijls over mensen die hetgeen ze in het begin van de maand aan ziekte-en invaliditeitsuitkering krijgen gewoon vaak integraal uitgeven aan drugs. Op die manier geraken zij dan in de collectieve schuldenregeling en als wij dan een bewindvoerder aanstellen die hen maar elke week 50 euro geeft, dan staan ze elke dag voor uw deur voor meer geld. Natuurlijk als hij nu echt iets nodig heeft dan kan hij een bepaald bedrag krijgen in overleg met de bewindvoerder. Maar je hebt mensen die constant van alles nodig hebben en dat is heel moeilijk.

Hier in Genk hebben wij eigenlijk vier grote groepen van mensen die onder bewind staan. De grootste groep zijn de dementerende mensen, dan heb je ook nog mensen die tijdelijk onder bewind komen te staan bijvoorbeeld mensen die in coma in het ziekenhuis liggen en die van daaruit naar de revalidatie gaan en eigenlijk volledig herstellen. Dan kunnen wij achteraf het bewind opheffen. Dan hebben wij ook nog een groep van de vroegere verlengde minderjarigen die het zijn of hadden moeten zijn maar het eigenlijk nooit zijn geweest of het wel zijn maar nog niet omgezet zijn. En ten slotte hebben wij in Genk ook een vrij grote groep van marginalen. Hiermee bedoel ik mensen die gewoon hun vermogen niet kunnen beheren en niet met hun geld kunnen omgaan. Je zou deze mensen kunnen kwalificeren als verkwisters, maar meestal gaat het gewoon om heel zwak begaafden. Ze hebben dan geld en dan gaan ze naar een café en dan hebben ze plots heel veel vrienden. Ze kunnen vaak ook geen inschatting maken van wat ze met dat geld allemaal kunnen doen op één week. Dat zijn dan ook de mensen die het meeste reclameren, ofwel hier ofwel bij hun bewindvoerder. Ze grommelen dan vaak dat ze voor ieder ticketje iets moeten laten weten aan hun bewindvoerder. Ik leg hen dan uit dat het moet omdat de bewindvoerder verantwoording aan ons moet afleggen van wat er allemaal met de gelden gebeurt en dat hij dat niet kan als zij dat zomaar uitgeven aan van alles en nog wat en niets van ticketjes bijbrengen.

Wij hebben onlangs iemand gehad die 12 keer de trein had genomen zonder ticketje en daar kwam telkens een boete van 200 euro bij. Dan probeer ik met de NMBS een regeling te treffen dat die persoon onder bewind staat en dat hij het bedrag nooit gaat kunnen betalen. Dat zijn dikwijls mensen die vroeger onder budgetbeheer van het OCMW stonden, maar als zij hen niet meer opvangen dan moet de overstap naar bewindvoering gemaakt worden om de deurwaarders weg te houden. Dus eens die mensen onder bewind staan, dan kan de deurwaarder er niet meer aan en moet hij bij de bewindvoerder gaan betekenen. Bij bewindvoering heeft men natuurlijk veel minder vrijheid dan onder budgetbeheer, maar soms zegt het OCMW gewoon dat budgetbeheer niet meer mogelijk is en dan staat men hier aan de deur. Dikwijls zijn dat ook mensen die in een sociale woning van Nieuw Dak wonen, huurachterstand hebben enzoverder want het geld dat ze hebben wordt in het begin van het jaar besteed aan een jaarabonnement van KRC Genk. Dat vinden ze belangrijker dan hun huur te betalen. Nieuw Dak is eigenlijk de voornaamste sociale huisvestingsmaatschappij in Genk. 1/5 Van de mensen huurt van Nieuw Dak in Genk. Er is dan een sociaal overleg voorzien in de sociale woninghuurwet. Wij merken heel vaak dat de mensen

niet komen naar dat sociaal overleg, dan worden ze nog eens opgeroepen maar op het laatste zegt Nieuw Dak de huur gewoon op. Ik kan daar dan eigenlijk ook niet veel op zeggen want ik heb daar geen marge in. Uiteindelijk komen ze dan hier op de zitting en dan stel ik hen ook voor dat ze best een bewindvoering aanvragen. Pas dan zal Nieuw Dak hun eis tot ontbinding of vordering tot geldigverklaring van de opzeg intrekken als ze onder bewind komen te staan. Dat is voor hen ook een soort garantie dat de huur iedere maand wordt betaald. Tenslotte wordt dit gedeeltelijk gesubsidieerd door de overheid dus je kan het niet maken dat zij zelfs die lage huur niet moeten betalen. Meestal hebben deze mensen ook een verhoogde kinderbijslag, maar ook al dat geld gaat erdoor. Voor hen is bewindvoering dus de beste oplossing maar meestal aanzien zij dit als een straf. Zij vinden dat zij hun vrijheid kwijt zijn maar eigenlijk worden ze gewoon beschermd.

Voorts was het de bedoeling om meer eenvoud te creëren volgens TERWINGEN, is dit zo in de praktijk?

Eenvoudiger is het zeker en vast niet en de werklast is ook groter geworden. Ik hoor ook van de professionele bewindvoerders dat het voor hen ook niet eenvoudiger is. Ook op het vlak van de jaarverslagen is het niet eenvoudiger geworden omdat ze allemaal voor de raadkamer moeten verschijnen om goedgekeurd te worden. Wij hebben dit ook al tegen Tim Wuyts gezegd en hij reageert dan dat het de bedoeling was om bepaalde moeilijke situaties te vermijden en dat dit de reden is waarom ze het in de wet hebben ingebouwd.

Wij gaan er zeker niet nonchalant mee om en als dat gebeurt dan is het aan de voorzitter van de vrederechters namelijk aan de politierechters van het arrondissement om in te grijpen. Er wordt echt wel redelijk rap ingegrepen. Eigenlijk steekt mijn hoofdgriffier in deze dossiers enorm veel tijd, veel meer dan vroeger. Vroeger ging ikzelf één halve dag per week op ronde, naar de ziekenhuizen en de rustoorden en nu is dat vijf dagen per week. Door het feit dat wij nu ook nog met de overgangsmaatregel zitten en nog veel oude dossiers moeten omzetten naar het nieuwe statuut is het natuurlijk nog drukker.

Wij hebben dan ook aan Raf Terwingen gevraagd om de overgangsperiode voor verlengde minderjarigen op te trekken van twee naar vijf jaar gelijk de anderen. Wij hebben er nu ongeveer 500 waarvan 50 nieuwe en 450 oude, dan zou dat betekenen dat wij die 450 oude moeten omzetten binnen dit en anderhalf jaar. Natuurlijk als we ze niet overzetten gebeurt dat automatisch maar we hebben ze natuurlijk liever over te zetten dan ze automatisch te laten overvloeien. Als we ze allemaal moeten overzetten binnen dit en anderhalf jaar wil dat zeggen dat wij er 2 per dag moeten overzetten en dat iedere dag, maar die ruimte hebben wij niet. Dus nu laten wij de oudere dossiers liggen, de kans dat die mensen tegen die tijd overleden zijn is natuurlijk ook reëel. Iemand van 90 jaar gaan wij dan niet als eerste omzetten want je moet ergens natuurlijk een keuze maken. Daarom beginnen wij met de jongere mensen om te zetten en hoe ouder ze zijn, hoe langer hun dossier blijft liggen. Ten slotte zal de omzetting voor de oudere mensen ook niet tot zo'n drastische wijziging leiden.

Vindt u het goed dat de buitengerechtelijke bescherming enkel betrekking heeft op goederen of zou het uitgebreid moeten worden tot de persoon?

Nee, als die uitbreiding er komt dan moet de vrederechter er toch sowieso bijgehaald worden. Als men de bescherming wilt uitbreiden tot de persoon dan is dat een teken dat er discussie is binnen die familie en dan komt men toch naar hier. Dus een uitbreiding is eigenlijk niet echt nodig. Als er vijf kinderen zijn die akkoord zijn dat de mama naar een rustoord gaat en de mama gaat uiteindelijk naar dat rustoord dan is er geen probleem en is die uitbreiding niet nodig. Als er dan toch ruzie daarrond ontstaat dan moet ik toch tussenkomen, gerechtelijk of buitengerechtelijk. Dan zal ik het waarschijnlijk toch moeten aanvullen of volledig vervangen door een rechterlijke beschermingsmaatregel. Maar ik zeg het nog eens meestal zijn er dan al problemen of ruzies.

Stel nu maar als er een bewindvoerder wordt aangesteld die plots drie jaar later failliet blijkt te zijn of failliet blijkt te gaan en dat de andere broers dan naar hier komen om te zeggen dat hij aan het geld van hun moeder kan en zelf failliet is gegaan en dan moet ik toch optreden. Eigenlijk is de buitengerechtelijke bescherming er net gekomen om de vrederechter meer te ontlasten, dus ik moet wel zeggen dat wij de gemakkelijke zaken kwijt zijn. Maar het systeem van de buitengerechtelijke bescherming is nog te weinig gekend onder de gewone mensen.

Het zijn meestal mensen die voelen dat ze achteruit gaan en op dat moment hun kinderen allemaal samenroepen en zeggen dat het niet meer gaat. Ze gaat dan een brief opmaken van hoe zij het wilt. Op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst moet zij wel nog bekwaam zijn en dan kan die lastgevingsovereenkomst onmiddellijk ingaan of op het moment dat de huisarts het zegt. Als het heel goed gestructureerd is dan zouden wij alleen maar pottenkijkers zijn die ons zouden mengen en dat is niet nodig. Als zij op het moment van het sluiten van de overeenkomst niet meer bekwaam is, dan zal men ook geen lastgevingsovereenkomst meer kunnen sluiten.

Is het niet raar dat de lasthebber kan beslissen wanneer de lastgevingsovereenkomst ingaat?

Daarom is het belangrijk om de overeenkomst inhoudelijk heel goed op te stellen. Als de lasthebber vermoedt dat zijn lastgever in dergelijke toestand verkeerd dan gaat hij beslissen om de overeenkomst uit te voeren. Normaal gezien als hij zijn gezond verstand gebruikt dan gaat hij de beslissing nemen en naar de vrederechter stappen. Wij moeten toch sowieso het register raadplegen. De lastgevingsovereenkomst wordt dan ook in het dossier gevoegd.

Op dit moment kunnen wij er nog niet zoveel van zeggen want de mensen kennen noch het principe noch de weg er naar toe en de notarissen hebben er ook nog veel te weinig ervaring mee. De gewone burger kent eigenlijk het fenomeen van de buitengerechtelijke bescherming niet. Hopelijk is dat naar de toekomst toe anders. Het begint nu stilletjes aan te komen dat men een akte opstelt maar nog niet effectief uitvoert. Wij hebben hier eigenlijk nog niet zoveel ervaring mee en moesten er problemen zijn dan kunnen wij nog zien of het nodig is om het aan te passen of toe

te voegen. Eigenlijk hebben wij nog niemand gehad die al een lastgevingsovereenkomst heeft gesloten. Maar de toekomst zal wel uitwijzen hoe dit in de praktijk zal verlopen.

Soms vraagt men een lastgeving man/vrouw. Dit principe vindt men terug in het Burgerlijk Wetboek waarbij de man wanneer de vrouw niet meer handelingsbekwaam is altijd naar de rechtbank van eerste aanleg kan gaan om te vragen om in de plaats van de andere echtgenoot op te treden. Dan is heel het systeem van net niet nodig. Stel nu dat de man aan het dementeren is en de vrouw eigenlijk alles regelt. Als de man dan plots een bewindvoerder krijgt, dan kan de vrouw niet meer aan zijn invaliditeitspensioen om verder te kunnen en dan moet het allemaal via de bewindvoerder geregeld worden terwijl het Burgerlijk Wetboek zegt als één van de twee niet meer kan, dan kan men naar eerste aanleg gaan.

Ik stel mij vooral de vraag bij de lastgeving dat als een woning wordt verkocht, welke notaris die akte nog durft op te stellen met alleen die lastgeving. Dat vraag ik mij dus af, maar alleen op basis van die lastgeving dan. Ten slotte kennen de mensen het nog niet en wordt het nu nog te weinig gebruikt maar de toekomst zal wel uitwijzen of het in de praktijk werkbaar en haalbaar is.

Is het dan niet beter dat men de lastgeving gaat publiceren in het Belgisch Staatsblad, zodat iedereen er kennis van heeft?

Nee, dat vind ik niet omdat het zeer persoonlijk is. Als heel de samenleving het dan kan lezen in het Belgisch Staatsblad dat lijkt mij niet echt goed. Als iedereen weet dat het op Notariaat geregistreerd moet worden en wij en de notaris weten waar we die stukken kunnen opvragen dan lijkt mij dat voldoende. Het is eigenlijk hetzelfde als je gaat zeggen, als je een testamant maakt dan moet het gepubliceerd worden. Ik zie het nut dus niet in van een publicatie. Eigenlijk kan en moet alles gewoon verder lopen met een lastgeving. Dus ik zie het nut er echt niet van in. En laat ons eerlijk zijn de gewone burger leest het Belgisch Staatsblad ook niet, dat is eigenlijk bedoeld voor banken, verzekeringen, pensioenfondsen en dergelijke die iemand daaraan zetten die iedere dag het Staatsblad uitpluist.

Ik denk dus niet dat het nodig is om het te publiceren en registratie is dus voorlopig nog voldoende. Wij raadplegen het register als er een rechterlijke beschermingsmaatregel wordt gevraagd maar eigenlijk hebben wij tot nu toe nog nooit een positief antwoord gekregen. Het is eigenlijk nog te weinig gekend waardoor er nog te weinig gebruik van wordt gemaakt.

Werkt het systeem van de *checklists*?

Ja, eigenlijk wel. De enige discussiepunten zijn eigenlijk altijd van: Kan hij nog schenken? Kan hij nog een testament opmaken? Een testament heeft dan ook alleen uitwerking wanneer de persoon er niet meer is en bij een schenking kijken we zo wat uit wat er al dan niet te schenken valt, maar vaak valt er ook niets meer te schenken. Als die personen het dan toch *per se* willen doen dan kunnen ze nog altijd naar mij komen om een machtiging te vragen.

Is de lijst volledig?

Nee, dat is ook de reden waarom wij dikwijls een 18de punt toevoegen. Men kan dan enkel een overeenkomst sluiten wanneer de prijs contant en éénmalig betaald kan worden. Inhoudelijk kan de vrederechter toevoegen wat hij wil. Ik zet daar zelf in wat ik vind dat nodig is en uiteindelijk is dat inhoudelijk wat ik er zelf van maak. Natuurlijk zal ik de punten die voorzien zijn in de wet eerst overlopen en nadien als dat nodig is aanvullen. Wij gebruiken zeker en vast de lijst, ook als iemand volledig onbekwaam is dan halen wij toch nog altijd alle punten aan om zeker te zijn. Ook schrijven wij achter ieder punt of ze bekwaam of onbekwaam zijn voor die handeling. Waar wij niets over zeggen, daarvoor blijven ze in principe bekwaam.

Het systeem zit ook zo in elkaar dat wij bepaalde handelingen rap kunnen overlopen en aanduiden voor wat ze bekwaam of onbekwaam zijn. Het is zo gemaakt dat het er allemaal in voorkomt als het aangeduid wordt. Wij moeten het dus ook niet telkens helemaal overnemen. In feite zou ik voor alles moeten motiveren waarom bekwaam of waarom onbekwaam maar als ik iemand heb die volledig dement is en die zelfs de naam van zijn kinderen niet meer kent, dan ga ik niet alles motiveren. Wij verwijzen dan dikwijls naar het omstandig geneeskundig verslag, hetgeen voldoende is.

Zijn er nog andere onvolkomenheden?

Ja, zo nemen de eindverslagen enorm veel tijd in beslag. De ereloonstaten zijn ook heel moeilijk te keuren, vooral naar de professionele bewindvoerders toe. Zij moeten bij een overlijden een eindverslag neerleggen en meestal sturen zij dan ook een verzoekschrift tot begroting van de kostenstaat. Nu kunnen wij het niet meer goedkeuren vooraleer het opnieuw gesteld is in de raadkamer, kwijting verleend kan worden voor de rekening en het eindverslag definitief kan worden goedgekeurd. Pas dan kunnen wij de goedkeuring voor de kosten en de erelonen geven want als we het ervoor zouden doen dan zou het niet logisch zijn. Vroeger ging het allemaal veel vlotter, het werd neergelegd, gecontroleerd en onmiddellijk afgehandeld. Nu wordt het allemaal op de lange baan geschoven en is het in de praktijk veel omslachtiger. We moeten dus nu een zitting organiseren, de bewindvoerder laten komen en pas dan kan een machtiging. Men moet in de praktijk dan ook heel voorzichtig zijn dat de stukken niet verloren gaan. Eigenlijk vind ik het allemaal niet zo praktisch.

Ook vormen de gerechtsbrieven een probleem. Wij proberen de gerechtsbrieven zoveel mogelijk te vermijden omdat ze veel te veel geld kosten. Nu moeten we het trouwens ook doen omdat er besparingen op Justitie zijn. Soms versturen wij zelfs tot 12 000 euro bij de post. Nu moet de bewindvoering met gerechtsbrief gebeuren maar uiteindelijk heeft het geen zin. Het zou ook met een gewone brief kunnen of men kan het zelfs inscannen want praktisch iedereen heeft een emailadres. De 5 of 6 bewindvoerders waarop ik gewoonlijk beroep doe hebben allemaal een emailadres. Het zou dan veel gemakkelijker zijn om de brief op het fotokopieerapparaat te leggen en dan te versturen naar het e-mailadres. Daar is ons systeem jammer genoeg nog niet op voorzien. Eigenlijk zouden wij een systeem moeten hebben waarbij het automatisch gaat en dat zij ook

automatisch onze beschikking krijgen. Zeker voor de professionele bewindvoerders waarmee wij systematisch samenwerken. Dat zijn eigenlijk allemaal toekomstplannen, maar het hangt natuurlijk ook van het budget af.

Nog een probleem is de lijst van artikel 492/5 BW. Men spreekt in dit artikel over een lijst, maar die lijst is er nu niet en die zal er ook nooit komen. Wij houden ze zelfs niet aan in onze beschikkingen. Als die lijst er komt, dan zou de dokter een uur nodig hebben om dat in te vullen en dat doen ze niet. De geneesheren vinden dat veel te veel administratie. Voor dokters volstaat het om iemand zwaar dementerend te verklaren en zij vinden het ook niet nodig om de hele lijst dan af te lopen. Dat zijn dingen waaraan gewerkt moet worden.

We gaan misschien naar de toekomst nog wel problemen tegenkomen maar daar kunnen we dus nu nog niets van zeggen. Men is met een computerprogramma bezig waarin cijfergegevens worden opgeslaan in een soort excel bestand zodat het allemaal automatisch is. Ik spreek hier dan over de jaarrekeningen. Wij proberen te zoeken naar een methode om de jaarrekening op een zo correct mogelijke manier te kunnen controleren. Er is al één vredegerecht dat werkt met een excelbestand, waar dan bepaalde bedragen ingegeven worden en dat programma kan dan ook zelf berekeningen maken. Aan de hand daarvan kan men de rekeningen dan ook perfect controleren tot op de eurocent na. Dat zijn dingen die wij nog moeten bespreken. Het zou veel beter zijn als we met *banklistings* zouden kunnen werken. Wij zijn dus volop aan het zoeken om dat systeem te vervolledigen en completer te maken. In ons kanton zijn wij zeer opmerkzaam omdat wij weten dat de banken het ons niet zullen komen melden. Als wij zien dat er met gelden gesjoemeld wordt dan zal de bewindvoerder bij mij moeten komen, zodat wij toch tenminste weten wat er met die gelden gebeurd is. Als er met grote bedragen wordt gesjoemeld dan zien we dat eigenlijk heel snel.

Stel nu maar als er een kasbon op een bepaald moment vrijkomt en die wordt opgetrokken dan moeten wij goed in het oog houden wat er met die gelden gebeurt. Als ze worden opgetrokken dan moeten wij het geld ook kunnen terugvinden op de rekening. De banken geven ons daar dan een uittreksel van. Wij controleren dan de effectenportefeuille van de bank en dat werkt ook wel. Dat wordt dan bijgevoegd en aan de hand daarvan kunnen wij het dan controleren. Ik geef de mensen dan ook meer en meer de raad om mij de *banklistings* te geven of een samenvatting ervan zodat wij het kunnen controleren. Met de professionele bewindvoerders ondervinden wij geen problemen omdat zij het integraal uitprinten. Zij hebben echt een boeking.

Bijlage 7: Interview vrederechter Lommel-Neerpelt BEATRIJS MEVESSEN
(28 april 2015)

De heer TERWINGEN haalt twee krachtlijnen aan in zijn wetsvoorstel. Lost de nieuwe wet deze twee verwachtingen in? Het gaat hierbij om de uitbreiding tot de persoon en de overeenstemming met de aanbeveling R(99)4 over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen en het Gehandicaptenverdrag.

De wetgever beoogt met het invoeren van de nieuwe wet meer maatwerk en respect voor de persoon te creëren, waardoor iedereen een volwaardige deelnemer van het sociale leven zal zijn. Het hangt een beetje af van de invulling die iedere vrederechter daaraan geeft. Ik probeer die invulling wel te geven omdat ik het heel belangrijk vind.

Wat de uitbreiding naar de persoon betreft zie je dat de wet is ingegeven en heel fel gelobbyd is geweest vanuit de ouders van een kind met een handicap. Dat is één deel van de samenleving. Vaak dient het bewind voor oudere demente mensen of zwakke personen die hun goederen niet meer zelf kunnen of willen beheren. Bij hen blijf ik zoveel mogelijk van het gedeelte van de persoon af omdat het vaak niet nodig is. Misschien is het wel nodig maar heel veel van die punten die erin staan komen in de praktijk minder voor. Het gaat dan vaak over huwen, scheiden en dergelijke, wat niet meer in die persoon zijn leven zal voorkomen. Bijvoorbeeld ook een kind erkennen, naamswijziging en al die dingen daar blijf ik zoveel mogelijk van af omdat het toch niet meer in die persoon zijn leven gaat voorkomen. Het is natuurlijk wel heel nuttig want vroeger bij het voorlopig bewind waren er vaak dingen die wij niet konden bijsturen zoals keuze van verblijfplaats, wat we dus nu wel kunnen. Bijvoorbeeld als de kinderen ruzie hadden onder elkaar en drie willen dat de ouder naar een rusthuis gaat en de vierde niet en ze brengen de moeder 's morgens naar een rusthuis en namiddag halen ze de moeder terug. Op die manier gaat het natuurlijk niet. Dat kregen wij dan ook niet opgelost omdat zij bekwaam bleven over hun persoon. Nu krijgen wij dat dus wel heel mooi geregeld en dat is heel goed.

In de lijsten staat ook de wet patiëntenrechten, dat is eigenlijk ook heel belangrijk. Ik verklaar de personen in kwestie dan ook voor de uitoefening ervan meestal onbekwaam. Vervolgens stel ik een bewindvoerder aan die niet tot het cascadesysteem van de wet patiëntenrechten behoort want in dat systeem staat sowieso al een wettelijk vertegenwoordiger en familieleden. Het voordeel is wel dat wanneer de beslissing in het kader van de wet patiëntenrechten wordt genomen, ze geen machtiging nodig hebben maar dat de beslissing gewoon wordt genomen in overleg met de arts. Als ik dan een professioneel bewindvoerder aanduidt die ook bevoegd is voor de wet patiëntenrechten en er komen medische problemen voor dan verklaar ik hen ook bevoegd voor de uitoefening van de patiëntenrechten omdat er vaak niemand meer zit in het cascadesysteem. Stel nu maar een oude verlengd minderjarig persoon die zelfs geen broers of zussen meer heeft of die te oud zijn geworden om beslissingen te nemen of dat ik als vrederechter weet dat er geen beslissingen genomen gaan worden wanneer het nodig is, dan stel ik een professioneel bewindvoerder aan die bevoegd is voor de wet patiëntenrechten. Het geeft eigenlijk veel

mogelijkheden om in te spelen op de noden die zich voordoen en die gericht zijn op het oplossen van problemen die zich concreet voordoen. Maar problemen die zich nooit gaan voordoen daar blijf ik sowieso van af en spreek ik niets over uit.

Maar stel als er een wettelijke vertegenwoordiger is aangesteld onder de wet patiëntenrechten, dan heeft hij toch voorrang op de bewindvoerder?

Ja, tenzij de wettelijk vertegenwoordiger geen beslissing neemt of kan nemen en als je dan niemand anders hebt dan zit je strop. Dus vandaar dat ik het altijd doe. Het probleem in het kader van de wet patiëntenrechten is ook dat de wettelijk vertegenwoordiger nergens geregistreerd staat. Het staat vermeld in het patiëntendossier maar als er iets gebeurt aan de andere kant van het land dan weet niemand of er een wettelijk vertegenwoordiger is of niet en dan kan je ook niet verder. Dat is een beetje het probleem bij de wet patiëntenrechten.

Dus in principe geef ik op de vraag omtrent de eerste krachtlijn een genuanceerd ja-antwoord.

Aan de tweede krachtlijn is ook voldaan. Als je zo weinig mogelijk ingrijpt dan respecteer je ook dat ze bekwaam zijn. Het is natuurlijk ook een beetje utopie om te zeggen dat de mensen bekwaam zijn. Stel nu maar als iemand zo zwak is dat ze bepaalde handelingen nooit nog kunnen stellen omwille van die zwakte dan ben je eigenlijk met die bekwaamheid niet veel. Je moet ze natuurlijk ook niet gaan afnemen, maar *de facto* in het werkelijke leven gaan zich daarrond ook nooit problemen stellen.

Het uitgangspunt is dus wel degelijk de bekwaamheid en dat is eigenlijk wel goed voor diegene die zich in de schemerschone bevinden. Dan is de vraag: '*Kunnen ze het of kunnen ze het niet?*'. Voor de personen die zich in een schemerzone bevinden is het heel belangrijk dat je er gewoon van af blijft. Natuurlijk moet je voor diegene die aan de extremen zitten, wel iets regelen maar niet voor die punten die zich nooit gaan voordoen, zoals ik net al zei.

Is de wet eenvoudiger geworden?

Nee, de wet is zeker niet eenvoudig in elkaar gestoken. Door het feit dat wij nu verplicht moeten motiveren zijn de vonnissen veel langer geworden. Wij moeten dus nu motiveren of iemand voor een bepaalde handeling bekwaam is of niet. In de praktijk is het zo dat al hetgene ik niet aanduid, dat ze daarvoor bekwaam blijven of dat zij bijvoorbeeld genoeg familiale omkadering hebben waardoor het niet nodig is om hen onbekwaam te verklaren. Dus het zijn alleen de punten waarvoor ik het expliciet zeg, daarvoor worden ze onbekwaam.

Het is dus echt geen eenvoudige wet. Ze is niet eenvoudig geformuleerd en het risico bestaat natuurlijk ook dat heel veel vrederechters gaan zeggen: '*Je m'en fous*', ik heb werk genoeg en daar kruipt veel te veel tijd en werk in. Dat is natuurlijk niet de bedoeling.

Is het ook niet complexer geworden door de combinaties die mogelijk zijn, waarbij de beschermde persoon enerzijds bekwaam blijft en daarbij voor de ene handeling zelf optreedt en voor andere bij vertegenwoordiging en anderzijds onbekwaam wordt, waarvoor de ene handeling bijstand geldt en voor de andere vertegenwoordiging en voor nog andere geen bewind mogelijk is.

Ja, inderdaad. Dat is een beetje utopie van de wetgever. In de praktijk komen die combinaties dan ook heel weinig voor. Stel nu maar als je iemand ziet die heel weinig vaardigheden heeft voor zijn financiën in het algemeen, dan zal bij het beheren van zijn geld bijstand niet voldoende zijn. Op dat vlak geef ik hen wel nog veel vrijheid door een zakgeldrekening te openen die ze dan vrij mogen gebruiken. Het enige criterium is dat ze niet onder nul mogen gaan en dat de bewindvoerder moet bepalen hoeveel zakgeld er precies wordt gegeven. Soms is dat om de 2 dagen, soms per week, soms per maand. Zij mogen dan met dat geld doen wat ze willen en dat is precies wat de wetgever bedoelt met vrijheid en autonomie. Het is wel een beetje een utopie om dat zo gevarieerd te doen en bovendien maakt dat de controle en de werking nog veel moeilijker. Ik heb ongeveer 500 dossiers, dan gaat dat gewoonweg niet. Ik kan dat echt niet allemaal controleren. Eigenlijk hebben ze door meer eenvoud te willen creëren het heel erg moeilijk gemaakt.

Wordt er op die manier dan meer gebruik gemaakt van vertegenwoordiging in plaats van bijstand?

Nee, eigenlijk niet. De vrederechter heeft eigenlijk de plicht om te kiezen voor bijstand of vertegenwoordiging en of het lukt of niet is het probleem van de bewindvoerder. In principe hebben de vrederechters met bijstand veel minder werk omdat zij dan niet moeten machtigen. Ik heb onlangs een meisje gehad wat eigenlijk met het bijstandsregime voldoende had. Ze kan dus nu niet meer alleen contracten ondertekenen en geen domme dingen meer doen dus daarom is bijstand eigenlijk voldoende. Het systeem van machtigingen bestaat niet onder het systeem van bijstand. Ook is de dagdagelijkse controle veel minder uitgebreid dus voor ons is bijstand veel gemakkelijker. Het is dus eigenlijk beter voor de vrederechters want wij hebben er ook veel minder werk mee.

Werkt het systeem van de *checklists* of zijn deze manifest onvolkomen?

Het feit dat de wet *checklists* bevat is goed als geheugensteuntje, maar de punten die erin staan, zeker op persoonsgebonden vlak, zijn zeer ver gezocht. In de praktijk komt 3/4 zelfs niet voor. De vonnissen zijn daardoor ook veel langer geworden en er zitten ook veel dingen niet in die toch van belang kunnen zijn. Bijvoorbeeld dat een verlengd minderjarige nooit auto mag rijden, huwen of zijn kiesrechten uitoefenen. Nu moeten wij dus deze personen inkantelen, maar als we niets toevoegen aan de lijst dan krijgen zij hun politieke rechten terug. De meeste zijn zo basaal van mogelijkheden dat wij het er moeten bijzetten want als het er niet in zit dan gaan de bewindvoerders oproepingen krijgen en dan wordt het pas een probleem. Het is dus een

onvolledige lijst die niet aangepast is aan de werkelijkheid. Ze is veel te ruim en de echte belangrijke en moeilijke dingen zitten er vaak niet in.

Nog een probleem is dat het recht tot het besturen van een voertuig niet in de lijst zit. Ik heb ooit een demente persoon gehad die heel gevaarlijk reed met het voertuig. Hij reed iedereen van de stoep af. Ik heb dan ook een deskundige aangesteld en die is dan nagegaan of hij bekwaam was tot het besturen van een voertuig en daarom heb ik zijn recht tot het besturen van een voertuig afgenomen. Ik heb hem dan ook persoonsgebonden onbekwaam verklaard voor zijn verblijfplaats want hij weigert ook pertinent om naar een rusthuis te gaan. Het is een alleenstaande man, zonder familie dus op een zeker moment zal het toch moeten gebeuren. Er is discussie in de praktijk over of het kan of niet. Alleszins de rechten die er in staan zijn zeker niet alle rechten en het zijn zeker niet de praktische rechten waarmee wij dagdagelijks geconfronteerd worden.

In de rechtsleer wordt aangehaald dat jullie de lijst mogen aanvullen, vormt het dan wel een probleem?

Ik denk van wel. Het is een niet-limitatieve lijst, eigenlijk een voorbeeldlijst. We hebben dan ook veel meer rechten en bekwaamheden dan in de wet opgesomd zijn. Ik vul dan ook gewoon aan en heb nog nooit beroep gehad. Maar de lijst op zich is dus echt wel onvolledig en moeilijk werkbaar.

Indien de gezondheidstoestand van de persoon voorkomt op de lijst van artikel 492/5 BW is confectiewerk mogelijk. Vindt u dit een goed systeem?

Dat is een medische lijst die nog niet bestaat. Men is eraan aan het werken maar ik vrees dat het nog heel lang gaat duren vooraleer deze er effectief gaat komen. Er bestaan dan ook zware discussies rond. Je hebt bijvoorbeeld mensen met het syndroom van Down die heel veel kunnen en je hebt er ook die niets meer kunnen. Sommige mensen met een CVA (hersensletsel) kunnen veel en andere kunnen heel weinig. Het hangt dus echt van persoon tot persoon af, wat het natuurlijk heel moeilijk maakt om zo'n lijst op te stellen.

Ik kan dat artikel dus ook nog niet toepassen omdat de lijst nog niet bestaat. Voorlopig moeten wij nog alles afpunten. Die lijst zal er in de toekomst dan ook alleen voor de goederen komen dus we moeten blijven afpunten voor de persoon. De wet zegt ook duidelijk dat wij moeten blijven afpunten voor de persoon en dat de herevaluatie van 2 jaar blijft gelden voor de persoon, maar niet meer voor de goederen. De nationale orde van geneesheren is ook niet scheutig om die lijst op te stellen omdat het heel zware en moeilijke discussies zijn. Het is heel moeilijk omdat niet elke medische aandoening dezelfde gevolgen heeft voor iedereen.

Legt men niet te veel verantwoordelijkheid bij de lasthebber, daar men de lasthebber de verantwoordelijkheid geeft om het tijdstip te bepalen waarop de lastgever komt te verkeren in een toestand als bedoeld in artikel 488/1 of 488/2 BW (art. 490/1, §3 BW)?

Vermits het gaat om een lastgevingsovereenkomst die opgemaakt wordt op het ogenblik dat de lastgever nog bekwaam is, is het aan hem om daar in op te nemen welke criteria hij aanvaardbaar vindt. Hij kan zeggen dat de lasthebber zelf mag oordelen wanneer die toestand intreedt maar hij kan ook zeggen dat de lasthebber het pas kan nadat twee artsen hebben toegezegd dat de persoon in kwestie bepaalde dingen niet meer kan. Ten derde kan men ook altijd, als er discussie rijst tussen de lasthebber en de lastgever het voorleggen aan de vrederechter die dan gaat beoordelen of het moment er is gekomen of niet. Ik vind eigenlijk dat er op dat vlak voldoende garanties in de wet zijn ingebouwd.

Het is gewoon aan de lastgever om in zijn overeenkomst de nodige garanties in te bouwen. Hij kan zeggen dat de gezondheidstoestand medisch door twee verschillende artsen moet worden vastgesteld, het moet besproken worden met de rest van de kinderen en dat er unanimititeit moet zijn. Zo van die dingen bijvoorbeeld. Het is aan uw fantasie en creativiteit om zoiets in uw overeenkomst op te nemen. Het enige wat ik slecht zou vinden is dat men het altijd aan de beoordeling van de vrederechter zou voorleggen, dat is onze job niet en dat is ook de bedoeling niet.

Zo zal dementie geen goed criterium zijn omdat het een voortschrijdende situatie is. Ze kunnen mij vandaag de diagnose geven dat ik dement ben, maar het kan zijn dat ik nog perfect kan functioneren in mijn thuisomgeving zoals naar de winkel gaan, naar de bakker gaan en dergelijke. Vanaf het moment dat ik mijn vermogen niet meer kan beheren verklaren ze mij dan toch dement, dus dementie op zich is eigenlijk geen goed criterium. Een goed criterium zou zijn: *'kan ik zelf nog controleren wat er gebeurt?'*.

Zou meer controle beter zijn?

Nee, ik vind dat iedereen de vrijheid heeft om zijn contract zo te maken zoals hij of zij dat wil en dat moet niet gecontroleerd worden. Als er crisissituaties zijn dan kan het nog aan de vrederechters voorgelegd worden.

Is het werkbaar dat de beschermde persoon bekwaam blijft bij de buitengerechtelijke bescherming?

Ja, voor zover die persoon geen handelingen stelt die hemzelf schade toebrengen wel. Je moet het eigenlijk in de praktijk zien. Heel veel mensen gaan zo'n overeenkomst afsluiten voor als ze ooit dement of ziek worden. Het gevolg daarvan is dat men dan eigenlijk niet meer deelneemt aan het sociale leven, dat men niet meer buiten komt, dat men niet meer in contact komt met andere mensen en dergelijke. Als dat een goed familiaal omkaderd persoon is, die niet ten prooi valt van *malafide* mensen dan werkt dat systeem prima. Is het zo dat die persoon toch nog domme dingen gaat doen en contracten gaat afsluiten en geld gaat geven aan mensen waar dat niet hoort, dan kan men nog altijd bijkomend de rechterlijke bescherming vragen. Als je dan zo'n bescherming hebt, dan bestaat er ook een eenvoudige manier om de contracten nietig te laten verklaren.

Vindt u het goed dat de buitengerechtelijke bescherming enkel van toepassing is op het vermogen of zou het ook uitgebreid moeten worden tot de persoon?

Ja toch wel. Ik heb bijvoorbeeld een dossier gehad waar dat de persoon in België onder voorlopig bewind was geplaatst. Die persoon is achteraf verhuist naar Duitsland en in Duitsland heeft hij dan een verklaring voor buitengerechtelijke bescherming afgelegd. In Duitsland geldt de buitengerechtelijke bescherming zowel voor de persoon als voor de goederen. Waarom niet? Ik kan toch wel zelf regelen wie wat moet doen voor mij wanneer ik het niet meer kan. Dus ik ben zeker voorstander van een uitbreiding tot de persoon en ik denk ook dat het een heel evenwichtig systeem zou zijn als het over de twee gaat.

Zou dat leiden tot de vermindering van de werklast?

Ik zie op dit ogenblik nog geen vermindering van de werklast, het aantal bewindvoeringen loopt niet terug omdat het systeem van de buitengerechtelijke bescherming nog niet voldoende gekend is. Het wordt dus hoogtijd om er van overheidswege een beetje reclame voor te maken.

Ik weet niet of de uitbreiding een vermindering van de werklast met zich zou meebrengen, want alleen persoonsgebonden vragen krijgen wij bijna nooit. Tussen dit en 10 jaar denk ik wel, als het beter ingeburgerd en gekend is, dat het op termijn wel tot vermindering van de werklast zal leiden. Iedereen regelt ten slotte liever al zijn dingen zelf in de plaats van dat iemand anders dat gaat doen. Ik vind dus dat de persoonsgebonden materies bij de buitengerechtelijke bescherming mogelijk moeten zijn.

In het kader van de bewindvoering moet ik als vrederechter ook oordelen wie over de persoonsgebonden materies gaat beslissen. Ik heb toch liever dat ik dat zelf kan regelen dan dat de vrederechter dat voor mij moet regelen.

De lastgeving moet verplicht geregistreerd worden, zou publicatie beter zijn?

Nee, ik vind een publicatie echt overbodig. Eigenlijk gaat het zo in de praktijk. Iemand die hier woont en een lastgevingsovereenkomst heeft gemaakt komt naar hier op het vredegerecht en vraagt ons dan of wij die willen laten registreren. Wij nemen die overeenkomst dan in ontvangst en laten die registreren in Brussel. Stel nu dat die persoon naar zee gaat en daar gebeurt iets waardoor er een bewindvoering aangevraagd moet worden, dan gaat men op het vredegerecht van Oostende een verzoekschrift neerleggen en dan moeten zij het register consulteren. Op dat moment zal men dan zien dat er een lastgevingsovereenkomst is in Lommel-Neerpelt. Dan zal de vrederechter van Oostende naar hier schrijven om te vragen of wij hem een eensluidend verklaard afschrift kunnen bezorgen en dan sturen wij dat gewoon op, zonder dat de hele buitenwereld dat hoeft te weten.

Zolang de buitengerechtelijke lastgeving niet in werking is doet die persoon eigenlijk gewoon wat hij wil. Stel nu dat ik vandaag een buitengerechtelijke bescherming laat registreren maar ze pas

binnen 20 jaar nodig heb. In die 20 jaar tijd gaat men mij dan weigeren om dingen te doen, dat zou contraproductief zijn. Dat gaan we dus ook niet doen. We hebben nu één dossier gehad waar dat een verzoekschrift was ingediend voor een rechterlijke bescherming en waar dat dan was gebleken dat die persoon bij de notaris een lastgevingsovereenkomst had opgesteld. De notaris had het dan laten registreren en wij hebben het achteraf dan opgevraagd bij de notaris. Eigenlijk werkte die buitengerechterlijke bescherming perfect dus dan doen wij ook niets.

Zijn er nog andere onvolkomen omtrent de nieuwe wet in de praktijk?

Ja, maar dat is dan louter administratief. Nu is het zo dat alles bij gerechtsbrief moet worden meegedeeld, wat natuurlijk heel kostelijk is want dat zijn aangetekende brieven. Als de mensen dan werken zijn, dan moeten ze al bijna verlof nemen om die brieven te gaan halen, dus administratief is dat een heel zware procedure.

Kan men dit in de praktijk niet oplossen?

Ja, voor de betekening en de kennisgeving moet het wel per gerechtsbrief, maar eigenlijk zou een gewone briefwisseling veel gemakkelijker zijn. Een gerechtsbrief kost 16 euro omdat er ook heel veel werk inkruipt voor het personeel.

Ik heb hier nu een dossier van een verlengd minderjarige die onder voogdij stond. De toeziende voogd is onlangs overleden en normaal moesten wij dan een nieuwe toeziende voogd aanstellen, maar dat bestaat dus niet meer in de nieuwe dossiers. Wij hebben hem dan ook moeten inkantelen in de nieuwe wet. Ik laat het dan ambtshalve aanhangig maken en kantel het zelf in. Er wordt dan een proces-verbaal opgemaakt van ambtshalve aanhangigmaking. Van zodra ik verneem dat die persoon overleden is dan schrijf ik een brief met alle inlichtingen over wat er gaat gebeuren. Het is eigenlijk gewoon een informatieve brief van mij naar de mensen toe.

Ik vraag ook altijd een sociaal overleg op van de instelling waar de persoon verblijft en de strafregisteruittreksels. De wet zegt dat ik de bewindvoerder en de vertrouwenspersoon kan weigeren als ze een veroordeling hebben opgelopen. Ik vraag hen dan ook altijd een attest van goed gedrag en zeden bij te brengen. Het gaat in dit dossier dus over een verlengd minderjarige die 100% onbekwaam is. Je ziet hier ook dat ik minder punten heb aangeduid in verband met de persoon. Ik heb alleen de keuze van verblijfplaats aangeduid, patiëntenrechten, experiment menselijke persoon, wegnemen organen, toestemming tot het wegnemen van menselijk lichaamsmateriaal en politieke rechten. Ik heb er eigenlijk alleen ingezet wat medisch is, want als je in de handen van een ziekenhuis komt dan weet je natuurlijk nooit wat er kan gebeuren. Daar heb ik hem dan onbekwaam voor verklaard. Voor sommige puntjes waarvoor hij onder de vroegere wet onbekwaam was, heb ik hem nu terug bekwaam verklaard omdat het toch nooit meer gaat voorkomen in zijn leven.

De puntjes uit de *checklist* moeten ook gemotiveerd worden. Ik heb hier geen verzoek tot raadpleging in het centraal register gedaan. Normaal gezien moet het wel, maar voor een verlengd

minderjarige die gelijk gesteld wordt met een -15 jarige komt dat niet voor. Hij heeft nooit een verklaring kunnen afleggen dus dan gaan wij het ook niet opvragen. Ik motiveer dus wel waarom we het niet hebben gedaan anders is het dossier niet volledig. De wet voorziet die mogelijkheid niet maar ik doe dat gewoonweg niet omdat het toch geen zin heeft. Wij moeten er werk in steken om het te vragen en aan de andere kant moeten ze er ook werk in steken door te zeggen dat er niets is. In dit dossier gaat het over een meneer die verlengd minderjarig werd verklaard en onder voogdij stond sedert 2001. Uit de contacten die wij hebben gehad met de persoon in kwestie is uit de loop der jaren gebleken dat hij op verstandelijk niveau van een kind functioneert. Dit is nogmaals gebleken uit het onderhoud dat wij onlangs met hem hadden. De familieleden verklaren hem dan ook volledig hulpbehoevend. Het staat vast dat het aangewezen is om een rechterlijke beschermingsmaatregel van vertegenwoordiging over zijn persoon en zijn goederen te bevelen in de mate zoals hierna bepaald: de bestaande familiale sociale bescherming die hij thans heeft volstaat niet, en de persoon in kwestie is niet in staat om zonder deze vertegenwoordiging de belangen van vermogensrechtelijke of persoonsrechtelijk aard zelf waar te nemen. Het zal dus alleen in die mate van toepassing zijn want voor de rest heeft hij het niet nodig. Ik ga er dus ook geen dingen inzetten die in zijn leven nooit gaan gebeuren. Op dat vlak is hij zeer warm omkaderd door familie en begeleiders, zodat zij hem daarvoor zullen behoeden en hij die extra bescherming dus niet nodig heeft. Dat is de familiale sociale bijstand, zoals vermeld in art. 488 BW dus daar gaan wij niet in ingrijpen. Die persoon heeft dus ook door de inkanteling meer bevoegdheden teruggekregen, maar feitelijk gaat hij daar niets mee doen.

Een andere onvolkomenheid vind je in artikel 500/2 BW, dat zegt dat de vrederechter binnen een maand nadat het verslag is neergelegd het tijdstip bepaalt waarop of de omstandigheden waarin en de wijze waarop de ouders verslag uitbrengen en dit na de ouders, de beschermde persoon en diens vertrouwenspersoon te hebben gehoord. In de praktijk moet je dat dus zien: vandaag heb ik die ouders bij mij gehad en volgende week spreek ik mijn vonnis uit. Dan moeten zij binnen de maand hun verslagen neerleggen en dan moet ik hen opnieuw oproepen om te zeggen dat ze minder verslaggeving moeten doen. Wat brengt dat dan bij?

En zo zitten er nog heel wat dingen in de wet. Het is een heel goede wet, wel een beetje log maar daar zal zeker nog aan gewerkt worden. Men is ermee bezig om dat allemaal nog zo een beetje aan te passen.

Wat kan een vereenvoudiging zijn?

De verplichte motiveringsplicht. Vroeger was het eigenlijk veel gemakkelijker. Wanneer de bewindvoering ten einde kwam, meestal door overlijden dan, dan ging men het eindverslag neerleggen, de vrederechter keek het na, waren er vragen dan stelde ik die vragen maar dan was het ook gedaan.

In de voogdijdossiers moet je dan de erfgenamen oproepen om hen het eindbeheer te geven en dat te bespreken en dan moeten zij kwijting verlenen aan de voogd. In het systeem van het bewind moeten wij nu dus ook deze manier volgen. Dat maakt dat wij jaarlijks 50 of 60 extra

keren moeten oproepen terwijl dat eigenlijk niets bijbrengt. Als ik bepaalde dingen niet gezien zou hebben en uiteindelijk blijkt dan dat het beheer niet tegoei zou zijn of men heeft vragen dan kan men nog altijd een procedure van rekening en verantwoording voor eerste aanleg doen. Dat moet eigenlijk gewijzigd worden want dat kunnen wij niet blijven volhouden omdat wij al zoveel meer werk hebben en die controle het veel te zwaar maakt. Je bent daar dan pakweg een uur mee bezig want meestal zijn dat mensen die met een overlijden zitten ,dus je kan die ook niet zomaar aan de deur zetten. Zij zitten ook met hun emoties en ze moeten ook hun verhaal kunnen doen van de laatste weken dus dat vraagt echt enorm veel tijd van ons. Vroeger was het eigenlijk gewoon een administratieve afhandeling en nu moeten wij de mensen telkens per gerechtsbrief uitnodigen. Het is dus een beetje een logge wet, maar ik blijf heel enthousiast.

Wat is de belangrijkste vooruitgang?

Het verplichte maatwerk en het respect voor mensen met een handicap. Eigenlijk zouden er enkel nog een paar schoonheidsfoutjes aangepast moeten worden, maar *in se* vind ik het een hele mooie en goede wet.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Het nieuwe statuut van de meerderjarige beschermde persoon: progressie of regressie?

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2015**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Peters, Celien

Datum: **1/06/2015**